

Kántás Balázs

**POSTATÖRTÉNET,
HADTÖRTÉNET,
RENDÉSZETTÖRTÉNET**

**TANULMÁNYVÁZLAT ÉS
FORRÁSOK A MAGYAR
POSTASZOLGÁLAT, HADERŐ ÉS
RENDVÉDELMI SZERVEK
TÖRTÉNETÉNEK
KAPCSOLÓDÁSI PONTJAIRÓL AZ
1848-AS FORRADALOMTÓL
NAPJAINKIG**

POSTATÖRTÉNET,
HADTÖRTÉNET,
RENDESZETTÖRTÉNET
TANULMÁNYVÁZLAT ÉS FORRÁSOK A
MAGYAR POSTASZOLGÁLAT, HADERŐ ÉS
RENDVÉDELMI SZERVEK
TÖRTÉNETÉNEK KAPCSOLÓDÁSI
PONTJAI AZ 1848-AS FORRADALOMTÓL
NAPJAINKIG

Az elektronikus szakkönyv szerzője:

Dr. Kántás Balázs PhD

történész-muzeológus, Magyar Nemzeti Bélyegmúzeum
tudományos tanácsadó, Magyarhoni Zsidó Imaegylet

Judaisztika-történeti Kutatócsoport

ORCID-azonosító: 0000-0003-0927-772X

Lektorálta:

Prof. dr. Borsi-Kálmán Béla DSc

nyugalmazott egyetemi tanár, ELTE BTK

ISBN 978-615-6250-80-3

Felelős kiadó: Dr. Zsávolya Zoltán PhD

HORTHY-KORSZAK TÖRTÉNETÉNEK
KUTATÁSÁÉRT TÁRSASÁG
BUDAPEST, 2023

A magyar postatörténet, rendvédelem-történet és hadtörténet kapcsolódási pontjai az 1848-as forradalom időszakától a milleniumig

A postaügy, a haderő/hadügy, illetve a rendvédelem, rendészet ügye a modern értelemben vett postaszolgáltatás létezése, az állami posták megjelenése, tehát az újkor eleje óta szorosan összefügg egymással. Az elsősorban papír alapon információt hordozó küldemények, üzenetek célba juttatása elengedhetetlen volt nem csupán a magánszemélyek közötti hatékony kommunikáció, de az állami szervek és államok hivatalos képviselői között csak úgy, mint egy adott ország haderejének különböző tisztjei és alakulatai között. A ma már rendvédelmi szerveknek tekintett, a bűnfelderítő, bűnügyi rendőrségi tevékenységgel sokszor szorosan összefüggő titkosszolgálatok, hírszerző és kémelhárító szervek ugyancsak létezésük

kezdetétől nagy mértékben támaszkodtak a hazájuk javára történő információszerző tevékenységük során a papír alapú küldemények tartalmának (leplezett eszközökkel történő, de sokszor az állami postaszolgálatok kötelező segítségével való) megismerésére, csak úgy, mint ahogyan a nyomozást végző rendőrök (tegyék ezt akár demokratikus keretek között, köztörvényes bűncselekmények felderítésének céljából, akár autoriter politikai rendszerekben politikai rendészeti céllal) ugyancsak fontos adatokat és bizonyítékokat ismerhettek meg a postai küldemények ellenőrzése által, lényegében azóta, hogy a rendvédelmi szakma létezik. Nem volt ez máshogy Magyarországon sem, pontosabban a 18–19. században a Magyarországot is magában foglaló Habsburg Birodalomban. A rendvédelem mai értelemben vett bűnügyi szolgálati ága, amely leginkább információforrásként használta és használja az állami postaszolgálatokat, a hírszerzés és a kémelhárítás, valamint a postaügyhöz szintén szorosan kapcsolódó katonai hírközlés és távközlés ugyancsak ebben a korszakban élte át professzionalizációjának első szakaszát, a három

szakterület szoros kapcsolatát tehát mindenképpen leginkább a 19. század első fele–közepe időszakától érdemes mind magyar, mind nemzetközi kontextusban alaposan vizsgálni. A jelen kötet célja, hogy ha már a teljesség igényére a téma komplexitása miatt nem vállalkozhat, legalább egy vázlatos, mégis átfogó képet adjon a postaügy, a hadügy és a rendvédelmi szakterület szoros, máig fennálló összefüggéseiről, kapcsolatairól a 19. század közepétől egészen napjainkig. Ezen összefüggéseket egyúttal válogatott dokumentumok, források közreadása által kívánja alátámasztani.

Ami a magyar postaigazgatás 19. századi történetét illeti, az 1848-as forradalom leverése után az ideig-óráig, a forradalom, a szabadságharc és az önálló magyar kormányzat fennállása alatt nem egészen két éven át független magyar postaigazgatás értelemszerűen visszaintegrálásra került a Habsburg Birodalom egységes postaszolgálatának rendszerébe.¹ A táborig posta

¹ Lásd bővebben: SIPOSNÉ Seregi Zsuzsanna: A független magyar postaigazgatás és a táborig postaszolgálat története, 1848–1849. Budapest, Magyar Posta, 1999. 348 p.

mellett, amely a haderőn belüli információtovábbítást szolgálta, a postaszolgálat természetesen már ekkor is szoros kapcsolatban állt a rendvédelemmel és a titkosszolgálatokkal is... Egyébként már a szabadságharc idején is közös szervezetben helyezkedett el a postaügy és a rendőrség, ugyanis az ekkor önálló magyar belügyminisztérium egy szervezeti egységéből jött létre a Posta és Rendőri Osztály, más néven az Országos Rendőri Hivatal.² A forradalom és szabadságharc leverése után azonban az osztrák kormányzat lényegében meghódított tartományként kezelte Magyarországot, a korabeli birodalmi titkosszolgálat, a Staaspolizei (Államrendőrség) pedig értelemszerűn a postaigazgatást, postaszolgálatot, postai küldeményeket is kiterjedten ellenőrizte. Mivel a bécsi kormányzat félt egy újabb magyar felkeléstől, a kor színvonalához mérten, a politika

<https://mek.oszk.hu/18200/18247/>

² NAGY Ákos Sándor: Rendvédelmi szervek és alapfeladatok, Budapest.

https://bmkszf.hu/dokumentum/2718/Rendvedelmi_szervek_es_alapfeladatok_Rendvedelmi_szervek.pdf, letöltés ideje: 2023. szeptember 11.

hatalom megtartásának céljából mondhatjuk, hogy szinte megfigyelőállamot épített ki – az állampolgárok életének egyik igen hatékony módja pedig a levélcenzúra, a postai küldemények tartalmának titkos, a feladó és a címzett tudta nélküli ellenőrzés volt.³ A rendvédelem, a postaszolgálat és a haderő szorosan összefonódott, hiszen a korszakban létezett polgári és katonai titkosszolgálat is a Habsburg Birodalmon belül, és egy kis túlzásként mindkettő a saját „fedőszerveként”, de legalábbis kiszolgáló vagy közreműködő szerveként használt a postát, amely a politikai rendőri, titkosszolgálati szerveket bőséges, részletes információval látta el.

Az 1867-es kiegyezés és államjogi konszolidáció után Ausztria és Magyarország között a postaszolgálat a két ország közös egyetértéssel intézendő ügyei közé került, az 1867. évi XII. törvénycikk a magyar korona országai és az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országok között fennforgó közös érdekű viszonyokról, s

³ Lásd bővebben: DEÁK Ágnes, Zsandáros és policzájós idők. Államrendőrség Magyarországon, 1849-1867, Budapest, Osiris Kiadó, 2015.

ezen elintézésének módjáról⁴ kimondta, hogy a két állam postája külön, de egységes elvek szerint irányítandó, és belső ügyeiben mindkét fél önállóan dönthet postaügyi kérdésekben.

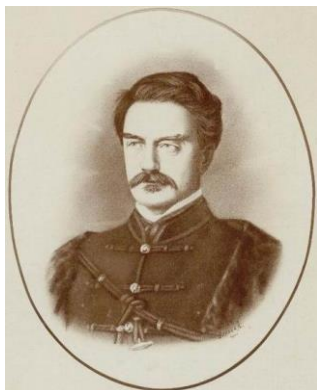
A magyarországi és az erdélyi postaszolgálat irányítását és ellenőrzését 1867. május 1-től újra a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium vette át, és sokáig ez alatt a tárca alatt, pontosabban a kereskedelemért és közlekedésért is felelős minisztérium alatt is maradt az intézmény és szolgáltatásainak irányítása.⁵

Végül Gervay Mihályt, a kiváló postaügyi szakembert nevezték ki országos magyar postafőigazgatóvá, az állami posta első számú tisztviselőjévé, aki mindent megtett az osztrák

⁴ A jogszabályt lásd online: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=86700012.TV&searchUrl=/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 8.

⁵ Siposné Seregi Zsuzsanna: A Magyar Posta függetlenné válásának története és az 1867. évi első magyar bélyegkiadás. Budapest, Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, 1982. <https://mek.oszk.hu/17600/17622/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 10.

függés lazításáért, és az intézmény magyar nemzeti jellegének hangsúlyozásáért.

Gervay Mihály országos postafőigazgató

Az országos postafőigazgató első intézkedései nyomán a postahivatalokra magyar nyelvű, magyar címerrel ellátott címertáblákat helyeztek, a magyar postakocsikat átfestették zöld-pirosra, az osztrák címert tartalmazó postai pecsétnyomókat magyar címeres pecsétnyomókkal, a túlnyomóan német helyneveket tartalmazó postai bélyegzőket magyar helyneveket tartalmazó bélyegzőkkel cserélték ki. A szolgálat hivatali és vezénylési nyelve újra a magyar lett, mint az 1848-as forradalom és szabadságharc idején. A Magyar

Királyi Posta jelképe a postakürt fölé helyezett magyar korona lett, ezzel is hangsúlyozva, hogy a magyar állam elkülönül az osztrák államtól, miként állami szervei is, és bár szoros kapcsolatban állnak, alapvetően csak az uralkodó és bizonyos miniszteri tárcák ügyei a közösek.

19. századi magyar postakocsi – a Postamúzeum gyűjteménye

1869. október 1-jén a világ első nyílt levelezőlapját a magyar és az osztrák állami posta együttesen adta ki, később pedig bevezették az úgynevezett válaszos levelezési lapot és a zárt levelezési lapot is.

A korszak színvonalához mérten mind a magyar, mind pedig az osztrák postaszolgálat a fejlett világ postaszolgálatainak az élvonalába tartozott. 1871-ben végre kiadták az első önálló magyar bélyeget is, Ferenc József császár arcképével.

Az első magyar bélyegkiadás különböző címletű bélyegei

1874-ben, alapvetően francia kezdeményezésre megalakult a máig létező, és a nemzetközi postaközi kapcsolatokban kulcsszerepet betöltő Egyetemes Postaegyesület (Union Postale Universelle), melyet a postai küldemények

országok közötti forgalmának és az átszállítás szabadságának biztosítására hoztak létre, és amelynek Magyarország a dualista állam részeként végül is a tagja lett.

Az Egyetemes Postaegyesület címere

A korszak nagy magyar közlekedési és szállítmányozási szakpolitikusa, Baross Gábor közlekedési minisztersége idején, 1887-ben egyesítették a posta- és a távírószolgálatot, és ez lehetővé tette a távíró számára is a gazdaságosabb, gyorsabb és intézményesebb műszaki fejlesztést.

Baross Gábor közlekedési miniszter

1881. május 1-jén Budapesten, a Fürdő utca 10-ben végül megnyílt az első telefonközpont is, a telefonhálózatot Puskás Ferenc és Tivadar, a jelentős mérnök feltalálók magántársasága hozta létre, de 1887-re teljesen világossá vált, hogy a távbeszélő szolgáltatás is gyorsabban fejlődhet az

állam kezelésében, így azt lényegében államosították. Az eddigi hálózatot tehát az állam megvásárolta, és az 1888. évi XXXI. törvénycikk a távirda, a távbeszélő és egyéb villamos berendezésekről⁶ a távírók, a telefon és a villamos jelzők létesítését az állam fenntartott jogai közé sorolta, az ingatlanok tulajdonosait pedig kötelezte, hogy a közhasználatú távíró- és telefonvezeték elhelyezését a földjeiken és épületeiken díjtalanul engedélyezzék és eltűrjék az állam számára, hiszen az hátrányt egyáltalán nem okozott nekik, ez pedig a jelentősen megkönnyítette a különböző vezetékek létesítését.

⁶ A jogszabályt lásd: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=88800031.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D32>; letöltés ideje: 2023. augusztus 10.

*Puskás Tivadar, a korszak egyik legjelentősebb mérnök
feltalálója*

1890-ben végül létrejött az első távolsági távbeszélővonal Budapest és Bécs között, majd nem sokkal később kiépült a telefonhálózat legnagyobb magyar városok között is.

1893-ban megszólalt ugyancsak Puskás Tivadar találmánya, a telefonhírmondó is, az első hír- és műsorszolgáltató elektronikus tömegkommunikációs eszköz a világon, mely lényegében a rádiós hírközlés elődjének tekinthető.⁷ Ebből kifolyólag az Osztrák–Magyar Monarchia postaszolgálat, táv- és hírközlési infrastruktúrája, illetve az erre vonatkozó szabályozás és a szolgáltató állami szervezetek munkakultúra a kor fejlettségi szintjén valóban világszínvonalú volt, a világ élvonalába tartozott.

⁷ VAJDA Endre: A posta története. Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967, 325–343.

Lovas postás a 20. század elején

Ami a haderő, a rendvédelmi szervek és a posta szoros kapcsolatát illeti, legjobb példa minderre az ekkor még a haderő állományába tartozó hírszerző szolgálat, az Evidenzbüro/Nyilvántartó Iroda, az Osztrák–Magyar Monarchia rendvédelmi, elsősorban politikai rendőrségi jellegű feladatokat is ellátó katonai titkosszolgálat. E kapcsolat egyik eminens forrása lehet a fennmaradt, 1872-es

keletkezésű hírszerzési dokumentum, a felderítő szolgálati utasítás, amelyet a honi rendvédelem-történet kiváló képviselői könyv formában, tudományos forráskiadásként is közreadtak mind eredeti német, mind pedig magyar nyelven.⁸

A 19. században a formális és informális kapcsolattartás elsődleges eszköze értelemszerűen a levél volt, ezért a hírszerző szolgálatok rengeteg információhoz jutottak hozzá a postai küldemények titkos ellenőrzése révén. Miként a kettős monarchia titkosszolgálatának fentebb idézett felderítő utasítása fogalmaz több szöveghelyen:

„30.§

Annak érdekében, hogy a felderítőket gyorsan és azonos módon igazítsuk el és az egyenkénti eligazítással ne vesztegensük az időt, esetről esetre javasolt egy, az adott viszonyokhoz igazított irányvonal összeállítása és sokszorosítása, mely tartalmazza a felderítők általános

⁸ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872: Anleitung zum Kundschaftsdienste, 1872, Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014.

viselkedését, a rájuk vonatkozó különleges tudnivalókat, továbbá az ellenséges ország postai-, vasúti-, útlevelügyi-, rendőrségi- és egyéb viszonylatban tudni érdemes ügyeit. Továbbá, mivel a tapasztalat azt mutatja, hogy a felderítők jelentései zavarosak és jórészt használhatatlanok, ha legalább általános ismeretekkel nem rendelkeznek az ellenséges hadsereg szervezetéről – rendszerint ez a legritkább eset – így e tekintetben is célszerű előre gondoskodnunk egy tömör és naprakész áttekintés összeállításáról és sokszorosításáról.”⁹

„Katonatisztekkel és a hadsereg egyéb tagjaival, továbbá távírdai- és postai személyzettel fenntartott érintkezésből, beszélgetésből. Idejekorán fel kell venni velük a kapcsolatot, és állandóan jelen kell lenni azokon a helyeken, ahol összegyűlnek.”¹⁰

„Az a tiszt, akit erre a fontos küldetésre kiválasztottak, pontosan fel kell hogy fogja a felderítő szolgálat lényegi sajátosságait és szellemét. Képesnek kell lennie arra, hogy

⁹ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 85.

¹⁰ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 90.

a felderítő-szolgálat vezetőjével a legbelsőbb lelki és szellemi összhangban cselekedjen és tevékenykedjen. Ismernie kell, és szakadatlanul nyilván kell tartani az ellenséges hadsereg szervezetét, hadrendjét, felállítását, stb.

Pontosan el kell sajátítania azon országok postai előírásait és formáit, melyekkel és melyekben levelez, nehogy megsértsen egyet is közülük, és ezzel gyanút keltsen. El lesz látva egy rejtjelkulcscsal, a gyorsított ütemű, de feltűnésmentes távirati forgalmazáshoz szükséges jelzésekkel, továbbá a közvetlen kapcsolatfelvételhez szükséges címekkel, valamint a titkosíráshoz szükséges vegyszerekkel, melyek használatát készségi szinten el kell sajátítania.”¹¹

„Az ellenség felderítésének nem lényegtelen segédeszköze az ellenségtől átállók, a hadifoglyok, az ellenség által előfogathatóként igénybe vett, majd elbocsátott parasztok, az ellenséges területről érkező utazók, stb. kihallgatása. Ezeket haladéktalanul továbbítani kell a felderítő-szolgálat vezetőjének megfelelő vizsgálat céljából. Ugyanígy el kell juttatni hozzá a postai küldeményeket, levelezést és

¹¹ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 94.

táviratokat is, hogy átnézhesse és esetlegesen hasznosítsa azok tartalmát.”¹²

„A felderítőknak minden levelezésbe – előre meghatározott belső vagy egyéb helyre – vegytintával be kell írni azt a helyet és napot, mikor részükre postai úton eljuttathatók az esetleges feladatok.”¹³

„A felderítő-szolgálat vezetőjének meg kell ismernie az ellenséges ország és a vele határos semleges országok postaiügyét, annak érdekében, hogy ügynökeinek és felderítőinek megfelelő eligazítást adhasson, hogy semmi ne forduljon elő, ami feltűnést vagy gyanút kelthet.”¹⁴

„Ajánlott levelek küldése, illetve a „postán maradó” címzés nem javasolt, mivel általuk a felderítő személyes érintkezésbe kerül a postai szervekkel, és a legtöbb országban igazolvány felmutatásával kell igazolni jogosultságát. A felderítő-szolgálat és a felderítő személyes

¹² BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 97.

¹³ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 101.

¹⁴ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 102.

biztonsága érdekében viszont mindkét mozzanat kerülendő. Legcélszerűbb, ha a leveleket, ahol csak lehet, bélyeg nélkül adjuk fel.”¹⁵

„Ha a postai forgalom bizonytalanná vált vagy megszűnt, de a határforgalom még nincs teljesen lezárva, leveleink továbbítására felhasználhatjuk a határkörzet megbízható lakóit, akik átviszik a leveleket a határon, és ott adják postára azoknak.”¹⁶

„A felderítőktől és közvetítőktől érkező levelek fogadása érdekében a felderítő-szolgálat vezetője kellő számú címet készít elő, hogy a felderítőknek legalább egyet-egyed rendelkezésére bocsáthasson. Női nevek a címzésen különösen javallottak. Amennyiben a címek kitaláltak, úgy a levelek átvétele érdekében szükséges egyetértésre jutni a postai igazgatással. Ugyanígy kell eljárni a távirda-igazgatással a beérkező (jelkulcs-)táviratok vonatkozásában.”¹⁷

¹⁵ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 102.

¹⁶ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 103.

¹⁷ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 103.

„A felderítő szolgálat vezetője betekintésre a lehető leghamarabb meg kell hogy kapja a hadműveleti részleghez befutó valamennyi jelentést az ellenség állásairól, harcerejéről és mozgásáról. Meg kell kapnia továbbá a felderítő útról tett jelentéseket, a járőrparancsnokok jelentéseit, az elővédek jelentéseit, az elkobzott (faisiert) leveleket, postai és távirdai iratokat, levelezéseket, újságokat, stb. is, annak érdekében, hogy összehasonlíthassa őket e beérkező hírekkel, észlelésekkel vagy kombinációkkal, ennek révén felismerve az ellenség viszonyai és mozgásai közötti összefüggést.”¹⁸

¹⁸ BODA József—PARÁDI József—REGÉNYI Kund Miklós, Felderítő-szolgálati utasítás, 1872, 110.

A magyar postatörténet, rendvédelem- történet és hadtörténet kapcsolódási pontjai az 1900-as évektől a Horthy- korszak kezdetéig

Az 1900-as századfordulóra a gyors ipari és technikai fejlődés következtében értelemszerűen megkezdtek a postaszolgálat gépesítését is, és megjelentek olyan, a postai alkalmazottak napi szakmai munkáját jelentősen megkönnyítő berendezések, mint a bélyegzőgép, a pénzszámlalógép, a kézbesítő szolgálatban a kerékpár, majd pedig a motoros gépjármű is lassan használatba került. 1897-től motoros tricikliket, majd elsőként a világon gépkocsikat állítottak használatba a levélgyűjtő szolgálatban az osztrák és a magyar postaszolgálat keretében.

Az első postai gépjárművek (a Postamúzeum gyűjteményében)

A dualista állam postája lényegében világelső lett saját maga szakterületén. Az 1908. évi XII. törvénycikk az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában¹⁹ a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak a Budapesten 1907. évi október hó 8-án kötött szerződés alapján a magyar posta végre elnyerte a teljes függetlenséget.

¹⁹ A jogszabály szövegét lásd: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=90800012.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagemum%3D36torvenyei%3Fpagemum%3D36>, letöltés ideje: 2023. augusztus 10.

1914-ben kitört az első világháború, amely nyilván a posta működésére is rányomta a bélyegét. Az első világháború évei idején a magyar posta a megnövekedett forgalmú hazai szolgálat mellett a felállított tábori postaszolgálatot is ellátta személyzettel, felszereléssel és járművel, amely lényegében az osztrák–magyar haderő kiegészítő jellegű, logisztikai fegyvernemeként vagy csapatnemeként működött, egyre inkább és egyre nyíltabban a katonai céloknak alárendelve.²⁰ A polgári lakosság számára végzett szolgáltatások egyre inkább másodlagossá váltak.

²⁰ Lásd bővebben: Bányász Péter: A tábori postaszolgálat szerepe a harctéri morál fenntartásában. A tábori postaszolgálatok története a XX. század első felében, http://real.mtak.hu/107967/1/2012_e_Banyasz_Peter.pdf, letöltés ideje: 2023. augusztus 11.

Postás triciklivel a 19. század végén

Ebből kifolyólag nem véletlen, hogy a nagy fegyelmezettséget és precizitást igénylő szakma szinte a kezdetektől fogva félkatonai jellegű szervezetként működött, szigorú alá-fölérendeltségi viszonyokkal, egyenruhás személyzettel – bizonyos postai tisztviselőknek még szolgálati lőfegyvere is volt (a postamesterek egyébként küldemény- és létesítményvédelmi céllal már Európa több országban korábban is viseltek lőfegyvert), és bizonyos helyzetekben a rendőrséghez és a csendőrséghez hasonló rendvédelmi jogosítványokkal is rendelkeztek a postai küldemények és szállítmányok védelme

érdekében. Már ekkor világossá vált a haderő, a rendvédelem és a posta, mint félkatonai jellegű állami szolgáltató igen szoros kapcsolata. A szakképzett férfi munkaerő létszáma a behívások és a tábori postaszolgálat miatt a hátszágban nagyon erősen lecsökkent, ezért a polgári postaszolgálat keretében kényszerűségből egyre több nő dolgozott a postákon.

*Tábori postások munkában az első világháborúban –
Postamúzeum – a Borzalmak típört országútján című
időszaki kiállítás anyagából*

Ez viszont később olyan pozitív társadalmi változásnak bizonyult, amely nagyban hozzájárult a nők emancipációjához is. 1914-ben alapvetően katonai célokra megkezdte működését a drótnélküli szikratávíró is, majd 1918-ban néhány hónapig még az újdonságnak számító légi posta is működött a Magyar Királyság területén.²¹

Az első légi posta járat – Postamúzeum – a Borzalmak tópart országútján című időszaki kiállítás anyagából

²¹ Vajda Endre: A posta története, 344–357.

Postaügy, rendvédelem, titkosszolgálatok és hadügy (szoros) kapcsolatai a Horthy-korszakban

Postások, katonák, rendőrök és hírszerzők az 1920-as években

Az első világháború utáni politikai, gazdasági és társadalmi összeomlás, amely együtt járt az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásával és a kirobbanó forradalmakkal és polgárháborúval, és mindez értelemszerűen a postát sem hagyta érintetlenül. A vasutasok a gazdasági válságnak köszönhetően sztrájkba léptek, és a sztrájk átterjedt a postára is...

A Magyar Királyi Posta a trianoni békeszerződés tragikus, igazságtalanul nagy arányú terület-elcsatolásai után végül értelemszerűen elveszítette a zágrábi, a pozsonyi, a kassai, a nagyváradi, a kolozsvári és a temesvári postaigazgatóságot, illetve egyes részeit, eszköz- és pénzállománya nagy részét.²² Ugyanakkor

²² Vajda Endre: A posta története, 360–373.

számos postai alkalmazott menekült át a csonka Magyarországra az elcsatolt területekről, akiknek a magyar állam próbált megélhetést és lakhatást biztosítani, és igen nagy szolidaritással viszonyult hozzájuk. A forradalmi és polgárháborús időszak és az óriási nehézségekkel járó helyreállítási munkák után az 1920-as évek közepére nagy nehézségek árán sikerült újjászervezni a magyar királyi postaszolgálatot és szolgáltatásait...

Kassai postai alkalmazottak 1918 körül

Ismert és gyászos történelmi tény, hogy a trianoni békediktátum 1920. június 4-ei aláírásával

Magyarország korábbi területének és lakosságának majdnem kétharmadát veszítette el, és körülbelül 3,3 millió magyar anyanyelvű ember rekedt az országhatárokon kívül. Noha a Magyar Királyság ezeréves történelme során mindig multinacionális állam volt, és az elcsatolt területeken élők többsége nem volt magyar nemzetiségű, a békeszerződés során az országhatárok megvonása egyáltalán nem követte a nyelvi és etnikai határokat. Számos esetben egységes tömbben élő magyar lakosságú területek is a szomszédos államokhoz kerültek.

Az államhatáron kívül rekedt magyarok a magyarlakta területeket bekebelező, szomszédos országok többségében semmiféle kisebbségi jogokkal nem rendelkeztek, aki pedig tehette (első sorban az erdélyi magyarok), optánsként, állampolgárságot választó/váltó személyként, többnyire teljesen elszegényedve költözött át a megcsonkított anyaország területére. Az első világháborút, forradalmakat és polgárháborút, végül jelentős területi veszteségeket és ezek nyomán hatalmas gazdasági és szociális krízist elszenvedő Magyarország kormányzatának és

társadalmának érthető módon tehát a trianoni békediktátum revíziója lett az egyik vezéreszméje...

A Horthy-korszakként is ismert történelmi periódus (1919–1944) első éveiben ebből kifolyólag Magyarországon sem volt hiány irredenta eszmeiségű, jobboldali szervezetekből és ezekhez köthető félkatonai (paramilitáris) alakulatokból, amelyeket az államhoz és a haderőhöz is igen bonyolult és ellentmondásos viszony fűzött. A paramilitarizmust, paramilitáris tevékenységet és szervezeteket, melyek az első világháború utáni években Európa szinte minden államában jelen voltak, a téma nemzetközi szakirodalma többnyire úgy szokta definiálni, mint olyan katonai vagy kvázi-katonai szervezeteket és cselekményeket, amelyek kiegészítették a konvencionális katonai alakulatok működését, vagy egyenesen azok helyébe léptek.²³ Erre némely esetben az állam kereteinek átmeneti vagy

²³ Robert GERWARTH–John HORNE, *Paramilitarizmus az első világháború után*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32, 13–14.

akár tartós felbomlása adott lehetőséget, más esetekben az állam maga használta fel az ilyen alakulatokat, megint másutt a katonai-félkatonai formációk a fennálló állam ellenében léptek fel.²⁴

A paramilitarizmus, a félkatonai jellegű, fegyveres csapatok működése tehát az első világháború után jórészt a vesztes államokban, így Magyarországon is természetes jelenség volt, e tevékenység gyakorlói pedig elsődlegesen továbbra is aktív katonák vagy katonaviselt férfiak, esetleg egyéb fegyveres testületek tagjai voltak. Az ilyen jellegű katonai, olykor inkább rendőri formációk természetes módon szorosan összefonódtak az új magyar állammal, kormánnyal, illetve a vesztes államokat sújtó fegyverkezési korlátozások következtében igen korlátozott keretek között működő – részben paramilitáris és irreguláris alakulatokból, szabadcsapatokból újrászerveződő – magyar haderővel is. A Tanácsköztársaság 1919 nyári összeomlása után az Antanthatalmak segítségével berendezkedő jobboldali, autoriter konzervatív

²⁴ GERWARTH–HORNE, i. m. 14.

kormányzat még hosszú ideig csak nagy nehézségek árán tudott úrrá lenni az országban uralkodó szinte anarchisztikus állapotokon. Noha a kormánypárti, erősen konzervatív, a 19. századba visszanyúló elveket valló, és elsősorban az Osztrák–Magyar Monarchiától megörökölt társadalomszerkezet fenntartásában érdekelt politikusok elsősorban egy újabb baloldali hatalomátvételi kísérlettől félték, a rend helyreállítását erősen akadályozták egyes, a jobboldalhoz kötődő katonai csoportok, formálisan többnyire a Nemzeti Hadsereg állományába tartozó, gyakorlatilag azonban tényleges állami kontrol nélkül tevékenykedő, önszerveződő katonai alakulatok, milíciák is, amelyeknek tagjai többek között a kommunisták, vagy legalábbis annak vélt személyek elleni politikai bosszúhadjáratuk közben súlyos, köztörvényes bűncselekményeket is elkövettek.

A különböző jobboldali milíciák, karhatalmi alakulatok, nemzetvédelmi osztagok a fehérterrornak nevezett jobboldali paramilitáris

erőszakhullám,²⁵ illetve Horthy Miklós altengernagy, a Nemzeti Hadsereg fővezérének 1920. március 1-jei kormányzónak választása után egyébként formálisan a kormány jóváhagyásával különböző szervezeti keretek között egészen 1923-ig azért működtek segédrendőri karhatalmi formációkként, hogy a Tanácsköztársaság bukása után elejét vegyék a munkásmozgalmi szervezkedéseknek és egy esetleges újabb kommunista hatalomátvételi kísérletnek Magyarországon. Emellett az újjászerveződő haderő a vesztes államokat sújtó súlyos fegyverkezési korlátozások kijátszására is igyekezett felhasználni őket, saját kiegészítő alakulataiként tekintett rájuk már csak annál is inkább, mert a parancsnokok között sok volt a tényleges állományú katonatiszt, ugyanakkor viszonyuk a fennálló kormányzattal végig meglehetősen feszült és ellentmondásos volt.

²⁵ A fehérterrornak nevezett magyarországi paramilitáris erőszakhullám történetéről és társadalmi aspektusairól lásd a legfrissebb szakirodalomból Bodó Béla monográfiáját: BODÓ Béla, *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, London, Routledge, 2019.

Horthy Miklós altengernagy, fővezér, későbbi régens államfő és a Nemzeti Hadsereg egységeinek Budapestre történő bevonulásakor, 1919 vége felé csak a fővárosban és környékén körülbelül ötven fegyveres alakulat működött, ilyenek voltak többek között az Ébredő Magyarok Egyesületének (ÉME),²⁶ a korszak befolyásos

²⁶ Az Ébredő Magyarok Egyesülete az első világháború és a forradalmak utáni Magyarország legbefolyásosabb nacionalista társadalmi egyesülete volt, mely az 1920-as évek elején saját segédrendőri milíciákat, karhatalmi alakulatokat tartott fenn, és határozottan befolyásolta a pártpolitikát is. Tagjai számos hírhedt, antiszemita és irredenta indíttatású bűncselekményt, kisebb-nagyobb terrorcselekményt követtek el. Alapítói és vezetőségi tagjai között számos politikust és befolyásos katonatisztet találunk, pl. Prónay Pált, Héjjas Ivánt, vagy Gömbös Gyula későbbi miniszterelnököt. Működése csúcspontján tagsága több százezresre volt tehető, elnökei az 1920-as évek elején Szmracsányi György, Eckhardt Tibor és Buday Dezső nemzetgyűlési képviselők voltak. Jelentősége 1923 után, a kormánypártból kiváló Magyar Nemzeti Függetlenségi Párt (Fajvédő Párt) megjelenésével fokozatosan, majd komolyan az 1930-as években létrejövő, részben az egyesület tagjaiból szerveződő, nyugati mintájú magyar fasiszta és nemzetiszocialista pártok megalakulásával csökkent. Az ÉME a különböző radikális jobboldali politikai pártok mellett ezzel együtt egészen 1945-ig működött. Az egyesület töredékesen fennmaradt iratanyaga a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található: HU-

radikális jobboldali, lassanként pártszerűen viselkedő társadalmi szervezetének nemzetvédelmi osztályai, az egyre inkább politikai pártszerűen megnyilvánuló egyesület félkatonai szárnya.

Miként azt jelen tanulmány szerzője már számos publikációjában feltárta, gyakorlatilag állami jóváhagyással, de szinte állami kontrol nélkül működtek ezek mellett a Héjjas Iván főhadnagy, Prónay Pál alezredes vagy Ostenburg-Morawek Gyula őrnagy által vezetett tiszti különítmények (Héjjas és Prónay egyébként az ÉME vezetőségi tagjai is voltak, így különítményeik és az egyesület félkatonai alakulatai között is jelentős átfedés figyelhető meg.) Létezett továbbá számos, „polgári csendőrtartalék” elnevezésű karhatalmi alakulat is, illetve a közvetve belügyminiszter irányítása alatt álló Állambiztonsági Megbízottak

MNL-OL-P 2249-7. sorozat. Ébredő Magyarok Egyesülete. Történetének első éveiről lásd: ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.; valamint: ZINNER Tibor, *Adatok az Ébredő Magyarok Egyesületének 1918. november – 1920. március közötti történetéhez*, Budapest Főváros Levéltára Közleményei, 1978/1, 251–284.

Országos Szervezete,²⁷ mint rendszerhű civilekből szervezett politikai elhárító segédrendőri szerv, akiknek feladata a kommunistagyanús egyének megfigyelése volt – tagjai polgári foglalkozásuk mellett fegyvert viseltek, fegyverhasználati joguk pedig bizonyos körülmények között azonos volt a rendőrségével. Mindezen felül ideiglenes jelleggel volt saját létesítményi, üzembiztonsági rendőrsége a vasútnak és a postának (vasúti és postás karhatalom vagy csendőrzászlóalj/ csendőrtartalék zászlóalj, a nevük a forrásokban

²⁷ Az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szervezete 1919 augusztusában alapított, polgári segédrendőri és titkosszolgálati szervezet volt, melynek a tanácsköztársaság bukása után elsődleges feladata a kommunista szervezkedések figyelése és az esetleges munkássztrájkok letörése volt. A belügyminisztérium irányítása alá tartozott, polgári ruhás, fegyvert viselő, segédrendőri munkájuk mellett polgári foglalkozásukat is tovább űző tagjainak jogosítványai nagyjából a rendőrség jogosítványainak feleltek meg. Az ÁBM 1922 októberében formálisan beolvadt a Nemzeti Munkavédelem szervezetébe, de egy ideig még igyekezett megőrizni önállóságát. Vö. *Jegyzőkönyv az ÁBM és a NMV együttműködésére vonatkozó megállapodásról*, 1922. október 2. Közli: *Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924*, forráskiad. KARSAI Elek–NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959, 187–188.

többféleképpen előfordul),²⁸ illetve a haderő egyetemi hallgatókból (akiknek egy része egyébként első világháborús veterán és egyúttal tartalékos tiszt is volt) is szervezett kiegészítő karhatalmi, általános rendőri feladatokat ellátó alakulatokat (medikus, azaz orvosi egyetemi, műegyetemi és tudományegyetemi karhatalmi/csendőrtartalék zászlóalj).²⁹ Működött továbbá egy egészen 1921-ig egy polgári személyekkel szemben is rendőri jogosítványokkal rendelkező – a tiszti különítményekkel egyébként ugyancsak szoros átfedésben lévő – katonai nyomozóhatóság, a Honvédelmi Minisztérium úgynevezett T-osztálya is, tehát az a furcsa helyzet állt elő, hogy a

²⁸ Bővebben lásd: SUBA János, *Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920*, Rendvédelem-történeti Füzetek 2008/18, 131–142.; illetve: SUBA János, *Polgárórség szervezése 1919–1921*, Rendvédelem-történeti Füzetek, 2018/56, 131–144.

²⁹ A többnyire radikális jobboldali egyetemi hallgatókból álló egyetemi karhatalmi zászlóaljakból alakult ki később többek között a Turul Szövetség, a Horthy-korszak legnagyobb radikális jobboldali felsőoktatási diákszervezete. Lásd: KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945. Egyetemi ifjúság és jobboldali radikalizmus a Horthy-korszakban*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2012.

rendőrség, a csendőrség és egyéb kiegészítő karhatalmi alakulatok mellett voltaképpen a haderőnek is volt egy önálló és szerteágazó rendvédelmi apparátusa, elsősorban politikai rendészeti feladatokat ellátó rendőrsége.³⁰

*Héjjas Iván tartalékos főhadnagy különítményének
irreguláris katonái, akik egy ideig karhatalmi (rendőri
jellegű) feladatokat is elláttak*

Ez a zavaros, ám rendvédelmi célú fegyveres testületekben igen gazdag, és mindezért

³⁰ Bővebben a szervezet történetéről lásd: KOVÁCS Tamás, *A Honvédelmi Minisztérium „T” Szervének létrejötte és működése, avagy elhárítás és kémkedés az I. világháború végétől a bethleni konszolidációig*, Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, 2020.

rendvédelem-történeti szempontból mindenképpen érdekes időszak és a gyenge kormányzati hatalom természetesen lehetőséget adott önjelölt civilek, persze főként leszerelt, veterán katonák számára is, hogy különböző irreguláris katonai alakulatokhoz csatlakozzanak, és egyúttal hatósági jogosítványokkal ruházzák fel saját magukat. A katonák tehát ebben az időben kis túlzással azt tettek, amit csak akartak, a kormányzat és a kis létszámú professzionális rendvédelmi szervek pedig nehezen léptek fel ellenük...

Az első világháború utáni politikai, gazdasági és társadalmi összeomlás, amely együtt járt az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásával és a kirobbanó forradalmakkal és polgárhábuval, értelemszerűen az állam egyik legfontosabb szolgáltató intézményét, állami vállalatát, a Magyar Királyi Postát sem hagyta érintetlenül. A nagy állami vállalatok dolgozói közül a vasutasok a gazdasági válságnak köszönhetően sztrájkba léptek, és a sztrájk szinte értelemszerűen áterjedt a postára is. A két intézmény dolgozói között egyébként mindig is nagy szolidaritás állt fenn. A Magyar Királyi Posta a trianoni békeszerződés

tragikus, igazságtalanul nagyarányú terület-elcsatolásai után végül értelemszerűen elveszítette a zágrábi, a pozsonyi, a kassai, a nagyváradi, a kolozsvári és a temesvári postaigazgatóságot, illetve eszköz- és pénzállománya igen nagy részét is.³¹ Ugyanakkor számos postai alkalmazott menekült át a csonka Magyarországra az elcsatolt, szomszédos államok fennhatósága alá került területekről, akiknek a kiépülő új magyar állam is próbált megélhetést és lakhatást biztosítani, és igen nagy szolidaritással viszonyult hozzájuk. Végül a forradalmi és polgárháborús időszak és az óriási nehézségekkel járó helyreállítási munkák után csak az 1920-as évek közepére nagy nehézségek árán sikerült újjászervezni a magyar királyi postaszolgálatot és szolgáltatásait. Azonban az átmeneti időszakában is fontos volt, hogy a vállalat létesítményeit megvédhesse, szolgáltatásait alapszinten biztosítani tudja, illetve határon túlról rekedt területekről menekülő alkalmazottainak is valamiféle megélhetést tudjon biztosítani. E

³¹ VAJDA Endre: *A posta története*, Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967, 360–373.

sokrétű szempontrendszer eredményezte, hogy végül a posta is megalakította a fővárosban saját félkatonai szervezetét, a létesítményi rendőrségként, üzembiztonsági alakulatként működő postai karhatalmi/csendőrtartalék zászlóaljat.

Míg a Tanácsköztársaság összeomlását követő időszakban Horthy Miklós és kormánya még támaszkodott a különböző irreguláris katonai alakulatokra a jobboldali kormányzat hatalmának megszilárdítása érdekében, addig a fővezér államfővé történő megválasztása után a kontroll nélkül működő szabadcsapatok tevékenysége már kifejezetten súlyos károkat okozott az élet normalizálására és az ország konszolidálására törekvő politikusoknak.³² Némelyik katonai alakulat tevékenysége már lassan kifejezetten az ellen az államrend ellen irányult, amelynek

³² A Nemzeti Hadsereg tiszti különítményeiről a frissebb szakirodalomból lásd bővebben: KOVÁCS Tamás, *A Nemzeti Hadsereg és a tiszti különítmények*, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása. Rendészettörténeti Tanulmányok 2.*, szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona–TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 151–172.

helyreállítását és megvédését a működése eredetileg célozta volna.³³

Nem minden ilyen katonai alakulat/karhatalmi zászlóalj vette azonban ki a részét a fehérterrornak nevezett katonai erőszakhullámból, a lakosság elleni erőszakos atrocitásokból, és egy részük inkább szakmai, leginkább rendvédelmi és létesítménybiztonsági feladatokat látott el, a bennük szolgálatot teljesítő személyek pedig próbáltak tényleges és hasznos munkát végezni. Mint említettem, 1919-ben és 1920-ban az egyéb karhatalmi formációk mellett a posta és a vasút is önálló karhatalmi alakulatokat tartott fenn, amelyek az intézményei saját belső rendvédelmi szerveiként funkcionáltak, noha formálisan a haderő, és a területileg illetékes katonai parancsnokság alárendeltségében működtek. E jelenség persze egészen az első világháborúig, vagy még régebbre nyúlt vissza. Nem véletlen ugyanis, hogy a nagy fegyelmezettséget és precizitást igénylő szakma

³³ Vö. ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989, passim.

szinte a létezésének kezdeteitől fogva félkatonai jellegű szervezetként működött, szigorú alá-fölérendeltségi viszonyokkal, egyenruhás személyzettel – bizonyos postai tisztviselőknek még szolgálati lőfegyvere is volt (a postamesterek egyébként küldemény- és létesítményvédelmi céllal már Európa több országban korábban is viseltek lőfegyvert), és bizonyos helyzetekben a rendőrséghez és a csendőrséghez hasonló rendvédelmi jogosítványokkal is rendelkeztek a postai küldemények és szállítmányok védelme érdekében.³⁴ Már ekkor világossá vált a haderő, a rendvédelem és a posta, mint félkatonai jellegű állami szolgáltató intézmény igen szoros kapcsolata. Miként azt Suba János rendvédelem-történész írja hiánypótló, a Horthy-korszak első éveinek karhatalmi jellegű katonai alakulatairól szóló tanulmányában:

„Az I. világháború utáni őszirózsás forradalom és a magyarországi tanácsköztársaság meggyengítette a magyar államot, melynek az újjászervezését az ország vezetése a

³⁴ VAJDA Endre: *A posta története*, passim.

trianoni békediktátum létrejöttét megelőzően elkezdte. A polgári magyar állam helyreállításának fontos része volt a közrend és közbiztonság helyreállítása és fenntartása. E folyamat részét alkotta a polgárőrség létrehozása. Az állam vezetése potenciális karhatalmi erőként kívánta a milícia jellegű szervezetet kiépíteni. A szervezés 1920-ban elkezdődött és jó ütemben folyt. A trianoni békediktátum által létrehozott körülmények azonban nem tették lehetővé, illetve szükségessé a szervezet működését. Az antant ugyanis nem bizonyult szűkmarkúnak a magyar rendvédelmi testületeket illetően. Ezért a magyar kormány inkább ezeket fejlesztette abehelyt, hogy milícia rendszerű karhatalmat épített volna ki. A rendvédelmi testületek ugyanis egyben lehetőséget biztosítottak arra is, hogy azokban valamilyen formában bújtatott katonai erőket hozzanak létre, illetve a Magyar Királyi Honvédség jövőbeni képességeinek gyarapítását biztosító szervezeti és szellemi csírákat alakítsanak ki.’³⁵

Ebből kifolyólag igen érdekes és fontos rendvédelem- és hadtörténeti tény, és a posta-, a

³⁵ Lásd bővebben: SUBA János: *A polgárőrség szervezése 1919-1921. Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2018 (56). pp. 131–144.
<http://real.mtak.hu/93534/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 11.

rendvédelem- és hadtörténet szoros kapcsolódási pontjaira mutat rá jól, hogy a Horthy-korszak első éveiben postás és vasutas karhatalom is működött, amely egyszerre volt a Nemzeti Hadsereg, később, 1922-től már Magyar Királyi Honvédség névre hallgató, új magyar haderő kiegészítő, rendőri jellegű szolgálatot ellátó alakulata, illetve a vasút és a posta fegyveres biztonsági őrsege, létesítményi rendőrsége.

Ekkoriban a magyar haderő és a rendvédelmi szervek valóban nagy hasznát vették annak a ténynek, hogy a posta és a vasút a kezdetektől alapvetően félkatonai szervezetként működött, és az első világháború során is igen nagymértékben a haderő logisztikai jellegű csapatnemeként, katonai céloknak alárendelve funkcionáltak. A fennmaradt adatokból egyébként tudható, hogy a két egyetemistákból szervezett karhatalmi zászlóalj, a tudományegyetemi és a műegyetemi csendőrtartalék zászlóalj létszáma 1569 és 2020 fő volt. A vasúti karhatalmi (csendőrtartalék) zászlóaljban 620 fő teljesített

szolgálatot, míg a postai csendőrtartalék zászlóalj létszáma 2001 fő volt.³⁶

A karhatalmi alakulatoknak egyszerre volt célja az újonnan berendezkedő, autoriter konzervatív kormányzat hatalmának konszolidációjához való határozott hozzájárulás, valamint a trianoni békeszerződés súlyos fegyverkezési korlátozásainak a kijátszása – 1922-1923-ban ugyanis az alakulatok katonai jellegét meg kellett szüntetni, ezért formálisan a Belügyminisztérium (és a postai és a vasúti karhatalmak esetében közvetve a fenntartó Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztérium) irányítása alá helyezték őket...³⁷ Már az 1921. március 3-ai minisztertanácsi ülésen az a döntés született, hogy a szakmai alapon szervezett postás, vasutas, és egyetemistákból álló karhatalmi

³⁶ SUBA János, A Nemzeti Hadsereg csendőralakulatai, 54.

³⁷ Lásd bővebben:

SUBA János, Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2008/18, 131–142.

SUBA János, A Nemzeti Hadsereg csendőralakulatai 1919–1921, *Közép-európai Közlemények*, 2015/4, 47–60.

SUBA János, Polgárőrség szervezése 1919–1921, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2018/56, 131–144.

feladatokat betöltő alakulatokat átadják a belügyi tárcának. Ezen alakulatok megtartották a szervezetüket, és feladatukat pályaudvarok-, posta-, távirda-, telefonközpontok őrzése, így katonai alakulatokból formálisan rendőri (jellegű) szervezetek lettek.³⁸

1921-ben végül gróf Bethlen István, a 20. század talán legnagyobb formátumú magyar politikusa került a miniszterelnöki székbe, megkezdődött az ország gazdasági és társadalmi talpra állítása, a bethleni konszolidációs politika időszaka alatt a karhatalmi alakulatok is lassan felszámolásra kerültek, feladataikat fokozatosan a professzionális rendvédelmi szervek vették át, a bennük rendőri/katonai szolgálatot teljesítő, jellemzően katonaviselt postai és vasúti alkalmazottak pedig fokozatosan visszatértek a polgári, bár így is erősen félkatonai jellegű foglalkozásukhoz, és e minőségükben tudtak a konszolidálódó állam és társadalom nem kis hasznára válni...

³⁸ SUBA, i. m., Lásd: HU-MNL-OL-K 27- 1921. március 3., 1. napirendi pont. Karhatalmi alakulatok további fenntartása.

Ami a korszak általános postatörténetét illeti, végül az 1920-as években, a korszak rohamos fejlődésének köszönhető kihívásoknak és elvárásoknak megfelelően korszerűsítésre került a postai kezelés és a készpénzforgalom szabályozása, és nagyarányú gépesítés vette kezdetét a postaszolgálat keretein belül is.³⁹ Újjáépítették és fejlesztették a távíró- és a távbeszélő-szolgálatot, a kísérleti adások után 1925-ben meginduló Magyar Rádióhoz szintén a Magyar Királyi Posta szolgáltatta a technikát, az adótoronyokat, először pedig 1923-ban egy 250 wattos, úgynevezett Huth-adótoronyt állítottak fel Csepelen. Ezt előbb 2, 3, majd 20 kilowatt teljesítményű adótoronyra cserélték, 1933-ban pedig átadták a 120 kilowatt teljesítményű nagy adótoronyt Lakihegyen.

³⁹ VAJDA Endre: A posta története, uo.

A Magyar Királyi Posta távíró gépterme, 1925

1927-ben végül újraindították a postaforgalom mellett személyeket is szállító autóbuszjáratokat, és a posta egyszerre lett kommunikációs, távközlési és közlekedési szolgáltató állami vállalat. Elmondhatjuk, hogy a Magyar Királyi Posta a Horthy-korszak első évtizedében, a konszolidáció időszakában virágkorát élte, és hatalmas technikai, szakmai és infrastrukturális fejlődésen ment keresztül. 1928-ban végül üzembe helyezték az első automata telefon-központot is, és 1932-re végül automatizálták az egész budapesti

telefonhálózatot. A hálózat és a technika fejlesztése mellett a kormányzat figyelmet fordított a szociális gondoskodásra és a dolgozók szakoktatására is – ez egy volt a Horthy-korszak jelentős, a dualizmus korához képest igencsak kiterjedt és körültekintő szociálpolitikai intézkedései közül.⁴⁰ Az állam jelentősen támogatta az elszakított területekről menekült alkalmazottakat, a hadiözvegyeket, a hadiárvákat, és megbiztosító intézetet, kórházat, szanatóriumot állítottak fel, létrehozták a Postás Otthont, a Posta Jóléti Alapítvány Bizottságot, és színes, mozgalmas kulturális és egyesületi életre biztosítottak lehetőséget. Postai alkalmazottnak lenni társadalmi rangot, viszonylag stabil megélhetést, társadalombiztosítást, illetve biztos nyugdíjat jelentett. Jelentős volt ekkoriban a postai sportélet is, virágkorát élte a postás sportegyesület is.⁴¹

⁴⁰ Lásd bővebben: TÓTH Tibor: Társadalmi problémák a vidéki Magyarországon és szociálpolitikai viták a törvényhozásban az 1930-as években, Budapest, Gondolat Kiadó, 2018.

⁴¹ Lásd bővebben: Szabó Jenő: Egy évszázad postás mezben: A Budapesti Posta- és Táviratviszélők Sportegyesülete és

Ugyanide tartozó, ágazati jogtörténeti tény, hogy 1936-ban fogadta el a magyar parlament az első önálló magyar postatörvényt, az 1936. évi XXXV. törvénycikket a postáról, amely mérföldkőnek tekinthető a magyar posta- és távközlési jogban, és végre egy modern, a kor kihívásait és sajátosságait figyelembe vevő, a társadalmi és gazdasági sajátosságokhoz alkalmazkodó jogszabály kodifikációra került sor. A törvény részletesen szabályozta a postaszolgálat jogait és kötelezettségeit, a hatásköröket egymástól elkülönítette és meghatározta. A törvény jelentősége többek között abban állt, hogy az addig jórészt csupán szokásjogon alapuló postajog végre törvényi szabályozást kapott. Rendelkezett továbbá abban is, hogy a postaügyet felügyelő miniszter rendeletalkotási joggal rendelkezik a posta működését, belső viszonyait érintő ügyekben. A törvény azt is kimondta, hogy a mindenkori postaszolgálat üzemeltetése az állam kizárólagos joga és kötelessége, a postai titkok

jogutódai története, 1899–1999. Budapest, Postás-Matáv Sportegyesület, 1999.

védelem alatt állnak, a postával szembeni díjtartozások adók módjára hajthatók be. A törvény még arról is rendelkezett, hogy magánlevelet abból a célból volt szabad a postai alkalmazottaknak felnyitni, ha azok kézbesíthetetlenek vagy megsérültek, és ezért tartalmuk megállapításra szorul.⁴²

Elektromos postai jármű az 1920-as évek Budapestjén

Talán itt említendő meg, hogy a posta, mint monopolhelyzetben levő állami távközlési vállalat,

⁴² VAJDA Endre: A posta története, 372–373.

természetesen szoros kapcsolatban állt a korszak magyar titkosszolgálati és politikai rendészeti szerveivel is, ez pedig tovább erősíti a posta-, a had- és a rendvédelem-történet szoros kapcsolódási pontjait. A hírközlés és a hírszerzés az ókortól napjainkig kéz a kézben jár, ezen tehát nincs is mit csodálkozni. Ezért a tevékenységért a Horthy-korszakban részben a rendőrség felelt. A Magyar Királyi Államrendőrségen belül a két világháború közötti időszakban főként a Budapesti Rendőr-főkapitányság foglalkozott titkosszolgálati jellegű tevékenységgel és politikai rendészettel, országos hatáskörrel. Ezen belül is elsődleges titkosszolgálati szervekként említendők a Budapesti Rendőr-főkapitányság Államrendészeti Osztálya és Politikai Rendészeti Osztálya. Mindazonáltal az 1920-as évek elején már a rendőrség budapesti és vidéki rendőr-főkapitányságán is, a bűnügyi nyomozati részleg keretein belül egy-egy politikai rendészeti osztály (PRO) foglalkozott a mai szóval belső elhárítási feladatokkal. Az 1930-as évekre a szakmai munka túlnyomó részét végző budapesti osztály két alosztályra tagozódott, amelyen belül már

megvalósult bizonyos mértékű szakmai specializáció is. A titkosszolgálati munkát végző rendőrnnyomozók a felderítés rendelkezésre álló eszközrendszeréből legkiterjedtebben a követést és figyelést, illetve az emberi forrású információszerzést (ideértve a provokátorok, ügynökök és beépített nyomozók használatát) alkalmazták. Emellett már ismert volt a levél- és telefontenzúra (azaz levél- és telefon-ellenőrzés); ezeket a belügyminiszter engedélye alapján, ám nem arra szakosodott szervezet és speciális technikai eszközök révén, hanem a postán kialakított kapcsolati pozíciók segítségével működtették. A postán emellett „fedőállásokban” oda vezényelt államrendőrségi detektívek is dolgoztak, akik a korszak színvonalán professzionális titkosszolgálati munkát végeztek. Már ekkor szakosodott nyomozók feleltek a helyiség-ellenőrzésért, azaz a lehallgatásért is – egyébként ugyanez a korszak, amikor a nemzetbiztonsági/titkosszolgálati szakma is professzionalizálódni kezdett, ez pedig igen szorosan összefüggött a távközlés és a hírközlés

rohamos, korábban sosem tapasztalt fejlődésével is...⁴³

A rendőrség mellett ugyanakkor a Horthy-korszak elsődleges, klasszikus titkosszolgálati szerve, amely a külföldre irányuló hírszerző munka jelentős részét is végezte, azonban mégiscsak a Honvéd Vezérkar 2. osztálya, a Vkf-2., vagyis a katonai hírszerzés és kémelhárítás volt. Itt pedig máris szoros összefüggéseket találhatunk a haderő, a rendvédelem (hiszen a titkosszolgálatok, mai szóval nemzetbiztonsági szolgálatok egyúttal rendvédelmi szervek is) és a postaügy között. E szoros összefüggésekre remek példaként szolgálhat a két világháború közötti magyar hírszerzési szabályzat, amelyet a téma szakértői, Dobák Imre és Regényi Kund Miklós, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem oktatói adtak közre a Nemzetbiztonsági Szemle című

⁴³ BODA József–REGÉNYI Kund: Önálló magyar hírszerzés és elhárítás (1918–1945), in *A hírszerzés története az ókortól napjainkig*, szerk. BODA József–REGÉNYI Kund, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019, 116–128, 117–118.

szakfolyóirat hasábjain⁴⁴ (maga a primer forrás egyébként az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található.⁴⁵ Ebből mindössze néhány rövid szemelvény is elegendő lehet, hogy szemléltessük a katonai titkosszolgálat és a postai intézményrendszer szoros kapcsolatát:

„A zsákmányolt iratok /Harc. Szab. I.b. 256./ személyi és általános jellegűekre oszthatóak. Személyi iratok: jövedelmi könyvecskék, igazolványok, személyi lapok, levelek. Általános jellegű iratok a tiszti feljegyzések, naplók, helyzeti hírek és jelentések, rendeletek, parancsok, közigazgatási hatósági okmányok, térképek, vázlatok, stb.

Az iratok alapos tanulmányozása sok időt és szakképzettséget igényel. Ezért ez a hírszerzési szervek hatáskörébe tartozik /Harc. Szab. II. 4. §./

⁴⁴ DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund, Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat – a két világháború között, *Nemzetbiztonsági Szemle*, MMXV/I, 146–197.

⁴⁵ HU-ÁBTL-4.1. A-434. A magyar hírszerzési szolgálat 1. kötet (a magyar hírszerzési szolgálat módszerei 1936-ig).

A cenzura vonatkozik a sajtóra, postai küldeményekre, a táviróra, távbeszélőre és rádiótávíróra. különösen a háborúban játszik fontos szerepet. Elsősorban lehetővé teszi a kémelhárító szolgálatot, közben pedig az általa adott hírszerzési anyaggal hű képet ad az általános hangulatról, a politikai mozgalmakról és a gazdasági viszonyokról.

A sajtó két fajta: külföldi és hazai. A külföldi napi sajtó tanulmányozása képet ad a napi politikai életéről. A történelemmel, földrajzzal, néprajzzal foglalkozó nyomtatványok megismertetnek bennünket az erkölcsi felfogással, a társadalommal, a nemzet szellemével. Külön fontosság van a katonai szakirodalomnak.

Némelyik érdekcsoport sajtója otthon gyakran részletesen foglalkozik valamely idegen állammal. Megtörténhetik, hogy ezek jobban tájékozottak, mint idegen állam ellenőrzött sajtója.”⁴⁶

„c.) Speciális összeköttetési eszközök:

Ide tartoznak a posta küldemények, segítő hírek és postagalambok.

⁴⁶ DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund, Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat – a két világháború között, 158.

A hírszerzési szolgálat a hírszerzési anyag nagyobb részét postai küldeményekben kapja. A posta küldemények szállításáról, az ügynökök biztonságáról különleges óvintézkedésekkel gondoskodnak. Ilyenek: a fedőcímek, vegyi tintával írott láthatatlan írás, titkos rajzok és hasonlók.

A postai küldeményeket a hírszerzési szolgálatban nem feltűnő személy címére, fedőnévre küldik. A szöveget vegyi tintával írják, amely csak megfelelő előhívás után válik olvashatóvá.

Titkos szótárak tartalmazzák ama kifejezések neveit, amelyeket a hírszerzési szolgálatban a leggyakrabban használnak.

Rejtjelzési rendszerekben az egyes szavaknak és betűknek különféle számjegy-csoportok felelnek meg. A rejtjelző átírja a közlendő titkos szöveget a megállapított kulcs szerint számjegy-csoportokba, amelyet aztán a megfejtő a kulcs segítségével ismét visszaír. A rejtjelzés sok időt kíván.

A hírszerző ügynökök jelentéseikhez gyakran titkos rajzokat, festményeket, stb. használnak.

A sajtó útján közölt hírek rejtett tartalmú újságcikkek vagy hirdetések. Ez utóbbiak csak rövid híreket tartalmazhatnak.

A postagalambok csak kisebb hírszerzési anyagot továbbíthatnak, bár a hírszerzési szolgálat itt kicsinyített fényképezéssel segít magán. /18-szoros kicsinyítésnél egy oldal beszorítható 2×1,2 cm területre, 45-szörös kicsinyítésnél 1 cm²-re. Az előbbi tízszeres nagyítás mellett jól olvasható, az utóbbi még igen erős nagyítás mellett is csak nagyon nehezen olvasható.”⁴⁷

„Az államhatárok átlépésének ellenőrzése „K” szempontból; az állam területén tartózkodó idegenek, közöttük is főleg a gyanús személyek /katonatisztek, idegen államokból szököttek/ ellenőrzése, esetleg megfelelő figyelése, hadianyagok és katonai titkokat rejtő helységek, objektumok, gyárak, stb. ellenőrzése; az ilyen vállalatokba való fölvétel előtt a felveendő személyek gondos kiválogatása, valamint a már alkalmazott személyek időnkénti megfigyelése; a Magyarországon akkreditált külföldi képviselők tagjai tevékenységének figyelése, hazafias szempontból nem megbízható polgárság, egyesületek, intézmények, társaságok és egyes személyek figyelése; azoknak az intézményeknek, berendezéseknek, stb. ellenőrzése, amelyek alkalmasak a kémkedés által

⁴⁷ DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund, Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat – a két világháború között, 160.

szerzett hírszerzési anyag továbbítására vagy a kémek és kémhálózatok közötti összeköttetés fenntartására / mint a posta, távíró, távbeszélő, rádió, postagalambok és légi közlekedés/; a hazai és külföldi sajtó gondos figyelése; a „K” szolgálat megszervezése és arról előadások tartása honvéd alakulatoknál és mindazonkánál a szerveknél, intézményeknél, stb., amelyek a honvéd „K” szervek támogatása szempontjából figyelembe jöhetnek.”⁴⁸

„A posta, távíró, távbeszélő, rádióleadás és sajtó ellenőrzése A posta, távíró, távbeszélő és rádióleadás, valamint a honi sajtó ellenőrzését szükség esetén / kivételes időben/, törvényes felhatalmazás alapján egy m. kir. miniszter rendeli el. Az ellenőrzést egy erre külön alakított ellenőrző bizottság hajtja végre /cenzúra/.

A cenzúra kezdetéről és végéről a honvéd „K” szerveket a honvédelmi minisztérium értesíti ki, amelyektől egyidejűleg megkapja a szükséges utasításokat az ellenőrző bizottságokkal való együttműködésre.

Levelek, táviratok és más postai küldemények elkobzását olyan időben, amikor nincs cenzúra, csak a bíróság rendelheti el.

⁴⁸ DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund, Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat – a két világháború között, 179–180.

Postai küldemények elkobzására és visszatartására a kat. büntető perrendtartás 227. §-ában foglalt rendelkezések az irányadók. /L.: 1. sz. mell. D. pont/.

Ha ilyen intézkedésekre kémkedési esetekkel kapcsolatban van szükség, a honvéd „K” szervek forduljanak az illetékes államügyészhez.

A postaügyi szabályzat 135. § 3. pontja értelmében a honvéd „K” szervek jogosultak ama személyek postai küldeményeiről adatok közlését kérni, akik ellen kémkedés miatt büntető eljárást vagy vizsgálati eljárást vezettek be. Az adatok közlése a gyanúsított személy által feladott vagy az ő címére érkezett postai küldemények feladásának, érkezésének és kézbesítésének adataira korlátozódik.

Egyéb bizalmas jellegű intézkedéseket a központ rendel el. Rádió leadás normális körülmények között is csak a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium rendeletével megállapított feltételek mellett eszközölhető, melyeknek az a céljuk, hogy egyes személyek ne éljenek vissza a technika eme lehetőségével az állam biztonsága szempontjából nem kívánatos módon. A rádióleadást a rendeletben megállapított keretek között a kereskedelemügyi minisztérium alá tartozó postaigazgatóságok

/postahivatalok/ ellenőrzik, valamint a honvéd „K” szervezetek és a közreműködő „K” szervezetek.

A fentti [sic!] biztonsági intézkedések ellenére is számolni kell azszal, hogy idegen államok hírszerző szervei rádiókat fognak használni, amelyek igen alkalmas eszközök kémkedés által szerzett hírszerzési anyag továbbítására, vagy kémek számára a határon át utasítások adására, különösen olyan időben, amikor az összeköttetés egyéb módjait korlátozták /határok elzárása/.

A honvéd „K” szervezetek egyik fontos ténykedése az, hogy a postahivatalokkal és a közreműködő „K” szervezetekkel egyetértésben, lehetőség szerint lehetetlenné tegyék rádióknak kémkedési célokra való kibaszználását. Ezért mindent meg kell tenniök, hogy kémkedéssel gyanúsított egyének ne kapjanak engedélyt vevő-, de különösen leadó-rádiókészülékek használatára, és ott, ahol az engedélyt már kiadták, figyelmesen ellenőrizzék a készülékeket, hogy azokat ne használják kémkedési célokra. Tegyenek továbbá óvintézkedéseket az esetre, ha felmerül az a gyanú, hogy valahol titkos állomás működik.

Titkos állomások felderítése rendszerint csak megfelelő technikai berendezésekkel és szakértő segítségével lehetséges. Az erre szolgáló készülékeket szükség setén a központi „K” szerv bocsátja rendelkezésre, ha egyéb

intézkedések /mint megfigyelés, házkutatás, stb./ nem vezetnének célra.

A sajtó ellenőrzése normális körülmények között azoknak a nyomtatványoknak fokozott figyelésére korlátozódik, amelyek különösen nemzeti szempontból és a haza védelme szempontjából gyanúsak.

Ha olyan hírek jelennének meg, amelyek a kémkedést elősegítő közleményeket tartalmaznak vagy kémkedési ügyekről nem kívánatos módon számolnakbe, a honvéd „K” szervek állapítsák meg bizalmas módon, hogy honnan és mi módon kapta meg a cikke írója ezeket az adatokat és mi bírta őt rá azok közlésétételére.”⁴⁹

Visszatérve a korábban már ismertetett hazai intézményi karhatalom/létesítményi rendőrség/postás katonai alakulatok történetéhez: a konszenzuálisan *fehérterror*nak nevezett, első világháború utáni magyarországi polgárháború és paramilitáris erőszakhullmának időszaká után, míg az 1919 és 1921–1922 közötti időszak a „különítményes” jellegű, korlátozott állami irányítás alatt álló, többnyire irreguláris katonai

⁴⁹ DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund, Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat – a két világháború között, 182–184.

egységek működésének és túlkapásainak, önkényeskedésének, civilek elleni erőszakos fegyveres fellépésének időszaka volt, addig 1922–1923-tól kezdve, a bethleni konszolidáció jegyében az ország különböző területein működő irreguláris alakulatokat, nemzetvédelmi milíciákat, így többek között a Héjjas Iván tartalékos főhadnagy vezette Alföldi Brigádot és az Ébredő Magyarok Egyesületének fegyveres alakulatait gróf Bethlen István miniszterelnök kormánya lefegyverezte és regularizálta, illetve zavaros, a polgárháborús időkre visszavezethető rendvédelmi jellegű jogosítványaikat, melyekkel 1919 és 1921–1922 között gyakran éltek vissza civilek rovására, és működtettek a belügyi rendvédelmi szervekkel párhuzamos rendvédelmi apparátust, egyértelműen és határozottan megszüntették.

Utódszervként, sok esetben lényegében ugyanazon személyekből, meglehetősen vegyes összetétellel, létrejött ugyanakkor a Magyar Királyi Belügyminisztérium irányítása alatt álló, Nemzeti Munkavédelmi Hivatal/Nemzeti Munkavédelmi Szervezet nevű, elsősorban a sztrájkok és a

munkásmozgalmi szervezkedések letörésére, sztrájk törésre, illetve ezzel párhuzamosan üzembiztonsági feladatok ellátására szolgáló, önkéntes félkatonai szervezet. Kissé anakronisztikusan mondhatnánk, egyfajta *fehér munkásőrség* volt ez, melynek tagjait kézfegyverekkel szerelték fel, és szolgálatban intézkedési, valamint fegyverhasználati joguk a rendőrséggel egyezett meg, a tagok szolgálatuk ellátása közben még jogi értelemben is a rendőrség állományához tartozó tisztviselőknek számítottak, ezért formálisan inkább rendőri, mint katonai alakulatnak volt tekinthető.⁵⁰ Valóban hasonlított a szocialista korszak munkásőrségéhez, hiszen tagjai főállásban civil szakmát űztek, tartalékos jellegű szolgálatot láttak el, és csak szolgálatuk során viselhettek fegyvert, és rendelkeztek hatósági jogosítványokkal.

Noha az Nemzeti Munkavédelem jelentős harcértékkel nyilván nem bírt, kézfegyverrel

⁵⁰ KÁNTÁS Balázs, *A fehér munkásőrség. Tanulmány és források a Nemzeti Munkavédelmi Szervezet történetéhez*. Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, Budapest, 2023. <http://real.mtak.hu/169061/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 30.

felszerelt tagjai pedig legfeljebb belső karhatalmi, esetleg hírszerző-felderítő feladatok ellátására voltak alkalmasak, ám több tíz ezer, a mindennapokban polgári foglalkozást űző, de lőfegyvert birtokló és bizonyos katonai és karhatalmi kiképzéssel és előélettel rendelkező, mozgósítható tagja révén jelentősen hozzájárult a trianoni békeszerződés által előírt szigorú katonai korlátozások kijátszásához, így módon az egykor 100 ezer fő feletti, 1921 után viszont maximum 35 ezer főre apasztott Nemzeti Hadsereg sok státuszát elvesztő egykori (néhány esetben irreguláris keretek között működő) katonájának pacifikálásához is. Ebben a felemás, önkéntes rendőri és/vagy tartalékos karhatalmi katonai állományban igen sok, több tíz ezer katonaviselt ember, többnyire az első világháború frontjait megjárt és az ellenforradalomban is részt vevő veterán továbbra is hasznosnak, illetve a magyar állam szolgálatában álló személynek érezhette magát. Az 1920-as évek irreguláris katonai alakulatai és karhatalmi formációi tehát lényegében a magyar jobboldali és radikális jobboldali karhatalmi alakulatai részben e

szervezet keretei között, „megszelídített” formában éltek tovább csak úgy, mint a létesítménybiztonsági rendőri, karhatalmi alakulatok.⁵¹

A Nemzeti Munkavédelem igen nagy létszámú, a Magyar Királyi Honvédség fegyverkezési korlátozások által engedélyezett keretét (35 000 fő) is többszörösen meghaladó önkéntes fegyveres szervezet volt – míg az 1920-as években a felesküdt tagok száma több tíz ezerre tehető, az 1930-as években már a 200–250 ezret is meghaladta, a segédrendőri milíciának pedig országszerte összesen 1705 helyi alszervezete működött. A magyar haderő ténylegesnek tekinthető létszáma is megközelítette a 300 ezret, amely nagy számnak hangzik, azonban igen csalóka is. Ez semmiképpen nem azt jelenti, hogy ezek az emberek mind egyszerre hadra foghatók voltak, vagy komoly harcértéket képviseltek volna, Magyarország pedig a Nemzeti Munkavédelem felállításával egy, a németek *Fekete Hadseregéhez* hasonló ütőképességgel rendelkező

⁵¹ KÁNTÁS, *A fehérr munkásőrség*.

titkos hadsereget épített volna ki az úgynevezett rejtés időszakában, mikor a magyar haderő a némethez hasonlóan szoros nemzetközi korlátozások alatt állt.

A titkos tartalékos katonai jellegű állományban lévő emberek nagy száma – a tagok a legtöbbször mindössze kézfegyverrel vagy puskával, ha rendelkeztek – megfelelő haditechnikai felszerelés híján önmagában nem tette sokkal ütőképesebbé a magyar fegyveres erőket, az NMV tagjai mindazonáltal belső karhatalmi, kárelhárítási-katasztrófavédelmi, valamint politikai rendészeti jellegű információgyűjtő feladatokra jól alkalmazhatók voltak, így pedig a két világháború közötti autoriter konzervatív kormányzat mindenképpen nagymértékben támaszkodhatott rájuk.

Miként arra a szervezet 1921 és 1926 közötti töredékes történetét feldolgozó Soós László, a jelen bevezető tanulmány szerzőjének nyugalmazott történész-levéltáros kollégája, akinek műve iránt a jelen tanulmány szerzője is tisztelettel adózik, felhívja a figyelmet, az az 1920-as évek közepétől kezdve a Nemzeti

Munkavédelmi Szervezet tagjait leginkább különböző elemi csapások, így árvíz-katasztrófák elhárítása érdekében is munkába szólították, mai értelemben vett katasztrófavédelmi/polgári védelmi feladatokat is elláttak. Ezekben az esetekben az önkéntes tartalékos katonák/segédrendőrök a gátak védelme mellett az anyagi javak mentésében is aktívan részt vettek.⁵² Ami a szervezet pontos genezisét illeti, ugyancsak Soós László jelzi, hogy az NMV szervezet létrehozásáról szóló rendelet megszövegezését a belügyminiszter által létrehozott szűkebb körű bizottságra bízták. A Magyar Királyi Belügyminisztérium tanácsstermében 1921. június 6-án összeülő szakmai bizottság tagjait a belügy-, a honvédelmi- és a kereskedelemügyi miniszter delegálta. Rajtuk kívül jelen voltak még a vasúti- és postai szakreferensek és a városi katonai parancsnokságok képviselői is, ez pedig igen jól jelzi a szervezet és feladatköreinek összetettségét,

⁵² SOÓS László, A Nemzeti Munkavédelmi Szervezet létrehozása és tevékenységének első évei, 1921–1926, *Levéltári Szemle*, 1979/1–2, 277–291.

tárcaközi irányítását.⁵³ Ezekből a tényekből is igen világos az új, önkéntes alapon szerveződő „iparbiztonsági” rendészeti szerv és a „régibb”, korai foglalkozásügyi/szakmák szerinti karhatalmi alakulatok közötti folytonosság.

A következőkben érdemes röviden Soós László forrásközlő cikkének bevezető tanulmányát szó szerint idéznem annak igen nagy szervezettörténeti pontossága okán:

„A Budapest és közvetlen környékére terjedő hatáskörrel a Budapesti Központi Nemzeti Munkavédelmi Hivatal létesült. (Budapesten tíz, Újpesten, Kispesten és Erzsébetfalván egy-egy, összesen tizenhárom hivatal tartozott hozzá.) Mindenkori vezetője egyúttal a nemzeti munkavédelem felügyelőjének feladatát is ellátta. Ebben a minőségében valamennyi nemzeti munkavédelmi hivatal és kirendeltség személyzetének felügyeletéről és egyöntetű működésük biztosításáról is gondoskodott.

A vármegyei és városi törvényhatóságok székhelyén, az illető törvényhatóság területére kiterjedő hatáskörrel Vármegyei Törvényhatósági Nemzeti Munkavédelmi

⁵³ SOÓS László, i. m. 277.

Hivatalok, illetve Városi Törvényhatósági Nemzeti Munkavédelmi Hivatalok létesültek, amelyek a fontosabb bánya- és ipartelepeken külön kirendeltségeket állítottak fel. A nemzeti munkavédelmi hivatalok a főispánokkal és a rendőrséggel tartottak fenn szoros kapcsolatot a hatékony együttműködés érdekében.

A Magyar Királyi Országos Szénelosztási Kormánybiztos hatásköre alá tartozó nagyobb szénbányákban kirendeltségek létesültek, amelyek végső soron szintén a belügyminiszter legfőbb felügyeleti hatásköre alá tartoztak, aki ezekben az ügyekben a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértésben járt el.

Az intézmény tisztviselői karát, amely a hivatal vezetőjéből, helyettes vezetőjéből és a beosztott előadókából állt, a belügyminiszter nevezte ki. A hivatal vezetői csak az altiszteket vehették fel munkára, a segéd- és kezelői személyzetkinevezése szintén belügyminisztériumi hatáskörbe tartozott.

A hivatalok tisztviselői karát, segéd- és kezelő személyzetének, valamint az altiszteknak az állományát összesen 310 főre tervezték. Ezek állandó alkalmazottak voltak, akik az állami alkalmazottakhoz hasonló fizetésben részesültek. Rajtuk kívül voltak a „tagok”,

akik a munkába szólítás esetén a tényleges munkát elvégezték.

A nemzeti munkavédelem tagjait az önkéntes jelentkezők közül választották ki. A szervezet „rendes” tagja lehetett az a magyar állampolgár, nemre való tekintet nélkül, aki a 18-ik életévét betöltötte. Az ún. rendkívüli tagok közé azok a jelentkezők kerülhettek, akik a 18-ik életévüket még nem töltötték be. Ezeket csak könnyebb munkára lehetett beosztani.

A „rendes” tagoknak esküt kellett tenni arra, hogy a szervezet által rájuk kirótt munkát minden körülmények között elvégzik. Külön-külön tartották nyilván azokat, akik az egész ország, illetve a törvényhatóság vagy csak az illető város területén vállaltak szükség esetén szolgálatot.⁵⁴

[...]

A tagokat feladatuk szerint két csoportba sorolták. Az elsőbe, az ún. üzemcsoportba kerültek a szakképzéssel rendelkező emberek, akik az üzemben előforduló szakmunkához szükséges elméleti és gyakorlati általános

⁵⁴ SOÓS László, i. m. 278.

ismereteken kívül az esetleges kisebb géphibák kijavításához is értettek. Ide sorolták még azokat a jelentkezőket is, akik a szakemberek melletti segédmunkák elvégzésére vállalkoztak.

A másodikba, az ún. üzembiztosító csoportba azok kerültek, akik a közbiztonsági szervek helyett az üzemek védelmét voltak hivatottak ellátni. Működésük ideje alatt hatósági közegként jártak el.

A munkavédelmi intézmény tagjai munkába állítás esetén az üzem terhére olyan díjszabásban részesültek, mint az a munkás, akit helyettesítettek.

A szervezet tagjainak munkába szólítását általában a belügyminiszter rendelte el. Sürgős esetekben a kirendeltség vezetője az illetékes hatósággal egyetértésben közvetlenül is intézkedhetett. Ilyen esetekben a belügyminisztériumot táviratilag értesíteni kellett.

A kirendeltségek vezetői munkabeszüntetések, valamint egyéb bérmozgalmak esetén a munkaadók és munkások között az ellentétek elsimítása érdekében közvetítő szerepet is vállalhattak.

A tagok munkába szólítása írásbeli felhívás útján történt. Az előre kijelölt gyülekezési helyeken kapták meg

*a feladatokat. Az intézménynek kezdetben állami alkalmazottak nem lehettek tagjai.”*⁵⁵

A Nemzeti Munkavédelem tagjai az 1920-as években a rendelkezésre álló adatok szerint tehát számos alkalommal vettek részt sztrájkok leverésében/letörésében oly módon, hogy a szervezet (többnyire szakképzett) önkéntes tagjai, hatósági védelem alatt a sztrájkoló munkások helyett vették fel a munkát egy időre, amíg a sztrájk véget nem ért, üzembiztosító szolgálatot ellátó tagjai pedig karhatalomként megakadályozták, hogy a sztrájkoló munkások akadályozzák a sztrájktörők munkáját.⁵⁶ Ebben az értelemben, mint műszaki segédrendőri/ipar- és termelésbiztonsági szerv, a Nemzeti Munkavédelmi Szervezet bizonyos fokú sikereket is elért...

⁵⁵ SOÓS László, i. m. 280.

⁵⁶ HU-MNL-OL-K 428-9. csomó 1926. XII. 1–4. A magyar királyi belügyminiszter tájékoztató levele Szabóky Alajos államtitkár részére a Nemzeti Munkavédelmi Intézmény 1921–1926 közötti tevékenységéről.

Ami a Nemzeti Munkavédelem postai működését illeti, arról három igen fontos és érdekes postajog-történeti forrás is fennmaradt. (Érdekes postajog-történeti tény ugyanakkor, hogy a Postai és Távirtdai Rendeleték Tára egyáltalán nem tesz említést az 1920-as évek postai karhatalmi alakulatairól.) A 48.297 számú, 1929. január 3-án kelt postai rendelet, mely a *A magyar Nemzeti Munkavédelem (N. M. V.) szervezete a m. kir. postahivatalnál* címet viseli,⁵⁷ igen részletesen szabályozza a Nemzeti Munkavédelem postán belüli szervezetét, a segédrendőri szerv postán belüli feladatait, a tagok beszerzésének és munkába szólításának módját, illetve precíz nyilvántartását, valamint a kötelező negyedévenkénti létszámjelentést, illetve az NMV postai szakágának ügyiratkezelését is. Egy kilenc évvel későbbi, 1938. évi március hó 14-én kelt postai rendelet, amely *A magyar nemzeti munkavédelem szervezete a postánál* címet és a 88.042/11. számot viseli,⁵⁸ lényegében ugyanezt a szabályozást erősíti meg és egészíti ki. Az 1939. július 31-én kelt, *Hatáskörváltás a nemzeti*

⁵⁷ Rendeleték Tára a Magyar Királyi Posta részére, 1929/1, 3–7.

⁵⁸ Rendeleték Tára a Magyar Királyi Posta részére, 1938/1, 71–75.

munkavédelem (nmv.) szervezetében című, 123.083/11. számú postai rendelet⁵⁹ pedig a posta dolgozóival is közli, hogy a Nemzeti Munkavédelem innentől kezdve nem a belügyi, hanem a honvédelmi tárca irányítása alá tartozik, így pedig tulajdonképpen hivatalosan és nyíltan is a haderő kiegészítő alakulatává válik.

Ami a magyar Nemzeti Munkavédelem nemzetközi összehasonlíthatóságát illeti, talán itt érdemes megemlíteni, hogy a magyar kormányzat azt egyértelműen a német Technische Nothilfe (kb. Műszaki Gyorssegély Szervezet) mintájára hozta létre, amely az első és a második világháború után sztrájk törő szervezetként indult, de egy idő után önkéntes katasztrófaelhárító szervvé fejlődött. Végül az 1933-as nemzetiszocialista hatalomátvételt követő időszakban a műszaki polgári védelem is e szervezet feladatai közé került.⁶⁰ Ez a szervezet egyébként a weimari köztársaság idején ugyancsak a fegyverkezési

⁵⁹ Rendeletek Tára a Magyar Királyi Posta részére, 1939/36, 282.

⁶⁰ A Technische Nothilfe német műszaki segédrendőri szerv történetéről lásd bővebben: Andreas LINHARDT, *Die Technische Nothilfe in der Weimarer Republik*, London, Books on Demand, 2006.

korlátozások alatt álló német haderő rejtett kiegészítő, műszaki jellegű alakulataként is funkcionált. Elsősorban az első világháború utáni német haderő mérnöki/technikusi egységeinek tagjaiból alakult meg, majd formálisan önkéntes civil szervezetté alakult át, amelyet a Belügyminisztérium jegyzett be, és folytatta szakmai irányítását. E változást a Nemzeti Munkavédelem esetéhez hasonlóan a versailles-i békeszerződés demilitarizációs követelményei, fegyverkezési korlátozásai tették szükségessé, hogy a Technische Nothilfe jogilag ne minősüljön katonai szervezetnek. Működésének jellege alapján személyi állománya főként konzervatív középosztálybeli emberekből állt, de nagy számban voltak köztük diákok, különösen műszaki tanulmányokat folytató hallgatók is – ennyiben hasonlított a magyar műegyetemi csendőrtartalék zászlóaljra is.

A weimari köztársaság idején a szervezetet a német munkásosztály fenyegetésnek tekintette, ezért kiváltotta a szakszervezetek, és persze különösen a Német Kommunista Párt jelentős ellenszenvét. A szervezet a magyar Nemzeti

Munkavédelemhez hasonlóan önkéntes állami segélyszervezetként lépett fel, amikor a sztrájkokat nem lehetett elkerülni, és amikor a termelés veszélybe került, a tagjai pedig a villamosenergia-előállítás, az élelmiszeripari és a vasúti dolgozók sztrájkjai esetén munkába léptek a sztrájkoló munkások helyett.

A második világháború időszaka alatt a szerv lényegében nyíltan a német haderő műszaki kiegészítő alakulatává vált, illetve később még a polgári védelem és a légoltalom is a feladatai közé került...

A magyar Nemzeti Munkavédelmi Szervezet a rendelkezésre álló adatok szerint formálisan 1939-ben vagy 1940-ben szűnt meg (a főként a Hadtörténelmi Levéltárban fellelhető dokumentumok alapján ez nem egészen egyértelmű, mivel fokozatosan, több lépésben történt a szervezet megszüntetése, pontosabban inkább átstruktúrálása), miután Magyarország az 1938-as győri program keretében deklarálta saját fegyverkezési egyenjogúságát, a Darányi-kormány pedig a második világháborúba való belépéssel párhuzamosan nyíltan is a haderő jelentős

fejlesztésébe kezdett.⁶¹ Az Nemzeti Munkavédelem lényegében fokozatosan nyíltan beolvadt a reguláris magyar haderőbe, amelynek eredetileg is a rejtett, tartalékos jellegű, ám csekély harcértékkel, leginkább belső karhatalmi, belsőreakció-elhárítási titkosszolgálati, illetve katasztrófavédelmi és műszaki segédrendőri feladatok ellátására képes, kiegészítő alakulataként funkcionált...

Értékpapír-hamisítás, hadügy, rendvédelem – egy kínos közjáték a Horthy-korszakból

Miként az mára közismert történelmi tény, a versailles-i békeszerződések aláírása után a vesztes államok politikusai és katonai vezetői nem nyugodtak bele a vereségbe és a jelentős területi veszteségekbe, és a revízió lehetőségét keresték. Mivel Magyarországnak az 1920-as években nem volt elégséges katonai ereje, hogy nyílt revízióval

⁶¹ Részletesen lásd: DOMBRÁDY-TÓTH, *A Magyar Királyi Honvédség, 1919–1945*, 105–125.; HU-HL-VKF-1939-1. oszt. 3463/Eln. A Nemzeti Munkavédelem megszüntetése, 1939. március 11.

próbálkozzon, illetve a haderő súlyos nemzetközi korlátozás és ellenőrzés alatt állt, érdekei legalább korlátozott érvényesítése céljából a hadvezetés olyasmire folyamodott, amelyet ma irreguláris és aszimmetrikus hadviselésnek szokás nevezni. Az antant és kisantant államok gyengítésének egyik módja egyes magyar politikusok és katonatisztek korabeli értékelése szerint a valutahamisítás volt – többek között Csehszlovákia, Franciaország és Jugoszlávia gazdaságát szerették volna olyan módon gyengíteni, hogy hamis bankjegyeket hoznak forgalomba a szóban forgó államok területén.

Itt egy rövid filatéliai és okmánytani kitérő keretében érdemes megjegyeznünk, hogy a postabélyeg és a bankjegy egyébként hasonló okmány abban, hogy mindkettő értékpapír, előállításuk jellemzően állami monopólium, különböző okmánybiztonsági elemeket, például vízjeleket tartalmaznak, elsősorban a hamisítás megakadályozása végett, a legtöbb állam törvényei pedig hamisításukat jellemzően már a 20. század első felében is büntették. Bélyegeket gyakran használtak egyébként pénz helyett is, amikor

például bizonyos történelmi helyzetekben, különböző államokban pénzermék nem álltak rendelkezésre.⁶²

A jelenleg hatályos magyar büntető törvénykönyvben a bélyeghamisítás önálló, súlyos büntetésekkel fenyegetett cselekmény:

„391. § (1) Aki forgalomba hozatal vagy felhasználás céljából

a) bélyeget utánoz vagy meghamisít,

b) hamis vagy meghamisított bélyeget megszeresz, az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki hamis, meghamisított vagy felhasznált bélyeget valódikiént vagy fel nem használtként forgalomba hoz vagy felhasznál.

(3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bélyeghamisítást

a) különösen nagy vagy azt meghaladó értékű bélyegre, illetve

b) bünszövetségben követik el.

⁶² James MACKAY, *Különleges bélyegek*, ford. HAIMAN Zoltán, Solaris Kft., Budapest, 1991, 102–103.

(4) *A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha a bélyeghamisítást kisebb vagy azt el nem érő értékű bélyegre követik el.*

(5) *E § alkalmazásában*

a) bélyeg:

aa) a postabélyeg, akkor is, ha még nem került forgalomba, vagy onnan már kivonták,

ab) a postai szolgáltatás bérmentesítésére alkalmas jelzés és a bérmentesítő gép lenyomata, a díjazással kapcsolatos postai felülnyomás, felírás vagy jelzés, és a nemzetközi válaszdíjszelvény,

ac) a fizetési kötelezettség teljesítésére a hatóság által kibocsátott bélyeg, akkor is, ha még nem került forgalomba, vagy onnan már kivonták, addig az időpontig, amíg visszaváltására, illetve cseréjére az állam jogszabály alapján köteles,

ad) fém természetének vagy tartalmának bizonyítására szolgáló hatósági jel,

ae) az adó biztosítására szolgáló hatósági jegy, valamint termék minőségének, mennyiségének, egyéb lényeges tulajdonságának bizonyítására szolgáló hatósági jegy,

af) a mérésügyi hatóság által mérőeszköz hitelesítésének és vizsgálatának bizonyítására, valamint hordó

űrtartalmának jelzésére használt bélyegző és pecsét,

b) forgalomba hozatalon a bélyeggyűjtés céljára forgalomba hozást is érteni kell,

c) meghamisításon a bélyegnek gyűjtés célját szolgáló jogosulatlan megváltoztatását is érteni kell.

(6) A külföldi bélyeg a belföldivel azonos védelemben részesül.”⁶³

E rövid kitérő után rátérhetünk, hogy a bethleni konszolidáció évtizedében az erősen jobboldali, a radikalizmust sem nélkülöző, az állammal/kormányzattal is szoros kapcsolatot ápoló titkos szervezetek, így többek között az Etelközi Szövetség és katonai testvérszervezete, a titkos irreguláris katonai alakulat, a Kettőskereszt Vérszövetség politikai befolyási időszakának utójátéka volt az 1925-ben kirobbant, jól ismert, nagy bel- és külpolitikai visszhangot kiváltó frankhamisítási botrány, mely mind célját, mind megvalósítását tekintve elhibázott és Magyarországra nézve középtávon sokkal inkább káros, mint hasznos akciónak bizonyult.⁶⁴

⁶³ <https://vidakovics.hu/belyeghamisitas-btk-391/>, letöltés ideje: 2023. szeptember 15.

⁶⁴ A frankper iratanyaga fennmaradt Budapest Főváros Levéltárában: HU-BFL-VII-18-d-193/1926; valamint a tárgyalási jegyzőkönyvek kivonatait a Magyar Távirati Iroda napi hírei is közölték: HU-MNL-OL-K 429–1926. 05. 07.–10. 14.

A magyar frankhamisításról elmondható, hogy minden valószínűség szerint igen mélyen érintettek voltak benne a legmagasabb magyar katonai, rendvédelmi és politikai körök — az Állami Nyomdával és a Térképészeti Intézettel való szoros kapcsolata révén még a posta is — még ha az egyes katonatisztek és politikusok nem is egyforma intenzitással álltak ki a szándék mellett. Utalnak arra jelek, hogy a Magyar Királyi Posta a Postkísérleti Állomás névre hallgató telephelye és szervezeti egysége kapcsán – amely a Horthy-korszakban távközlési technológiák fejlesztésével és okmánybiztonsággal, állami monopólium alá tartozó értékpapírok előállításának technológiáival is foglalkozott, és részben katonai/titkosszolgálati fedőszervként is funkcionált – ugyancsak érintett lehetett a hamis francia bankjegyek előállításában.⁶⁵

Ma jól már ismert tény, hogy 1925. december 15-én Amszterdamban a holland

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Frankper_1926_frankper/?pg=0&layout=s

⁶⁵ A szervezetről lásd bővebben: A postai kutatás története. 1891–1971, főszerk. SZEKÉR Ferenc, Budapest, KPM Postafőosztály, 1971, 30–67.

rendőrség őrizetbe vette Jankovich Arisztid magyar honvéd ezredest, gróf Csáky Károly honvédelmi miniszter rokonát,⁶⁶ miután hamis ezerfrankos bankjegyekkel akart fizetni, majd szállodai szobája átkutatása során egész bőröndnyi hamis pénzt találtak a nyomozók, ez pedig olyan nemzetközi botrányt okozott, mely majdnem a miniszterelnök, gróf Bethlen István lemondásával végződött. Jankovich diplomata státuszára hivatkozva akart kibújni a felelősségre vonás alól, és a magyar királyi Külügyminisztérium diplomáciai futárigazolványát (itt is egy szoros kapcsolódás a postatörténethez!) mutatta fel a holland rendőröknek, a magyar külügyi tárca pedig meg is erősítette Jankovich diplomáciai megbízatásának és futár státuszának tényét, mindez pedig egyértelműen a magyar kormány magas szintű érintettségére utalt. Nem sokkal később rendőrkézre kerültek Jankovich Arisztid ezredes bűntársai, Mankovich György

⁶⁶ Ebből kifolyólag az is nehezen képzelhető el, hogy Csáky Károly honvédelmi miniszter valamilyen szinten ne lett volna involvált a frankhamisításban, noha egyáltalán nem biztos, hogy helyeselte a hamis frankok forgalomba hozatalát.

harisnyagyáros és újságíró, tartalékos hadnagy, báró Perényi Zsigmond, az Etelközi Szövetség, a korszak „cabinet noir”-jának vezetősegi tagjának, a korszak befolyásos háttérpolitikusának unokaöccse, valamint Marsovszky György újságíró, volt tüzér hadnagy, Gömbös Gyula vezérkari százados, a korszak befolyásos ellenzéki radikális jobboldali politikusának, a későbbi miniszterelnök parlamenti titkára is.⁶⁷

Bár maga a botrány csak 1925-ben tört ki, a szervezkedés már 1920–1922 körül megkezdődött, amikor a magyar politikai erők és katonatiszti kiörök szoros kapcsolatban álltak német (elsősorban bajor) és osztrák szélsőjobboldali politikai mozgalmakkal és szereplőkkel.⁶⁸ Ennek a *Fehér Internacionálnak* nevezett, a korábban már ismeretett, közép-európai radikális jobboldali katonai és politikai erők közötti együttműködési kezdeményezésnek volt egy kései mellékszála a frankhamisítás.

⁶⁷ ABLONCZY Balázs, *A miniszterelnök élete és halála. Teleki Pál (1879–1941)*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018, 165.

⁶⁸ ABLONCZY Balázs, *A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések*, Múltunk, 2008/1, 29–56, , 33.

Magyarország új, autoriter konzervatív politikai vezetése 1919-től kezdve élénken kereste a kapcsolatot a német és osztrák radikális jobboldali politikai erővel és a hozzájuk kötődő paramilitáris alakulatokkal, az érdeklődés pedig kölcsönös volt, hiszen a magyar kormány volt az egyetlen fél a tárgyalásban, amely valóban egy államot képviselt és irányított. Német és osztrák részről leginkább tartományi szintű politikusok vettek részt a szervezkedésben, a német radikális jobboldal központja pedig Bajorország volt, ahol Erich Ludendorff tábornok, Max Bauer ezredes, illetve később az ekkor még csak feltörekvő szélsőjobboldali politikus, Adolf Hitler 1919 végén megkísérelték egy nemzetközi revizionista szerveződés létrehozását. A német radikális jobboldali politikusok leginkább a mind Németországban, mind Ausztriában igen nagy számban működő, elsősorban első világháborús veteránokból álló félkatonai szervezetek, a fegyverkezési korlátozások alá kerülő német és osztrák haderő rejtett félhivatalos kiegészítő alakulataiként is funkcionáló, ugyanakkor önálló politikai tevékenységet is folytató, némely esetben

egyenesen kormányellenes úgynevezett *Freikorps* és *Heimwehr* szabadcsapatok összefogásában látták volna a politikai viszonyok megváltoztatásának lehetőségét. A Ludendorff által elképzelt terv lényege tehát a bajor–német szabadcsapatok, az osztrák szélsőjobboldali milíciák, valamint az éppen zajló magyarországi ellenforradalom vezetőinek és szabadcsapatainak együttműködési megállapodása lett volna, persze a politikai hatalom mihamarabbi erőszakos átvétele által mind Németországban, mind Ausztriában. Magyarországon azt a szerepet, mint a *Freikorps* és *Heimwehr* milíciák, lényegében a Nemzeti Hadsereg részben irreguláris keretek között működő különítményei, szabadcsapatai, majd később, a trianoni békediktátum fegyverkezési korlátozásainak életbe lépése után elsősorban a magyar paramilitáris alakulatok ernyőszerve, a Kettőskereszt Vérszövetség és kapcsolt részei töltötték be, Héjjas Iván tartalékos főhadnagy pedig ebben az időszakban, miként korábban már kitértem rá, jelentős befolyást gyakorolt a magyar katonapolitikára is. Ekkoriban már nagyjából világos volt, hogy a hatalom az antant támo-

gatásával tartósan a szegedi ellenforradalmi kormány jobboldali politikusai és a Nemzeti Hadsereget irányító Horthy Miklós fővezér kezébe kerül majd. Ludendorff tábornok a készülő Kapp-puccs⁶⁹ támogatására megpróbálta megnyerni a magyar jobboldali politikai és katonai köröket, a radikális jobboldal pedig 1920 márciusában Németországban megkísérelte a hatalomátvételt. A Kapp-puccs azonban, mint azt a német politikatörténetből tudjuk jól, a haderő tétovázása miatt, amely nem állt a puccsisták mellé, de nem védte meg a legitim német kormányt sem, kezdetben a kormánypárti politikusok meneküléséhez vezetett, de a puccs nyomán kitört általános sztrájk és a bankárok, valamint a

⁶⁹ A Kapp-puccs a weimari köztársaság megdöntésére irányuló puccskíséreltet volt a német szélsőjobboldali politikai erők részéről, jórészt Németország első világháborús vereségébe beletörődni nem akaró katonák és rendőrök fegyveres részvételével 1920 márciusában, melyet lényegében Luddendorf tábornok és Wolfgang Kapp főtitkviselő és földbirtokos vezetett. Berlin elfoglalása után Kapp megdöntöttnek nyilvánította a köztársasági kormányt, önmagát kancellárrá nyilvánította, és a német néphez intézett kiáltványban meghirdette a versailles-i béke revízióját és legtöbb elemében a későbbi nemzetiszocialista politikai rendszerre hasonlító új politikai kurzust. A puccs végül két nap alatt kudarcba fulladt, Kapp Svédországba emigrált.

gyáriparosok ellenállása miatt napokon belül megbukott. A német radikális jobboldali politikusok és katonatisztek, valamint a frissen megválasztott magyar katonatiszt-államfő ez után egy esetleges német–osztrák–magyar jobboldali erők közötti, elsősorban katonai jellegű összefogás lehetőségéről tárgyaltak, és az együttműködés komoly szándékával folytatták tárgyalásaikat, Ludendorffék pedig ekkor még teljes mértékben elképzelhetőnek tartották volna egy általuk *Fehér Internacionálénak*⁷⁰ nevezett, a közép-európai jobboldali erők között létrejövő együttműködést. Mint korábban már említettem, Ludendorff 1920-ban Horthynak küldött levelében Magyarországot a nacionalista eszme megmentőjének nevezte, egyúttal pedig a bajor forradalmi szervezeteknek nyújtandó anyagi támogatást is kért.⁷¹ Ludendorffék ezen felül nagy

⁷⁰ WASSERSTEIN, i. m. 239–260.

⁷¹ Vö. *Erich Ludendorff levele Horthy Miklóshoz Németország és Magyarország egymásrautaltságáról és a közép-európai ellenforradalmi szervezkedésről*, in *Horthy Miklós titkos iratai*, szerk. SZINAI Miklós–SZÚCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 33–38; valamint SZERÉNYI Ildikó–VISZKET Zoltán, *Buzgó Mócsing, az igazi Trebitsch*, Archívnet, 2006/3.

reményeket fűztek továbbá a bolsevik kormányzat ellen harcoló, monarchista orosz erők részvételéhez is a Fehér Internacionáléban, hiszen az orosz polgárháború végkimenetele 1919-1920-ban talán még nem volt eldöntött tény. A kommunista forradalom kitörése óta több százezer cárista orosz állampolgár hagyta el hazáját, köztük rengeteg felfegyverzett katona, a fehér orosz politikai emigránsok legnagyobb csoportja éppen Németországban telepedett le, illetve sok olyan első világháborús orosz hadifogoly is tartózkodott az ország területén, akik megtagadták a hazatérést Szovjet-Oroszországba, a cárista orosz tábornokok pedig többek között ezekkel a katonákkal képzelték el a bolsevik rendszer megdöntését. A német–magyar–osztrák–orosz tárgyalások során, bár részletes katonai terveket taglaló memorandumok, hadműveleti elképzelések születtek,⁷² a tényleges

http://www.archivnet.hu/kuriozumok/buzgo_mocsing_az_igazi_trebitsch.html

⁷² A Fehér Internacionálé orosz vonatkozásairól, illetve az orosz–magyar relációról részletesebben lásd: KOLONTÁRY Attila, *Alekszej von Lampe, Vrangél báró katonai képviselője Magyarországon*, Pécs, PTE BTK Történettudományi Intézet–Modernkori

együttműködésre az orosz Vörös Hadsereg ellen ténylegesen harcoló, szétagolt és rosszul szervezett fehér orosz haderőkkel többek között a nagy földrajzi távolságok miatt sem kerülhetett sor.⁷³

A hamis frankok nyomtatása és forgalomba hozatala a francia gazdaság gyengítése és egyúttal valós pénzügyi nyereség céljából eredetileg tehát a radikális jobboldali német katonatiszti körök terve volt, a németek azonban az 1923-as müncheni sörpuccs – melynek ugyancsak volt magyar politikai szála, miként arra korábban már kitértem, és ugyancsak Héjjas Iván tartalékos főhadnagy hathatós közreműködésével – kudarcra után félretették az ötletet.⁷⁴ A tervet végül hasonló szellemiségű, magyar irredenta politikusok és katonák valósították meg, mégpedig német segítséggel beszerzett eszközökkel. A frank-hamisítási ügy egyik vezéralakja, Windisgrätz Lajos herceg, az Etelközi Szövetség befolyásos

Oroszország és Szovjetunió Történeti Kutatócsoport, MOSZT-füzetek 1., 2015.

⁷³ WASSERSTEIN, i. m. 255.

⁷⁴ ROMSICS Ignác, *Bethlen István*, Budapest, Helikon Kiadó, 2019, 293.

tagja, a Wekerle-kormány egykori, hivatali idején egyébként korrupciós ügybe keveredett közlelémezési minisztere, a magyar legitimista politikai erők egyik vezéralakja, szakmájára nézve egyébként korábban maga is hivatásos katonatiszt, a korszak egyik jellegzetes kalandorpolitikusa az 1920-as években jó kapcsolatokat ápolt a magyar radikális jobboldallal, többek között Gömbös Gyulával és a hozzá szorosán kötődő Héjjas Ivánnal, így valószínű, hogy a későbbi miniszterelnöknek, a nagy politikai manipulátornak és a korabeli magyar jobboldali titkos szervezetek *spiritus rector*ának és körének is komoly szerepe lehetett az ügyben. Ez már csak azért is valószínű, mert többek között a fentebb említett Marsovszky György tartalékos hadnagy, Gömbös Gyula egykori titkára volt az egyik terjesztő, aki hamis frankbankjegyekkel lelepleződött. Marsovszky a frankperben később egyébként zavarosan túlzó, romantikus vallomást tett, mely szerint meggyilkolták volna, ha megpróbál kiszállni az ügyből, végül idegkimerültséggel egy időre egy hollandiai szanatóriumba

került.⁷⁵ A hamisítási akció fő szervezője, Windischgrätz Lajos legitimistaként és IV. Károly király egyik volt bizalmi embereként egyébként ebben az időben Horthy Miklós kormányzó és Bethlen István miniszterelnök mérsékeltebb politikai ellenzékéhez tartozott, ám az irredenta eszme és az erős franciaellenes érzelmek a frankügyben mégis szövetségbe kovácsolták a legitimista és a szabad királyválasztó politikusokat és katonatiszteket.

A hamisítási ügy további fontos szereplője volt Arhtur Schultze litvániai születésű német bankszakember is, aki a körülményeket egyébként komolyabb hamisítási akcióra alkalmatlannak minősítette. Magasabb magyar politikai körök támogatására utal többek között Gerő László honvéd őrnagy, katonai térképész szerepe, aki a trianoni békediktátum katonai korlátozásai okán rejtetten működő, formálisan a Pénzügyminisztérium alárendeltségébe tartozó Állami Térképészeti Intézet egyik alapítója és vezető munkatársa volt, formálisan az intézet

⁷⁵ ABLONCZY, i. m. 50–51.

műszaki igazgatójának tisztségét töltötte be. Schultze és Gerő lényegében együtt biztosították a technikai hátteret és szakértelmet a hamis bankjegyek előállításához, a hamis pénz nyomtatására használt gépek pedig 1924. augusztus 8-án érkeztek meg Magyarországra Németországból, Münchenből.⁷⁶ A hamisításhoz szükséges papírt a magyar összeesküvők ugyancsak Németországból szereztek be, mégpedig Eugen Trauttman müncheni térképnyomdász közreműködésével.⁷⁷

Gerő László későbbi visszaemlékezése szerint szintén a magyar állami vezetés magas szintű érintettségére utal, hogy Janky Kocsárd (ekkoriban még ugyancsak rejtésben tevékenykedő) honvéd vezérkari főnök⁷⁸ 1925-

⁷⁶ ABLONCZY, i. m. 37.

⁷⁷ ABLONCZY, *A miniszterelnök élete és halála. Teleki Pál (1879–1941)*, 168.

⁷⁸ A trianoni békeszerződés megtiltotta a vesztes országoknak a fegyverkezést és a hadászati értelemben véve komolyabb, támadó hadműveletek végrehajtására alkalmas hadsereg fenntartását, ezért a fegyverkezés és hadseregfejlesztés sokáig – Németországhoz hasonlóan – Magyarországon is csak titokban folyhatott. Vezérkara, tervező- és kidolgozó-szervezete általában harcképesebb hadseregeknek van, Magyarországnak ellenben ekkoriban formálisan csak minimális létszámú, területvédelmi és

ben feltehetőleg mindenről tudott, az egyik hamisításhoz használt, külföldről rendelt nyomdaberendezés árát pedig egyenesen a magyar Pénzügyminisztérium egyenlítette ki.⁷⁹ Ezzel együtt magának Bethlen István miniszterelnöknek a feljegyzései is arról tanúskodnak, hogy ő maga már viszonylag korai stádiumban, 1922-ben tisztában volt a majdani hamisítók szándékával,⁸⁰ és barátját és rokonát, Teleki Pál korábbi miniszterelnököt kérte meg, hogy a hamisítást lehetőleg minden erejével igyekezzen megakadályozni.⁸¹

Bethlen Istvánról minden valószínűség szerint elmondható, hogy józan gondolkodású reálpolitikusként igyekezett elejét venni a Magyarország stabilitását és külkapcsolatait veszélyeztető, kalandorjellegű szabotázsakciónak, és bár némi politikai felelősség az ügyben

belbiztonsági feladatokra alkalmas katonasága lehetett, a vezérkar és a tényleges vezérkari főnök tehát egy ideig rejtve tevékenykedett.

⁷⁹ ABLONCZY, *A frankhamisítás*, 40.

⁸⁰ *Bethlen István titkos iratai*, 204–207. Idézi: ABLONCZY, i. m. 41.

⁸¹ ABLONCZY Balázs, *A miniszterelnök élete és halála*. 167–171.

terhelheti, büntetőjogi valószínűleg nem.⁸² A Térképészeti Intézettel szoros munkakapcsolatban álló, civilben földrajztudósként, egyetemi tanárként tevékenykedő Teleki Pál saját későbbi vallomása szerint szemmel tartotta Gerő Lászlót, és arra igyekezett rávenni, hogy az győzze meg Windischgrätz Lajos herceget: a hamisítás nem kivitelezhető abban az értelemben, hogy annak eredményeképpen elfogadható minőségű, a lebukás kockázata nélkül forgalomba hozható hamis frankbankjegyek keletkezzenek, illetve Nádós Imre államtitkári rangú országos rendőrfőkapitány, a rendvédelmi szervek szakmai felügyeletét ellátó főtisztviselő is azt az utasítást kapta, hogy figyeljen oda a szervezkedésre, és az érintetteket igyekezzen lebeszélni róla.⁸³ A posta érintettségére utal, hogy a Magyar Királyi Posta pénzügyi intézete, a Postakarékpénztár igazgatója is igyekezett lebeszélni az összeesküvőket a hamisításról, tehát

⁸² ROMSICS, i .m. 296–297.

⁸³ ABLONCZY, *A frankhamisítás*, 37–38.

magas rangú postai tisztviselőken is tudomása kellett, hogy legyen az előkészületekről.⁸⁴

Mint nem sokkal később kiderült, ironikus módon Nádosynak, aki az 1920-as években számos jobboldali titkos társaságban, többek között az Etelközi Szövetségben is vezetőségi tag volt,⁸⁵ illetve valószínűleg szerint a Kettőskereszt Vérszövetségben is vezető szerepet töltött be,⁸⁶ irányító szerepe volt az irredenta célokat szolgáló frankhamisításban, nem csupán hallgatólagosan támogatta és nézte azt tétlenül a rendvédelmi szervek első embereként. A hamisítók körülbelül 35 000 darab ezerfrankos bankjegyet terveztek előállítani és forgalomba hozni, ebből a valóságban – több ütemben és változó technikával, kő- és

⁸⁴ BAJUSZ János, *A pénzhamisítás – avagy egy ősi deliktum modern jogi megközelítése.*

https://www.mabie.hu/attachments/article/1686/Publik%C3%83%C2%A1ci%C3%83%C2%B3-P%C3%83%C2%A9nzhamis%C3%83_t%C3%83%C2%A1s.pdf

Letöltés ideje: 2023. szeptember 14.

⁸⁵ ZADRAVE CZ, i. m. 188–189.

⁸⁶ CSÁNK Endre, *Nádosy, a titkos társaságok vezére.* Magyarország, 1926. április 4., 7.

fémnyomatokkal is⁸⁷ – körülbelül 30 000 darab, változó minőségű hamisítvány készült el, körülbelül 4400 jó, 9 000 közepes, 16 000 darab gyatra minőségű.⁸⁸ Jankovich Arisztid és bűntársai amszterdami fiaskója után a terjesztőket, közreműködőket sorra tartóztatták le Hamburgban, Koppenhágában és Milánóban. A magyar hatóságok végül főszervezőkként őrizetbe vették Windischgrätz Lajos herceget, a titkárát, Rába Dezsőt, a komornyikját, Kovács Gáspárt, valamint a tevékenységüket éveken át fedező Nádossy Imre országos rendőrfőkapitányt.

A magyar bíróság a büntetőperben Teleki Pál volt miniszterelnököt csupán tanúként hallgatta meg, aki minden valószínűség szerint – később nyilvánosságra került feljegyzéseinek tanúbizonysága alapján – jóval többet tudott annál, mint amit a bíróság előtt elmondott, és jóval jelentősebb szerepe volt az ügyben, mint ahogyan

⁸⁷ A frankhamisítás numizmatika és technikai hátteréről bővebben lásd: GARAMI Erika, Az 1920-as évekbeli magyarországi frankhamisítás numizmatikai vonatkozásai. Numizmatikai Közlöny, 2003-2004/CII–CIII, 65–71.

⁸⁸ ABLONCZY, i. m. 37.

azt a perben hivatalosan értékelték.⁸⁹ Rába Dezső a bíróság előtt tett vallomásaiban ugyancsak Telekit jelölte meg a frankhamisítás egyik irányítójaként, de a legfelsőbb politikai érdekek úgy kívánták, hogy a volt miniszterelnök felelőssége ne kerüljön nyilvánosságra. Bethlen István miniszterelnök pozíciója egy időre instabillá vált, de végül a helyén maradhatott, többek között azért, mert a nyugati nagyhatalmak részben még mindig őt mint nyugatias gondolkodású-orientáltóságú politikust látták a magyarországi konszolidáció és stabilitás biztosítékának.⁹⁰ Bethlen István miniszterelnököt persze nagyon komoly támadások érték az ellenzék részéről, és a szomszédos kisantant

⁸⁹ Ablonczy Balázs is felhívja rá a figyelmet összegző tanulmányában, hogy miniszterelnökként még Teleki Pál nevezte ki Nádosy Imrét országos rendőrfőkapitánynak, Gerő László katonai térképészt a cserkészmozgalomból ismerte, Mészáros Gyula turkológussal, a szokolhamisítási ügy kulcsfigurájával pedig még a Turáni Társaságban dolgozott együtt. Mészáros Gyula a frankhamisításban is szerepet játszott, Teleki szoros kapcsolati hálója az érintettekkel igen határozottan a korábbi/későbbi miniszterelnök vezető szerepére utal. Vö. ABLONCZY, i. m. 48.; valamint: ABLONCZY Balázs, *Keletre, magyar! A magyar turanizmus története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2016, 103–104.

⁹⁰ ROMSICS, i. m. 295–296.

országok vezetése, többek között Edvard Beneš csehszlovák államelnök is úgy ítélte meg, hogy a magyar miniszterelnök is jelentős szerepet játszhatott a frankhamisítási ügyben, és Bethlen lemond(at)ását szorgalmazta.⁹¹ Francia részről felmerült ugyanez a lehetőség, és a magyar Állami Térképészeti Intézet hamisításban játszott szerepe miatt még Magyarország ellen lefolytatandó, igen szigorú katonai vizsgálat lehetősége is szóba került. Elsősorban az angol és az olasz kormány és diplomácia közbenjárásának köszönhető, hogy Bethlent végül is a Népszövetség és a Nagykövetek Tanácsa nem marasztalta el különösebben, sőt, Anglia nevében Austin Chamberlain brit külügyminiszter a konszolidáció jegyében nem csupán Magyarország nemzetközi pénzügyi, de katonai ellenőrzésének mihamarabbi megszüntetését is támogatta.⁹² Bethlen rutinos réalpolitikusként ügyesen lavírozott mind a kül-, mind a belpolitikai színtéren, Magyarországon pedig, ahol a trianoni területelcsatolás sérelme és az irredentizmus eszméje érthető módon hatotta

⁹¹ ROMSICS, i. m. 294.

⁹² ROMSICS, i. m. 295.

át a közvéleményt, sokan egyenesen hazafias cselekedetként értékelték a balul sikerült pénzhamisítási akciót, a hamisítókkal látszólag szolidáris miniszterelnök imázsa pedig egyenesen növelte Bethlen népszerűségét.⁹³ Horthy Miklós kormányzó ugyancsak rendíthetetlenül támogatta a miniszterelnököt, akinek így a hatalmas botrányból sikerült maga és kormánya számára politikai tőkét kovácsolnia. Bár Bethlen István kormánya 1926. október 14-ével formálisan lemondott, a kormányzó ezt nem fogadta el.⁹⁴ Ellenben mindez jó alkalom volt arra, hogy a frankhamisítási botrányban leginkább kompromittálódott kormánytag, a rendőrséget is felügyelő Rakovszky Iván belügyminiszter, aki feltehetőleg fedezte Nádasy Imre rendőrfőkapitány és társai tevékenységét, szükséges tisztádozatként 1926. október 15-ével távozhasson a miniszteri székéből, a belügyi tárca élén pedig Scitovszky Béla követte.⁹⁵

⁹³ ROMSICS, i. m. 297.

⁹⁴ ROMSICS, i. m. 297–298.

⁹⁵ ROMSICS, i. m. 298.

A frankügy tárgyalása során a bíróság előtt a vádlottak gyakorlatilag mind hazafias tettek vallották cselekedetüket, ez pedig számottevően enyhítette a büntetésüket. Windischgrätz Lajost négyévi szabadságvesztésre ítélték, ennek egy részét szanatóriumban és szállodákban töltötte le. Német társa, Arthur Schultze litván származású bankszakember idegösszeomlást kapott, majd egy elmeegógyintézetben gyomorvérzés következtében elhunyt.⁹⁶ Nádosy Imre rendőrfőkapitányt a bíróság három és fél év börtönbüntetésre ítélte, de Horthy Miklós jóvoltából végül kormányzói kegyelemben részesült,⁹⁷ és rövidesen szabadon távozhatott, majd nyugállományba vonult.⁹⁸ Rába Dezső, Windischgrätz titkára mindössze tíz havi börtönbüntetést kapott.⁹⁹

⁹⁶ ABLONCZY: *A miniszterelnök élete és halála*. 169.

⁹⁷ A Budapesti Királyi Törvényszék végzése Nádosy Imre kormányzói kegyelemben való részesítése tárgyában, 1928. április 4., in *Iratok az ellenforradalom történetéhez III.*, 588–590.

⁹⁸ Nádosy Imre kérvénye a belügyminiszterhez nyugdíjának folyósítása ügyében, 1928. május 14., in *Iratok az ellenforradalom történetéhez III.*, 593.

⁹⁹ *Iratok az ellenforradalom történetéhez III.*, 837.

A frankhamisítás eseményei és háttere, illetve az akció ideológiai mozgatórugói mára jórészt ismertek, és a jobboldali titkos társaságok, többek között az Etelközi Szövetség és Kettőskereszt Vérszövetség szerepe is egyértelmű. Siménfalvy Tihamér tábornok, az Etelközi Szövetsége Vezéri Tanácsának tagja és a Kettőskereszt Vérszövetség, a titkosszolgálati jellegű, diverziós tevékenységet végző irreguláris katonai szervezet vezetője, a korszak elfeledett „kémfőnöke”¹⁰⁰ a Honvédelmi Minisztériumon belül viselt bizalmas beosztásából fakadóan segédkezett a frankügy eltussolására tett kísérletekben is, illetve a per folyamán közvetített a vádlottak között. Windischgrätz Lajos naplója szerint ugyanis Siménfalvy levelet írt neki a fogházba, mely szerint Bethlen miniszterelnök kezeskedik róla, hogy minden kívánságát teljesíti,

¹⁰⁰ Siménfalvy Tihamér pályájáról lásd bővebben: KÁNTÁS Balázs—REGÉNYI Kund, *Siménfalvy Tihamér, az árnyéktábornok: a Horthy-korszak első éveinek elfeledett titkosszolgálati vezetője*. Pályarajz és források, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2023.

<http://real.mtak.hu/170613/>, letöltés ideje: 2023. szeptember 15.

ha a tárgyaláson hallgat a kormány legmagasabb szintű érintettségéről. (Számos más korabeli, a szélsőjobboldalhoz kötődő büntetőperhez hasonlóan Windischgrätz védelmét a frankperben a szintén EX-tag dr. Ulain Ferenc látta el.)¹⁰¹ A Kettőskereszt Vérszövetség neve még a tárgyaláson is felmerült, a tárgyalásvezető bíró többek között Vass József népjóléti és munkaügyi minisztert, a miniszterelnök helyettesét kérdezte, mit tud a jobboldali titkos, kormányközeli szervezetek szerepéről az ügyben, ő azonban azt állította, legfeljebb az ellenzéki sajtóból, névről ismeri ezeket a szervezeteket, és semmiféle tudomása nincs a működésükről vagy a frankhamisításban játszott szerepükről.¹⁰² A miniszter természetesen azt mondta, amit monдания kellett, azonban bizonyos, hogy a titkos

¹⁰¹ Vö. PINTÉR István, *Ki volt Horthy Miklós?*, Budapest, Zrínyi Könyvkiadó, 1968, 103–104; valamint DÓSA Rudolfné, i. m. 134. Ha a marxista történészek szakmunkáit elfogult történelemszemlélet jellemzi is, sok megállapításuk helytálló. A Siménfalvy Tihamér szerepéről tanúskodó levéltári forrás: Windischgrätz Lajos 1926 elején a gyűjtőfogházban írt sajátkezű naplója, 1926 január–június. In: *Iratok az ellenforradalom történetéhez III.*, 545–549.

¹⁰² HU-MNL-OL-K 429–1926. május 7.–október 14. 329. o.

társaságokról, amelyek közül legalább az Etelközi Szövetségben feltehetőleg maga is tag volt, és e szervezetek frankügyben betöltött szerepükről miniszterelnökéhez hasonlóan nagyon is sok mindent tudott. A magyar kormánynak azonban az egész ügy kínos volt, ráadásul józanabb gondolkodású tagjai és tisztviselői nem is támogatták a hamis frankok forgalomba hozatalát, így érthető, hogy miután a nemzetközi szintű botrány kirobbant, a lehetőségeikhez mérten igyekeztek menteni a menthetőt.

Windischgrätz Lajos herceg, a frankhamisítási ügy fővádlottja emlékirataiban egyébként ugyancsak magára vállalja az irredenta pénzhamisításban játszott vezető szerepet, ugyanakkor határozottan azt állítja, hogy az akciót eredetileg valóban a németek találták ki, majd magyar részről történő megvalósítását Horthy kormányzó és Bethlen miniszterelnök rendelte el. Memoárja szerint Magyarországot ekkoriban teljes egészében az Etelközi Szövetség, e kormánypárti, kizárólag a személyes kapcsolatok és a nepotizmus alapján működő, politizáló titkos társaság irányította a három erdélyi gróf politikus,

Bethlen István, Teleki Pál és Bánffy Miklós vezetésével. Horthy Miklós kormányzó e három, Windischgrätz szerint teljességgel gátlástalan politikai kalandor befolyása alatt álló, inkompetens báb volt csupán, a kormányzat pedig a hamis frankok nemzetközi pénzpiacon történő értékesítéséből jelentős bevételt remélt, amelyet részben az ekkoriban pénz szűkében lévő, az elcsatolt területeken tevékenykedő magyar irredenta szervezetek finanszírozására fordított volna.¹⁰³ Windischgrätz továbbá azt is állítja, hogy saját jelentős politikai befolyása abból fakadt, hogy ekkoriban ő volt a felső-magyarországi/felvidéki magyar diverziós irredenta félkatonai szervezetek főparancsnoka, több ezer ember tartozott az irányítása alá, a frankhamisítási ügyben pedig az előkészületek során a kormány felhasználta a legmagasabb német katonatiszti és politikusi körökhöz, többek között az Erich Ludendorff tábornokhoz is elérő személyes kapcsolatrendszerét. Némi leegyszerűsítéssel

¹⁰³ WINDISCH-GRAETZ Lajos, *Hősök és csirkefogók. Megélt történelem 1899–1964*, ford. NYIZSNYÁNSZKY Ferenc, Budapest, Athenaeum Kiadó, 2019, 175–233.

Windischgrätz úgy állítja be a frankhamisítást, mint a magyar kormány piszkos, gátlástalan és felelőtlen nemzetközi politikai akcióját, amelynek ő volt a jóhiszemű áldozata, és míg Bethlen miniszterelnököt és körét az önző anyagi haszonszerzés vágya, addig őt magát csak és kizárólag a hazafias érzelmek és az ebből fakadó romantikus irredenta szellem vezérelte, és a hamis frankok értékesítésének esetleges bevételéből pedig kizárólag a saját irányítása alatt álló irredenta szervezetek tagjait finanszírozta volna. A kalandorpolitikus regényes emlékirataiban egészen odáig elmegy, hogy ha nem vállalja magára Nádossy Imrével együtt a bűnös szerepét és nem hallgat mélyen a magyar kormány érintettségéről, Bethlen és társai akár meg is gyilkoltatták volna.¹⁰⁴ A herceg visszaemlékezéseiben meglehetősen romantikus és egyoldalú olvasatát kapjuk a magyar történelemnek, mely szerint a Horthy–Bethlen-kormányzat lett volna a felelőtlen, mindenféle gátlástól mentes és minden következményt

¹⁰⁴ Uo. 226.

figyelmén kívül hagyó politikai kalandorok gyülekezete, akik a jóhiszemű, hazafias érzelmek által vezérelt és mindenféle önző motivációtól mentes legitimista államférfiút belerángatták a kockázatos politikai akcióba, majd mikor az balul sült el, egyszerűen magára hagyták, egyedüli bűnbaknak kiáltották ki és elvitették vele a balhét. Ám Windischgrätz herceg természetesen, mint valódi régi vágású úriember, tartotta magát a megbeszéltekhez, és a büntetőeljárás folyamán nem beszélt Bethlen és Horthy személyes érintettségéről, hanem magára vállalta azt, aminek csupán félig-meddig naiv végrehajtója, de semmi esetre sem a kitervelője volt. A herceg később olyan dokumentumokra is hivatkozik, amelyekbe állítólag francia politikai kapcsolatainak, többek között a francia külügyminiszter-helyettesenek köszönhetően nyert betekintést már az 1930-as években, és ezek alapján azt a narratívát vázolja fel, mely szerint a frankhamisításra személyesen Horthy kormányzó adott parancsot, az írásbeli utasítást a Térképészeti Intézetbe a hamis bankjegyek előállításáról pedig Siménfalvy Tihamér ezredes, a Kettőskereszt Vérszövetség

parancsnoka, a korabeli magyar katonai titkosszolgálati szervek egyik vezetőjének aláírásával továbbították. A történet eme verziójában Bethlen egy ponton már felismerte az akcióban rejlő kockázatokat, és egy idő után annak megghiúsításán, vagy legalábbis a dolog elodázásán ügyködött.¹⁰⁵

Windischgrätz Lajos herceg a saját emlékirataiban természetesen mindent megtesz, hogy magát a lehető legjobb színben tüntesse fel, és a saját történelmi szerepét minél pozitívabb színben láttassa, ahogyan az a politikus-memoárirók esetében egyébként megszokott dolog. A rendelkezésre álló egyéb források azonban nagyrészt nem az ő verzióját támasztják alá. A kormányzat és az állami szervek ugyanis különböző szinteken kétségtelenül valóban érintettek voltak a frankhamisítási ügyben, azonban aligha valószínű, hogy Horthy Miklós és Bethlen István – főleg Bethlen – szorgalmazta vagy támogatta volna a hamis bankjegyek forgalomba hozatalát abban a formában, ahogyan

¹⁰⁵ Uo. 230–231.

az végül megtörtént, és a botrány kirobbanásához vezetett. Valamiféle alku minden bizonnyal valóban köttetett Windischgrätz és Bethlen között, hiszen a herceg is jóval többet tudott a kormányzati szereplők és az állami szervek különböző szintű érintettségéről, mint amennyit a frankperben végül a bíróság és a nyilvánosság elé tárt, ugyanakkor valószínűleg őt terhelte az ügyben a legnagyobb felelősség, nem pedig a kormányzót vagy a miniszterelnököt, és igen valószínű, hogy a hamis frankok pénzügyi értékesítésétől némi személyes anyagi hasznot is remélt. A későbbiekben a náci Németországban élő, többek között már 1933-tól a Gestapo ügynökeként is tevékenykedő legitimista politikus szavahihetősége tehát finoman szólva is kétséges.

Akárhogy is, a feltűnően enyhe ítéletek kiszabása után a botrány viszonylag gyorsan elsimult, a károsult francia Banque de France pedig mindössze jelképes egy frank kártérítést kért a magyar államtól. Összességében azonban az ügy így is jelentős presztízsveszteséget okozott a fokozatosan konszolidálódó, ám az első világháború, a trianoni területelcsatolás és a

többszörös polgárháború traumáinak nyomait még mindig szükségszerűen magán viselő Magyarországnak. A magyar ellenzéki és a nemzetközi sajtó az ügy kapcsán negatív színben tüntette fel mind Bethlent és Telekit, mind Horthy Miklós kormányzót, továbbá a francia állam sem rejtette véka alá azon véleményét, hogy az igen kínos és Franciaország irányában barátságtalan incidensért alapvetően a legmagasabb rangú magyar állami vezetőket is felelősnek tartja.¹⁰⁶ A magát a bíróságon legalább jogi értelemben tisztázó Teleki neve mellett a nemzetközi diplomáciai iratokban még jó ideig ott maradt a „frankhamisításban érintett” megjelölés, és egy időre visszavonult a parlamenti politizálástól – az 1926-os választásokon nem indult a kormánypárt képviselőjelöltjeként.¹⁰⁷

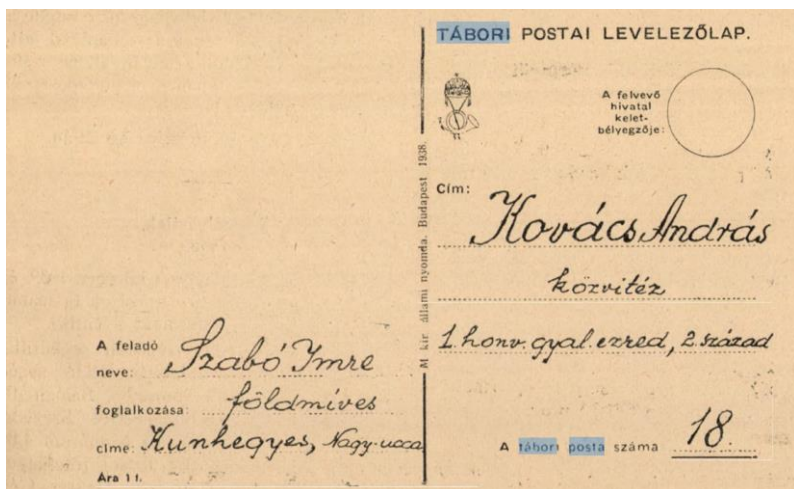
¹⁰⁶ ABLONCZY, *A frankhamisítás*, 49.

¹⁰⁷ ABLONCZY, *A miniszterelnök élete és halála*, 172.

Postaügyről, hadügyről és rendvédelem-történetről röviden a második világháború évei alatt

Ami a Magyar Királyi Posta általános történetét illeti, a második világháború előtt és alatt a területi változások, német segítséggel Magyarország visszacsatolt területek integrációja miatt többször változott, bővült a postahálózat és a postaigazgatás, valamint újra működött a tábori posta. A tábori posta működését egyébként a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter (ebben az időben Kunder Antal) 1939. március 24-ei, 100.400/4. számú rendelete szabályozta, és részben a katonai igazgatás alá rendelte.¹⁰⁸ 1938-tól a német segítséggel fokozatosan visszacsatolt területeken is megszervezték a magyar postaszolgálatot, mely alapvetően a katonai közigazgatásnak alárendelve működött.

¹⁰⁸ Rendeletek Tára a Magyar Királyi Posta részére, 1939/14, 94—96.

Tábori postai levelezőlap a második világháború éveiből

Itt és ekkor is határozottan megmutatkozott a posta, mint intézmény erősen félkatonai, fegyelmezett, alá-főlérendeltségi munkakultúrán nyugvó szervezete, illetve szoros kapcsolata a mindenkori haderővel.¹⁰⁹ A második világháború éveiben az ismét működő tábori post az első világháború idejéhez hasonlóan lényegében a haderő logisztikai fegyvernemeként vagy csapatnemeként funkcionált.

¹⁰⁹ Lásd bővebben: DÁN János, *A Magyar Királyi Tábori Posta a II. világháborúban*, 1938–1948, Budapest, Szerzői kiadás, 2011.

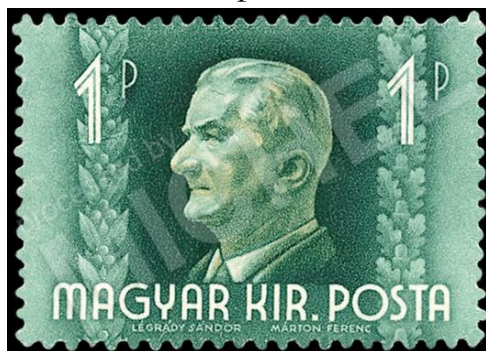

*Levéloztábozás a tábori postán a második világháború
éveiben*

A polgári távközlési szolgáltatást és infrastruktúrát, ahogyan az háború esetén nyilván mindig lenni szokott, egyre inkább a katonai céloknak rendelték alá.

A Horthy-korszakban, miként az egyébként szinte minden politikai rendszerben jellemző, a postai bélyegkiadást felhasználták a kormányzat és a haderő népszerűsítésre. Tekintve, hogy az államfő, Horthy Miklós is katonatiszt volt, az államberendezkedés pedig (a világháború évei alatt egyre inkább) bizonyos szempontból katonai mintákat is követett, a kormányzói család tagjait –

Horthy Miklós kormányzót és tartalékos repülőtiszként hősi halált halt fiát, Horthy István kormányzóhelyettest – ábrázoló bélyegek ilyen szempontból jó például szolgálhatnak a filatélia és a honvédelem szoros kapcsolatára.

Horthy Miklós kormányzó ábrázoló, 1 pengő címletű bélyeg, 1941

Horthy István tartalékos repülő főbadnagy, kormányzóhelyettes hősi halála apropóján kiadott gyászbélyeg, 1942

A háború és a front átvonulása később súlyos károkat okozott a postaszolgálatnak is. Az ország, így a postai infrastruktúra is, a második világháború során jelentős károkat szenvedett, 1945 után pedig óriási feladat volt a tönkretett posta- és hírközlési hálózat helyreállítása, amely immár a berendezkedő, szovjet befolyás alatt működő kommunista kormányzatra hárult, e feladatát pedig a Horthy-korszak igen korlátozott, erősen tekintélyelvű, bár a parlamentarizmust mégiscsak valamilyen tiszteletben tartó, autoriter konzervatív demokráciája helyébe lépő, lassan kialakuló diktatórikus államberendezkedés, illetve az állam majdnem mindenre kiterjedő ellenőrzése ellenére többé-kevésbé sikeresen teljesítette...¹¹⁰

¹¹⁰ VAJDA Endre: *A posta története*, 378–387.

Postaügy, haderő, rendvédelem és titkosszolgálatok kapcsolatai a szocialista korszakban

1950-ben a Magyar Posta az államtól kizárólagos jogot kapott a hírlapterjesztésre is, jogkörei és feladatai egyre bővültek. 1957-ben megkezdődött a televízió- és az ultrarövid-hullámú rádióműsor-sugárzás is, a posta lett a monopóliumhelyzetben levő állami távközlési szolgáltató. A postaszállítás gerince továbbra is a vasút volt, ezért a Magyar Posta és a Magyar Államvasutak, e két logisztikai természetű állami vállalat szorosan együttműködött egymással.¹¹¹

A második világháború után az újjáépítés szovjet segítséggel gyorsan megindult, a műszaki igazgatóságok feladata volt a helyreállítás megszervezése és a korszerűsítés, ami az ötvenes években ugyan lassan haladt, de a hatvanas évekre ugrásszerű fejlődést hozott, ami a szállítás motorizálását, a forgalmi szolgálatban kiségek

¹¹¹ Vajda Endre: A posta története, 378–465.

általános használatba vételét és az ügyvitel egyszerűsítését jelentette. A leglátványosabban a műsorszóró- és a távbeszélő-szolgálat fejlődött, 1957-ben megindult a Magyar Televízió adása, a technikai háttér biztosítása – a rádió műsorszórás mellett – a posta feladata volt. A kisebb településeken lévő postahivatalok és a gyűjtő-feldolgozó pontok között sok helyen menetrend szerinti autóbuszokkal szállították a postai küldeményeket. Az 1960-as években a nagy bérházakban csoportos levélszekrényeket szereltek fel, megjelentek a mai értelemben vett lakossági postaládák.

Posta műszaki tiszti egyenruha az 1950-es évekből – a Postamúzeum gyűjteménye

Korábban egyébként a legfelső emeletre is ajtóig vitték a kézbesítők a levelet, pénzt, hírlapot, és ha otthon találták a címzettet, átadták azt, ha nem, akkor értesítést hagytak. Később, az 1970-es években a ritkán lakott külterületeken, tanyás vidékeken bevezették az úgynevezett támpontos kézbesítést, ami azt jelentette, hogy a postás kézbesítő igyekezett mindenképpen célba juttatni a küldeményt...¹¹²

A szocialista korszakban újra komoly és részletes jogi szabályozásra került a posta, mint monopolhelyzetben levő, sokrétű tevékenységet ellátó állami vállalat működése, a kor kihívásaira reflektáló, új postatörvényt kellett kodifikálni, a törvényhozás pedig végül 1964-ben fogadta el az 1964. évi II. törvényt a postáról és a távközlésről. A törvény az ágazati jogban nagyon fontos előrelépés volt, és a kor színvonalának megfelelően nagyon részletesen szabályozta a

¹¹² Vajda Endre: A posta története, 378–465.

postaszolgálat működését, és a felelősségi köröket.¹¹³

A szocialista korszak rendvédelmi szervei, előbb az Államvédelmi Hatóság, majd a Belügyminisztériumba visszaintegrált, és a rendőrség szervezetébe rejtett módon működő titkosszolgálatok természetesen igen szoros kapcsolatban álltak a hírközlési, távközlési, szállítmányozási szolgáltatókkal, így magával a Magyar Postával is. Ez persze már a dualista korszakban, illetve a Horthy-korszakban is fennállt, hiszen A hírszerzés az emberiség történelmével egyidős szakma/tevékenység, és mióta létezik, igen szorosan kapcsolódik a hírközléshez, postaügyhöz, szállítmányozáshoz és a távközléshez is. Az újkor, a modern értelemben vett (többnyire állami) postaszolgálatok megjelenése óta a hírszerzés egyik alapvető forrása a postai küldemények tartalmának titkosszolgálatok általi kifürkészése, észrevétlen ellenőrzése, hiszen a lezárt borítékban, megbízható szolgáltató által célba juttatott üzenet

¹¹³ VAJDA Endre: A posta története, 378–465.

a nagyobb távolságokra történő, hivatalos és informális kommunikáció egyik leghatékonyabb eszközévé vált. Innentől kezdve a mindenkori titkosszolgálatok is igen szoros kapcsolatban álltak a mindenkori postai és egyéb távközlési szolgáltatókkal.

Azonban a szocialista korszak erősen diktatórikus államberendezkedése keretében az állam egyre inkább mindenre kiterjesztette a figyelmét, talán még több dologra is, mint a dualista és a Horthy-korszak titkosszolgálati szervei (erre persze a technikai fejlődés is egyre szélesebb lehetőségeket adott), és egyre erősebben beleszólt az állampolgárok életébe, egyre nagyobb mértékben gyűjtötte róluk az információt. A kommunista korszak politikai rendőrsége természetesen még inkább kihasználta a fejlődő hírközlés-technika lehetőségeit, és még inkább kulcsfontosságú információszerzési eljárássá vált a levéllenőrzés, a telefon- és helyiség-lehallgatás. Mint tudjuk, az 1956-os forradalom és szabadságharc ugyanakkor cezúrát is jelentett a rendszer és politikai rendőrsége működésében, a konszolidálódó Kádár-rendszer pedig rengeteg

volt államvédelmi állományviszonyú politikai rendőrt elbocsátott – legalábbis látszólag. Mint fentebb említettem, az 1950-es években a volt Államvédelmi Hatóságot, a rossz emlékű, formálisan is önállóan működő politikai rendőrséget fokozatosan visszaintegrálták a Belügyminisztérium és a rendőrség szervezetrendszerébe, a politikai rendőrség és a titkosszolgálatok pedig innentől kezdve egy kifelé nem nyilvános, látszólag egységes rendőrségi szervezetbe rejtve működtek, ugyanakkor a belügyi tárca valóságos „ávós minisztériummá” vált.

Máig kevésbé kutatott téma, hogy mi is lett a kádári konszolidáció keretében elvileg elbocsátott/leszerelt államvédelmi tisztek sorsa? Levéltári iratok és adatok arra mutatnak, hogy igen sokan közülük különböző (ekkor szükségszerűen állami) vállalatoknál tűntek fel, különböző középkádéri pozícióban. Jelen kutatási terv szerzőjének Sárközi János, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Gazdasági Levéltári Osztályának vezetője hívta fel a figyelmét arra a tényre, hogy a Dunaújvárosi Vasmű személyzeti

iratai között már szűrőpróba szerű ellenőrzéssel és számos olyan vállalati alkalmazottat találunk különböző pozíciókban, akiknek a politikai rendőrségtől vezetett igen kanyargós útja az adott vállalathoz.

A fő kérdés ugyanakkor, hogy a különböző vállalatokhoz átkerülő volt politikai rendőrök vajon tényleg elvesztették kapcsolatukat a szervvel, és valóban polgári állást létesítettek, vagy pedig egy részük esetében az állásváltás csak „kifelé” történt meg, és a valóságban a titkosszolgálatok világában úgynevezett „kihelyezés” keretében továbbra is valamely titkosszolgálat kötelékében maradtak, és fedőmunkahelyet létesítettek hírszerzési, kémelhárítási vagy politikai rendészeti feladatok elhárítása céljából? Mindezen belül igencsak érdekesek lehetnek a titkosszolgálati világgal továbbra is szoros kapcsolatban álló állami postaforgalmi és távközlési cégek azon alkalmazottai, akik korábban a politikai rendőrség/titkosszolgálatok kötelékében szolgáltak. Amennyiben megnézzük az interneten elérhető, szigoruantitkos.hu titkosszolgálat-

történeti adatbázist, amely jórészt az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található iratok alapján készült, szembetűnő, hogy az eddig feltárt tevékenységet végző SZT (szigorúan titkos, tehát „kihelyezéssel”, fedőmunkahelyen dolgozó, a valóságban továbbra is titkosszolgálati állományban álló) rendőrtisztek, köztük volt államvédelmi tisztek online közzétett életrajzvázlatait, úgy egyszerű kereséssel is nem kevesebb, mint huszonegy olyan személyt találunk, akik vagy a posta szervezetébe kihelyezetten látták el titkosszolgálati munkájukat, vagy szolgálatuk egy bizonyos szakaszában postai levéllenőrzéssel foglalkoztak. Az adatbázisból exportált jegyzéket lásd alább:

Személy neve	Anyja neve	Születési idő	Lakhely	SZT-szám	Fedőmunkahely
?	Lukács Ilona	1940. 01. 14.		H-27	
<u>Barta Emil</u>	Bódi Erzsébet	1923. 05. 28.	Szeged	AG-37	Szegedi Posta Igazgatóság, Üzembiztonsági Osztály, vezető

<u>Bottyánszki András</u>	Hrabovszki Ilona	1927. 08. 31.		„9050”	Budapesti Híradótechnikai Vállalat Békéscsabai gyára, műszaki osztályvezető
<u>Botyánszki Mihály</u>	Szeményi Ilona	1914. 09. 14.	Békéscsaba	"9022", AE-3	Békéscsabai 2. sz. Postahivatal
<u>Bujdosó György</u>	Szilágyi Ilona	1937. 08. 31.			
<u>Dedinszky László</u>	Záhonyi Mária	1943. 09. 19.	Debrecen	AK-34	Debreceni Posta Főigazgatóság
<u>Dégen István, dr.</u>	Bán Erzsébet	1949		D-24, K-546	MALEV üzletkötő
<u>Dudás László</u>	Singer Rozália	1910. 08. 07.		„1053”	
<u>Fritz Ádám</u>	Repl Anna	1930. 07. 04.	Pécs	AC-8	Pécsi Postaigazgatóság Üzembiztonsági Osztály osztályvezetője
<u>Gutai Pál</u>	Rojcsik Róza	1916. 09. 01.		„5568”	Budapest 62. postahivatal, rovatoló
<u>Hargitai László</u>	Barna Ilona	1936. 08. 23.	Szombathely	AU-10	Postaigazgatóság

<u>Hegedűs</u> <u>Sándor</u>	Szajlai Anna	1929. 07. 16.	Miskolc	AF- 36	Posta
<u>Kirkovics</u> <u>István</u>	Iliás Erzsébet	1923. 09. 20.	Perezsteg	AI-27	Soproni Postaigazgatós ág
<u>Kiss Lajos</u>	Barna Erzsébet	1950. 07. 28.	Hódmezővásár hely	AG-7	Szeged, 2. Postahivatal
<u>Kovalcsik</u> <u>László</u>	Papp Ilona	1941. 01. 17.	Szeged	AG- 49	MÁV
<u>Králl</u> <u>Gyula</u>	Típecske Adolfín	1924. 11. 03.		D-81	
<u>Oláh</u> <u>Mihály</u>	Süle Ilona	1936. 05. 24.	Budapest	D- 163	Budapesti Távbeszélő Igazgatóság, osztályvezető, hírközlő rendszertervez ő
<u>Pammer</u> <u>János</u>	Földi Teréz	1923. 08. 01.	Budapest	D- 185	Posta Vezérigazgató ság, Távközlési Osztály, ügyosztályvez ető
<u>Soós</u> <u>József</u>	Maschek Irén	1937. 03. 11.			Miskolc Postahivatal 1. sz. posta, kerékpáros, motoros kézbesítő, rovancsoló

<u>Tóth József dr.</u>	Pinczés Mária	1922. 02. 23.	Debrecen	AK-10	Debreceni Postaigazgatóság, Üzembiztonsági Osztály, osztályvezető
<u>Viski Mihály</u>	Orosz Terézia	1920. 06. 19.	Kecskemét	„118”	

A jelen tanulmány szerzőjének egyébként meggyőződése, hogy már a fent említett szigorúan titkos állományú politikai rendőrtisztekről fennmaradt részletes személyi anyagok alapos tanulmányozása is elégséges lehet, hogy következtetéseket vonjunk le arról, miként épült be a Kádár-rendszer titkosszolgálatá, az 1956-os forradalom és az 1962-es amnesztia után is átmentve volt (állományban maradt?) államvédelmi tiszteket a posta (és más, kapcsolódó távközlési, szállítmányozási és akár egyéb) állami vállalatok szervezetébe, miként működött sok esetben a politikai rendészeti szervektől való leszerelés és munkahelyváltás a „kihelyezés” álcájaként, miként mentette át a Rákosi-korszak brutális politikai rendőrsége személyi

állományának egy részét a konszolidáció korszakába is a Kádár-rezsim, és miként ellenőrizte egy viszonylag hatékony politikai rendészeti apparátus a kommunikáció ellenőrzésén keresztül magát a társadalmat. Mára tudható az is, hogy 1975-től szigorúan titkos (rendőr)tiszti állományba sorolták a postai küldemény-ellenőrzési részlegek munkatársait is, így a posta és a titkosszolgálat kapcsolata kifejezetten szorosnak mondható – noha ebben az időszakban a volt államvédelmi állományviszonyú rendőrök száma már bizonyosan alacsonyabb, hiszen a titkosszolgálatoknál is megtörtént egy generációváltás az 1950-es évekhez képest.

A jelen tanulmány szerzője a szöveg születésekor még csupán egy alap kutatás elején járt, ezt az alap kutatást azonban megítélésem szerint az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára őrizetében található, egyes politikai rendőrtisztek fennmaradt személyügyi irataival érdemes kezdeni, majd a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium és jogelődei (HU-MNL-OL-XIX-H-1) megfelelő szervezeti egységeinek

iratanyagával, elsősorban az esetlegesen megmaradt személyügyi iratok, illetve titkos ügykezelés alá eső iratok tanulmányozásával érdemes folytatni, valamint ezek adattartalmát összehasonlítani, az 1950-es évek és az 1980-as évek vége közötti évkörrel. Úgy vélem, elsősorban a posta, és adott esetben az egyéb állami cégek állományába rejtett, „kihelyezett” titkosszolgálati szakemberek működésével és életrajzával kapcsolatos mikrotörténelmi esettanulmányok lehetnek a legalkalmasabbak arra, hogy a Kádár-korszak magyar titkosszolgálatainak egy bizonyos területen folytatott tevékenységéről átfogóbb képet szerezzünk, és (legalább részben) megismerjük a szolgálatból az 1950-es évek végétől kezdve 1962-ig bezárólag „látszólag elbocsátott légió” történetét...

Ami a (politikai) rendőrség és a posta szoros kapcsolatát illeti, fennmaradt egy igen fontos történeti forrás, nevezetesen pedig a Belügyminisztérium III. (Állambiztonsági)

Főcsoportfőnöksége 3. osztályának ügyrendje.¹¹⁴ E rendőri szerv nem keverendő össze a III. Főcsoportfőnökség III. Csoportfőnökségével, amely római számot viselt, és a Magyar Népköztársaság Belügyminisztérium/rendőrség szervezetébe rejtett titkosszolgálati apparátusának belső elhárítással, klasszikus értelemben vett politikai rendészettel foglalkozó részlege volt 1962 és 1990 között.¹¹⁵ A III. Főcsoportfőnökség 3. osztálya nem tartozott egyik csoportfőnökséghez sem, hanem a III. Főcsoportfőnökség egy önálló, „K” jelzésű, azaz küldeményellenőrző osztálya volt, a politikai rendőrség által gyanúsnak vélt postai küldeményeket ellenőrizte, e munkáját pedig többnyire postai fedésben dolgozó munkatársak útján végezte... Ez a máig kevésbé ismert állambiztonsági/politikai titkosrendőri szerv volt tehát a postai levélellenőrzés önálló

114

https://www.abtl.hu/sites/default/files/forrasok/ugyrend_8.pdf, letöltése ideje: 2023. szeptember 14.

¹¹⁵ Lásd bővebben többek között: Tabajdi Gábor–Ungváry Krisztián, *Elballagott múlt. A pártállam és a belügy. A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956–1990*, Budapest, Corvina Kiadó, 2008.

rendvédelmi szerve, amelynek működéséről az állampolgárok vajmi keveset tudtak, noha sejtették a létezését. Miként Rosdy Pál újságíró, levéltáros írja egy publicisztikájában, aki maga is tanúja és elszenvedője volt a Kádár-korszak postai levélcenzúrája működésének:

„A kommunista diktatúra levélcenzúrájáról többé-kevésbé mindenki tudott, de a vezető postás beosztásban dolgozó, szigorúan titkos belügyi tiszteken és más „megbízható” embereken kívül a legtöbb postás sem ismerte a módszereiket.

A hazai postaforgalmi rendszernek megfelelően a beérkező és kimenő levelek mind átmentek a Keleti pályaudvar épületének I. emeletén lévő Levélfeldolgozó Üzemen. Innen irányították a címzés szerint külföldre és a belföldi elosztó helyekre az anyagot. Közben azonban a három műszakban dolgozó mintegy nyolcvanfőnyi cenzúrázó személyzet (többségükben belügyi feleségek) vizsgálhatták át.

Különösen 1956 után, amikor a nyugati magyar emigráció, következőképp a külföldi postaforgalom is jelentősen megnövekedett, vált az addigiaknál is fontosabbá a rendszer számára ennek a forgalomnak az ellenőrzése.”¹¹⁶

¹¹⁶ ROSDY Pál, *Levéltitkok tudói*, Országút Online, 2022. március 2.

Ami a szocialista korszak postaügyének és haderejének kapcsolódási pontjait illeti, miként korábban is, a filatélia és a bélyegkiadások révén a kormányzat igyekezett a postát is az állami propaganda szolgálatába álltani, és tematikus bélyegek forgalomba hozatala útján népszerűsíteni a magyar haderőt. Bár kétségtelenül politikai célt szolgált a megjelenése, említésre méltó, esztétikus bélyegsor a Magyar Néphadsereg napja alkalmából 1952-ben kibocsátott, nagy magyar hadvezéreket ábrázoló bélyegsor.

<https://orszagut.com/kozelet/leveltitkok-tudoi-2431>, letöltés
ideje: 2023. szeptember 12.

A Magyar Posta a Magyar Néphadsereg napja alkalmából kibocsátott, nagy magyar hadvezéreket ábrázoló bélyegsora, 1952

Itt említhető meg továbbá, hogy amíg a szocialista korszakban a katonai elhárítás sajátos módon a Belügyminisztérium/rendőrség kötelékébe tartozott, addig a katonai hírszerzés a Magyar Néphadsereg kötelékében maradt, mint a Magyar Néphadsereg Vezérkarának 2. osztálya.¹¹⁷ Bár keveset tudni a szocialista korszak katonai hírszerzésének működéséről, iratainak nagy része a mai napig nem kutatható, azért általánosságban mindaz elmondható, hogy a szocialista korszak magyar katonai hírszerzői ugyanúgy támaszkodtak

¹¹⁷ Lásd bővebben: ÁRVAI Zoltán–GYARAKI Károly, *100 éves az önálló magyar katonai felderítés, hírszerzés és elhárítás 1918–2018*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2018.

a postára, mint polgári/rendőri vonalon dolgozó kollégáik. Mivel a hírszerzés sikeressége ekkor is papír alapú dokumentumok megszerzésén, tartalmuk megismerésén múlt, ezért a katonai hírszerzők a postára is kellett, hogy támaszkodjanak.

Ami a szocialista korszak általános magyar postatörténetét illeti, 1967-ben kezdődött meg jelentős fejlesztésként az úgynevezett crossbar rendszerű telefonközpontok üzembe állítása, az 1970-es évek végén bevezették az időosztásos multiplex-rendszert, és ekkor adták át az első konténeres távbeszélőközpontokat is.

1977-ben helyezték üzembe Magyarországon az első földi űrtávközlő-állomást Taliándörögdön, amely szintén távközlés-történeti mérföldkövet jelentett. 1973-ban végül elrendelték a ma is használatos irányítószámok használatát, ami 1978-ra lehetővé tette az automata levélfeldolgozás bevezetését is. A politikai élet új szocialista, erősen központosított államberendezkedésének megfelelően a háború után megszűntek, vagy pedig beolvadtak az állami intézményrendszerbe a korábbi postás

egyesületek, intézmények, és létrejöttek az üzemi tanácsok és a szakszervezet, mely a szociális gondoskodás egy formáját is jelentette a szocialista korszakban. Itt említendő meg, hogy már 1952-ben megalakult az önálló Postaügyi Minisztérium, amely jelezte az ágazat és a szakterület kiemelt fontosságát, és amely később a Közlekedés- és Postaügyi Minisztériumba olvadt be.¹¹⁸ 1983-ban leválasztották a postát a közlekedésügyről, és végül úgynevezett országos főhatósággá szervezték át.¹¹⁹

¹¹⁸ A minisztérium megmaradt iratanyaga a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában kutatható: HU-MNL-OL-XIX-H-1. Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium (Közlekedésügyi Minisztérium 1945-1949, 1952-1953, 1983-1988, Postaügyi Minisztérium 1952-1953)

¹¹⁹ Lásd: <https://dapta.hu/a-magyar-posta-tortenete-diohejban-2/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 12.

A rendszerváltozás utáni időszak postai, rendvédelmi és honvédelmi összefüggéseiről

A szocialista rendszer összeomlása, majd végül a magyarországi politikai rendszerváltás, a demokratikus és kapitalista rendszerbe való átmeneti idején, 1989 decemberében a Magyar Posta három nagy szolgáltatási ága szétvált, és önálló állami vállalatokká alakultak: létrejött a Magyar Posta Vállalat (ma Magyar Posta Zrt.), a Magyar Távközlési Vállalat (ma Magyar Telekom Nyrt.) és a Magyar Műsorszóró Vállalat (ma Antenna Hungária Zrt.).

Az alapvetően hagyományos postai szolgáltatásokhoz visszatérő Magyar Posta Vállalat a saját hálózata ésszerűsítésével és korszerűsítésével, komoly, a kor elvárásainak megfelelő technológiai fejlesztésekkel, új szolgáltatásokkal igyekezett reagálni a megváltozott politikai, gazdasági és társadalmi helyzetre. A rendszerváltozás után újra kellett gondolni a posta, mint állami cég által nyújtott

közszolgáltatás jogi szabályozását is, az immár demokratikusan működő Országgyűlés pedig 1992-ben fogadta el az 1992. évi XLV. törvényt a postáról. A törvény már teljes egészében megfelelt a (poszt)modern, kapitalista politikai és gazdasági rendszerek elvárásainak, és egy fejlett, a kor kihívásainak megfelelő állami vállalat tevékenységi körét szabályozta mindenre kiterjedő részletességgel... Azóta persze új, a digitális kor kihívásaira jobban reflektáló postatörvények is születtek, a rendszerváltás utáni postatörvény azonban mindezek alapjául szolgált.

Az 1990-es években értelemszerűen, a nemzetközi sztenderdeknek megfelelő módon korszerűsödött a pénzforgalmi bizonylatok rendszere és feldolgozása, létrejött a Posta Elszámoló Központ (PEK), a gépesített nagybani levél-előállító üzem, és megkezdődött az Integrált Posta Hálózat bevezetése. A postahálózat korszerűsítése jegyében úgynevezett postaügynökségek alakultak, bevezették a mobil postai ellátást és a postapartner programot is. 2004-ben a szállítási-feldolgozási rendszer korszerűsítése céljából létrejött Budaörsön a posta

Országos Logisztikai Központja, ez pedig egyúttal azt is jelentette, hogy megszűnt a vasúti szállítás, a postai küldeményeket azóta csak közúton, erre rendszeresített, korszerű gépjárművekkel szállítják. 1994-től részvénytársaságként, 2006-tól zártkörűen működő részvénytársaságként működik a magyar postaszolgálat, alapvetően továbbra is a Magyar Állam tulajdonában.

A Magyar Posta címere ma

Ami a postaszolgálat, a rendvédelmi szervek és a haderő/katonaszakma kapcsolatát illeti, az a rendszerváltozás után, a demokratikus, kapitalista állam- és társadalmi berendezkedés

kialakulásával valamelyest átalakult, de nem szűnt meg. A rendvédelem és a postai szolgáltatás közötti szoros kapcsolatra jó példa az Állami Futárszolgálat, az állami intézmények közötti bizalmas és/vagy nagy értékű küldeményeket kézbesítő, speciális postai szakág. 1990 óta az Állami Futárszolgálat a magyar rendőrség keretei között működik.¹²⁰ Az intézmény persze komoly múltra tekint vissza, és már 1949 óta létezik – a szocialista korszakban az állami futárok szintén a Belügyminisztérium központi (rendőri) állományában szolgáltak, bár szoros szakmai kapcsolatban álltak a postával. Tevékenységük a szocialista korszakban erősen átpolitizált volt.¹²¹ A rendszerváltás után az Állami Futárszolgálat más állami szervekhez hasonló módon politikamentesen kezdett el működni, ma pedig

¹²⁰ 44/1998. (X. 14.) BM rendelet a belföldi Állami Futárszolgálat tevékenységének szabályozásáról.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800044.bm>, letöltés ideje: 2023. szeptember 12.

¹²¹ FODOR Viktória: Az Állami Futárszolgálat, Hadmérnök, 2010/1, 33—38.

http://hadmernok.hu/2010_1_fodor.pdf, letöltés ideje: 2023. szeptember 12.

igen fontos feladatot tölt be az állami intézmények kommunikációja során. Bár az állami futárok munkakörükre nézve lényegében postai szakfeladatokat látnak el, egyúttal hivatásos állományú, felfegyverzett rendőrök, akik nem csupán a bizalmas és nagy értékű küldemények célba juttatása, de azok illetéktelen személyektől való védelme területén is megfelelő, magas szintű szakmai ismeretekkel rendelkeznek.¹²²

A rendszerváltozás után az egységes rendőrség átpolitizált szervezete is megszűnt, és a Kádár-korszak politikai rendészeti szerveinek bázisán létrejöttek a rendőrség szervezetéből kiemelt, demokratikus normák szerint működő polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.¹²³ A magyar polgári nemzetbiztonsági szolgálatok immár csak indokolt esetben, ügyészi, bírói, vagy illetékes miniszteri engedéllyel férhetnek hozzá postai küldeményekhez, illetve ellenőrizhetik magánszemélyek/cégek elektronikus távközlését,

¹²² FODOR Viktória: Az Állami Futárszolgálat.

¹²³ BODA József—REGÉNYI Kund, A hírszerzés története az ókortól napjainkig, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019, 181—185.

mindazonáltal adott esetben a postai küldemények továbbra is a titkosszolgálati/nemzetbiztonsági munka fontos forrásaiul szolgálhatnak.

Ahogy a vonatkozó jogszabály, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény egyértelműen fogalmaz:

„A nemzetbiztonsági szolgálatok külső engedély alapján [...]

c) postai küldeményt vagy beazonosítható személyhez kötött egyéb zárt küldeményt titokban felbonthatnak, annak tartalmát megismerhetik, ellenőrizhetik és rögzíthetik,

d) elektronikus hírközlési szolgáltatás keretében elektronikus hírközlő hálózat vagy eszköz útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikáció tartalmát titokban megismerhetik és rögzíthetik,

e) információs rendszerben kezelt adatokat titokban megismerhetnek, az észlelteket technikai eszközzel rögzíthetik, illetve az ehhez szükséges elektronikus adatot az információs rendszerben, illetve a szükséges technikai eszközt – a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével – lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, illetve – a közösségi közlekedési eszköz kivételével – járműben, továbbá az érintett személy használatában*

*lévő tárgyban elhelyezhetik, valamint a kibertérből érkező fenyegetés elhárítása céljából az információs rendszerbe beavatkozhatnak.*¹²⁴

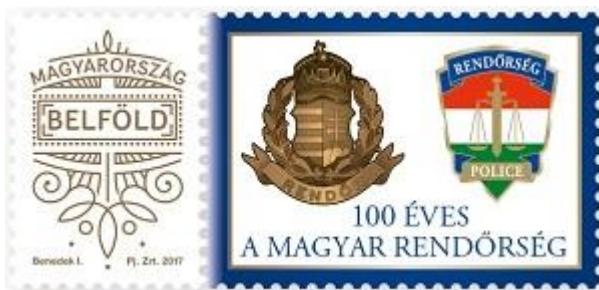
A postaügy és a rendvédelem sajátos kapcsolódási pontjává vált a rendszerváltozás utáni években a rendvédelmi szervek történetével, évfordulóival, ünnepeivel kapcsolatos bélyegek kibocsátása. Kiváló, hiánypótló cikkében Som Krisztián rendvédelem- és okmánytörténész a magyar rendvédelem(történet) filatéliai vonatkozásaira, és vette sorra a rendőrséggel, a határőrséggel (2008-ban a rendőrség szervezetében integrálták), valamint a vám- és pénzügyőrséggel (ma már: Nemzeti Adó- és Vámhivatal) évfordulóival kapcsolatos, egyébként dekoratív, igényesen megtervezett magyar bélyekiadásokat.¹²⁵ E bélyegkiadásokat a következőkben a jelen tanulmány is sorra veszi, illusztrálva a rendvédelem és a filatélia e szoros kapcsolatát.

¹²⁴ 1995. évi CXXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500125.tv>, letöltés ideje: 2023. szeptember 12.

¹²⁵ SOM Krisztián, *Rendvédelem-történet a filatéliában*, Rendvédelem-történeti Hírlevél, 2014/43-44-45-46. sz., 221—233. http://real.mtak.hu/104597/1/RTH_2014_XXIIIevf_43-46sz_221-233p.pdf, letöltés ideje: 2023. szeptember 13.

*A Magyar Posta rendőrnapi alkalmából kibocsátott bélyegsora,
2003, 2004, 2005*

A Magyar Posta a magyar rendőrség fennállásának 100. évfordulójára kiadott bélyege, 2020

A Magyar Posta a Határőrség fennállásának 100. és 101. évfordulójára kiadott bélyegei, 2006, 2007

A Magyar Posta a Vám- és Pénzügyőrség fennállásának 140. évfordulója alkalmából kiadott bélyege, 2007

Ami a honvédelem és a postaügy kapcsolatát illeti, az megmaradt a rendszerváltozás utáni Magyarországon is. Honvédelmi/katonai futárszolgálat, tulajdonképpen a régi értelemben vett tábori posta a mai napig létezik Európa haderőiben, habár az elektronikus táv- és hírközlés nyilván a katonai információ-továbbítást is jelentősen átalakított. Magyarország már 1999 óta a NATO tagja, az Észak-Atlanti Szerződés Szervezete pedig előírta, hogy a tagállamok

haderőinek egységes elvek szerint kell működtetniük a táborig postát/katonai futárszolgálatot, e célból lépett hatályba egy 2004-es honvédelmi miniszteri rendelet.¹²⁶ A Magyar Honvédség táborig postai tevékenységét egyébként egy 2003-as keltezésű honvédelmi miniszteri rendelet szabályozza, meglehetősen szakszerűen és részletesen.¹²⁷

A rendszerváltozás után a demokratikus Magyarországon emellett a honvédelem és a postaügy is részben filatéliai vonatkozásokon kapcsolódik egymáshoz. Bár a múltban számos magyar bélyegkiadás látott napvilágot, amely honvédelmi, hadtörténelmi vonatkozású (például hadiesemények évfordulói alkalmából), a közelmúltban Magyar Posta hatcímetű, egyenként

¹²⁶ 12/2004. (V. 7.) HM rendelet a NATO fegyveres erők futár- és táborig posta szolgálatáról szóló 2109 LOG (EDITION 5) egységesítési dokumentum végrehajtásának egyes kérdéseiről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0400012.HM>, letöltés ideje: 2023. szeptember 12.

¹²⁷ 6/2003. (II. 7.) HM rendelet a Magyar Honvédség belföldi futárszolgálati tevékenységéről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0300006.hm>, letöltés ideje: 2023. szeptember 13.

120 forintos névértékű alkalmi bélyegblokk kibocsátásával örökítette meg a Magyar Honvédség jelenlegi haditechnikai eszközeit a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program kapcsán.¹²⁸

*A Magyar Posta Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program
apropóján kiadott bélyegsora, 2019*

Ami Magyarország rendszerváltozás utáni általános postatörténetét illeti, széles körű

¹²⁸ <https://honvedelem.hu/hirek/hazai-hirek/az-uj-haditechnikai-eszkozok-mar-belyegblokkon-is-lathatok.html>,
letöltés ideje: 2023. szeptember 13.

modernizációjának méltatásaként 2009-ben, Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása után néhány évvel a posta igyekezett megfelelni az uniós követelményeknek is, a kihívások jó részét pedig sikerrel teljesítette – ennek köszönhetően a rangos World Mail Awards nemzetközi elismerésben részesült.¹²⁹ Bár az elektronikus kommunikáció, illetve a magán csomagküldő szolgálatok nyilván valamennyire korlátozzák és átértékelik a posta szerepét Magyarországon és a világ minden fejlett államában, a szolgáltatás és a szervezet még mindig igen fontos társadalmi feladatokat tölt be.

Érdekes és sokatmondó adat, amely rámutat az állami vállalat mai napig fennálló jelentőségére, hogy a Magyar Postának 2010-ben összesen 35 ezer alkalmazottja volt, akik közül mintegy tízezeren kézbesítőként gondoskodtak a küldemények fizikai célba juttatásáról. Tehát a posta az egyik legnagyobb állami munkáltató volt. A 2009-es évben a Magyar Posta

¹²⁹ Lásd: <https://dapta.hu/a-magyar-posta-tortenete-diohejban-2/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 13.

szolgáltatásminőség tekintetében az európai posták mezőnyében a 6–7. helyen állt, ami nagyon jó szakmai teljesítmény...¹³⁰

A Magyar Posta Logisztikai Üzletágának gépjárműve

A rohamosan fejlődő világ és technológia a Magyar Posta Zrt-t is új kihívások elé állította, ezért az 1992-es postatörvény lassanként elavulttá vált, legalábbis korrekciókra szorult. A posta már 1994-től részvénytársaságként, 2006-tól zártkörűen működő részvénytársaságként működik, kizárólagos állami tulajdonban. 2013-tól

¹³⁰ Uo.

az Európai Unió vonatkozó irányelveinek megfelelően, az egységes európai piac létrehozása érdekében Magyarországon is liberalizálták a postai szolgáltatásokat.

A rohamos technikai fejlődésnek köszönhetően, illetve Magyarország uniós csatlakozásának előkészítése és a magyar jog Európai Unió jogszabályokkal való harmonizációja céljából az Országgyűlés 2003-ban, az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt egy évvel új magyar postatörvényt fogadott el. Ez a jogszabály volt a 2003. évi CI. törvény a postáról. Már a törvény preambulumban is benne foglaltatott, hogy elsődleges célja „a gazdaság és a lakosság biztonságos, megfelelő minőségű és hozzáférhető postai szolgáltatásokkal való ellátása, a postai piaci verseny kiszélesítése és az Európai Közösség jogszabályainak érvényesítése”.

Végül 2012-ben lépett hatályba a 2012. évi CLIX. törvény a postai szolgáltatásokról, amely azóta számos kisebb módosításon esett át – a világ és a technológia ugyanis tíz év alatt is hatalmas fejlődésen ment keresztül, a posta szerepe pedig

napjainkban folyamatosan átértékelődik –, ám a mai napig Magyarország hatályos, minden részletre kiterjedő, az európai uniós és nemzetközi normáknak teljes mértékben megfelelő postatörvénye.

A Magyar Posta kézbesítője elektromos gépjárművel

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság honlapján egy remek és szakszerű, egyúttal pedig közérthető összefoglaló olvasható a jelenleg hatályos postatörvényről és a jelenleg működő

magyar postai szolgáltatásokról.¹³¹ Lehetséges, hogy nem túl fantáziadús közreadói gesztus egy ilyen jogszabály-kivonatot szó szerint idézni, azonban jelen forráskiadás szerkesztője ezt most mégis megteszi, mert maga sem tudná jobban összefoglalni a hatályos jogszabály tartalmát:

„Postai szolgáltatások bemutatása

A postai szolgáltatásokról szóló 2012. évi CLIX. törvény értelmében postai szolgáltatásnak minősül a postai küldemény felvételét, szükség szerint gyűjtését, feldolgozását, szállítását és kézbesítését együttesen vagy részben magában foglaló, gazdasági tevékenység keretében végzett szolgáltatás.

Postai küldeménynek minősül az a legfeljebb 40 kg tömegű küldemény, mely a küldeményen, annak csomagolásán vagy az ahhoz tartozó listán legalább címmel el van látva, vagy az a küldemény, amelyet jogszabály postai küldeménynek minősít; ilyen postai küldemény lehet a levélküldemény, a hivatalos irat, a vakok írását tartalmazó küldemény, a postacsomag, valamint a könyvet, katalógust és sajtóterméket tartalmazó

¹³¹ <https://nmhh.hu/szakmai-erdekeltok/posta/postai-szolgaltatasok-bemutatasa>, letöltés ideje: 2023. augusztus 15.

küldemény, továbbá minden olyan küldemény, amelynek tartalma a törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendelet szerint a postai szolgáltatásból nem kizárt.

A hatályban lévő magyar szabályozás értelmében a postai szolgáltatások az alábbiak szerint különböztethetők meg:

Egyetemes postai szolgáltatások

Az egyetemes postai szolgáltatásnak az alábbi postai küldeményekkel kapcsolatos szolgáltatások minősülnek:

a) a kettő kilogrammot meg nem haladó tömegű belföldi vagy nemzetközi viszonylatú nem könyvelt postai küldemények;

b) a tíz kilogrammot meg nem haladó tömegű, belföldi vagy nemzetközi viszonylatú postacsomagok;

c) a vakok írását tartalmazó, belföldi vagy nemzetközi viszonylatú küldemények;

d) a hivatalos iratok.

Az egyetemes postai szolgáltatás keretében a szolgáltatónak biztosítania kell az ajánlott, a térítvevény, illetve értéknylvánítás-szolgáltatás igénybevételét.

Egyetemes postai szolgáltatást helyettesítő postai szolgáltatások (engedélyköteles)

Egyetemes postai szolgáltatást helyettesítő postai szolgáltatásnak bármely postai küldeménnyel kapcsolatos azon postai szolgáltatás minősül, amely nem tartozik a nem egyetemes szolgáltatások közé, és a postai szolgáltató nem az egyetemes postai szolgáltatási kötelezettség alapján nyújtja.

Egyetemes postai szolgáltatást nem helyettesítő úgynevezett nem egyetemes postai szolgáltatások

Ezen belül:

1. futárposta-szolgáltatás: olyan - a küldemény felvételétől számított legfeljebb 24 órán belül teljesítendő - időgarantált postai szolgáltatás, amelynek keretében a postai szolgáltató arra vállal kötelezettséget, hogy a postai küldemény felvételét végző személy a postai küldeményt a kézbesítés megkísérléséig megszakítás nélkül személyes felügyelete alatt tartja oly módon, hogy a feladó ez alatt bármely időpontban rendelkezhesen a postai küldemény címzettjének vagy címének a megváltoztatásáról, és sikertelen személyes kézbesítés esetén megtehesse a szükséges intézkedéseket.

2. expressz postai szolgáltatás: az az időgarantált szolgáltatás, melynek keretében a postai szolgáltató arra vállal kötelezettséget, hogy a postai küldeményt belföldön legkésőbb a felvételt követő munkanapon, Európai Unió

tagállamaiba címzett küldemény esetében legkésőbb a felvételt követő harmadik munkanapon, egyéb nemzetközi viszonylatú küldemény esetében legkésőbb a felvételt követő ötödik munkanapon kézbesíti, és emellett az alábbi a)-f) pontban foglalt többletszolgáltatások közül legalább egyet teljesít:

a) nyomon követhető kezelés;

b) utánvétel;

c) tértivevény;

d) értéknyilvánítás;

e) kizárólag a küldemény címzettjeként megjelölt személy kezéhez történő kézbesítés;

f) a küldeménynek a feladó lakóhelyén, tartózkodási helyén, székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén történő felvétele

3. nemzetközi EMS-szolgáltatás: az a nemzetközi viszonylatú postai szolgáltatás, amelyet az egyetemes postai szolgáltató az Egyetemes Postaegyezmény kihirdetéséről szóló jogszabály e szolgáltatásra vonatkozó szabályai szerint nyújt.

4. Az alábbiakban meghatározott, jelentős hozzáadott értéket képviselő speciális többletszolgáltatások közül legalább egyet magában foglaló postai szolgáltatás:

- a postai küldemény nyomon követhető kezelése,*

- *időgarantált szolgáltatás,*
- *utánvétel-szolgáltatás,*
- *a címzettel - a postai küldemény felvételét követően - egyedileg egyeztetett időpontban történő kézbesítést lehetővé tevő szolgáltatás,*
- *kizárólag a küldemény címzettjeként megjelölt személy kezéhez történő kézbesítés,*
- *egyéb olyan, a feladó egyedi igényeinek megfelelően kialakított és egyedi szerződés alapján nyújtott, a küldemény kézbesítéséhez kapcsolódó többlétszolgáltatás, amely nem tartozik az egyetemes postai szolgáltatáshoz kötelezően nyújtandó többlétszolgáltatások közé, és amely igénybevétele esetén a postai szolgáltatás a felhasználó szempontjából már nem minősül az egyetemes postai szolgáltatást helyettesítő szolgáltatásnak.”*

**EGYMÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ
POSTATTÖRTÉNETI,
HADTÖRTÉNETI
ÉS
RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI
FORRÁSOK**

HU-MNL-OL-K 27- 1919. január 23., 22.
napirendi pont.

Karhatalmi szervezetek egységes szervezetbe
való tömörülése a vidéki rendőrségnek, a
csendőrségnek, a határrendőrségnek és a
vasúti rendőrségnek.

szék fokozottabb ellenőrzésének gyakoriása végett.

Tudomásul szolgál.

21.

Pénzügyminister ur bejelenti, hogy Beck Lajos kormánybiztos a pénzügyi tárca ternére autótartás elvállalását kérte. Ez évi 108.000 korona terhet jelentene.

A ministertanács a kérést elutasítja ezzel, hogy legfeljebb havi 3000 korona terhet meg nem haladó autófentartásba megy bele.

22.

Belügyminister ur elvi felhatalmazást kér, hogy a vidéki rendőrség, ceendőrség, határrendőrség és vasuti rendőrség különböző karhatalmi szervezeteit egységes szervezetbe tömöríthesse.

A ministertanács a felhatalmazást megadja.

23.

Belügyminister ur kérdi, hogy a megszállott területeken a közintézményeknél folytassák-e az építkezéseket.

A ministertanács elhatározza, hogy a szükséges folyósításokat egyelőre fel kell függeszteni.

**HU-MNL-OL-K 27-1919. március 6., 28.
napirendi pont.**

**Javaslat a státus és illetmények összhangzásba
hozatalára a karhatalmi szervezeteknél**

25

25.

Belügyminister ur bejelenti, hogy Sándor Ákos volt csiki főispán, aki hivatali esküjét nem tudta letenni, törvényszerű illetményeinek 1 hónapra való kiutalását kérte.

A ministertanács megadja.

26.

Belügyminister ur előterjesztésére

a ministertanács diftéria-szérum termelő intézet tulajdonosának elszámolásához hozzájárul.

27.

Belügyminister ur Ferenci Sándor és Szilassy József közigazgatási bírósági díjnokoknak XI. fizetési osztályu segédtisztékké való előléptetését javasolja a törvényes alaki képzettségtől való eltekintéssel.

A ministertanács hozzájárul.

28.

Belügyminister ur előterjesztésére

a ministertanács hozzájárul a karnatalmi szervezetek státus- és illetményének összehangzásba hozatalához.

**HU-MNL-OL-K 27-1920. február 29., 11.
napirendi pont.**

**Karhatalmi alakulatok szolgálati
kötelezettségének tárgyalása**

kezőkkel szemben megindította. Köstelenségeknek tartja erről a minisztertanácsot tájékoztatni.

Tudomásul vétetik.

11.

Hadügyminiszter ur bejelenti a minisztertanácsnak, hogy a csendőrtartalékok kezdének szétbúllani. A 8.000 emberből 4116 csendőrtartalékból csak 1.200.-an irták alá a kötelezőnyt. Ilyen körülmények között azon nézetének kell kifejezést adnia, hogy nem lehet bízni a karhatalomban. A rendőrség létszáma is állandóan apad. Az eddig 4.500 embert kitevő létszám helyett ma már csak 2.500 rendőr van csak Budapesten. Nézetét szerint a csendőrséget kellene előszörben erősíteni.

Bejelenti a minisztertanácsnak, hogy a fővezérség részére a rekvirált hán, szálloda havonta két millió koronában kerül az államkincstárnak. Ezenkívül a katonaság részére levannak foglalva majdnem az összes szállodák, legújebben egy peccsőt is kistartak lakoltatni. Minden tiszt lehetőleg Budapesten akar és hap is beosztást. Rendeletet adott tehát ki, hogy tisztek kazárnyákban lakjanak.

Helyealóleg tudomásul vétetik.

12.

Hadügyminiszter ur feleliti azt is, hogy a bolsevizmus letörése után tisztviselőik körében is megalakult az önkéntes

karbatalai alakulata. Az egyes minisztériumokban nem igen akarnak szolgálót vállalni.

Belügyminiszter ur szerint a tisztviselőket kötelezni kellene ezen szolgálatra. Indítványozza, hogy mondja ki a minisztertanács a tisztviselőkre nézve a minisztériumok karbatalmi szolgálati kötelezettségét.

A minisztertanács ily értelemben határoz és a szolgálati kötelezettséget egy évi időtartamra állapítja meg.

13.

A hadügyminiszter ur bejelenti, a minisztertanácsnak, hogy honrá érkeztetett jelentések szerint Károlyi Mihály, Bóta Vilmos és Rack János jelenleg Pozsonyban tartózkodnak és tanácskozással folytatnak ezek megbízottakkal. A csehek hajlandók volna Károlyiéknek nagyobb területi engedményeket is adni, ha Károlyiék vennék át Magyarországon a kormányzást.

Tudomásul vették.

14.

A hadügyminiszter ur bejelenti, hogy a hadseregben a fegyelem ma sokkal gyengébb, mint akkor volt, amikor a hadügyi tárcza vezetését átvette.

Belügyminiszter ur megjegyzi, hogy a rendőrség illetményeit egyenlővé kellene tenni a nemzeti hadsereg illetményeivel. Erre vonatkozólag egy konkrét pro-

**HU-MNL-OL-K 27- 1921. március 3., 1.
napirendi pont.
Karhatalmi alakulatok további fenntartása**

/:Politikai:/

K24
690.

M.T.

1

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E

az 1921. évi március hó 3.-án Budapesten tartott
M I N I S T E R T A N Á C S N A K .

Gróf Teleki Pál

magyar királyi miniszterelnök ur előlülése alatt
jelen voltak:

Dr. Gratz Gusztáv külügyminister,

Gratz Gusztáv

Hegedüs Loránt pénzügyminister,

Hegyesfalmy Lajos kereskedelemügyi minister,

nagyatádi Szabó István földművelésügyi minister,

Vass József vallás- és közoktatásügyi minister,

Belitska Sándor honvédelmi minister,

Benárd Ágost munkaügyi és népjóléti minister,

Tomcsányi Vilmos Pál igazságügyminister.

Jegyző:

bárczinézi Bárczy István dr.
ministeri tanácsos.

K 27

Magyar Nemzeti Levéltár

OKTATÁSOS LEVÉLTÁR

1.

A honvédelmi miniszter úr előadja, hogy a kommunizmus bukása óta Budapest közrendjének és biztonságának fentartásában a magyar királyi államvasut és a magyar királyi posta- és távirás alkalmazottjaiból, továbbá egyetemi ifjakból, katonai vezetés alatt alakított karhatalmak működnek közre. Szolgáltatukért a honvédelmi tárca terhére katonai élelmezési adagváltásban és részben, a tényleges szolgálat napjaira, karhatalmi pótdíjban részesülnek.

A polgárőrségek szervezésének és vezetésének a belügyminiszter úr hatáskörébe való átutalása folytán a vasutas, postás és egyetemi karhatalmi alakulatok is csak a belügyministeri tárca terhére volnának továbbra fentarthatók.

Fontos indokok alapján - melyekre az alábbiakban terjeszkedik ki, - ezen karhatalmi alakulatok jelenlegi szervezetükben való további fentartását feltétlenül szükségesnek tartja.

A vasutas karhatalom a pályaud-

varok, a postás karhatalom a posta, táv-
írda és telefonközpontok őrszolgálatát
látja el. Az egyetemi karhatalmi zász-
lólaljak oly őrszolgálatokra alkalmaz-
tatnak, melyek végzésére intelligensebb
és megbízhatóbb elem szükséges.

Mindezen szolgálatokra voltaképen
a közrendészeti szervek - a csendőrség
és rendőrség volnának hivatva, de mind-
kettő - sajnos - még oly létszámhí-
nyokkal küzd, hogy a vasutas, postás és
egyetemi karhatalmi alakulatok által vég-
zett fontos közbiztonsági szolgálatot
még hosszabb ideig nem vehetik át.

Ezzel szemben el nem vitatható
tény, hogy a destruktív mozgalmak min-
denfelé határozottan fokozódnak.

A vasutas karhatalom fentartása
a budapesti pályaudvarokon elharapód-
zott s máig is még napirenden levő lopá-
sok meggátolására, értékesebb szállitá-
nyok kísérésére, vagyis a kereskedelem
zavartalan lebonyolíthatása érdekében
okvetlen szükséges. Fennállása óta 1260
különbféle lopást, kocsifeltörést, stb.-t
akadályozott meg. Tagjai főleg menekült
vasuti alkalmazottak, kik szolgálatukat

4
kellő komolysággal kötelességhűen látják el. Megbízhatóságukra nézve legjellemzőbb, hogy tettenérés esetén a vasuti alkalmazottakkal szemben is különbséget nem ismerő szigorral lépnek fel. Az eddig lopáson tettenért 2110 fő egyén közül 144 volt vasuti alkalmazott, ezek közül azonban csak kettő tartozott a vasuti karhatalomhoz.

A postáskarhatalom fentartása a posta- távirta és telefonközpontok őrizete és biztosítása céljából általában a vasutas karhatalomról mondott indokok alapján szükséges.

Az egyetemi karhatalmi alakulatok Budapest közbiztonságának és a keresztény nemzeti eszme védelmének legmegbízhatóbb és leglelkesebb közrendészeti szervei. További fentartásuk a mindegyre erősödő bolsevik és egyéb bérmozgalmakkal szemben a főváros biztonságának s nemkülönben az anyagi támogatásra rászoruló egyetemi ifjúság tanulmányainak zavartalan folytathatása érdekében ma még elengedhetetlenül szükséges.

A vasuti karhatalmi alakulat

4

fenntartása 1921. január hóban kereken 880.000 koronát, a postás karhatalomé 135.000 koronát, az egyetemi karhatalmi alakulatoké 3,300.000 koronát tett ki. Szándéka előadó miniszter urnak az egyetemi zászlóaljok fenntartási költségeit április hó 1-től akként folyósítani, hogy ezen zászlóaljok tagjai ezentúl a tényleges szolgálati napokon részesülhetnek az előírt illetékekben, ami által szolgálatuk ellátására nagyobb befolyás lesz biztosítható.

A honvédelmi tárca terhére ezen karhatalmi alakulatok február hó végéig részesülnek illetékekben. Tekintettel arra, hogy ezen karhatalmaknak a honvédelmi tárca terhére való további fenntartása főleg külpolitikai okokból az entente ellenőrző bizottságok-
ra való tekintettel nem ajánlatos, mert ezen még feltétlenül szükséges közbiztonsági szerveket az időelőtti feloszlás veszélyének tennők ki, kéri a miniszttertanács hozzájárulását, hogy a vasutas, postás és egyetemi karhatalmi zászlóaljok folyó évi március hó 1-ével a belügyminiszter ur hatáskörébe u-

taltassanak át, egyelőre a budapesti ⁶ katonai városparancsnokság, illetve megalakulása után a budapesti rendőrtartalék dandár parancsnokság vezetése, végül az eddig élvezett illetékeiknek a belügyi tárca terhére eső további engedélyezése mellett. A március havi illetékeket egyelőre saját tárcája terhére folyósítja, azonban ezeknek a belügyi tárca részéről való refundálását kell kérnie.

Ezen karhatalmi alakulatok fenntartása a fentjelzett okoknál fogva egyelőre továbbra is feltétlenül szükséges, mert szolgálatuk átvételére a jelenleg szervezés alatt levő budapesti rendőrtartalékdandár még nem áll rendelkezésre.

A pénzügyminister ur kifejti, hogy az egyetemi karhatalmi szervezeteknek magatartását méltán kifogásolni lehet, mert a múltban az egyetemen igen agresszíven léptek fel. Teljesen abnormisnak tartja azt, hogy a rendőrségen kívül más karhatalmak is fenntartassanak. A postás és vasutas karhatalmi alakulatok további

7
fentartása ellen nincs kifogása, azonban nehezen tudna hozzájárulni az egyetemi karhatalmi alakulatok fenntartásához.

A belügyministerium vezetésével megbízott igazságügyminister ur támogatja a honvédelmi minister ur előterjesztését. Utal a mai abnormis viszonyokra, melyek absolute szükségesé teszik az egyetemi karhatalmi alakulatok fenntartását. Visszaélések tényleg előfordultak, de már régebbi időben, úgy, hogy ma már nem kifogásolható az egyetemi karhatalmak magatartása. Szociális szempontból is fenntartandónak véli ezen karhatalmi alakulatokat, miután nagyrészt így van csak biztosítva a tanuló ifjúság egy részének a megélhetése, amivel szemben azonban a tanuló ifjúság tényleges szolgálatot is teljesít.

A vallás- és közoktatásügyi minister ur szerint is most már nem kifogásolható az egyetemi karhatalmak viselkedése. A háboruban hosszabb időt szolgált fiatalemberekből vannak beszedlített és így igen megbízhatók.

Miután nagyrészt hét esztendőn át ka-
tonáskodó emberekből állanak, kéri a
pénzügyminister ur hozzájárulását ah-
hoz, hogy még egy rövid időre ezen
karhatalmi alakulatok fentartassanak.

A miniszterelnök ur is a legha-
tározottabban szükségesnek tartaná e-
zen karhatalmi alakulatok fentartá-
sát. Europa cserben hagyott bennünket
a bolsevizmus előtt is. Annál is in-
kább fentartandónak véli ezen alakula-
tokat, miután nem tudjuk, mit hoz a
tavasz és a nyár Kelet felől.

A kereskedelemügyi minister ur
is e tekintetben ellenkező álláspon-
tot foglal el a pénzügyminister urral
szemben és utal arra, hogy sztrájkok
esetén is a világítás terén, vagy pe-
dig a vízműveknél nagy szolgáltatokat
tettek és tehetnek ezen karhatalmi a-
lakulatok. Julius végéig okvetlenül
fentartani kívánná ezen karhatalmi a-
lakulatokat és azontul is, amennyiben
az akkori helyzet ezt meg fogja ki-
válni.

A honvédelmi minister ur előad-
ja, hogy március hó 1-ével restrin-

gálni kell a nemzeti hadsereg létszámát. Jelenleg Budapesten az egész katonai karhatalom 6 és 1/2 zászlóalj-ból áll, a régi 4 gyalogezreddel, 2 lovasezreddel, több tüzérezreddel és technikai csapatokkal szemben. Ezen katonai karhatalom mellett jelenleg Budapesten 3500 főnyi rendőrtartalék dandár van, ebből azonban 2000 rendőr rendes poszton áll és így tulajdonképeni karhatalmi szolgálatra nem használható. Keresni kell tehát a közbiztonság fentartása érdekében is a szükséges pluszt. Nyíltan be kell vallania, hogy amennyiben a pénzügyminister ur nem járulna hozzá előterjesztéséhez, úgy kénytelen volna a vidékről hozni Budapestre karhatalmi alakulatokat, hogy a hiányt pótolja.

A pénzügyminister ur ezután kijelenti, hogy hozzájárul a következő megoldáshoz:

A karhatalmak költségeinek márciusi részlete a pénzügyi tárcát terhelje. Az április, május és június részletek költségei a belügyi és kereskedelemügyi, esetleg a honvédelmi

tárcák között volna felosztva. A ju-⁽¹⁰⁾liusi részlet június végén felveendő és pedig azért, hogy a jövő 1921/22. évi költségvetésben már ne szerepeljenek ezen karhatalmi alakulatok.

A ministertanács a pénzügyminister ur által előadott módok mellett hozzájárul a honvédelmi minister ur előterjesztéséhez, egyben pedig kijelenti, hogy ezen ügyet intem dolognak tekintti, miután nem tartaná kívánatosnak ezen kérdésnek a nyilvánossággal való közlését.

2.

A vallás- és közoktatásügyi minister ur bejelenti a ministertanácsnak, hogy a protestáns egyházfelekezetek megkeresték őt az iránt, hogy az eddigi romai katolikus tábori püspök mellett a jövőben a két protestáns egyház részére egy református tábori püspökség is felállíttassék. A két protestáns egyház alternative felváltva adná a protestáns tábori püspököt. Először a református egyház adná a püspököt, akinek székhelye Budapest lenne. Ezen püspök reprezentációs költségeit hajlandó a protestáns egyházak konventje fizetni.

**HU-MNL-OL-K 27- 1921. április 8., 52.
napirendi pont.
A *karhatalmi* alakulatok fenntartási
költségeinek fedezése**

90
miveltetés, igazságügy és a szükséghez ké-
pest a többi ministeriumok képviselőiből a
kivándorlási biztosi hivatal főnökeiből, a
KMFöldi Magyarok Szövetsége, a Magyar Pénz-
ügyi Syndikátus bevonásával a kivándorlók
és visszavándorlók ügyeinek fentiekben le-
fektetett alapokon való intézésére egy bi-
zottság alakítható, a vegye tudomásul, hogy
a Kivándorlási Tanács védnöksége alatt a
Magyar Pénzügyi Syndikátus és a KMFöldi
Magyarok Szövetsége egy altruisztikus alapon
működő irodát állítana fel, amely az elő-
említett bizottság legfőbb irányítása és
ellenőrzése mellett a ki- és visszavándor-
lók bizonyos ügyeivel fog foglalkozni és,
hogy az irodába a szükséghez mérten kor-
mánybizottsági tisztviselők ki fognak rendel-
tetni, végül, hogy az irodai támogatására -
amennyiben annak szükségje felmerülne - egy
millió koronát szándékozik a kivándorlási
alaphól lekötni.

A ministertanács a belügyminister ur
előterjesztését teljes egészében elfogadja

52.

A belügyminister ur előadja, hogy az
egyed-karhatalmi alakulatok a honvédelmi mi-
nister ur fenntartásán alól 1921. évi március
há-1-vel kezdődőleg március fenntartásán alól

helyeztetlek. Az átvett okmányok költségei 91
1921. évi április hó 1-ével kezdve a belügyi
tárcát terhelik.

Mindhogy az idő rövidsége miatt a
megfelelő hitelösszeg átvételén, illetve ren-
delésére bocsátásán keresztül nem lehetett,
a honvédelmi miniszter úrral abban állapodott
meg, hogy az átvett okmányoknak az április
hó 10-ig terjedő időre járó költségeit a
honvédelmi tárcsa előlegezi, kikötve azonban
a honvédelmi miniszter úr, hogy az általa már
előlegezett és meg előlegezendő összeget leg-
később április hó első napjaiban a honvédel-
mi tárcsának előadó miniszter úr térítse meg.

A folyományok rendőrtartelék, továbbá
a posták, vasutak, a tudományegyetemi és mű-
egyetemi kórházaknak, végül a kereskedelmi-
gyi tárcsával átvett révkapitányseg szükségesle-
te az 1921. évi március hó 1-ével 1921. évi
június hó 31-ig terjedő időre a személyi
járandóságoknál 66.748.347 koronát, az állomá-
sosi kifizetéseknél 100.000 koronát, összesen
tehát 71.628.199 koronát tesz ki.

Tekintettel arra a körülményre, hogy
a honvédelmi tárcsa az átvett okmányok költsé-
geit április hó 10-e után előlegezni nem
hajlandó, - továbbá figyelemmel az ügybe fu-
tató fontos állami érdekekre, kéri a minis-

tertanács beszámolóját ahhoz, hogy a fent 92
revezelt 71.622.199 koronát árcéja ke-
zelésében szárazmódi indokolás kőteltség-
sége mellett - előirányzatnőküli kiadásokként
kiutalványozassa. -

Már most szükségesnek tartja megje-
gyezni, hogy a kért összeg az előfordulható
kiadásokat - egyrészt a tapasztalati idő, -
már csak pedig különösen a folyamatához tar-
tosó hajók úszólétszámának az eszközök ismerete
hiányában - valószínűleg nem fogja teljesen
fedezni.

Megjegyzni végnél, hogy a fent részlete-
zett karhatalmi kiadások az államkincstárba
újabb terhet nem rónak, - mivel ezek költségei
az 1920/21 évi költségvetés során a honvédel-
mi tárca keretében már előirányoztattak.

Pénzügyminiszter ur kijelenti, hogy a
kiadások további fedezésére nincs az államkinc-
stárnak anyagi ereje, a legelőszelőknek tarté-
ná, ha ezek a karhatalmi terhelések alakulnak
felozlatónak.

A belügyminiszter ur javaslatát akként
módosítja, hogy járuljon hozzá a ministertanács
ahhoz, hogy az április 10-én esedékesé váló
szűlesek a honvédelmi miniszter által előirány-
zotásának, az iskolák további fenntartás
felől pedig a honvédelmi és pénzügyminiszter

urakkal közbe egyetértesben szándékozik intézkedni.

Honvédelmi miniszter ur kijelenti, hogy nem tud nyilatkozni a felől, hogy képes lesz-e az Április hó 10-én való eszdeloket eldolgazni, amennyiben federete van kasszagezet eldolgazni a kulltegeket.

43
A minisztertanács hozájáról, hogy az Április hó 10-én eszedekesed vild eszdeloket a honvedelmi miniszter ur eldolgezte, a kullombroz alkulatok tovabbi fenntartására vonatkozolag pedig tudomstul veszi, hogy a belugy, penz-ugy es honvedelmi miniszter urak erre vonatkozolag egyetertolag meg fognek allapodni.-

53.

Belugyminiszter ur bejelenti, hogy Károlyi József gróf fejérmegyei es Chiróky József gróf eszmagyei főispánok beadták lemozgásukat, de felmentésük iránt egyelőre nem szándékozik intézkedni.

A minisztertanács tudomstul veszi.

54.

A kereskedelemugyi miniszter ur kéri a minisztertanács hozájárólását shoz, hogy a vezetése alatt álló kereskedelemugyi társas

**HU-MNL-OL-K 27-1923. április 27., 6.
napirendi pont.**

**A karhatalom egységes vezetésének
szabályozása nagyobb tömegmozgalmak
esetére**

22
az 1-2 rangosztályba sorozott
katonai személyek részére havi
140.000 korona rendkívüli segély
megállapítását kéri.

A minisztertanács hozzájárul.

6.

Honvédelmi miniszter ur meg-
említi, hogy már ismételtlen rámu-
tatott arra, hogy nagyobb arányu,
vagy nagyobb területre kiható bel-
ső mozgalmak esetén erélyes rend-
szabályok csakis egységes irányítás
mellett lehetnek eredményesek.

A minisztertanács egy álta-
lános jellegű, illetőleg nagy ki-
terjedésű szénbányász strájk, va-
lamint egy általános vasutas strájk
esetére máris az egységes vezetés
életbeléptetése mellett döntött.

Ezek a döntések azonban csakis
erre a két speciális esetre vonat-
koznak, s a kérdést általánosan nem
szabályozzák.

Az egységes vezetésre azonban
a múltban máris több ízben szükség
volt nagyobb arányu, vagy országos
mozgalmak elfojtásánál, legutóbb az
1922. év nyarán lefolyt nyugatmagyar-
országi események is újból beigazol-

ták az egységes vezetés szükség-
gát.

Ennek a szükségességnek fel-
ismerése vezette előadó miniszter
urat abban, hogy 1922. július hó 27-
én a miniszterelnök, a belügymi-
niszter és pénzügyminiszter urak-
kal a kérdés szabályozása tekin-
tetében tárgyalásokat kezdjen, me-
lyekbe később az igazságügyminisz-
ter és kereskedelemügyi miniszter
urakat is bevonta.

E tárgyalásoknál két főelv
domborodott ki.

Az egyik főelv az egységes
vezetés szükségességének megállapí-
tása volt.

A másik főelv pedig az, hogy
az egységes vezetés életbelépését
ugy kell szabályozni, hogy az szük-
ség esetén minden késedelem nél-
kül megtörténhessen.

Az ország beálló rendjének ha-
tékonyabb biztosítása végett a kü-
lönböző hatóságok és parancsnoksá-
gok összműködésének hatályosabbá
kell válnia akkor, ha oly nagyobb
mértvű rendbontó események /tömeg-
mozgalmak/ vannak kifejlődőben, ame-

24

lyek bekövetkezte folytán a rend-
fentartása, a mozgalom további ki-
fejlődésének megakadályozása és a
mozgalom gyors elfolytása előrelát-
hatóan csakis a különféle - jelen-
leg több minisztérium fennhatósága
alá rendelt - karhatalmi erők na-
gyobb arányu összműködése és össz-
pontositása által érhető el.

Főként a karhatalmi erők össz-
működése azonban csakis egységes ve-
zetés alatt képzelhető el.

Az egységes vezetés kimondása
azonban nem elég.

Igaz ugyan, hogy az arra hi-
vatott hatóságok a legtöbb esetben
a mozgalom kifejlődéséről előzetesen
értesülnek úgy, hogy módjukban van
az ellenintézkedéseket esetenként
megtenni, de gyakori az az eset is,
hogy a mozgalmak váratlanul robbanak
ki, amikor is a kellő ellenrendsza-
bályok már csak elkésve lesznek al-
kalmazhatók. Ilyen esetekben a kése-
delmes cselekvés a közvélemény ál-
tal is gyengeségnek lesz betudva
s nagymértékben hozzájárulhat a
mozgalmak további terjedéséhez, sőt
azok sikerére is vezethet.

25

Fontos tehát, hogy a megfelelő karhatalmi előkészületek még normális viszonyok között megtéssenek olyképp, hogy adott esetben mindjárt egy a teljes sikert biztosító erő-kifejtés váljék lehetővé.

Miután minden karhatalmi ténykedésnél amely a honvédség beavatkozását teszi szükségessé, közvetlenül felmerül az összes közreműködő /nem szorosan vett katonai és közrendészeti/ karhatalmak egységes vezetésének eminens szükségessége, még inkább fenáll eme szükségesség nagyobb arányú mozgalmak megfékezésére igénybevett karhatalmak összevonásánál.

Fontos tehát, hogy a szükségesnek felismert egységes vezetés valószínű esetekben mindennemű hosszadalmas formások mellőzésével a lehető legrövidebb idő alatt életbe léptethető legyen.

Ezt a célt az előzetes tárgyalások alapján úgy gondolja előadói miniszter ur megoldandónak, hogy a minisztertanács előzetesen szabályozza az egységes vezetés életbeléptetésének főelveit és az életbeléptetésére a miniszterelnök urnak adja meg a

26
felhatalmazást.

A minisztertanács által előzetesen szabályozandó főelvek tekintetében a következő határozat volna hozandó:

A minisztertanács a különféle karhatalmi alakulatok egységes vezetésének és parancsnoklásának tekintetében a következőket rendeli, illetve az alábbi irányelveket állapítja meg:

1./A különféle karhatalmi erők egységes vezetésének és parancsnoklásának átvétele végett a belügyminiszter a honvédség főparancsnokával egyetértve a miniszterelnökhöz tesz előterjesztést és pedig zendülés, vagy egyéb oly nagyobbarányú tömegmozgalom esetében, amidőn a belügyminiszter és honvédség főparancsnokának véleménye szerint a mozgalom kifejlődésnek megakadályozására, elfolytására és a rend helyreállítására honvéd erő igénybevétele és a különféle karhatalmi erők egységes vezetése és parancsnoklása szükséges.

Ilyen esetek előfordulhatnak lázadászerű forradalmi kitörések, felkelések, valamint ilyen jellegű na-

27

gyobbarányu strájkok stb.alkalmából.

2./Az 1.pontban említett előterjesztés alapján a karhatalmi erők egységes vezetésére az ország egész területére vagy egyes részeire nézve a miniszterelnök adandó alkalommal immár a minisztertanács minden további megkérdezése nélkül ad felhatalmazást.

3./Az egységes vezetést és parancsnoklást a honvédség főparancsnoka gyakorolja.

Ezen felhatalmazás folytán karhatalmokat más polgári hatóság megkeresésének bevárása nélkül is ki rendelhet.

A csendőrség, államrendőrség és folyamőrség részéről karhatalmi erők gyanánt azon osztagok vétetnek igénybe, amelyek végső fokon a belügyminiszter határozata alapján a közbiztonsági szolgálat okvetlen szükseges minimumának ellátása után rendelkezésre állanak.

A rendőrségi karhatalmi osztagok rendes szolgálatuk működési területéről, illetve a csendőrségek szolgálati körzetükből a belügyminiszter engedélye nélkül el nem von-

28
hatók."

Mivel ily határozmány alkalmas arra, hogy az előzőleg megadott felhasználást a gyakorlati kivitelben erőltetés és nagyon sokszor technikeilag is keresztülvihetetlen, ennek felvételét előadó miniszter ur a maga részéről elejtendőnek tartja.

Erre vonatkozólag természetesen kell venni, hogy mozgó alkalmazásra elsősorban a honvédség alakulatai jönnek tekintetbe, de oly parancsoló szükségesség elől nem lehet elzárkózni, hogy a megoldandó feladatok fontossága és sürgőssége szerint a többi rendelkezésre bocsájtott karhatalmi osztatok is szabad felhasználást nyerjenek.

A karhatalom alkalmazására vonatkozólag általában a "Szolgálati Szabályzat a magyar királyi honvédség számára" I.rész és az "Utasítás a magyar királyi honvéd karhatalmek alkalmazására stb." rendelkezései irányadók, azzal az értelmezéssel, hogy az egységes parancsnoklás időtartama alatt a honvédparancsnokok a fegyveres beavatkozást a közgazgatási hatóság megkeresése nél-

kül, illetve még abban az esetben is, ha az alsó vagy középfoku közigazgatási hatóság más véleményen volna a megjelölt szolgálati könyvekben felsorolt eseteken kívül is a saját felelősségükre elrendelhetik, akkor, ha azt közérdekből haleszt-hatatlanul szükségesnek látják.

Az egységes vezetés és parancsnoklás azonban nem mentesíti a polgári hatóságokat azon kötelezettség elől, hogy karhatalmi igényléseket szükség esetén eszközöljenek és hogy a belrend fenntartásánál közreműködjenek.

4./Az egységes parancsnoklás rendelkezéséből folyik, hogy a nem honvédségi karhatalmak is, ha zárt osztagban lépnek fel, ugyanazon fegyverhasználati szabályokat követik, mint a magyar királyi honvédség.

5./A honvédség főparancsnoka mellett, annak támogatása céljából a karhatalmi erők egységes vezetésének és parancsnoklásának időtartama alatt a belügyminiszter 3 /az országos főkapitánytól, csendőrség felügyelőjétől és a folyamórság felügyelőjétől/ a pénzügyminiszter 2 /a magyar

királyi vámórségtől és a bányászati közigazgatástól/ és a kereskedelmiügyi miniszter 2 /vasuti és postaszekosztálytól/ kiküldöttje működik közre. Ezek feladata a szükséges felvilágosításokat megadni, a honvédség főparancsnokának a karhatalmi erők egységes vezetéséből és parancsnoklásából folyó rendelkezésnek szellemében a más kormányzati ágeket érintő intézkedések megtételéről gondoskodni és a tett rendelkezésekről és intézkedésekről, valamint a mindenkori helyzetről az érdekelt minisztereket tájékoztatni, illetve nekik jelentést tenni.

Hasonló feladattal a közigazgatási hatóságok és az előbb megnevezett rendészeti területi vezetői a honvéd vegyes dandár területén ennek parancsnokával, illetve a honvéd állomás parancsnokokkal állandó érintkezést tartanak fenn.

6./Az egységes vezetés és parancsnoklás érvényességének időtartamára vonatkozólag, illetőleg annak megszüntetése tekintetében a belügyminiszternek a honvédség főparancsnokával egyetértve teendő javaslata alapján vagy enélkül is a miniszter-

eínök határoz.

A minisztertanács az előterjesztés értelmében határoz.

7.

A pénzügyminiszter ur előadja, hogy a vármegyei alkalmazottak létszám viszonyainak szabályozása, illetve az említett alkalmazottaknak megfelelő kiegészítési pótlékban való részesítése tárgyában az 1922. évi február 25-én kelt 2140/M.E. számú kormányrendelet 2 §-a a kiegészítő pótlék mérvének megállapítása végett a vármegyei tisztviselőket bizonyos fizetési osztályokba sorozza, illetve őket úgy tekinti, mintha az egyes fizetési osztályokba tartoznának.

A rendelet 10 §-a a rangsorozást és a kiegészítő pótlékban való részesítést a menekült vármegyei tisztviselőkre is kiterjeszti s ennek a szakasznak harmadik bekezdése szerint az állami közszolgálat bármely ágában véglegesen elhelyezni illetve kinevezni szándékozt vármegyei tisztviselőket úgy kell tekinteni, mintha abba a fizetési osztályba tartoznának, amelynek illet-

**A magyar Nemzeti Munkavédelem (N. M. V.)
szervezete a m. kir. postahivatalnál.
48.297.**

I. Általános ismertetés.

(1) A magyar Nemzeti Munkavédelem (N. M. V.) a magyar állam hivatalos szerve.

(2) A N. M. V. célja a közüzemek, valamint a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen közérdekű üzemek és munkálatok zavartalan működésének biztosítása, illetve azok veszélyeztetése esetén a szükséges munkák elvégzése, nemkülönben a munkaeszközök ellen irányuló esetleges támadások elhárítása. Hivatása kiterjed az elemi csapások elleni védekezésre is, sőt feladata lehet az is, hogy zavargások idején a törvényes rend és a közbiztonság fentartásában is közreműködjék.

(3) A N. M. V. nem titkos alakulat. Politikától mentesen dolgozik és működése nem irányul egyik társadalmi réteg ellen sem.

(4) A N. M. V. a m. kir. belügyminiszter legfőbb felügyelete és irányítása alá tartozik és a minisztérium VII. közbiztonsági osztálya keretében, mint ennek alosztálya működik.

II. Az N. M. V. szervezett tagozódása:

(1) 1. Budapest székesfőváros és közvetlen környékének munkavédelme közigazgatási kerületenként feloszlik I.—X.

ker. kirendeltségre, továbbá a kispesti, pesterzsébeti, újpesti és nagytétényi kirendeltségekre.

(2) 2. Egyes törvényhatóságok,

(3) 3. fontosabb ipargócponatok és bányák,

(4) 4. közérdekű közüzemek munkavédelme. Ilyenek a posta, vasút és hajózás stb.,

(5.) 5. a műegyetem és tudományegyetem N. M. V. csoportja.

(6) A törvényhatósági (tehát nem postai, hanem vármegyei, illetve városi) n. m. v. hivatalok működési területe a szolgabírói járásoknak megfelelően n. m. v. körzetekre vannak beosztva, melyeknek vezetői a vármegyei n. m. v. hivatalok vezetői által megbízott körzetvezetők. (

7) A körzet további tagozódása az alkörzet, ahova az egyes körjegyzőségek (esetleg több is) területei tartoznak.

III. Munkába szólítás.

(1) Ha a n. m. v. szervezet munkába szólítása szükségessé válik, azt a m. kir. belügyminiszter úr rendeli el és rendszerint írásban „felhívás“ kézbesítése útján történik.

(2) Minden munkába szólított tag igazolványt kap, melynek alapján feladatszerű működési ideje alatt hatósági közegnek kell őt tekinteni és mint ilyen büntetőjogi védelem alatt áll. Az igazolvány a kordonok átlépésére is jogosít.

(3) "A szervezet tagjai munkábalépésük ideje alatt megfelelő díjazásban részesülnek, úgyszintén baleset és betegség esetére biztosítva vannak.

(4) Ha az igénybevétel szüksége megszűnik, a munkába szólított tagok leszereltetnek.

IV. A N. M. V. szervezete a m. kir. postánál.

(1) A m. kir. posta N. M. V. szervezete az egész országban önálló egységet képez és a központi vezető személyén keresztül közvetlenül kapcsolódik a m. kir. belügyminisztérium VII. N. M. V. osztályához. Ez azt jelenti, hogy a posta tényleges személyzetének tagjai sem Budapesten, sem a vidéken a törvényhatósági (városi, illetve vármegyei) n. m. v. hivatalok létszámába nem szervezhetők be.

(2) A m. kir. posta n. m. v. szervezetének tagozódása azonos a m. kir. posta szervezeti tagozódásával. Van tehát a postavezérigazgatóságnak, külön a postavezérigazgatóság 8. és 9. (üzemi) osztályainak, a központi számvevőségnek, a központi hivataloknak, az igazgatóságoknak, műszaki felügyelőségeknek, a kincstári és a postamesteri postahivataloknak n. m. v. csoportja.

(3) A postavezérigazgatóságnál működő n. m. v. csoportnak elnevezése: „A m. kir. posta n. m. v. központi csoportja.“ Ennek vannak alárendelve a többi összes postai szervek n. m. v. csoportjai. A központi csoport élén a vezérigazgatóság A (Posta) főosztályának vezetője áll, akinek helyettese a X./I. (személyzeti) ügyosztálynak vezetője. A többi postai szerv n. m. v. csoportjának vezetője az, aki az illető postai szervnek is a vezetője. Minden postai szervnél a n. m. v. ügyek intézésével lehetőleg katonaviselt egyén bízandó meg, mint n. m. v. előadó. Kivételt képeznek a kisebb kincstári és a postamesteri postahivatalok, ahol a hivatalvezető, illetve a postamester személyesen köteles a vezetéssel járó összes teendőket elvégezni.

(4) A n. m. v. ügyeket központi (miniszteri, illetve vezérigazgatósági) hatáskörben 1929. évi január hó 1-től kezdődően a postavezérigazgatóság X./1. (személyzeti) ügyosztálya intézi; a postavezérigazgatóságnak közvetlenül alárendelt postahivatalokra nézve pedig a postavezérigazgatóságnak X./8. (postaüzemi) illetménye X./9. (távíró- és távbeszélő üzemi) ügyosztályai intézik.

(5) A székesfőváros üzemének speciális helyzetére való tekintettel az üzembiztosítás szempontjából a postai épületőrsegek felett — úgy mint eddig — a n. m. v. központi vezető közvetlenül rendelkezik. (6) A m. kir. posta n. m. v. szervezetének tagja lehet minden oly postaalkalmazott (akár kincstári, akár postamesteri és akár tiszti, akár altiszti, továbbá távirdamunkás, postaküldönc stb. kategóriából való) akinek feltétlen megbízhatóságáról a postai szerv vezetője (főnök, építési osztályvezető, postamester stb.) meggyőződött és az illető nem csupán ideiglenes, — rövidebb időre felfogadott — alkalmazott.

(7) Önkéntes jelentkezés esetén az illetékes postai szerv vezetője (főnöke) bírálja el, hogy az illető egyéni beszerzésre alkalmas-e?

(8) Egyébként a tagokat rendszerint a főnök kellő megismerés után hivatalból szólítja fel a n. m. v.-be való belépésre.

V. A m. kir. posta n. m. v. szervezetének feladata. A m. kir. posta n. m. v. szervezetének kétirányú feladata van.

(1) 1. Az állami és társadalmi létfenntartáshoz nélkülözhetetlenül szükséges posta, távíró, távbeszélő és

rádió hírszolgálatnak az egész ország területén minden körülmények között való ellátása, esetleges sztrájkokkal szemben is; tehát az üzemeltetés és

(2) 2. az üzemnek még az esetleges külerőszakkal szemben való megvédése is, vagyis az üzembiztosítás, azaz a postaépületek megvédése. (3) Az üzemeltetésről az illetékes postai szerv (igazgatóság, műszaki felügyelőség, hivatal stb.) vezetője gondoskodik.

(4) Az üzembiztosításról való gondoskodás ellenben 2-féle módon történik, aszerint, amint Budapest székesfőváros területéről, avagy a vidékről van szó. Ugyanis Budapesten, ahol a fontosabb postaépületekben épületőrség működik, az illető épületnek védelméről az ott levő épületőrség vezetősége, ellenben vidéken a postahivatalok megvédéséről, tehát az üzembiztosításról a törvényhatósági (vármegyei, illetve városi) n. m. v. hivatal (körzet, alkörzet) vezetője gondoskodik.

(5) A budapesti épületőrsegek vezetője személyének kijelölése központilag történik. Önként értetődik, hogy ha valamely épületben több különálló szerv (hivatal) működik, abban az esetben az épületőrség vezetője személyének kijelölése iránt külön történik intézkedés.

VI. Munkábaszólítás a m. kir. postánál.

(1) A m. kir. postánál a munkábaszólítást a belügyminiszter úrral egyetértve rendelem el.

(2) Ha valamilyen sztrájk esetén a m. kir. posta n. m. v. szervezete munkábaszólítást kapna, az üzemet ellátó

személyzet szolgálatba állításáról az illető helyi postai szerv vezetője gondoskodik.

(3) Az üzembiztosításra a maga részéről is az épületben, illetve annak környékén az előkészületeket megteszi. Egyidejűleg Budapest székesfőváros területén az épületőrség vezetősége azonnal gondoskodik az üzembiztosító osztagoknak a saját épületben levő szervek (hivatalok) létszámából állandóan kijelölve levő tagokból való összeállítása és az őrhelyekre való kirendelése iránt. Vidéken a postai szerv vezetője a legrövidebb úton megkeresi a törvényhatósági n. m. v. hivatal (körzet, alkörzet) helyi vezetőjét a nyugalmi időben előre megállapított őrségnek kirendelése iránt.

(4) Munkába szólítás idején az üzem ellátása, illetve a körülmények kényszerítő behatása alatt meghatározandó szükségforgalom megállapítása és lebonyolítása érdekében különleges intézkedések lépnek életbe.

(5) A szükségforgalom lebonyolítására nézve a szükségszolgálati beosztás az irányadó, melyet minden vezető már most a nyugalmi időben elkészítve a n. m. v. iratok között megőrizni köteles. Ezt az ellenőrzéssel megbízott kiküldöttek időnként felülvizsgálni tartoznak.

(6) Fontos érdeke a posta vezetőinek, hogy a törvényhatóság n. m. v. szervének helyi vezetőjével már most — nyugalmi időben — megismerkedjenek és az összeköttetést azzal állandóan fentartsák. Ha pedig a törvényhatósági n. m. v. hivatal vezetője, avagy ennek megbízottja a postahivataloknál a biztonsági intézkedések ügyében látogatást tesz, kellő igazoltatás után; részére a

postahivatalok a felvilágosítást adják meg. (7) A székesfővárosban és vidéki nagyobb városokban, ahol több postahivatal működik, a szükséghez képest a kisebb postahivatalok működését szüneteltetem. Budapesten erre nézve központilag intézkedem, vidéken pedig az illetékes postaigazgatóság saját hatáskörében rendelkezik.

VII. A beszerzés módja:

(1) A N. M. V.-be való beszerzéskor az érdekelt egyénnel az n. m. v. szervezetnek, a szervezet nemes céljának és hazafias feladatának ismertetése után a n. m. v. kötelezvényt kell kitöltetni és az esküt vele letéetni. Az eskü mintája, illetve az eskü letevésére vonatkozó jegyzőkönyv az újabb nyomtatványon a kötelezvény túloldalán van.

(2) E két okmányt gondos kitöltés és lebélyegzés után a kincstári szervek maguk őrzik meg, a postamesteri hivatalok pedig az igazgatóságokhoz terjesztik fel.

(3) A beszerzéskor minden egyes tag részére a belügyminisztérium által újabban kiadott zöldesszínű igazolványt kell kiállítani. Ezeket az igazolványokat a postai kincstári szerv főnöke írja alá; az ügymenet egyszerűsítése céljából ezeket ellenőrző aláírás végett most már nem kell többé a posta n. m. v. központi vezetőségéhez felterjeszteni. A postamesteri hivatalok személyzetének igazolványait a beszerző biztos, illetve ha a postamesteri alkalmazott beszerzése a postamester útján történik, azt az I. osztályú postahivataloknál a postamester, kisebb postamesteri hivatalok személyzetének igazolványait pedig az illetékes postaigazgatóság vezetője, avagy helyettese írja alá.

(4) Az új zöldszínű igazolványok hátlapjára nem szükséges az illető egyén fényképének felragasztása, mert a postaszemélyzetnek az a része, amely vasúti arcképes igazolvánnyal, illetve arcképes postakiadói igazolvánnyal rendelkezik, ezzel igazolhatja magát az n. m. v. igazolvány egyidejű felmutatása mellett. Ezek igazolványainak hátlapján tehát az arckép helyére egyszerűen az arcképes igazolvány számát kell odaírni. Természetesen meg kell jelölni azt, hogy Máv. vasúti, avagy postakiadói arcképes igazolványról van szó.

(5) Akinek pedig nincs ilyen arcképes igazolványa, ennél a beszervező egyén az igazolványt a hátlapon az illetővel aláírhatja és ezt az aláírást a következő záradékkal hitelesíti: „Az igazolvány tulajdonosának személyazonosságát és az aláírás valódiságát igazolom. Kelt . . . 19 . évi hó . . -án.“ Aláírás és bélyegzőlenyomat sohase maradjon el e záradék mellől.

(6) Az igazolványokat számozás végett egyébként az igazgatósághoz fel kell terjeszteni, mely alkalommal az igazgatóságok az igazolványokat a kiállítás helyességére nézve felülvizsgálják. Ennek megtörténte után az igazgatóságok (műszaki felügyelőségek a vonalfelügyezőkét) az igazolványokat a postamesteri hivataloknak visszaküldik.

(7) Az igazolványt az összes postai szervek, amelynél az illető tag postai szolgálatát teljesíti, tehát ahol az illető beszervezve is van, ennek a tagnak pontos lakcímével és az igazolvány számával ellátott, de le nem ragasztott borítékban őrzik, hogy azt bármely percben, lezárás után, az illető n. m. v. tagnak kézbesíthessék.

(8) Ugyanebben a borítékban kell tartani az illető tag nevére a munkábaszólításra vonatkozóan kiállított felhívást is, amely nyomtatványt azonnali jelentkezésre kell kitölteni és a kézbesítés napjával keltezni, így: „Kell: a kézbesítés napján.“

(9) Ugyancsak ebbe a borítékba kell beletenni a tagok részére szóló tudnivalókat is, amely a munkába szólítás esetében való magatartásra vonatkozóan ad a tagnak útbaigazítást.

(10) Mindezekre az iratokra a tag igazolványának számát rá kell írni és az ezeket tartalmazó borítékokat a postahivatalok (szervek) vezetői az egyes tagok pontos lakcímével ellátva, a gyors és akadálytalan kézbesítés érdekében kézbesítőjárásonként rendezve, tartoznak mindenkor készen kéznél tartani.

(11) Munkábaszólítás esetén a hivatal főnöke ezeket a felhívást stb. tartalmazó borítékokat a szolgálatban lévőknek késedelem nélkül átadja, a szolgálatban nem levőknek pedig azonnal a lakására kézbesítetteti.

(12) A felsorolt nyomtatványokat a m. kir. posta n. m. v. központi vezetősége küldi szét és a pótlást is onnan kell kérni. Kivételesen sürgős szükség esetén a vidéki postahivatalok ily nyomtatványokért a területileg illetékes törvényhatósági n. m. v. hivatalhoz fordulhatnak, de csak azok a postahivatalok, amelyek székhelyén törvényhatósági n. m. v. hivatal működik. Különbön pedig azokat a postahivatalok a felettes igazgatóságuktól kérik.

VIII. Nyilvántartás.

(1) Minden egyes postai szerv (igazgatóság, műszaki felügyelőség, hivatal stb.) tartozik a n. m. v.-be beszervezett,

tényleges szolgálatot teljesítő létszámról pontos kimutatást készíteni és azt a n. m. v. okmányokkal együtt gondosan megőrizni. A kimutatás rovat: folyószám, név, állás, születési év, lakás (ucca, házsám), n. m. v. igazolvány száma, észrevétel.

(2) Budapesten külön nyilvántartást kell készíteni az üzemi és külön az üzembiztosító létszámról.

(3) Az egyének a hivatali rangsor szerint sorolandók fel a kimutatásokban. Elöl a tisztviselők (férfiak, azután a nők) s azután az altisztek (férfiak, esetleg, nők) következnek.

(4) Vidéken az üzemi és üzembiztosító létszám külön csoportosítása felesleges, mert ott az egész létszámot az üzemellátásra veszem igénybe.

(5) Zavarok és visszaélések elkerülése végett az igazolványszámokról az igazgatóságok, műszaki felügyelőségek és központi hivatalok olyan külön nyilvántartást készítsenek, mint a postatakarékpénztári betétkönyvecskékről szokás. Az egyes ilyen szervek a részükre kiutalt sorszámokat írják be a most készítendő kimutatásba, tekintet nélkül arra, hogy jutott-e a részére annyiigazolvány-nyomtatvány és hogy még annyi beszervezett tagja nincs is. A számkontingenst most az új zöldszínű igazolványok kiadása alkalmából bőven állapítottam meg azért, hogy egy-egy szerv csak egy csoportbeli sorszámot kapjon.

(6) A nyugdíjas postai személyzetet a törvényhatósági n. m. v. hivatalok tartják nyilván, minélfogva a nyugdíjasok összes n. m. v. okmányait rövid átirattal oda át kell küldeni.

(7) A létszámból elbocsátás vagy elhalálozás folytán törölt személyzet n. m. v. okmányait a kincstári szerv vezetője megsemmisíti, a postamesteri hivatalok az ilyen okmányokat megsemmisítés végett felettes igazgatóságukhoz terjesztik fel. A megsemmisítés folytán felszabaduló sorszámot új tag igazolványának megszámozására fel lehet használni.

(8) A postaigazgatóságok kötelesek a törvényhatósági n. m. v. hivatalokat havonként tájékoztatni a területükön időközben újonnan beszervezett postahivatalokról, valamint az újonnan megnyílt távíró, avagy távbeszélő központokról (esetleg postaügynökségekről, ha t. i. az távbeszélővel egyesítették), azért, hogy a törvényhatósági n. m. v. hivatalok a náluk levő nyilvántartást kiegészíthessék és főleg, hogy a szükséges üzembiztosító létszám beszerzéséről gondoskodhassanak. Elv ugyanis az, hogy az összes távíró, avagy távbeszélővel egyesített tehát még a III. és IV. osztályú postamesteri hivatalok, sőt postaügynökségek is beszerveztessenek.

(9) Ezek beszervezését a helyszínére rovancsolás végett kiküldöttek tartoznak elvégezni.

IX. Létszámjelentés:

(1) Az összes n. m. v. szervek a beszervezett létszámról negyedévenként: január, április, július és október hó 5-ig létszámjelentést és n. m. v. változási kimutatást tartoznak felettes hatóságaikhoz felterjeszteni avégből, hogy azoknak a m. kir. posta n. m. v. központi vezetőségénél összefutó adatai alapján, a belügyminisztériumot a pontos létszámról tájékoztatni lehessen.

(2) A n. m. v. változási kimutatást azért rendelem el, mert különösen a postamesteri postahivatalok nem jelentik a személyzetükben beállott változásokat a beszervezett, de más hivatalhoz távozott n. m. v. tag n. m. v. okmányait (borítékban az igazolvány, a munkába szólító felhívás és a tudnivalók) felettes igazgatóságukhoz nem terjesztik fel, hanem oly n. m. v. okmányokat is tartanak maguknál, amelyek tulajdonosai (kiadók) a hivatal kötelékéből már hónapok óta eltávoztak. Ez a n. m. v. okmányok elkallódására vezethet, amit pedig a n. m. v. igazolványokkal űzhető visszaélések miatt kerülni kell.

X. Ügyiratkezelés

(1) Az n. m. v. ügyiratokat a m. kir. posta kincstári szervei az általános iratkezeléstől elkülönítve kezelik. Külön n. m. v. iktatót és irattárt tartanak. Ezeket az iratokat az elvi jelentőségű szabályrendeletek kivételével 3 év után selejtezhetik.

semmisítés végett felettes igazgatóságukhoz terjesztik fel. A megsemmisítés folytán felszabaduló sorszámot új tag igazolványának megszámozására fel lehet használni.

(2) A postaigazgatóságok kötelesek a törvényhatósági n. m. v. hivatalokat havonként tájékoztatni a területükön időközben újonnan beszervezett postahivatalokról, valamint az újonnan megnyílt táviró, avagy távbeszélő központokról (esetleg postaügynökségekről, ha t. i. az távbeszélővel egyesítetik), azért, hogy a törvényhatósági n. m. v. hivatalok a náluk levő nyilvántartást kiegészíthessék és főleg, hogy a szükséges üzembiztosító létszám beszerzéséről

gondoskodhassanak. Elv ugyanis az, hogy az összes távíró, avagy távbeszélővel egyesített tehát még a III. és IV. osztályú postamesteri hivatalok, sőt postaügynökségek is beszerveztessenek.

(3) Ezek beszervezését a helyszínére rovincsolás végett kiküldöttek tartoznak elvégezni.

XI. Vegyes rendelkezések.

(1) A m. kir. posta n. m. v. szolgálatát is postai szolgálatnak tekintem, minélfogva ezt a szolgálati ágat is — különös tekintettel annak hazafias nagy jelentőségére — ugyanolyan lelkiismeretes pontossággal kell ellátni, mint a postának bármelyik szolgálati ágát.

(2) E szolgálat ellenőrzését a központi hivataloknál, az igazgatóságoknál és a ker. műszaki felügyelőségeknél központilag a m. kir. posta n. m. v. központi vezetője avagy helyettese, esetleg a belügyminisztérium N. M. V. postaügyi előadójával együtt) és a központi biztosok végzik, a postahivataloknál pedig a most nevezetteken kívül még a hivatali szemlét tartó postaigazgatósági kerületi biztosok is.

(3) A m. kir. posta n. m. v. központi csoportjának mostani vezetője Csathth Béla postafőigazgató, a X./A. főosztály vezetője, helyettese pedig Soós Gyula postafőigazgató, a X./I. ügyosztály vezetője.

(4) Az n. m. v. szolgálat részleteire vonatkozóan akár általam, akár a n. m. v. központi vezetőség által eddig kiadott érvényben levő ama rendelkezések, amelyeket a jelen rendelet kifejezetten nem hatálytalanít, ezután is érvényben maradnak.

(5) Végül elvárom, hogy a m. kir. postának minden megbízható alkalmazottja a m. kir. posta n. m. v. szervezetének tagja legyen.

Budapest, 1929. évi január hó 3-án.

A magyar nemzeti munkavédelem szervezete a postánál. 88.042/11.

I. A magyar nmv. általános ismertetése.

1. A magyar nemzeti munkavédelem (nmv.) a magyar állam hivatalos szerve.

2. Az nmv. célja a közüzemek, valamint a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen közérdekű üzemek és munkálatok zavartalan működésének biztosítása, illetőleg azok veszélyeztetése esetén a szükséges munkák elvégzése, nemkülönben a munkaeszközök ellen irányuló esetleges támadások elhárítása. Hivatása kiterjed az elemi csapások elleni védekezésre és feladata az is, hogy a zavargások idején a törvényes rend és a közbiztonság fenntartásában közreműködjék.

3. Az nmv. nem titkos alakulat. Politikától mentesen dolgozik és működése nem irányul egyik társadalmi osztály (réteg) ellen sem. 4. Az nmv. a m. kir. belügyminiszter legfőbb felügyelete és irányítása alá tartozik és a minisztérium VII., a közbiztonsági osztálya keretében működik.

5. Végrehajtó szervei az nmv. hivatalok. Ezek közül 4 Budapesten (belvárosi, ferencvárosi, terézvárosi és budai nmv. hivatal), 15 pedig vidéken működik. A vidéki nmv. hivatalok körzetekre, a körzetek pedig alkörzetekre tagozódnak.

6. A nagyobb közüzemek, a posta, a vasút, a hajózás, stb., valamint a fontosabb ipari gócpontok és bányák külön nmv. csoportot alkotnak.

7. Az nmv. szervezet munkába szólítását az illetékes miniszter úrral egyetértően a belügyminiszter úr rendeli el. 8. Az nmv. tagok munkába szólítása írásra, „Felhívás“ kézbesítése útján történik. Amunkába szólított tag igazolványt kap, amelynek alapján nmv. működési ideje alatt hatósági kétegenk kell őt tekinteni, és mint ilyen, büntetőjogi védelem alatt áll. Az igazolvány a kordonok átlépésére is jogosít.

II. A posta nmv. szervezetének feladata.

1. A posta nmv. szervezetének két irányú feladata van: az üzemellátás és üzembiztosítás. a) Az üzemellátás az állami és társadalmi létfenntartáshoz nélkülözhetetlenül szükséges posta, távíró, távbeszélő és rádió hírszolgáltatnak ellátása sztrájk vagy külön rendelkezés esetén. b) Az üzembiztosítás az üzemnek esetleges külerőszakkal szemben való megvédése.

2. Az üzemellátásról az illetékes postai szerv vezetője gondoskodik.

3. Az üzembiztosításról a munkába szólításnak legfeljebb első hat órájára az illetékes postai szerv vezetője, az első hat óra eltelte után általában az illetékes nmv. hivatal (körzet, alkörzet) vezetője gondoskodik.

III. A posta nmv. szervezetének tagozódása.

1. A posta nmv. szervezete önálló egység és a posta vezérigazgatóság II. üzembiztonsági ügyosztályán keresztül

közvetlenül kapcsolódik a belügyminisztérium VII. a nmv. osztályához. Ez azt jelenti, hogy a postának tényleges szolgálatban lévő alkalmazottai a nmv. hivatalok létszámába nem szervezhetők.

2. A posta nmv. szervezetének tagozódása azonos a posta szervezeti tagozódásával.

3. A posta nmv. ügyeit miniszteri, illetőleg, vezérigazgatósági hatáskörben (1937. szeptember hó 18-tól kezdve) a IV/11. ügyosztály intézi. Az alárendelt szervek vezetői egyszemélyben nmv. vezetők is, akik mellett nmv. előadók működnek. Oly kincstári hivataloknál, ahol a személyzet létszáma nem éri el az 50 főt, a hivatalvezető, a postamesteri hivataloknál pedig a postamester személyesen intézi az nmv. ügyeket.

IV. A posta alkalmazottainak beszerzése.

1. A posta nmv. szervezetének tagja lehet a tényleges szolgálatot teljesítő kincstári vagy postamesteri alkalmazott, továbbá postaügynök, akinek alkalmazása állandó jellegű, akit vezetője legalább félév óta ismer és megbízhatónak tart. Általános elv, hogy a kincstári alkalmazottak, valamint a postamesteri hivatalok, sőt a távbeszélővel egyesített postaügynökségek személyzete is beszerveztessék. Különös súlyt kell helyezni a távirdamunkások beszerzésére. Nmv. tagok beszerzését ügyiraton kell intézni. Több nmv. tag egyidejű beszerzése közös ügyiraton intézhető. Nmv. tagságra való önkéntes jelentkezés esetén a vezető bírálja el a jelentkező alkalmasságát. Egyébként a beszerzésre

érdemes alkalmazottat a vezető hivatalból szólítja fel a belépésre.

2. A kincstári személyzet beszervezését az illetékes postai szerv vezetője saját hatáskörében intézi.

3. A postamestereket és postaügynököket az igazgatóság a hivatali vizsgálatokra kiküldött tisztviselői útján szervezi nmv. tagokká. A postamester véleményezése alapján ugyanígy történik a postamesteri alkalmazottak beszervezése. Ez utóbbiak beszerzésével az igazgatóság esetről-esetre a postamestert is megbízhatja. Postaküldöncök beszerzése csakis állandónak ígérkező alkalmazásuk esetében indokolt.

4. Beszerzéskor az nmv. szervezetnek, a szervezet céljának és hazafias feladatának ismertetése után a belépő alkalmazottal nmv. kötelezvényt kell kitöltetni és esküt tétetni. Az eskütételről jegyzőkönyvet kell felvenni. Az aláírt és lebélyegzett nmv. kötelezvényt és jegyzőkönyvet a kincstári hivatalok maguk őrzik, a postamesteri hivatalok pedig igazgatóságukhoz felterjesztik.

5. Minden új tag részére a belügyminisztérium által kiadott zöldszínű igazolványt kell kiállítani, amely az nmv. tagság igazolására szolgál. A kincstári személyzet igazolványait a hivatalvezető írja alá, a postamesteri személyzet igazolványait pedig az illetékes postaigazgatóság nmv. előadója állítja ki és a postaigazgatóság vezetője írja alá és bélyegzi le. Az igazolvány fejlécébe „A m. kir. posta“ szavakat kell írni. A kiállító az igazolványt meg is számozza. Ez a szám azonos a beszervezést tárgyaló ügyirat számával. Több alkalmazottnak

egy ügyiraton tárgyalt beszerzése esetén az igazolványok ugyanazt a számot kapják.

6. A beszerezett alkalmazott az igazolvány hátoldalára névalírását rávezeti. Ennek valóságát a vezető (nmv. előadó) hitelesítési záradékkal és bélyegzőlenyomattal igazolja. A postamesteri hivatalok személyzetének névalírását a postamester hitelesíti.

7. Az igazolványon kívül az új tag részére az ugyancsak a belügyminisztérium által kiadott „Felhívás“ nyomtatványt is ki kell állítani. Ez a „Felhívás“ a munkába szólítás parancsát tartalmazza és azonnal jelentkezésre kötelez.

8. Az igazolványt és felhívást pontos lakáscímmel ellátott és nyitvahagyott borítékban kell elhelyezni. Ebbe a borítékba tartozik az „Általános tudnivalók“ nyomtatvány is, amely a munkába szólítás esetében való magatartásra ad útbaigazítást. A helyi postai szerv vezetője e borítékokat, minél gyorsabb kézbesítésük érdekében, Budapesten kézbesítő hivatalonként, vidéken pedig kézbesítő járasonként rendezve tartja készen.

9. A kötelezvényt és az eskütételről felvett jegyzőkönyvet a borítékba helyezni nem szabad, hanem elkülönítve kell megőrizni.

10. A beszerzéshez szükséges „Kötelezvény“, „Jegyzőkönyv“, „Igazolvány“, „Felhívás“ és „Általános tudnivalók“ című nyomtatványokat a kincstári hivatalok igazgatóságuktól, a beszerzésre jogosított többi szervek a postavezérigazgatóság 11. ügyosztályától igényeljük.

11. A felsorolt nyomtatványok közül az igazolványt és a felhívást átvételi elismervény csatolása mellett kell igényelni és darabszám szerint kell nyilvántartani.

V. A posta nmv. tagjainak nyilvántartása.

1. A postának azok a kincstári szervei, amelyeknél a személyzet létszáma az 50 főt eléri vagy meghaladja, tartoznak az nmv. tagokról nyilvántartás céljaira az eddig vezetett létszámkimutatások helyett kartoték-lapokat kiállítani. Azok a Budapesten vagy annak környékén működő kincstári postahivatalok, amelyek üzemüket a munkába szállítás egész tartama alatt saját személyzetükkel biztosítják, az üzemellátó és az üzembiztosító nmv. tagok kar Jotéklapjait egymástól elkülönítve csoportosítják. A kartotéklapokat a IV. fejezet 10. bekezdésében foglaltak szerint kell igényelni.

2. Az 50 főnél kisebb létszámú kincstári hivatalok kartotékot nem készítenek, mert csekélyebb létszám nyilvántartására a betűrendbe szedett kötelezvények alkalmasak. Az ily célra is használt kötelezvényekre az igazolvány számát fel kell jegyezni.

3. A postamesteri hivatalok nmv. nyilvántartást személyzetük csekély számára való tekintettel nem vezetnek.

4. Az igazolványok számozásának eddigi rendszere megváltozik, azonban a már kiállított igazolványok sorszáma változatlan marad. Az új igazolványokat a IV. fejezet 5. bekezdésében foglaltak szerint kell számozni. E változással kapcsolatban az nmv. tagok sorszám szerinti nyilvántartását és az nmv. változási kimutatás készítését megszüntetem. A

postamesteri személyzet nmv. tagjairól az igazgatóságok hivatalok szerint vezetnek nyilvántartást. Ebben a nyilvántartásban azokat a beszervezett postakiadókat, akiknek alkalmazásuk nincsen, arra az átmeneti időszakra, amíg ismét alkalmazást vállalnak, illetőleg törlésük folytán a kiadók létszámából kiválnak, külön csoportban kell nyilvántartani.

5. A kincstári személyzet nmv. okmányai annál a szervnél vannak őrizetben, amelynek létszámába az nmv. tag tartozik. Kivétel: a postamesteri hivataloknál állomásozó vonal felvigyázók, akiknek a borítékban elhelyezett okmányait (igazolvány, felhívás és általános tudnivalók) a postamesteri hivatal őrzi.

6. A postamesteri személyzetnek borítékban elhelyezett okmányai a postamesteri hivatalnál vannak, míg a kötelezvényt és jegyzőkönyvet a IV. fejezet 4. bekezdése szerint az igazgatóság őrzi.

7. Kincstári alkalmazott áthelyezése esetén nmv. okmányait haladék nélkül és közvetlenül kell új hivatalához elküldeni; nyugalomba vonulása esetén a lakóhelyére illetékes nmv. hivatal veszi át szervezetébe és ezért nmv. okmányait rövid indokolással oda kell küldeni; elhalálozása és elbocsátása esetén nmv. okmányait a vezető megsemmisíti.

8. A postamesteri személyzet nmv. okmányait állomáshely változása, nyugalombavonulás, alkalmazás megszűnése és elhalálozás ese tén a postamesteri hivatalok haladék nélkül felettes igazgatóságukhoz tartoznak felterjeszteni. Az igazgatóságok az nmv. okmányokat állomáshely változása esetén saját kerületen belül az új állomáshelyre, máskülönben

az illetékes igazgatóságnak küldik, nyugalombavonulás esetén rövid indokolással a lakóhelyre illetékes nmv. hivatalnak átadják, alkalmazás megszűnése esetén új alkalmazásig, illetőleg létszámból való törlésig megőrzik, elhalálozás, fegyelmi határozattal történt elbocsátás és létszámból való törlés esetén megsemmisítik. A kincstári hivatalok az nmv. tagok számáról évenként egyszer, a január 31-i állapotnak megfelelően, február 5-ig igazgatóságaikhoz, az igazgatóságok, a központi számvevőség, a vezérigazgatóság segédhivatala és a központ alá tartozó hivatalok ugyancsak évenként, február 10-ig a postavezérigazgatóság 11. ügyosztályához létszámjelentést tartoznak felterjeszteni.

VI. Nmv. ügyiratkezelés.

1. A posta kincstári szervei az nmv. ügyiratokat az általános iratkezeléstől elkülönítve kezelik, külön nmv. iktatót és irattárt tartanak. Nmv. ügyszámú iratok, a beszervezést és elvi határozatot tartalmazók kivételével, három év után selejtezhetőek.

2. A postamesteri hivatalok az nmv. iratokat az általános iktatókönyvbe iktatják és az elvi határozatok kivételével az általános irattárban őrzik, az nmv. okmányokat és elvi határozatokat pedig a szemlekönyvben tartják.

VII. A posta nmv. tagjainak munkába szólítása.

1. Ha valamilyen sztrájk esetén, vagy külön rendelkezésre a posta nmv. szervezetét munkába szólítom, az üzemet ellátó

és biztosító nmv. tagok szolgálatba állításáról az illető helyi postai szerv vezetője gondoskodik.

2. Munkában szólítás esetén az illető helyi postai szerv vezetője a felhívást, igazolványt és az általános tudnivalókat tartalmazó borítékokat lezárja és azok haladék nélküli kézbesítéséről gondoskodik. A munkába szólított nmv. tag jelentkezésekor a vezető a felhívás nyomtatványt bevonja és arra a jelentkezés időpontját feljegyzi. A munkába szólítás megszűntekor az igazolványt az nmv. tagoktól be kell vonni.

3. Munkába szólítás idején az üzem teljes ellátása a cél. A körülmények kényszerítő hatása alatt azonban a szükségforgalomra vonatkozó rendelkezések lesznek irányadók a mindenkori szükséghez képest. Budapesten és azokban a nagyobb vidéki városokban, ahol több postahivatal működik, a kisebb postahivatalok működése szüneteltethető. Eziránt az illetékes postaigazgatóság saját hatáskörben intézkedik.

4. A várható szükségforgalom lebonyolítására nézve a szükségszolgálati beosztás az irányadó, melyet minden vezető már a nyugalmi időben elkészítve az nmv. iratok között köteles őrizni. A szükségforgalomra, szükségszolgálati beosztásra és tartozékaira vonatkozólag korábban kiadott rendeletek érvényben maradnak azzal a kivétellel, hogy szükségtávbeszélőnévsort nem kell készíteni.

5. A posta általában csak a munkába szólítás első hat órájára gondoskodik saját személyzetével az üzembiztosításról. Néhány budapesti és környéki postahivatal üzemének biztosítását azonban a munkába szólítás egész tartama alatt ellátja. Az üzembiztosítás részletes kidolgozására korábban

kiadott intézkedések érvényben maradnak. 6. Fontos érdek, hogy az illető helyi postai szerv vezetője az illetékes nmv. szerv vezetőjével már nyugalmi időben megismerkedjék, vele az összeköttetést fenntartsa és részére a szükséges felvilágosításokat megadja. Postahivatalok és távbeszélővel egyesített postaügynökségek megnyitására, illetőleg megszüntetéséről az igazgatóságok az illetékes nmv. hivatalt értesítsék. Ez abból a célból szükséges, hogy az nmv. hivatalok az üzembiztosítás tekintetében intézkedhessenek.

VIII. Vegyes rendelkezések:

1. Az nmv. ügyek intézését a vezérigazgatóság 11. ügyosztálya, a belügyminisztérium VII. a. nmv. osztálya kiküldöttjének esetleges közreműködésével ellenőrzi.
2. Az igazgatóságok kiküldöttjei hivatali szemlék alkalmával az nmv. ügyek intézését minden egyes esetben ellenőrizni tartoznak.
3. A posta nmv. szolgálatára vonatkozólag kiadott eddigi rendeletek hatályukat veszítik, kivéve a szükségforgalom szabályozását, a szükségszolgálati beosztásnak és tartozékainak elkészítését, valamint az üzembiztosítás részletes kidolgozását tárgyaló rendelkezéseket, amelyeket a VII. fejezet 4. és 5. bekezdésében foglaltak kifejezetten érvényben tartanak.

Budapest, 1938. évi március hó 14-én.

**Hatáskörváltozás a nemzeti munkavédelem
(nmv.) szervezetében.
123.083/11.**

A nemzeti munkavédelmi (nmv.) szervezet feletti legfőbb felügyeleti jogkört és irányítást 1. évi július hó tével a belügyminiszter úrtól a honvédelmi miniszter úr vette át. Ennek alapján a nmv. által beszervezett közüzemek, hivatalok és a létfenntartás szempontjából nélkülözhetetlen közérdekű üzemek zavartalan működésének biztosítását, valamint a munkaeszközök ellen irányuló támadások elhárítását, 1. évi július hó 1-étől kezdve a honvédelmi miniszter úr irányítja, ellenőrzi és készítetteti elő. E feladatokat a nmv. eddigi szervezetével hajtja végre. A hivatalok ezt a rendeletet a P. R. T. 1938. évi 11. számában közzétett 88.042/11. sz. rendeletnél jegyezték elő. Budapest, 1939. évi július hó 31-én.

1936. évi XXXV. törvénycikk a postáról

1. § A magyar királyi posta tevékenységi körébe tartozik közleményeknek postán és távközlés útján való továbbítása, valamint mindazoknak a szolgálatoknak az ellátása, amelyeket a posta üzletszabályzata vagy a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter külön rendelete a magyar királyi posta tevékenységi körébe utalnak.

A távközlésre vonatkozóan fennálló külön törvényes rendelkezéseket ez a törvény nem érinti.

2. § A magyar királyi postának levelek belföldi, a külfölddel való vagy az országon átmenő forgalmára fennálló kizárólagos szállítási joga alá nem esnek:

1. címnélküli nyitott levél szállítása, ha a küldő vagy szállító nem foglalkozik azzal, hogy leveleket szállítás végett összegyűjtsön;

2. megcímezett levél szállítása sem, ha azt a küldőnek vagy a címzettnek háznépéhez tartozó vagy külön erre felfogadott személy viszi és sem a küldő, sem a levélvivő nem foglalkozik azzal, hogy leveleket szállítás végett összegyűjtsön;

3. levélnek szétküldése a helyi forgalomban (valamely postahivatal székhelyén vagy kézbesítési kerületén belül); ily levelek gyűjtésére, továbbítására vagy kézbesítésére azonban berendezést vagy külön szervezetet létesíteni - egyes törvényekben megállapított kivételektől eltekintve - nem szabad;

4. közforgalmú közlekedési vállalatoknak vagy szerveiknek, hivatalaiknak és alkalmazottaiknak egymás között a vállalatok saját vonalain közvetített szolgálati levelezései;

5. nyitott vagy jövedéki hivatal által lezárt szállítólevél és egyéb áruszállítási okirat szállítása:

A magyar királyi posta joga hírlapok és folyóiratok kizárólagos szállítására megszűnik.

3. § A magyar királyi posta üzletszabályzatát, vagyis a posta igénybevételének szabályait és a postai rendszet körébe vágó szabályokat, valamint a posta belső ügykezelési rendjét és a postai díjszabásokat a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

4. § A postai díjak kiszabása és beszedése tekintetében felmerült vitás kérdésekben bírói eljárásnak nincs helye.

5. § A posta a tevékenységi körébe tartozó szolgálatokat a törvényben, üzletszabályzatban és díjszabásban megállapított feltételek mellett teljesíteni köteles, amennyiben a szolgálat teljesítése a meglévő berendezések mellett lehetséges és államérdekből megtiltva nincs.

A postaigazgatás rendkívüli körülmények között a postai forgalmat átmenetileg egészen vagy részben korlátozhatja vagy szüneteltetheti. Ilyen rendelkezés vagy a forgalomnak egyéb elháríthatatlan okból való fennakadása miatt a postával szemben sem kártérítési, sem az üzletszabályzatban

meghatározott mértéket meghaladó díjvisszatérítési követelést támasztani nem lehet.

A postai forgalom szüneteltetésének ideje alatt azon a területen, amelyre a szüneteltetés kiterjed, a posta kizárólagos szállítási joga szünetel.

6. § A postai küldeményeket terhelő díjakat, ha azok fizetését az arra kötelezett megtagadja, közadók módjára kell behajtani.

7. § A bünvádi perrendtartás – ideértve a honvédség katonai bünvádi perrendtartását is – határozza meg azokat az eseteket, melyekben büntett vagy vétség miatt indított bünvádi eljárásban, a jövedéki büntető eljárás pedig azokat az eseteket, amelyekben jövedéki kihágás miatt indított eljárásban postai küldeményt le lehet foglalni.

Egyébként is postai küldeményt csak a törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kiadott rendelet által meghatározott esetben lehet lefoglalni.

Törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kiadott rendelet határozza meg, hogy a magyar királyi posta postai küldeményről kinek és minő adatot szolgáltatathat.

8. § A magyar királyi posta zárt postai küldeményt a feladó vagy a címzett beleegyezése nélkül csak a következő esetekben bonthat fel:

1. ha a küldeményt nem lehet kézbesíteni s a felbontás a címzett vagy a feladó megállapítása végett szükséges;

2. ha a küldemény megsérült és a felbontás a tartalom megállapítása és biztosítása érdekében szükséges;

3. ha alapos gyanú van arra, hogy a küldemény a szállításból kizárt vagy olyan dolgot tartalmaz, amelynek szállítási feltételeit nem tartották meg vagy amelynek feladása postajövedéki kihágást állapít meg és a felbontás a tartalom megállapítása végett szükséges.

A felbontást lehetőleg az ismert érdekelték értesítése mellett és jelenlétében bizottság teljesíti. A felbontásról jegyzőkönyvet kell felvenni.

9. § Az olyan küldeményt, amelynél sem a címzettet, sem a feladót nem lehet megállapítani, a magyar királyi posta eladhatja; ha az eladás nem sikerült vagy a magyar királyi posta megítélése szerint a küldemény értéktelen, meg kell semmisíteni. Ugyanígy jár el a magyar királyi posta

1. azzal a küldeménnyel, amelyet díj terhel, ha a díj sem a címzettől, sem a feladótól nem szedhető be;

2. a postahivatalokban vagy más postai helyiségben vagy berendezésben elhagyott tárgyakkal, ha előbbi birtokosuk a tárgyak megtalálásától számított három hónap alatt nem jelentkezik.

A kézbesíthetetlen küldemények vagy talált tárgyak árát, a kézbesíthetetlen küldeményekben levő pénzt, a levélszekrényekben vagy postai szállítási eszközökben talált értéket, a befizetett és az igényjogosulthoz el nem juttatható postautalvány-, utánvételi, megbízási és kártérítési összegeket a küldemény feladásának napjától, illetőleg talált

tárgyaknál a találás napjától számított három év eltelte után a magyar királyi posta javára kell elszámolni.

A jelen § rendelkezései folytán szükséges eljárási szabályokat a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

10. § Súlyos jövedéki kihágást követ el, aki a magyar királyi postát illető díjat megrövidíti vagy a megrövidítés veszélyének teszi ki azzal, hogy a posta kizárólagos szállítási joga alá eső levelet a posta elkerülésével szállít vagy szállíttat.

Az előbbi bekezdésben meghatározott postajövedéki kihágás büntetése a megrövidített, illetőleg veszélyeztetett postadíj egyszeresétől nyolcszorosáig, ha pedig a postadíj összegét nem lehet megállapítani, egy pengőtől száz pengőig terjedhet.

A postajövedéki kihágások tekintetében is alkalmazni kell az anyagi jövedéki büntetőjog és a jövedéki büntető eljárás általános szabályait, amennyiben a jelen törvény eltérést nem állapít meg.

A megrövidített vagy veszélyeztetett postadíj összegét a postai hatóság állapítja meg.

Az 1921:XXXIV. törvénycikk 13. §-a hatályát veszti.

11. § Ez a törvény a kihirdetésének napját követő tizenötödik napon lép hatályba.

Ezt a törvényt a magyar királyi kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter hajtja végre.

Az 1936. évi XXXV. törvénycikk indokolása a postáról

Általános indokolás

A postajog századok óta a magyar állam fenntartott joga, amelyet régi törvény is biztosít amennyiben az 1790:XXII. tc. a postát a magyar helytartótanács igazgatása alá helyezte és jövedelmeit a Magyar Kamara jövedelmeinek jelentette ki. Amikor az első felelős minisztérium 1848-ban megalakult, a magyar királyi kereskedelemügyi miniszter 1848. április 26-án 35/7. szám alatt kiadott rendeletében kijelentette, hogy a minisztérium a kezébe letett kormányzati hatalom gyakorlását a postaügyben is megkezdi és minden postai tárgy iránt a határozás jogát magának fenntartja. Szabadságharcunk leveretése után az 1850. évi december 26-án kelt császári nyílt parancs Magyarországra kiterjesztette az 1837. évi osztrák postatörvényt. Ezt nem érintette az 1867:XVI. törvénycikk sem, az 1875:XXXVII. törvénycikkbe foglalt kereskedelmi törvényünk 421. §-a pedig akként rendelkezett, hogy a postaintézetekre a kereskedelmi törvénynek a fuvarozási ügyletre vonatkozó rendelkezései csak annyiban nyernek alkalmazást, amennyiben ezek az e részben fennálló külön rendeletekkel nem ellenkeznek.

A kereskedelmi törvény most idézett szakaszát nem inkorporatív utalásnak kell tekinteni, amely csupán az akkor hatályban volt postai szabályok kötelező erejét ismerte el. Ez a törvényszakasz ugyanis annak az elvnek törvényhozási elismerését foglalja magában, hogy a postai fuvarozási jog olyan része magánjogunknak, illetőleg kereskedelmi

jogunknak, amely tekintetében a rendeleti jogszabályalkotásnak is helye lehet. Ezen az alapon a magyar királyi postára vonatkozó jogszabályok belföldi vonatkozásban azóta is rendeleti úton jöttek létre így miniszteri rendeletek léptették életbe az időközi postai üzleti szabályokat is. Jogelvi szempontból nem volna tehát szükség arra, hogy a postai fuvarozási ügyletekre belföldön irányadó jogszabályokat törvénybe foglaljuk. Mégis, több körülmény megokolttá teszi, hogy a postajognak legalább főbb elveit törvénybe foglaljuk. Ezek között első helyen azt az alkotmányjogi szempontot kell említenem, amely kívánatossá teszi, hogy az abszolutizmus idejéből visszamaradt nyílt parancsok eltűnjenek a magyar jogszabályok köréből. E mellett nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy külföldi viszonylatban a postajog alapvető kérdéseit törvényekbe becikkelyezett nemzetközi egyezmények szabályozzák. Visszásnak tűnik fel, hogy amíg külföldi viszonylatban törvények foglalják magukban a postajog főbb jogszabályait, addig belföldi vonatkozásban a rendezés rendeletekkel történik. A külföld legtöbb államában ezzel szemben a belföldi postajogot is törvények szabályozzák.

A fennálló postajogi szabályok értelmében, amelyek az említett osztrák postatörvény 6. §-ával kezdődött szokásjogban gyökereztek, az állam részére fenntartott kizárólagos postajog a folyóiratokra és újságokra is vonatkozott. A postajognak ezekre kiterjedő hatályát meg kell szüntetni. A mai viszonyok között a posta ezekre nézve kizárólagos fuvarozási jogot nem igényelhet a maga számára,

mert ezekre nézve a kizárólagosság a jelenlegi fejlett forgalmi eszközök és a változott gazdasági viszonyok mellett a posta forgalmi berendezéseivel és lehetőségeivel nem egyeztethető össze. A folyóiratok és újságok szállítására vonatkozó kizárólagosságnak megszüntetésére is megfelelőbb forma a törvény, mint a rendelet.

Újabbán vitássá tették a postának azt az eddig gyakorolt jogát, amely szerint a ki nem fizetett postadíjakat közadók módjára hajtotta be. Mivel az említett díjaknak a közadók módjára való behajtásától a postaigazgatás érdekei szempontjából eltekinteni nem lehet, e részben minden kétséget ki kell zárni, ami csak törvénnyel lehetséges. Kívánatos annak a fontos jogosultságnak megállapítása is, hogy rendkívüli körülmények között a postaigazgatás a postai forgalmat átmenetileg egészben vagy részben korlátozhatja vagy szüneteltetheti. Eziránt szintén csak törvény rendelkezhetik.

A modern forgalmi élet követelményeivel lépést tartva, a postajog elveit foglalja tehát magában a jelen törvényjavaslat. Tüzetes meghatározást találnak a törvényjavaslatban az államnak fenntartott jog kizárólagosságának keretei, a postakényszer elve, a rendkívüli körülmények között szükséges rendkívüli jogkör, a díjak közadók módjára behajtása, a postai titok védelmének köre, a kézbesíthetetlen vagy megsérült küldeményeknek a tartalom megállapítása céljából való felbontására vonatkozó jog, végül a szükséges büntető rendelkezések. Minden más vonatkozásban a postai fuvarozás lebonyolítása érdekében szükséges szabályozás a

törvény megalkotása után továbbra is a rendeleti jogalkotásra marad.

A törvényjavaslat kizárólag a postára vonatkozólag tartalmaz rendelkezéseket. A távíróra távbeszélőre és rádióra ebbe a törvényjavaslatba nem kell rendelkezéseket felvenni, mert ezekről külön törvényes rendelkezések már intézkednek.

Részletes indokolás

Az 1. §-hoz

Az 1. szakasz a magyar királyi posta tevékenységi körét határozza meg, amely a fennálló törvényes rendelkezéseken, a posta üzletszabályzatain és a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendeletein alapul.

A 2. §-hoz

A magyar királyi posta kizárólagos szállítási jogáról való kifejezett rendelkezés, illetve ennek a jognak az alkotandó törvényben való megállapítása szükségtelen, mert a magyar királyi posta kizárólagos szállítási joga részben jogszokáson, részben írott jogszabályokon alapuló olyan régi jogosítvány, amelynek hatályához nem férhet kétség.

Nem határozza meg a törvényjavaslat a levél fogalmát, hanem annak megállapítását, hogy levélnek a magyar királyi posta kizárólagos szállítási joga szempontjából mely postai küldeményeket kell tekinteni, mint ügyleti feltételre vonatkozó jogi szabályozást a rendeleti jogalkotásnak engedi át.

A szakasz 1. bekezdésének 1-5. pontja kimerítően felsorolja mindazokat a kivételeket, amelyekkel a kizárólagos postai szállítási jogot a törvényjavaslat korlátozni kívánja.

A 3. pontban külön kiemeli a helyi forgalomban szállított levelekkel kapcsolatos berendezések és szervezetek létesítésének tilalmát. Ezt abból az indokból teszi, hogy a jövőben elkerülhetőek legyenek azok a viták, melyek az ily céllal létesülő berendezések és szervezetek létesítésének engedélyével illetőleg működésének fenntartásával kapcsolatban felmerültek. Berendezés a törvényjavaslat szempontjából minden oly cselekvés és eszköz amelynek a levelek gyűjtése, továbbítása és kézbesítése a célja, szervezet pedig minden olyan alakulás, amely ezeknek a tevékenységeknek gyakorlására létesül.

A 4. pont a vasúti vállalatok szolgálati levelezésére eddig fennálló mentességet kiterjeszti az összes közforgalmú közlekedési vállalatokra. Ezt a kiterjesztést a közlekedési eszközök újabb nagyarányú fejlődése (gépköcsi repülőgép) és az ezzel kapcsolatos vállalati alakulások indokolják.

A szolgálati levelezés fogalmának meghatározását a törvény nem nyújtja, hanem azt ugyanúgy, mint a levélnek a kizárólagos szállítási jog szempontjából való meghatározását a rendeleti jogalkotásnak tartja fenn.

A szakasz 2-ik bekezdése a magyar királyi postának hírlapok és folyóiratok szállítására vonatkozó kizárólagos jogát megszünteti. A hírlapszállítási jog kizárólagosságának fenntartását a változott életviszonyok nem indokolják. A magyar királyi posta a naponként különböző időben megjelenő hírlapokat és egyéb időszaki folyóiratokat csupán

a rendelkezésére álló postai menetekkel továbbíthatja rendeltetési helyükre. Ennek a szállítási módnak fenntartása a gyorsabb lebonyolítást nyújtó berendezések mellett hírszolgálati szempontból sem lenne célszerű. Indokoltnak látszik tehát, hogy az alkotandó törvény a magyar királyi posta kizárólagossági jogát a hírlapokra és folyóiratokra vonatkozólag megszüntesse és a legtöbb külföldi állam részéről követett eljáráshoz hasonlóan e küldemények szállítására a magánvállalkozásnak szabad teret nyisson.

A 3. §-hoz

A 3. szakasz biztosítani kívánja a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszternek azt a jogot, hogy a magyar királyi posta ügyvitelére vonatkozó szabályokat nevezetesen, a posta üzletszabályzatát vagyis a posta igénybevételének szabályait és a postai rendészet körébe vágó szabályokat valamint a posta belső ügykezelési rendjét és a postai díjszabásokat, amelyek célszerűen csak rendelettel szabályozhatók rendeleti úton állapítsa meg. Ezzel az alkotandó törvény nem állapít meg a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter részére új jogot, hanem csupán a meglévő jogállapotnak ad törvényi alapot.

A 4. §-hoz

A 4. szakasz a postai díjak kiszabása és beszedése tekintetében felmerülő vitás kérdésekben a bírói eljárást kizárja. A javaslat a bírói eljárásnak fenntartani kívánt esetekről nem tesz említést, mert abból hogy a bírói eljárás alóli kivételt megállapítja, önként következik, hogy minden

más esetben a bírói jogsegély igénybevételének nincsen törvényes akadálya.

Az 5. §-hoz

Az 5. szakasz a közérdek megóvását lesz hivatott biztosítani a magyar királyi postának az állami életben elfoglalt különleges helyzetére tekintettel. A magyar királyi postának működésével kapcsolatban elsősorú kötelessége, hogy a közérdeket mindenkor szem előtt tartsa és a meglévő életviszonyokhoz alkalmazkodjék. Közérdek továbbá, hogy a magyar királyi posta igénybevételével kapcsolatban felmerülő érdekeltozódások felismerése és az érdekegyensúly helyreállítása gyors intézkedés útján történjék, ennél fogva e feladatnak a közérdektől irányított valamint a meglévő postai berendezések által korlátozott megoldására a szakasz a postaiszervezést jogosítja fel, amely a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter főfelügyelete alatt áll.

Az, hogy a javaslat értelmében mely körülményeket kell rendkívüli körülményeknek tekinteni, esetenként elbírálható kérdés s így azt a törvényben meghatározni nem lehet.

A szakasz 3-ik bekezdésében a posta kizárólagos szállítási jogának szünetelésére vonatkozó rendelkezés a szakasz 2-ik bekezdésében a postaiszervezés részére fenntartott jog szükségszerű következménye.

A 6. §-hoz

A magyar királyi posta közérdektől irányított működése állami gondozó közigazgatás tevékenység. A magyar királyi posta működése tehát közjogi jellegű. A közjogi jellegű

működés indokolttá teszi, hogy a magyar királyi posta tevékenységének igénybevételeiből származó és fenntartását célzó postai díjakat a közadók módjára lehessen behajtani.

A 7. §-hoz

A 7. szakasz a postaküldemények lefoglalásának és az azokról való adatszolgáltatásnak lehetőségéről rendelkezik.

Tekintettel arra, hogy a postai küldemények lefoglalásáról és az azokról való adatszolgáltatásról külön törvények rendelkeznek a javaslat csupán arra szorítkozik, hogy az ebben a tárgyban alkotandó rendelkezéseknek törvényhozási hatáskörbe való tartozását biztosítsa.

A 8. §-hoz

A 8. szakasz felsorolja azokat az eseteket, amelyekben a magyar királyi posta zárt küldeményeket felbonthat. A kézbesíthetetlenség, valamint a sérülés esetében történő felbontás kizárólag a feladó vagy a címzett érdekében történhetik, mert a felbontás a kézbesíthetetlenség akadályait megszüntetni, illetőleg sérülés esetében a beállott kárveszélyt elhárítani hivatott.

A szakasz 3. pontjában foglalt rendelkezés kettős célt szolgál. Egyrészt, hogy a postai szállításból kizárt vagy oly dolgot tartalmazó küldeménynél, amelyre vonatkozó szállítási feltételeket nem tartották meg, a további szállítás elkerülhető és a postai szállításból való kizáráshoz vagy feltételek megtartásához fűződő közérdek hathatósan

megvédhető legyen; másrészt, hogy a postajövedéki kihágást megállapító küldeménynél a postajövedéket biztosítsa.

A szakasz a magyar királyi posta részéről való felbontás lehetőségeit zárt küldeményekkel szemben biztosítja. Önként következik ebből, hogy a nyitva feladott postai küldemények a szakasz utolsó bekezdésében megállapított eljárási módra tekintet nélkül tartalom szempontjából bármikor megtekinthetők.

A törvény csak a magyar királyi posta felbontási jogát kívánja szabályozni, de nem érinti a bűnvádi és jövedéki büntető eljárásban a nyomozást és a vizsgálatot teljesítő igazságügyi és pénzügyi hatóságoknak más jogszabályokban meghatározott jogkörét.

A 9. §-hoz

A 9. szakasz a kézbesíthetetlen és talált tárgyak tekintetében követendő eljárást az általános magánügyi szabályoktól eltérően állapítja meg. A Posta működését ugyanis a meglévő berendezések korlátozzák, amely berendezések a posta mindenkori forgalmához igazodnak. A posta kezelésében előforduló kézbesíthetetlen küldemények és gazdátlan dolgok gyakorisága, valamint a posta berendezéseinek korlátozottsága miatt tehát az általános magánjog szabályait változatlanul nem lehet alkalmazni. A szakaszban foglalt rendelkezések az általános magánjog szabályait valamit a posta szolgálati érdekeit hozzák összhangba.

A 10. §-hoz

A posta kizárólagos szállítási jogának minden irányú megvédése indokoltá teszi, hogy erről a törvénynek keretében gondoskodás történjék. A posta kizárólagos szállítási jogába ütköző bármely cselekmény a kincstári bevétel elvonását vagy elvonásának veszélyét rejti magában. Ennélfogva indokolt, hogy az alkotandó törvény mindazokat a visszaéléseket, amelyek a kizárólagos postai szállítási jog megcsorbítására alkalmasak, jövedéki kihágásnak minősítse és az elkövetett kihágás tárgyi súlyával arányban álló pénzbüntetéssel sújtsa. A pénzbüntetés nagysága az elvont vagy az elvonás veszélyének kitett postai díj nagyságával áll egyenes arányban. Gondoskodni kell olyan esetekre is, amikor a visszaélésekkel kapcsolatos elvont postadíjak összege nem állapítható meg.

Tábori postahivatalok felállításával kapcsolatos postai rendelkezések. 100.400/4.

A tábori posták felállításával kapcsolatban a következőket rendelem:

A tábori posták forgalmi köre.

1. A tábori posták útján hivatalos és postaszolgálati, valamint magánküldemények szállíthatók. Hivatalos és postaszolgálati küldemények.

2. Hivatalos és postaszolgálati küldemények alatt a különféle katonai és polgári hivatalos szervektől és intézetektől származó, vagy ezek címére bárhol feladott postai küldemények, beleértve a posta-, táviró-, távbeszélő- és rádiószolgálat érdekében váltott postaszolgálati küldeményeket kell érteni. E hivatalos küldemények lehetnek

a) közönséges, vagy ajánlott levélpostai küldemények 500 gramm súlyhatárig; b) értéklevelek 500 gramm súlyig és értékkorlátozás nélkül; c) csomagok (kézi-, betét- és sommáscsomagok értéknylvánítással is). Az egyes hivatalos csomagok súlya 10 fog-ot, kiterjedése a 75 cm-t egyirányúan sem haladhatja meg. Katonai személyek holmiját tartalmazó és a különböző parancsnokságok által tábori posta útján a póttettek részére feladott csomagok súlya egyenként és általában 15 kg-ig terjedhet. Az önkéntes ápolótestület szolgálatával kapcsolatos sommás csomagok is hivatalos katonai csomagokként számítanak.

A tábori postákhoz küldhető magánküldemények.

3. Magánfelek általi a tábori postákhoz az ország területén bármely polgári postahivatalnál feladhatók: a) közönséges, tehát nem ajánlott, 100 grammnál nem nehezebb, nyitott vagy zárt levelek, tábori levelezőlapok, vagy a posta, esetleg a magánosok által kiadott levelezőlapok, nyomtatványok, hírlapok, áruminták és üzletipapírok; b) értéklevelek 1000 pengő érték és 100 gr. súlyhatárig; c) sommás csomagok, beleértve az értéknylvánítással ellátott csomagokat is, 5 kg súlyhatárig.

Tábori postáknál feladható magánküldemények.

4. A tábori postáknál katonai személyek által feladhatók: a) tábori levelezőlapok; b) a posta vagy a magánipar által kiadott egyéb levelezőlapok; c) közönséges, tehát nem ajánlott, nyitott levelek 100 gramm súlyhatárig; d) értéklevelek 1000 pengő értékhatárig és 100 gramm súlyig, de csak a feladóra illetékes katonai parancsnokság írásbeli engedélye alapján; végül sommáscsomagok, értéknylvánítással is, 5 kg súlyhatárig. Különleges kikötések.

5. A tábori postákhoz címzett katonai és postaszolgálati hivatalos küldemények feladásánál az ajánlás, a tértivevény és a saját kézhez kézbesítés kiköthető. Express kézbesítés kikötése, továbbá e küldeményeknek utánvétellel való terhelése ezeknél a küldeményeknél nincs megengedve. A magánlevélpostai küldeményeknél különleges kikötést alkalmazni egyáltalán nem lehet. Megbízási-, utalvány- és csekkforgalom.

6. Postautalvány, postamegbízási és postatakarékpénztári közvetítő szolgálatot tábori postahivatalok nem teljesítenek, és ilyen küldeményeket kezelésre el sem fogadnak. Tábori levelezőlapok és szállítólevelek.

7. Kétféle tábori levelezőlap kerül forgalomba, rózsaszínű és zöldesszürke színű. A rózsaszínű levelezőlapok, amelyeket a polgári postahivatalok 1 fillérért árusítanak, a tábori posták felé irányuló levelezés céljait szolgálják. A zöldesszürke színű tábori levelezőlapok a tábori postahivataloknál adhatók fel és e levelezőlapokkal a csapattestek tagjait a katonai hatóságok látják el. A rózsaszínű tábori levelezőlapok első készletével a m. kir. posta értékcikkraktára hivatalból látja el a postahivatalokat. A tábori postáknál feladásra kerülő hivatalos és magáncsomagokhoz egyenként az e célra rendszeresített és a tábori postahivataloknál kapható ragszámszelvényes szállítólevelet használják. A polgári postahivataloknál tábori posták címére feladott hivatalos és magáncsomagokhoz a posta által kiadott rendes szállítóleveleket kell használni.

Díjazás: 8. A tábori posták forgalmában váltott postaküldemények díjazása a következő: a) levélpostai küldemények: A tábori postai címmel ellátott és postaszolgálati küldemények, továbbá a katonai szervek és személyek, nemkülönbén a magánszemélyek által a hadsereg bármely alakulata vagy személye részére feladott és valamely tábori postához címzett levélpostai küldemények feladásánál semmiféle címen díjat leróni nem kell. Hasonlóképpen nem kell postai díjat leróni tábori postai szerveknél feladott és tábori postai szervekhez, vagy a mögöttes ország rész polgári postahivatalaihoz címzett levélpostai küldemények után sem. b) értéklevelek: A tábori postához címzett vagy ott feladott értéklevelekért (hivatalos vagy magánértéklevelekért) a felvevő hivatalok ajánlási díj címén darabonként egységesen 50 fillért és 100 pengőnként 6 fillér biztosítási díjat szednek.

c) Csomagok: Csomagokért (hivatalos vagy magáncsomagokért) 5 kg súlyhatárig, a feladás és rendeltetési helynek egymástól való távolságára tekintet nélkül darabonként egységesen 60 fillért, minden további kilogrammért további 10 fillért, és értéknylvánítás esetében 100 pengőnként 6 fillér biztosítási díjat kell a feladáskor fizetni.

Küldemények címzése.

9. A tábori postai szállításra szánt küldemények címzését illetően a postahivatalok az érdeklődők figyelmét az alábbiakra hívják fel: a) a küldemények címiratában annak, hogy tábori postával szállítandó, ki kell tűnni; b) a címirat közepén a címzett nevét lehető pontossággal kell megadni. Parancsnokság, hivatal, szerv, vagy intézet részére címzett küldeményeknél a hivatalok elnevezését, a magánszemélyeknél a vezeték- és keresztnéven kívül a címzett rangját, szolgálati, illetőleg katonai beosztását, közembereknél lehetőleg az albeosztást (a század megnevezését) is, mindig fel kell tüntetni; c) a címben csak azt a parancsnokságot, hatóságot, csapatot vagy intézetet szabad, a közelebbi beosztás megjelölése nélkül jelezni, ahol a címzett tényleg szolgálatot teljesít; d) tábori postához be nem osztott katonai parancsnokságok, csapatok, vagy ezeknél szolgálatot teljesítő katonai vagy egyéb személyek részére szóló küldeményeknél a tényleges állomáshelyet kell rendeltetési helyként megnevezni; e) a címirat alsó bal szegletében a feladó nevét, foglalkozását, és közelebbi címadatait fel kell jegyezni; f) a hiányosan vagy nem megfelelően címzett tábori postaiküldemények feladói annak teszik ki magukat, hogy küldeményeik kézbesíthetetlenek

lesznek; g) a tábori postaküldemények helyes címzésére a túloldalon közlöm egy tábori levelezőlap helyesen kiállított címoldalát. Irányítás: 10. A postahivatalok további értesítésig a tábori postai címre feladott összes levélpostai küldeményeiket és értékleveleket a Budapest 72. számú postahivatalnál felállított tábori főpostahivatalhoz, a csomagokat pedig a Budapest keleti pályaudvari mozgóposta hivatalhoz irányítsák.

Budapest, 1939. évi március hó 27-én.

Az 1964. évi II. törvény a postáról és a távközlésről¹³²

A törvény célja

1. § E törvény a lakosság és a népgazdaság postai és távközlési igényeinek kielégítése érdekében a Magyar Posta, valamint a postai és távközlési szolgáltatást igénybevevők jogait és kötelességeit szabályozza.

1/A. §

A posta, a távbeszélő és a távíró - ide nem értve az előfizetői berendezéseket - állami tulajdonban, továbbá az e célra alapított állami vállalat által létrehozott, vagy részvételével működő gazdasági társaság tulajdonában lehet, e társaságok tulajdonában azonban az állami tulajdoni részesedésnek az 50%-ot meg kell haladnia.

Postai és távközlési tevékenység

2. § (1)

A postai és távközlési tevékenység állami feladat.

(2) A postai tevékenység körében a Magyar Posta feladata:

- a) a levélpostai küldemények továbbítása,
- b) a hírlapterjesztés,

¹³²

https://www.abtl.hu/sites/default/files/forrasok/ugyrend_8.pdf
f, letöltés ideje: 2023. szeptember 11.

c) a csekk és takarékbetét be- és kifizetésével kapcsolatos közvetítő szolgálat,

d) a postabélyeg és egyéb postai értékciikk kibocsátása és forgalomba hozatala.

(3) A távközlési tevékenység körében a Magyar Posta feladata:

a) a távíró és távbeszélő szolgálat,

b) a rádió és televízió műsorának sugárzása,

c) jeleknek, jelzéseknek, írásnak, képnek, hangnak vagy bármely egyéb természetű közlésnek az a) és b) pont alá nem eső adása, továbbítása és vétele vezetéken vagy sugárzás útján,

d) a frekvenciagazdálkodás,

e) a rádió és televízió zavarelhárító szolgálat ellátása.

(4) A (2) és (3) bekezdésben meghatározott feladatokon kívül a Magyar Posta ellátja a csomag-, pénz-, érték- és egyéb küldemények továbbítását, valamint azokat a feladatokat, amelyeket jogszabály a feladatkörébe utal vagy, amelynek ellátását a lakosság és a népgazdaság érdekében elvállalja.

3. § (1)

A közlekedés- és postaügyi miniszter a Magyar Posta feladatkörébe utalt postai és távközlési tevékenység [2. § (2)-(3) bek.] ellátására - a Minisztertanács által meghatározott esetekben - másnak is adhat engedélyt.

A Magyar Posta feladatkörébe utalt postai és távközlési tevékenység [2. § (2)-(3) bekezdés] ellátására - a Minisztertanács által meghatározott esetekben - a Magyar Posta elnöke másnak is adhat engedélyt.

(2) Ez a törvény a bányászatról, valamint a villamosenergia fejlesztéséről, átviteléről és elosztásáról szóló jogszabályoknak a távközlésre vonatkozó rendelkezéseit, továbbá a bányászatról szóló jogszabályoknak a bányahatóság jogkörére vonatkozó rendelkezéseit nem érinti.

(3) A távközlési hálózat egységét a Magyar Posta és az egyéb szervek távközlési hálózata között a közlekedés- és postaügyi miniszter biztosítja.

4. § (1) A Magyar Posta köteles a posta és a távközlés zavartalan működése érdekében - szükséges személyi és tárgyi feltételekről gondoskodni.

(2) A Magyar Posta a feladatkörébe tartozó szolgáltatások igénybevételének lehetőségét - a meglévő szervezettel és berendezéssel - mindenki számára biztosítani és a szolgáltatásokat a szabályzatokban meghatározott feltételekkel teljesíteni köteles.

(3) A Magyar Posta köteles a szolgáltatást megtagadni, ha annak teljesítése jogszabályba, az állam érdekébe vagy közérdeklcsbe ütközne.

(4)

A Magyar Posta megtagadhatja annak a szolgáltatásnak teljesítését, melynek teljesítése alól a közlekedés- és postaügyi miniszter közérdekből felmentette.

A Magyar Posta elnöke közérdekből elrendelheti a postai vagy távközlési szolgáltatás teljesítésének szüneteltetését.

(5) Aki a postai és távközlési szolgáltatásokat igénybeveszi, köteles a szabályzatok és a díjszabások rendelkezéseit megtartani.

5. § (1) A postai és távközlési szolgáltatások igénybevételéért a díjszabásokban meghatározott díjat kell fizetni.

(2)

Közérdekű célra a közlekedés- és postaügyi miniszter feláras postabélyegeket kibocsátását engedélyezheti.

A Magyar Posta közérdekű célra feláras postabélyeget bocsáthat ki.

Felügyelet és ellenőrzés

6. § (1) A Magyar Posta elnöke

a) meghatározza a Magyar Posta szervezetét és működésének rendjét,

b) irányítja és ellenőrzi a Magyar Posta munkáját,

c)

jóváhagyja a postabélyegeket kibocsátásának tervét.

(2) A közlekedés- és postaügyi miniszter a más minisztérium, illetőleg országos hatáskörű szerv felügyelete alatt folytatott postai és távközlési tevékenység felett szakfelügyeletet gyakorol.

Postai küldemények kézbesítése

7. § (1) A Magyar Posta a küldeményt általában közvetlenül a címzettnek kézbesíti; közvetett úton kézbesítheti a küldeményt, ha a közvetlen kézbesítés a címzett különleges helyzete vagy egyéb körülmény miatt akadályba ütközik.

(2) Az állami szervek, szervezetek és társadalmi szervezetek a küldeményt a Magyar Postától közvetett kézbesítés végett átvenni és kézbesíteni kötelesek.

(3)

A közvetett kézbesítés szabályait a közlekedés- és postaügyi miniszter az igazságügyminiszterrel és az érdekelt miniszterekkel (országos hatáskörű szervek vezetőivel) egyetértésben jogszabályban állapítja meg.

Titoktartás

8. § A Magyar Posta köteles az Alkotmányban biztosított levéltitok, továbbá - az igénybevett távközlési rendszer lehetőségei szerint - a távközlési titok megőrzését biztosítani.

9. § (1) Zárt postai küldeményt a feladó vagy a címzett beleegyezése nélkül - a (2) bekezdésben meghatározott esetek kivételével - felbontani tilos.

(2) Zárt postai küldeményt a feladó vagy a címzett beleegyezése nélkül a Magyar Posta akkor bonthat fel, ha

a) a küldeményt nem lehet kézbesíteni és a felbontás a címzett vagy feladó megállapítása végett szükséges;

b) a küldemény megsérült és felbontása a tartalom megállapítása vagy megóvása érdekében szükséges;

c) alapos a gyanú, hogy a küldemény postai szállításból kizárt, vagy olyan dolgot tartalmaz, amelyre vonatkozóan a postai szabályzat feltételeit nem tartották meg.

(3) A felbontást bizottság végzi.

10. § Büntető ügyekben a postai küldemény és a távirat lefoglalására, zár alá vételére, vagy visszatartására a büntető eljárás szabályai az irányadók.

Kézbesíthetetlen küldemények

11. § (1) A Magyar Posta azt a küldeményt, amelyet sem a címzett részére kézbesíteni, sem a feladó részére visszajuttatni nem lehet (kézbesíthetetlen küldemény), a szabályzat rendelkezései szerint értékesíti; ha nem értékesíthető, megsemmisíti, illetőleg megőrzéséről gondoskodik, Ugyanígy jár el a Magyar Posta, ha a küldeményt terhelő díjat sem a címzettől, sem a feladótól nem lehet beszedni.

(2) A Magyar Posta a kézbesíthetetlen pénzküldeményt, továbbá azt a pénzt, amelyet kézbesíthetetlen küldeményben talált, vagy kézbesíthetetlen küldemény értékesítéséből szedett be. a feladás napjától számított egy éven belül a jelentkező igényjogosultnak kifizeti. Egy év elteltével az igényt érvényesíteni nem lehet; a visszamaradt összeget a Magyar Posta köteles az állam javára befizetni.

A posta felelőssége

12. § A postai és távközlési szolgáltatások teljesítéséért a Magyar Posta e törvényben meghatározott keretek között felel. Nemzetközi forgalomban a nemzetközi szerződések rendelkezései az irányadók.

13. § A szolgáltatás nem, vagy nem megfelelő teljesítése esetén a Magyar Posta a közönséges levélpostai küldemény díja kivételével köteles a fizetett díjat a szabályzatok rendelkezései szerint, egészben vagy részben visszafizetni.

14. § (1) A szolgáltatás nem, vagy nem megfelelő teljesítése esetén a Magyar Posta köteles az okozott kárt az alábbiak szerint megtéríteni:

a) ajánlott levélpostai küldemény elveszése esetén - tekintet nélkül annak tartalmára - a szabályzatban meghatározott átalányösszeget;

b) csomag teljes vagy részleges elveszése vagy sérülése esetében értéknylvánítással (biztosítással) feladott csomagoknál az igazolt kárt, legfeljebb azonban a nyilvánított értéket, értéknylvánítás nélkül feladott csomagnál az igazolt kárt, legfeljebb azonban a szabályzatban meghatározott átalányösszeget;

c) gyorsan romló tartalmú csomag késedelmes kézbesítése esetén a b) pont szerinti kártérítést, ha a küldemény tartalmát a feladó ilyennek tüntette fel és a küldemény azért romlott el vagy vált használhatatlanná, mert továbbítása és kézbesítése a szabályzatban meghatározott idő alatt nem történt meg;

d) pénz- és értékű küldemény teljes vagy részleges elveszése vagy sérülése esetén az igazolt kárt, legfeljebb azonban a nyilvánított értéket.

(2) Nem felel a Magyar Posta

a) a közönséges levélpostai küldemény téves kézbesítéséből, elveszéséből, megsérüléséből, vagy megsemmisüléséből eredő károkért;

b) a szolgáltatás késedelmes teljesítéséből eredő kárért, kivéve az (1) bekezdés c) pontjában meghatározott esetet;

c) a közvetett kárért, az elmaradt haszonért;

d) ha a kárt ellenállhatatlan erő, a küldemény belső tulajdonsága, a csomagolás kívülről észre nem vehető

hiányossága, vagy az elégtelen címzés okozta, vagy annak következtében állt elő, hogy a szabályzatokban megállapított feltételeket nem tartották meg;

e) a távközlési szolgáltatás nem, vagy nem megfelelő teljesítéséből eredő károkért.

(3) Közvetett kézbesítés esetén [7. § (2) bek.] a Magyar Posta felelőssége a küldemény átadásával az átvevőre száll át.

15. § (1) A Magyar Posta ellen támasztható kártérítési igény elévülési ideje egy év.

(2) A kártérítésre jogosult igényét bíróság, illetőleg döntőbizottság előtt csak a szabályzatokban előírt eljárás befejezése után érvényesítheti.

Kisajátítás

16. § Postai és távközlési létesítmények, ezek berendezéseinek és tartozékainak elhelyezésére ingatlan kisajátításának van helye.

Jogok idegen ingatlanon

17. § (1) E törvény keretei között a Magyar Posta jogosult az ingatlanokat, a vizeket és a légiteret postai és távközlési célból használni.

(2) Az ingatlan tulajdonosa (kezelője, használója) tűrni köteles, hogy a Magyar Posta az ingatlanon, az alatt vagy felett vezetékeket, kábeleket, tartóoszlopokat, jelzőköveket és szerelvényeket (a továbbiakban: vezeték), az épület vagy más létesítmény (a továbbiakban: épület) megfelelő helyén (tető, padlástér, lépcsőház, pince, kerítés stb.) postai és

távközlési berendezést helyezzen el, azokat javítsa és karbantartsa.

(3)

(4) A Magyar Posta a távközlési összeköttetés biztosítása érdekében - kártalanítás ellenében - jogosult a vezeték nyomvonalában levő fákat, bokrokat, azok ágait, gallyait és gyökereit eltávolítani, ha azt a vezeték létesítése, karbantartása, javítása vagy az üzemzavarok megakadályozása szükségessé teszi.

(5) Az ingatlan tulajdonosának (kezelőjének, használójának) a vezeték vagy berendezés elhelyezésével, javításával, karbantartásával vagy eltávolításával járó munkák során okozott károkat meg kell téríteni a polgári jog szabályai szerint.

(6) A kártalanítás, valamint a károk megtérítése felől - megegyezés hiányában - a bíróság határoz.

18. §

A 17. § rendelkezéseit értelemszerűen alkalmazni kell az irányított sugárzású vezeték nélküli összeköttetések nyomvonalára is. Ha a vezeték nélküli zavartalan összeköttetés máskép nem biztosítható, - a Magyar Posta kérésére - az építésügyi hatóság építési korlátozást rendelhet el. A részletes szabályokat az építésügyi és városfejlesztési miniszter rendelettel állapítja meg.

19. § (1) Új építmény létesítése, építmény felújítása, átalakítása vagy lebontása esetén az ingatlanon levő postai vezeték vagy berendezés eltávolításának, illetőleg

áthelyezésének költségei azt terhelik, aki a vezeték vagy berendezés eltávolítására, illetőleg áthelyezésére okot adott.

(2) Személyi tulajdonban levő ingatlanon új építmény létesítése, építmény felújítása, átalakítása vagy lebontása esetén a postai vezeték vagy berendezés eltávolításáról, illetőleg áthelyezéséről az ingatlan tulajdonosának (kezelőjének, használójának) bejelentésétől számított hatvan napon belül a Magyar Posta köteles a szükséges mértékben a saját költségén gondoskodni.

Távközlési berendezések létesítése és működése

20. § (1) Nagyfrekvenciás villamosberendezés előállításához és üzemeltetéséhez - ha jogszabály kivételt nem tesz - a Magyar Posta engedélyre van szükség.

(2) Nagyfrekvenciás villamosberendezést és minden olyan gépet, készüléket, amely működése közben nagyfrekvenciás mellékhatást kelt, úgy kell üzemeltetni, hogy működése a rádió, a televízió, a mikróhullámú vagy egyéb távközlési berendezés üzemében zavart ne okozhasson.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott villamosberendezést, gépet, készüléket, csak zavarűrlővel szabad előállítani és forgalomba hozni.

(4) A rádió, a televízió, a mikróhullámú vagy egyéb távközlési berendezést zavaró bármely berendezés, gép, vagy készülék üzemeltetője köteles a zavar megszüntetése céljából berendezésén, gépén, készülékén a Magyar Posta által elrendelt változtatásokat saját költségén végrehajtani. Ha az üzemeltető a felhívásnak nem tesz eleget, a berendezés,

gép, vagy készülék üzemeltetését engedélyező szerv a Magyar Posta megkeresésére az engedélyt visszavonja.

(5) A (2) és (4) bekezdés rendelkezéseinek megtartását a Magyar Posta bármikor ellenőrizheti.

21. §

Frekvenciagazdálkodás, valamint a zavarelhárítás szempontjainak érvényesítése érdekében a közlekedés- és postaügyi miniszter hozzájárulása szükséges

a) rádió és televízió műsorvevőkészülék sorozatgyártásához,

b) külföldi rádió és televízió műsorvevőkészülék forgalombahozatalához, továbbá

c) olyan vezetékes vagy vezeték nélküli távközlési berendezés gyártásához vagy külföldről való behozatalához, amely a Magyar Posta hálózatához csatlakoztatható és eltér az érvényben levő postai szabványtól, vagy a frekvenciagazdálkodás szempontjából engedélyezése elbírálendő.

22. § Erősáramú vezeték, vagy berendezés létesítése és üzemeltetése során biztosítani kell hogy az a távközlési összeköttetést ne veszélyeztesse és ne zavarja.

Antenna létesítése

23. § Rádió és televízió berendezés tulajdonosa a berendezés működéséhez szükséges antennát - a vonatkozó szabványok és biztonsági előírások szerint - az ingatlan állagának veszélyeztetése nélkül jogosult létesíteni.

Postai és távközlési létesítmények elhelyezésének biztosítása
24. § (1) Város- és községrendezésnél, lakótelepek és egyéb létesítmények beruházásánál és felújításánál a postai és távközlési célra szolgáló épületek, vezetékek és berendezések elhelyezésének lehetőségét biztosítani kell.

(2) Ha a beruházási program postai és távközlési létesítményt is előírányoz, ezt járulékos beruházásként kell figyelembe venni, s részére a kommunális létesítményekhez hasonlóan megfelelő elhelyezést kell biztosítani.

Vegyes rendelkezések

25. § A közlekedés- és postaügyi miniszter elemi csapás vagy a Magyar Posta tevékenységi körén kívül eső el nem hárítható egyéb rendkívüli körülmény esetén a postai és távközlési szolgáltatásokat átmenetileg korlátozhatja vagy szüneteltetheti. Az ebből eredő károkért a Magyar Posta nem felel, a díjak visszatérítésére a szabályzatok rendelkezései az irányadók.

26. § A postai és távközlési díjszabások alkalmazásával kapcsolatos vitákban - a felszámított összeg helyessége tekintetében felmerült vitákat kivéve - bírói, illetőleg döntőbizottsági út kizárásával a Magyar Posta határoz.

27. § Ha a Magyar Posta a postai és távközlési szolgáltatást igénybevevő vagy harmadik személy részére jog engedélyezése vagy kötelezettség megállapítása tárgyában határoz, eljárására az államigazgatási eljárás általános

szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény rendelkezései az irányadók.

28. § A közlekedés- és postaügyi miniszter a munkaügyi miniszterrel és a Postások Szakszervezetével egyetértésben egyes munkakörökben a postai dolgozók részére egyenruhát és postai rangjelzést rendszeresíthet.

29. § A postára vonatkozó történelmi emlékek felkutatásáról és megőrzéséről gondoskodni kell.

30. § A fegyveres testületekre külön jogszabály rendelkezései az irányadók.

Hatálybalépés, végrehajtás

31. § (1) Ez a törvény 1964. július 1. napján lép hatályba; egyidejűleg a távirda, a távbeszélő- és egyéb villamosberendezésekről szóló 1888. évi XXXI. törvény, a postáról szóló 1936. évi XXXV. törvény és az 1925. évi IX. törvény 24. §-a hatályát veszti.

(2) E törvény végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik.

Dobi István s. k.,
a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke

Kiss Károly s. k.,
a Népköztársaság Elnöki Tanácsának titkára

A Belügyminisztérium III/3. Osztály ügyrendje

72-16-20/1972.

I. fejezet

A Belügyminisztérium III/3. Osztálya

1. A BM. III/3. Osztály (a továbbiakban: Osztály) a III. Főcsoportfőnökség egyes postai küldeményeket ellenőrző szerve (a továbbiakban: „K”-ellenőrzés). Munkáját törvények, jogszabályok, továbbá parancsok, utasítások és szabályzatok alapján végzi.

2. Az Osztály sajátos eszközeivel és módszereivel – szoros együttműködésben a főcsoportfőnökség operatív és vizsgálati szerveivel, valamint a Belügyminisztérium más szerveivel – teljesíti az állam biztonságának védelméből ráháruló feladatokat.

Feladatait a főcsoportfőnökség operatív szervei igényeinek megfelelően a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium postai szerveinek fedésével, részben postai objektumokban a KPM. illetékes vezetőire és beosztottjaira támaszkodva végzi.

3. Az Osztályt az osztályvezető – a főcsoportfőnök első helyettesének alárendeltségében – mint egyszemélyi felelős parancsnok irányítja.

4. Az Osztály munkája eredményességének és üttőképességének alapvető feltétele a párt politikájának a tevékenységében való megvalósítása, valamint a társadalompolitikai követelmények alkalmazása a gyakorlati munkában. A parancsnokok kötelesek gondoskodni a személyi állomány eszmei, politikai egységéről, a politikai és szakmai felkészültség állandó emeléséről, a szilárd katonai és szolgálati fegyelem, a magas fokú erkölcsi állapot megteremtéséről. Ennek érdekében – a vonatkozó párthatározatok alapján – a parancsnokok kötelesek együttműködni az Osztály pártalapszervezeteivel.

5. Az Osztály szervei:

- III/3-A. Alosztály (kutató, értékelő feladatok végrehajtása a regisztrált területen);
- III/3-B. Alosztály (disszidens táborok, időszakos operatív területi akciók, azonosító, adatellenőrző feladatok ellátása);
- III/3-C. Alosztály (bontás, zárás, fotózás, „K”-anyagok kémiai és fizikai vizsgálata);
- III/3-D. Alosztály (az operatív szervek által szoros figyelemre feltett személyek anyagainak kezelése, kapitalista követségek „K”-anyagainak ellenőrzése);
- III/3-E. Alosztály (tájékoztató, koordináló feladatok végrehajtása);
- III/3-F. Alosztály (postai objektumokban dolgozó „SZT”-állomány);

- III/3. Osztálytitkárság;
- szakirányítás szempontjából a rendőrfőkapitányságok III/3. csoportjai

II. fejezet

Az Osztály feladata

6. Az Osztály a főcsoportfőnökség és a saját ügyrendjében meghatározott eszközök, módszerek alkalmazásával titkos úton információkat szerez, adatokat szolgáltat, amelyekkel elősegíti az MNK. és a szocialista tábor országai elleni ellenséges tevékenység felderítését, bizonyítását, dokumentálását és leleplezését. Ennek érdekében:

- a) szoros ellenőrzés alatt tartja az operatív szervek által meghatározott személyek, csoportok, szervezetek, objektumok postai küldeményeit;
- b) biztosítja az ellenséges központok, vagy személyek által terjesztett propagandaanyagok postai forgalomból való kivonását;
- c) a főcsoportfőnökség operatív szerveinek kezdeményezésére – illetve a velük történt egyeztetés alapján – a hatáskörükbe tartozó területen meghatározott irányokba kutatómunkát végez a postai forgalmat ellenséges tevékenység folytatására felhasználó személyek, szervek, központok felderítésére;
- d) a postai forgalomból kiemelt azon küldeményeket, amelyek ellenséges tevékenység bizonyítására alkalmasak, az operatív szervek igényének megfelelően fotózza, továbbítja, elkobozza, vagy közreműködik azok jogi erejűvé tételében.

III. fejezet

Az Osztály eszközei és módszerei

7. Az Osztály feladatának teljesítése során jogosult egyes – a főcsoportfőnökség ügyrendjében és a vonatkozó parancsokban meghatározott – operatív eszközöket és módszereket alkalmazni. Ezek alapvetően a következők:

- a) a posta egyes objektumaiban postai fedéssel „SZT”-állomány foglalkoztatása;
- b) a munka postai feltételeinek biztosításhoz hálózat szervezése;
- c) az operatív osztályok által figyeltetett és a saját kutatómunka során felderített ellenséges személyekről, központokról adattár vezetése;
- d) a kutató, megelőző feladatok biztosítása érdekében meghatározott ideig regiszteres módszer alkalmazása a főbb kapitalista országok vonatkozásában;
- e) az ellenséges ügynöki összeköttetési módszerek kutatása, felderítése érdekében fizikai és kémiai vizsgálatok végzése;
- f) ellenséges, vagy technikailag sérült „K”-anyagok kivonása a postai forgalomból;
- g) fedőigazolványok alkalmazása;
- h) megfelelő fedéssel konspirált körletek szervezése, legalizálása és fenntartása.

IV. fejezet

Az osztályvezető feladata és jogköre

8. Az osztályvezető:

- a) felelős az állam biztonságát érintő – hatáskörébe utalt – feladatok végrehajtásáért, az Osztály személyi állományának politikai, erkölcsi, fegyelmi helyzetéért, harckészültségéért, az Osztály anyagi, technikai állapotáért;
- b) irányítja, vezeti, szervezi és ellenőrzi az Osztály munkáját, meghatározza az operatív munka feladatait, a hatáskörébe tartozó kérdésekben parancsokat, utasításokat ad ki. Rendszeresen beszámoltatja az irányítása alá tartozó vezetőket;
- c) a szakirányítása alá tartozó megyei III/3. csoportok részére a „K”-ellenőrzéssel kapcsolatos elvi, gyakorlati és módszerbeli kérdésekben utasításokat ad ki, ezek végrehajtását ellenőrzi;
- d) az Osztály munkájáról, a feladatok teljesítéséről folyamatosan, a „K”-ellenőrzés során tudomására jutott jelentősebb parancsnoki intézkedést igénylő esetekről soron kívül jelentést tesz a főcsoportfőnöknek (helyetteseknek);
- e) a „K”-ellenőrző munka tapasztalatai alapján javaslatot tesz új módszerek alkalmazására, a technikai színvonal emelésére;
- f) a feladatkörébe utalt kérdésekben közvetlen kapcsolatot tart, levelezést folytat a BM. III. Főcsoportfőnökség szerveinek vezetőivel, valamint a KPM. postai szerveinek illetékes vezetőivel.

9. Jóváhagyásra felterjeszti:

- a) az Osztály szervezetére, létszámára (nyílt és „SZT”) vonatkozó javaslatot;

- b) az Osztály ügyrendjét, éves munkatervét, beszámoló jelentését;
- c) az Osztály állományának, objektumainak fedésére, konspirált körletek szervezésére, működésére és az operatív munka fedésére vonatkozó javaslatokat;
- d) az ellenséges tevékenység irányáról, tendenciáiról és módszereiről, azok figyelemreméltó változásairól szerzett értesüléseket tartalmazó jelentéseket, összefoglalókat;
- e) a fontosabb operatív intézkedéseket, terveket, új területek ellenőrzésére, vagy a régiék megszüntetésére vonatkozó javaslatokat;
- f) az Osztály szintjén tervezett delegációk baráti országokba való küldését;
- g) az Osztály egész személyi állományát érintő riadó elrendelésére vonatkozó javaslatot;
- h) az Osztály egész állománya részére összevont értekezletek tartására vonatkozó javaslatokat;
- i) az Osztály „M”-tervét.

10. Jóváhagyja, engedélyezi:

- a) az alosztályok ügyrendjét, munkatervét, beszámoló jelentését;
- b) egyezteti az operatív szervek vezetőivel az együttműködésre vonatkozó terveket, biztosítja az operatív szervek „K”-ellenőrzéssel kapcsolatos igényeit a postaforgalom és az Osztály lehetőségein belül;
- c) az Osztály beosztottjainak baráti szocialista országba történő kiutazási kérelmét;

d) az Osztály riadó-, körletvédelmi és konspirációs terveit.

V. fejezet

Az osztályvezető-helyettesek feladata és jogköre

11. Az osztályvezető-helyettesek felelősek a közvetlen alárendeltségükbe tartozó szervek munkájának irányításáért és ellenőrzéséért.

Az osztályvezető megbízása alapján közvetlen kapcsolatot tartanak, levelezést folytatnak a „K”-ellenőrző munka szervezése, koordinálása érdekében a főcsoportfőnökség azonos szintű vezetőivel és a postai szervek vezetőivel.

Az Osztályt az osztályvezető távollétében – teljes jogkörrel – első helyettese vezeti.

12. Jóváhagyásra, engedélyezésre felterjesztik:

a) az osztályvezetői, illetve felsőbb parancsnoki jóváhagyási, engedélyezési jogkörbe tartozó javaslatokat;

b) az alosztályok ügyrendjét, éves munkatervét, beszámoló jelentését, nagyobb erőket lekötő, átcsoportosítást igénylő akciók, feladatok terveit;

c) rendszeresen beszámolnak a hatáskörükbe utalt alegységek munkájáról, a fontosabb eseményekről soron kívül jelentést tesznek.

13. Jóváhagyják, engedélyezik:

- a) a főcsoportfőnökség és az MNVK. 2. Csoportfőnökség által meghatározott személyek, szervek, objektumok szoros ellenőrzését;
- b) a „K”-ellenőrzési munka alapfeladatait nem érintő módszerbeli igazításokat, változtatásokat.

VI. fejezet

Az Osztály alegységeinek feladata

14. A BM. III/3-A. és III/3-B. Alosztály feladata:

- a) biztosítják a postai forgalmat ellenséges tevékenységre felhasználó személyek, szervek, objektumok felkutatását;
- b) ellenőrzik a jogellenesen külföldön maradt személyeket befogadó táborokat, a táborokba és az onnan hazánkba érkező postai küldeményeket;
- c) operatív célból személyek felkutatása, az állam biztonsága szempontjából kiemelkedő külföldi célobjektumok, területek postai forgalmának tanulmányozása;
- d) íráskutatást, adatmegállapítást végeznek az ellenséges tevékenységet folytató ismeretlen személyek felderítésére.

15. A BM. III/3-C. Alosztály feladata:

- a) a küldemények postai forgalomból való fogadása és visszairányítása;
- b) a szorosan figyeltetett személyek küldeményeinek, valamint a kutató feladatok érdekében egyes küldemények bontása, fotózása és zárása;

c) az ellenséges tevékenységre utaló küldemények fizikai, kémiai vizsgálata az alkalmazott titkosírásos összeköttetések felderítésére.

16. A BM. III/3-D. Alosztály feladata:

- a) a szorosan figyeltetett személyek küldeményeinek ellenőrzése, a másolatok továbbítása az operatív szervekhez;
- b) a kapitalista országok Budapesten működő képviselői küldeményeinek ellenőrzése és feldolgozása;
- c) az Osztály operatív adattárának kezelése.

17. A BM. III/3-E. Alosztály feladata:

- a) a megyei „K”-ellenőrzési szervek munkájának koordinálása;
- b) a postai forgalom során szerzett tapasztalatokról, az állambiztonsági szempontból fontos jelenségekről összefoglaló jelentések készítése;
- c) az Osztály munkája során szerzett tapasztalatok összegezése, elemzése a differenciáltabb, minőségileg magasabb színvonalú munka érdekében, új módszerek bevezetésére javaslatok kidolgozása;
- d) az Osztály személyi állománya részére a szakmai továbbképzés megszervezése.

18. A BM. III/3-F. Alosztály feladata:

- a) biztosítja a szorosan figyeltetett személyek, szervek, objektumok postai küldeményeinek kiemelését a forgalomból; b) megakadályozza az ellenséges központok, vagy személyek által készített pro-

pagandaanyagok, brosúrák, nyomtatványok postai terjesztését;

c) ellátja a tartalmi ellenőrzésre kerülő küldemények irányítását a központi ob-

jektumba és vissza a postai forgalomba;

d) részt vesz a soron kívüli postaláda-ürítések végrehajtásában.

19. Az Osztálytitkárság feladata:

a) a vezetési munkával összefüggő okmányok, parancsok, utasítások kiadásának előkészítése, nyilvántartása;

b) az Osztályon az ügykezelés végzése és a TÜK-szabályzat betartásának ellenőrzése, segítése;

c) az Osztály személyi állománya személyügyi és szociális ügyeinek intézése;

d) a BM. III/2. Osztály által kért postaláda-ürítés szervezése;

e) az objektum őrzésével és a beléptetéssel kapcsolatos feladatok szervezése;

f) a futárszolgálat szervezése és irányítása.

20. A megyei „K”-ellenőrzési szervek feladata:

a) végzik a megyei rendőrfőkapitányságok állambiztonsági szervei által meghatározott személyek küldeményeinek szoros ellenőrzését;

b) kutatómunkát végeznek a BM. III/3. Osztály vezetője által meghatározott elvek, módszerek szerint és területeken;

c) soron kívül jelentik az ellenséges szervek és személyek által alkalmazott új módszerekre vonatkozó értesüléseiket;

- d) a BM. III/3. Osztály vezetőjének felhatalmazása alapján – a hatáskörükbe utalt mértékben és módon – kapcsolatot tartanak a fedést biztosító szervek vezetőivel;
- e) évi összefoglaló jelentésüket és munkatervüket felterjesztik a BM. III/3. Osztály vezetőjének.

VII. fejezet

Az alosztályvezetők feladata és jogköre

21. Az alosztályvezetők:

- a) irányítják, ellenőrzik az alosztály gyakorlati munkáját, a parancsok, utasítások végrehajtását;
- b) az alosztály személyi állományát rendszeresen tájékoztatják az operatív munkával összefüggő kérdésekről;
- c) kapcsolatot tartanak – a hatáskörükbe utalt kérdésekben – a főcsoportfőnökség szerveinek azonos szintű vezetőivel;
- d) az illetékes osztályvezető-helyettesnek rendszeresen beszámolnak az alosztály munkájáról és helyzetéről.

22. Jóváhagyásra felterjesztik:

- a) az alosztály ügyrendjét, évi beszámoló jelentését, munkatervét;
- b) a kapott feladatokra készült végrehajtási és intézkedési terveket;
- c) a munka színvonalának emelését elősegítő módszerbeli változtatásokra, valamint a technikai eszközök fejlesztésére vonatkozó javasolataikat.

1992. évi XLV. törvény a postáról

Az Országgyűlés a postai tevékenység szabályozása, a postai szolgáltatások vállalkozásszerű ellátásának segítése és a szolgáltatások színvonalának emelése érdekében a következő törvényt alkotja:

1. § E törvény szabályozza a postai tevékenységek ellátását, a postai szolgáltatások végzésének feltételeit, az ezzel kapcsolatos jogokat és kötelességeket.

A postai küldemények, tevékenységek és szolgáltatás

2. § (1) Postai küldemény

a) a levélpostai küldemény: a levél, az értéklevél, a levelezőlap, a nyomtatvány, az áruminta, a vakok írása, továbbá kizárólag a nemzetközi forgalomban - a kiscsomag;

b) a postacsomag és az értéknnyilvánítással feladott postacsomag;

c) a távmásolat;

d) a postautalvány.

(2) Postai tevékenység

a) a postabélyeg, postai értékcsikk kibocsátása, forgalomba hozatala, a forgalomból kivonása;

b) a postai küldeményeknek jogszabályban meghatározott feltételekkel történő felvétele, továbbítása és kézbesítése, valamint az ezekhez kapcsolódó különszolgáltatás és különleges szolgáltatás;

c) a postai úton (postai szolgáltató által) ellátott táviratfelvétel és táviratkézbesítés.

(3) A (2) bekezdés *a)* pontjában meghatározott postai tevékenység ellátása kizárólagosan állami feladat, a (2) bekezdés *b)* és *c)* pontban meghatározott tevékenységek e törvény rendelkezéseinek megfelelően koncessziós szerződés vagy engedély alapján is végezhető.

(4) Nem tartozik a postai alapszolgáltatások körébe a címzetlen nyomtatvány küldeményforgalom, valamint a különleges postai szolgáltatás (Melléklet 16. pont).

(5) Postai szolgáltatásnak minősül a (2) bekezdés *b)*–*c)* pontjában meghatározott, rendszeresen díj ellenében végzett postai tevékenység.

(6) A (2) bekezdésben felsorolt postai tevékenységeken kívül az állami postai szolgáltató a vonatkozó külön jogszabályok és szerződés alapján egyéb tevékenységet, különösen pénzforgalmi közvetítő szolgáltatást, értékcsikkárusítást is elláthat, ez azonban nem ronthatja az alapellátás színvonalát.

(7) A postai küldeményekre, tevékenységekre és szolgáltatásokra vonatkozó fogalmak meghatározását a törvény *mellélete* tartalmazza.

3. § (1) Postabélyeget és postai értékcsikket kibocsátani, azt forgalomból kivonni, valamint az alapszolgáltatás körébe tartozó [4. § (1) bekezdés] postai küldeményeket nemzetközi forgalomba átadni, átvenni és közvetíteni csak a közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter (a továbbiakban: miniszter)

által létrehozott kizárólagos állami tulajdonú gazdálkodó szervezet jogosult.

(2) A postabélyeg kibocsátásának részletes feltételeit - így a bélyeg leírásával, példányszámával, jellegével és árusításának időtartamával összefüggő szabályokat - a miniszter rendeletben állapítja meg.

4. § (1) A levélpostai küldemények és a postautalványok felvételét, továbbítását, kézbesítését (a továbbiakban együtt: postai alapszolgáltatás) az állam nevében a miniszter

a) az e célra alapított, az állam többségi részesedésével működő gazdálkodó szervezet [Ptk. 685. § *c)*] (a továbbiakban: állami postai szolgáltató), illetve

b) a tevékenység-gyakorlás jogának koncessziós pályázat elnyerése után kötött szerződés alapján létrejött koncessziós postai szolgáltató útján látja el.

(2) A postai tevékenység gyakorlásának részletes szabályait a Kormány rendeletben állapítja meg.

5. § (1) Postai alapszolgáltatás ellátására koncessziós szerződés köthető, ha

a) a szolgáltatás ellátásának anyagi feltételei rendezettek;

b) a szolgáltatás folyamatos, szakszerű működtetése biztonságosan megoldható;

c) a szolgáltatás fejlesztése folyamatosan biztosítható;

d) az e törvényben, illetőleg a jogszabályokban előírt minőségi követelmények teljesítését a koncessziós vállalja;

e) a szerződés megszűnése után a szolgáltatás ellátása megszervezhető.

(2) Koncessziós szerződés a postai alapszolgáltatásokra együttesen köthető, a szolgáltatásnak

a) város kivételével egy település;

b) földrajzi-gazdasági szempontból egységet képező több település;

c) egy megye;

d) több megyéből álló régió,

e) az ország

területén történő teljes körű, illetve a koncessziós szerződésben meghatározott mértékű ellátásra.

(3) Ugyanazon a területen, egy időben - figyelemmel a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvény 14. §-ában foglaltakra is - a szolgáltatásokat több koncessziós társaság abban az esetben láthatja el, ha az a postai alapszolgáltatás színvonalának javulását eredményezi.

(4) A koncessziós szerződés egy alkalommal az eredeti időtartamnak legfeljebb a felével újabb pályázat kiírása nélkül meghosszabbítható.

6. § (1) A postai koncessziós szerződés megkötésére irányuló pályázatot a miniszter írja ki.

(2) A pályázat értékelésére a miniszter bizottságot hoz létre és megállapítja eljárásának szabályait és azokat közzéteszi. A bizottság tagjai között nem lehet az állami posta vállalat vagy más postai szolgáltató alkalmazottja, vezetője vagy ebben a vonatkozásban érdekelt személy. A koncessziós szerződés elnyeréséről a miniszter dönt.

(3) Ha a postai koncessziós szerződés háromnál több megyét magában foglaló régióra, illetve az ország egész

területére vonatkozik, a szerződés létrejöttéhez az Országgyűlés jóváhagyása szükséges.

(4) A koncessziós szerződés megkötése nem mentesít a postai tevékenység folytatásához, azaz a tényleges szakmai működés megkezdéséhez szükséges hatósági engedély beszerzésének kötelezettsége alól.

7. § (1) A pályázat kiírásának és a koncessziós szerződésnek - a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvényben foglaltakon túlmenően - tartalmaznia kell

a) a koncesszió alapján átadott állami vagyontárgyak használatával és annak a szerződés megszűnése utáni visszaadásával kapcsolatos kérdéseket;

b) a koncessziós szerződés alapján létrejött vagyontárgyak tulajdoni kérdéseit;

c) a szakképesítési követelményekről és a tevékenység ellátásának tárgyi feltételeiről szóló tájékoztatást;

d) a koncessziós társaság más szolgáltatókkal való együttműködését;

e) a forgalmi és technológiai együttműködési és kölcsönös elszámolási követelményeket.

(2) A koncessziós társaság a koncesszióköteles tevékenységen kívül

a) egyéb postai tevékenységet;

b) hírlap- és könyvterjesztési szolgáltatást;

c) távíró és adatátviteli szolgáltatást;

d) nyilvános távbeszélő állomáson távbeszélőszolgáltatást;

e) pénzforgalmi közvetítő szolgáltatást;

f) pénzszállítást;

g) egyéb lakossági szolgáltatást

láthat el a külön jogszabályokban és szerződésben meghatározott feltételek szerint, ez azonban nem ronthatja az alapellátás színvonalát.

(3) A pályázat kiírásában a koncessziós tevékenység folytatásának feltételeként előírható a (2) bekezdés *a)*, *c)*, *d)*, *e)* pontjában megjelölt tevékenységek végzése.

Közreműködés postai szolgáltatásban

8. § (1) A postai szolgáltató az általa végzett szolgáltatás teljesítéséhez közreműködőt (postamester vagy más megbízott) vehet igénybe. A postamesteri tevékenységre vonatkozó részletes szabályokat a Kormány rendeletben állapítja meg.

(2) A közreműködő a postai tevékenységen kívül csak olyan vállalkozásban vehet részt és olyan egyéb tevékenységet folytathat, amely a postai feladatával nem összeférhetetlen.

(3) A miniszter rendeletben meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek teljesítése esetén a közreműködő jogszabályban meghatározott „posta”, „postai” megjelölés használatára jogosult.

Postai alapellátás

9. § (1) A postai alapszolgáltatásokról az ország minden településén és lakott helyén úgy kell gondoskodni, hogy a szolgáltatások minden munkanapon a forgalom által indokolt mértékben igénybe vehetők legyenek (alapellátás).

(2) A 600 főnél kisebb népességszámú települések, valamint lakott helyek alapellátását a szolgáltató állandó

postai szolgáltató hellyel, vagy mozgó szolgálattal, vagy egyéb más megfelelő módon (a továbbiakban: postai szolgáltató hely) teljesíti.

A szolgáltatónak a postai alapszolgáltatások ellátását a 600 főnél nagyobb népességszámú településen állandó postai szolgáltató helyeken kell teljesíteni.

20 ezer fő meghaladó népességszámú lakosság esetén 20 ezer lakosonként legalább egy állandó postai szolgáltató helyet kell működtetni.

Alapellátás körében működtetett szolgáltató hely népességcsökkenés címén csak az önkormányzat előzetes véleményezése és a miniszter egyetértése esetén szüntethető meg.

(3) A szolgáltató a küldeményt vagy annak érkezését közlő értesítőt - a feladóval, illetve a címzettel történő eltérő megállapodás hiányában - a kézbesítőhivatalhoz történő érkezés napján kézbesíti.

(4) A miniszter a település postai alapellátásának biztosítása érdekében - ideiglenes intézkedésként - meghatározott határidőig (legfeljebb 2 évre) az arra alkalmas alapszolgáltatást végző szolgáltatót kötelezheti, hogy meghatározott településen alapellátást nyújtson. Koncessziós szolgáltató esetén ennek feltétele, hogy a pályázati kiírás és a koncessziós szerződés ezt a kötelezettséget tartalmazza.

Szolgáltatási tevékenységek

10. § (1) A postai szolgáltatás igénybevételére az e törvényben meghatározott feltételekkel bárki jogosult.

(2) A postai szolgáltató a szolgáltatásokról, nyitvatartási idejéről és szolgálati rendjéről a lakosságot - a helyben szokásos módon - tájékoztatja.

(3) A postai küldemények továbbításával kapcsolatos alapvető követelményeket, a postai szolgáltatások kötelező személyi és tárgyi feltételeit a Kormány rendeletben állapítja meg.

11. § (1) Rendkívüli állapot, szükséghelyzet idején, továbbá a postai szolgáltatás teljesítését megakadályozó, el nem hárítható rendkívüli körülmény esetén a Kormány, illetőleg felhatalmazása alapján a miniszter a postai szolgáltatásokat átmenetileg korlátozhatja, vagy szüneteltetheti. Ezt az intézkedést közzé kell tenni.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt esetben a postai szolgáltató ellen kártérítési vagy díjvisszatérítési követelést érvényesíteni nem lehet.

Postahatósági engedély és ellenőrzés

12. § (1) A postai szolgáltatás postahatósági engedély alapján végezhető.

(2) Az állami postai szolgáltató szervezet postahatósági engedély nélkül végezheti tevékenységét.

13. § (1) Postahatósági engedélyt az kaphat, aki

a) a jogszabályban előírt képesítési követelményeknek megfelel;

b) rendelkezik a szolgáltatás ellátásához szükséges tárgyi, technikai feltételekkel;

c) üzletszabályzatát, általános szerződési feltételeit stb. (a továbbiakban: üzletszabályzat) jóváhagyásra bemutatja;

d) a kormányrendeletben meghatározott esetekben felelősségbiztosítási szerződést kötött, továbbá

e) alapszolgáltatás körébe tartozó tevékenység esetében érvényes koncessziós szerződéssel rendelkezik.

(2) Az üzletszabályzatot, illetve annak módosítását a postahatósági engedélyben kell jóváhagyni. A Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium (a továbbiakban: Minisztérium) hagyja jóvá az állam által létrehozott gazdálkodó szervezet, valamint a koncesszió jogosultjának üzletszabályzatát.

(3) A hatósági engedély egy vagy több szolgáltatás ellátására együttesen vagy külön-külön is kiadható.

(4) A hatósági engedélyt a szolgáltatás helye szerint illetékes postai hatóság, országos, valamint háromnál több megyét magában foglaló régióra szóló koncessziós szolgáltatás esetén az országos illetékességgel rendelkező postai hatóság (együtt: postahatóság) adja ki.

(5) A szolgáltató a tevékenysége megkezdését 30 napon belül a székhelye szerint illetékes első fokú postai hatósághoz köteles bejelenteni.

14. § (1) A 13. § (4) bekezdésében említett postai hatóság a postai szolgáltatások végzését az ezt ellátó személyeknél és szervezeteknél ellenőrizheti. Ha e törvényben, a jogszabályokban, illetőleg a jóváhagyott üzletszabályzatban

foglaltaktól eltérést észlel, a szolgáltatót - határidő kitérésével - felhívja az eltérés megszüntetésére és -

eredménytelen felhívás esetén - intézkedik a hatósági engedély vagy jóváhagyás visszavonásáról.

(2) A postai hatóság az engedély visszavonásáról a cégbíróságot értesíti.

(3) Akitől a postai hatósági engedélyt az (1) bekezdés alapján visszavonták, az a jogerős visszavonó határozattól számított 3 évig újabb hatósági engedélyt nem kaphat.

Postai szolgáltatási szerződés

15. § (1) A postai szolgáltatási szerződés alapján a szolgáltató köteles a jogszabályoknak, a szabványoknak és az üzletszabályzatnak megfelelő postai küldeményt felvenni, továbbítani és a címzett részére kézbesíteni. A szolgáltató a szerződés megkötését csak a (2)-(3) bekezdésben meghatározott esetekben tagadhatja meg.

(2) A postai szolgáltató a tevékenységi körébe tartozó szolgáltatásra vonatkozó szerződés megkötését köteles megtagadni, ha

a) a szerződés teljesítése jogszabályba vagy nemzetközi megállapodásba ütközik;

b) a küldemény tartalma az életet, az egészséget, a testi épséget vagy az emberi környezetet nyilvánvalóan sérti vagy veszélyezteti;

c) a feltételeken továbbítható küldeményekre vonatkozó előírásoknak a küldemény nem felel meg.

(3) Az *a)* és *b)* pontba tartozó küldemények közzétételéről a minisztérium gondoskodik. A *c)* pontba tartozó küldemények feladási feltételeit a miniszter rendeletben határozza meg.

(4) A szolgáltató megtagadhatja a szerződés megkötését, ha

a) a szolgáltatás teljesítését, a 11. § alapján szüneteltetik, vagy azt korlátozzák;

b) a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges forgalmi feltételek - tevékenységi körén kívül álló okból - nem állnak rendelkezésre.

(5) A külföldre szóló küldemény felvételekor a szolgáltató köteles a feladó figyelmét felhívni, ha a küldemény tartalma a címzett helye szerinti, és a kezelésben részt vevő ország jogszabálya szerint behozatali tilalom vagy korlátozás alá esik.

16. § (1) A szerződés a küldemény felvételével (átvételével) vagy a szolgáltatás elvállalásával jön létre.

(2) A küldemény felvételének minősül, annak a szolgáltató által rendszeresített levélszekrényben vagy más e célra szolgáló berendezésben való elhelyezése is.

(3) A könyvelt küldemény (az ajánlott különszolgáltatással felvett levélpostai küldemény, az értéknilyvánítással feladott levél és csomag, a távmásolat, a postautalvány, a postacsomag) felvétele a küldeménynek a szolgáltató által történt átvételével és annak írásbeli elismerésével jön létre.

(4) A levél és a postacsomag értéknilyvánítással is feladható. Az értéknilyvánítás belföldi forgalomban korlátlan, külföldi forgalomban az érdekelt ország által meghatározott - és az üzletszabályzatban közzétett - értékhatárt nem haladhatja meg.

(5) Pénzküldemény felvétele a pénznek a szolgáltató által történő átvételével és a befizetési lap azt tanúsító

feladóvevény részének kiadásával jön létre. A befizetési lapnak a szolgáltatónál maradó része könyvelt küldeménynek minősül.

17. § (1) A postai szolgáltatásért járó díjat a küldemény felvételekor kell - az üzletszabályzatban foglaltak szerint - postabélyeggel vagy más igazolt módon leróni, illetőleg pénzben megfizetni. Az üzletszabályzatban meghatározott esetekben a díj a kézbesítéskor is megfizethető.

(2) Az államhatalom, a közigazgatás és az igazságszolgáltatás szerveinek levélpostai küldeményei hivatalos iratként az e célra rendszeresített tértivevényel, könyvelt küldeményként adhatók fel.

(3) A szolgáltató a postai szolgáltatási szerződés nem teljesítése esetében - ideértve a küldemény elveszését is - köteles a fizetett díjat visszatéríteni. A közönséges levélpostai küldemény díját a szolgáltató ilyen esetben sem köteles visszafizetni.

18. § (1) A felvett küldeményeket a szolgáltató köteles biztonságosan továbbítani.

(2) A továbbítás útvonalát és - a légiposta kivételével - módját a szolgáltató választja meg.

19. § (1) A postai küldeményt - a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel - a címzettnek a feladó által megjelölt helyen (a továbbiakban: cím) kell kézbesíteni. Jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet (a továbbiakban:

szervezet) részére címzett küldemény átvételére a szervezet képviselője jogosult.

(2) A magánszemély címzett, illetve az (1) bekezdésben említett képviselő postai küldemények átvételére másnak is adhat meghatalmazást.

(3) A szolgáltató a magánszemély részére címzett küldeményt - ha a feladó másként nem rendelkezik - helyettes átvevőnek vagy közvetett módon a (4) bekezdésben foglaltak szerint is kézbesítheti.

(4) A szolgáltató a küldeményt a címzett magánszemély helyett az adott címen működő

a) fegyveres szerv;

b) büntetésvégrehajtási és javító intézet;

c) egészségügyi, illetőleg szociális ellátást nyújtó intézet;

d) szálloda, diák- és munkásszálló, üdülő, továbbá

e) a *c)*-*d)* pontokban felsoroltakkal jogszabály alapján egy tekintet alá eső szervezet

erre meghatalmazott átvevőjének adja át kézbesítés végett (közvetett kézbesítés).

20. § (1) A feladó által megjelölt cím helyett a küldemény a szolgáltató hivatali helyiségében is kézbesíthető, ha

a) a feladó vagy a címzett úgy rendelkezett, vagy

b) kézbesítéskor a feladó által megjelölt címen átvételre jogosult személy nem tartózkodott, vagy

c) a házhoz kézbesítést nem rendszeresítették, illetve az valamely küldeményfajtára vonatkozóan, érték és összeghatártól függően korlátozott.

(2) A nem könyvelt küldemény a megjelölt cím helyén felszerelt egyéni vagy csoportos levélszekrénybe is kézbesíthető.

(3) Ajánlott levélpostai küldemény levélszekrény útján akkor kézbesíthető, ha az első kézbesítési kísérlet eredménytelen volt, a címzett részére a küldemény érkezéséről a szolgáltató értesítést hagyott hátra és az abban megjelölt időpontban a kézbesítés ismételen sikertelen volt.

(4) A küldemények kézbesítésének részletes szabályait a Kormány rendeletben állapítja meg.

21. § (1) Kézbesíthetetlennek minősül az a küldemény, amelyet

a) a szolgáltatón kívül álló okból a címzettnek kézbesíteni, és a feladónak visszakézbesíteni nem lehet, vagy

b) terhelő díjat a feladó - vagy a címzett - nem fizette meg.

(2) Az (1) bekezdésben említett esetekben a szolgáltató a küldeményt a feladástól számított egy évig köteles őrizni a Polgári Törvénykönyv felelős őrzésre vonatkozó szabályai szerint.

(3) Ha a megőrzés időtartama alatt a kézbesítésre vagy a visszakézbesítésre nincs lehetőség, a szolgáltató egy év elteltével

a) a küldeményt értékesíti és az ebből származó - a díja, valamint a költségei levonásán felüli - összeget az állam javára befizeti;

b) pénzküldemény esetében az állam javára befizeti;

c) a küldeményben elhelyezett okiratot kiállítójának visszaküldi;

d) a nem értékesíthető küldeményt megsemmisíti.

22. § (1) A szolgáltató a külföldről érkező, valamint a külföldre küldött és előzetes vám eljárás alá nem vont vámköteles küldeményt vámellenőrzésre - a meghatalmazottja jelenlétében - a vámhatóság részére bemutatja.

(2) A külföldről érkező küldeményt a szolgáltató - jogszabály rendelkezése alapján, vagy a címzett kérésére - a kijelölt vámhivatalhoz továbbítja és erről a címzettet értesíti.

(3) A szolgáltató a nem vámkezelhető küldeményt - kivéve, ha a feladó vagy a vámjogszabályok másként rendelkeznek - visszairányítja a feladónak.

Felelősség a postai szolgáltatási szerződés teljesítéséért

23. § (1) A szolgáltató a postai szolgáltatási szerződés teljesítéséért - ideértve a küldemény sérülését, tartalomhiányát és elveszését is - az e törvényben meghatározott kivételekkel a Polgári Törvénykönyv szabályai szerinti felelősséggel tartozik. Nemzetközi forgalomban a nemzetközi szerződések szabályai az irányadók.

(2) Postautalvány-szolgáltatás keretében teljesített be- és kifizetésekkel kapcsolatban a szolgáltató felelőssége az okirattal bizonyíthatóan el nem számolt összeg erejéig terjed.

(3) A szolgáltató tevékenységi körében az üzletszabályzatában, vagy külön szerződési kikötéssel a jogszabályban foglaltaknál szigorúbb felelősségi szabályokat vállalhat.

(4) A szolgáltató a postai szolgáltatási szerződésen kívül okozott kárért, valamint a szándékosan, súlyos gondatlansággal és bűncselekménnyel okozott kárért a polgári jog általános szabályai szerint tartozik felelősséggel.

24. § (1) Nem felel a szolgáltató a postai szolgáltatások körében

a) a közönséges levélpostai küldemény téves kézbesítéséből, elvesztéséből, sérüléséből vagy megsemmisüléséből eredő kárért;

b) a szolgáltatás késedelmes teljesítéséből eredő kárért, kivéve a „Gyorsan romló” különszolgáltatással feladott csomagban keletkezett értékcsökkenést;

c) ha a kárt a küldemény belső tulajdonsága, a csomagolás kívülről észre nem vehető hiányossága, vagy elégtelen címzés okozta;

d) ha a kár a szolgáltató működési körén kívül álló elháríthatatlan okból keletkezett.

(2) Közvetett kézbesítés esetén a szolgáltató felelőssége a küldemény átadásával az átvevőre száll át. Az átvevő a címmel szemben a polgári jog általános szabályai szerint felel.

A kártérítés mértéke

25. § (1) A szolgáltató csak a küldeményben beállott értékcsökkenést köteles megtéríteni a (2)-(5) bekezdés szerint.

(2) Kártérítési átalányt köteles a szolgáltató fizetni

a) értéknilyvánítással feladott levél és csomag elveszése, megsemmisülése esetén;

b) a biztosított ajánlott levélpostai küldemény, továbbá az ajánlott levélpostai küldemény, távmásolat és postacsomag elveszése, megsemmisülése esetén.

(3) A (2) bekezdés *a)* pontjában meghatározott küldemények esetében a kártérítési átalány összege a feladó által közölt értéknilyvánításnak felel meg. Ugyancsak ez az összege a (2) bekezdés *a)* pontjában meghatározott küldemények sérülése miatt fizetendő kártérítés felső határának.

(4) A kártérítési átalány mértéke

a) biztosított ajánlott küldemény esetén a biztosítási díjminimum százszorosa;

b) ajánlott küldemények esetén az „Ajánlott” különszolgáltatás díjának hússzorosa;

c) a távmásolat díjának kétszerese belföldi forgalomban;

d) a postacsomag súlydíjának hússzorosa.

(5) A (2) bekezdés *b)* pontjában felsorolt küldemények sérülése esetén fizetendő kártérítés mértékének felső határa a (4) bekezdésben meghatározott összegnek felel meg.

26. § (1) A szolgáltatóval szembeni kártérítési igény a 23. § (4) bekezdésében foglaltak kivételével, a feladástól számított 15 naptól kezdődő egy év alatt elévül.

(2) A szolgáltató a szolgáltatási díjat a kézbesítéstől számított egy éven belül követelheti.

Titoktartás

27. § (1) A szolgáltató a postai szolgáltatási szerződés teljesítése során, vagy azzal összefüggésben tudomására jutott levéltitkot, magántitkot, üzleti és üzemi titkot köteles megtartani, valamint a személyes adatok titokban maradásáról gondoskodni.

(2) A titoktartási kötelezettség a szolgáltatót, tagját, alkalmazottját, továbbá bárkit, aki a postai szolgáltatással kapcsolatban magántitok, vagy személyes adatok birtokába jut, egyaránt terheli és megszegéséért a jogszabályok szerint felelősséggel tartozik.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott titoktartási kötelezettség az alkalmazottat a munkaviszony, a tagot a tagsági viszony megszűnése után is terheli.

28. § (1) Titoktartási kötelezettség alapján a szolgáltató - a (2) bekezdésben foglaltak kivételével -

a) a zárt postai küldeményt nem bonthatja fel,

b) a nem zárt postai küldeményeket csak a felvételhez, továbbításhoz, illetőleg kézbesítéshez szükséges adatok megállapítása érdekében és mértékben tanulmányozhatja;

c) a szolgáltatás teljesítése során tudomására jutott adatot - a küldemény feladója, címzettje, illetve átvételre jogosultja kivételével - mással nem közölheti;

d) a küldemény tartalmának megismerése céljából másnak át nem adhatja;

e) a feladó, a címzett és az átvételre jogosult kivételével a szolgáltatás teljesítéséről másnak tájékoztatást nem adhat.

(2) A szolgáltató a zárt postai küldeményt felbonthatja, ha

a) a küldeményt a címzés hiányosságai miatt nem lehet kézbesíteni (visszakézbesíteni) és a kézbesítéshez a címzett vagy a feladó címének megismerése szükséges;

b) a küldemény csomagolása, burkolata oly mértékben sérült, hogy tartalmának megóvása érdekében ez indokolt, és felbontás nélküli átsomagolással ez nem oldható meg.

(3) A szolgáltató a postai küldeményt a vámhatóságnak a vonatkozó külön jogszabályban meghatározott feltételekkel köteles átadni.

(4) A küldemény felbontását legalább két főből álló bizottság végzi, annak megtörténtét és a teendő intézkedéseket jegyzőkönyvben rögzíti. Ha bizottság nem működtethető, a felbontás a helyi önkormányzat képviselőjének jelenlétében történhet. A felbontás tényét a küldeményre rá kell vezetni, és ha erre lehetőség van (a feladó neve és címe ismert) a felbontásról, a felbontás okáról a feladót értesíteni kell.

(5) A postai küldemény lefoglalására, visszatartására és zár alá vételére a büntető, valamint a szabálysértési eljárás szabályai az irányadók.

(6) A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályairól szóló 1990. évi X. törvényben foglaltak szerint - az igazságügyminiszter engedélye alapján - a szolgáltató köteles ezeknek az eszközöknek és módszereknek az alkalmazását lehetővé tenni.

Ingatlanhasználati jogok

29. § (1) A településrendezési és településfejlesztési tervekben a postai alapszolgáltatási célt szolgáló épületek és létesítmények elhelyezési lehetőségét biztosítani kell.

(2) Postai alapszolgáltatást ellátó létesítmények, ezek berendezéseinek és tartozékainak elhelyezése céljából a szolgáltató jogosult az ingatlan időleges használatába (Ptk. 108. §), az ingatlanra az említett célból a szolgáltató javára szolgálmi vagy más használati jog is alapítható (Ptk. 171. §).

(3) A postai alapszolgáltatás céljait szolgáló postai berendezések közterületen való elhelyezése, továbbá az azok létesítése és javítása során szükséges területhasználat közterülethasználati és a területfelhasználási díját az illetékes települési önkormányzat képviselő-testülete mérsékelheti, vagy elengedheti.

A postai tevékenység állami irányítása

30. § (1) A Kormány jóváhagyja a postai tevékenységek, szolgáltatások fejlesztésére kidolgozott országos programokat.

(2) A miniszter

a) a postai tevékenységek fejlesztésére koncepciókat és programokat dolgoz ki;

b) a kidolgozott koncepciók, programok alapján gondoskodik ezek megvalósításának szervezeti feltételeiről;

c) gondoskodik a postai alapszolgáltatások működtetéséről, a postai alapellátás biztosításáról;

d) gondoskodik a postai tevékenységek műszaki és forgalmi egységének biztosításáról;

e) szabványosítással, műszaki előírások útján, kutatási, fejlesztési tevékenységgel gondoskodik a postai szolgáltatások színvonalának javításáról,

f) irányítja a postai államigazgatási feladatok ellátását,

g) gondoskodik a 11. §-ban meghatározott intézkedések megtételéről.

(3) A nemzetközi postai szervezetekben a miniszter látja el a Magyar Állam képviselőtét, illetőleg gondoskodik a képviselőt ellátásáról.

31. § (1) A postai alapszolgáltatás [4. § (1) bekezdés] működtetését szolgáltatási színvonalának fenntartását és fejlesztését - szükség esetén - állami eszközökkel is biztosítani kell.

(2) A miniszter az (1) bekezdésben foglaltak érdekében köteles rendszeresen figyelemmel kísérni a postai alapszolgáltatások ellátásának helyzetét és annak biztosítása érdekében a Kormány részére javaslatokat tenni. Az éves állami költségvetés tárgyalásakor a miniszter indokolt esetben tájékoztatja az Országgyűlést, hogy a postai alapellátás feltételei rendelkezésre állnak-e és milyen intézkedések szükségesek.

Vegyes és hatálybaléptető rendelkezések

32. § (1) A postakürt jelvény használatára kizárólag a postai tevékenységre az állam által létrehozott szervezet jogosult.

(2) A postai alapszolgáltatást ellátó szervezet a dolgozói részére - a miniszter jóváhagyásával - formaruhát rendszeresíthet.

(3) A törvény hatálybalépésekor működő, az állam által postai célra létrehozott szervezetnek a postahatósághoz bejelentést tennie nem kell, azonban üzletszabályzatát a törvény hatálybalépését követő 60 napon belül be kell mutatnia jóváhagyásra.

(4) A törvény hatálybalépésével a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvény hatálya alá tartozó postai tevékenységre kiadott engedély érvényét veszti. Ilyen tevékenység a továbbiakban csak pályázat kiírása és elnyerése alapján gyakorolható.

(5) A 9. § (2) bekezdésben foglalt rendelkezést a törvény hatálybalépését követő, illetve az igényfelmerüléstől számított két éven belül, folyamatosan kell végrehajtani.

33. § A törvény hatálybalépéséről és a szükséges átmeneti rendelkezések megállapításáról külön törvény rendelkezik.

Melléklet az 1992. évi XLV. törvényhez

A törvényben alkalmazott fogalmak meghatározása

E törvény alkalmazásában:

1. *Postai alapszolgáltatás*: a levélpostai küldemények felvétele, továbbítása, kézbesítése, továbbá a postautalványszolgálat.

2. *Levél*: közlést, továbbá - postai szolgáltatási szerződés alapján továbbítható - tárgyat tartalmazó, a nemzetközi előírásoknak, valamint a szabványnak megfelelő zárt postai küldemény.

3. *Levelezőlap*: szabványosított anyagú és méretű, közlést tartalmazó, nem zárt postai küldemény.

4. *Nyomtatvány*: nyomdai úton, vagy más műszaki sokszorosítási eljárással készített postai küldemény, amely nem személyes jellegű szöveget, képet vagy ábrát tartalmaz.

5. *Címzetlen nyomtatvány*: a feladó által megjelölt körben szétosztásra szánt, címzés nélküli nyomtatvány.

6. *Áruminta*: valamely áru mintapéldánya vagy annak része, amelyet az eladásra szánt áru ismertetése céljából díjtalanul ajánlanak fel.

7. *Kiscsomag*: külföldre feladható, vám- és devizajogszabályoknak megfelelő tartalmú levélpostai küldemény.

8. *Értéknyilvánítás*: a feladó által a küldemény burkolatán, illetve kísérő okiratán feltüntetett, a tartalom pénzbeli értékét kifejező összegmegjelölés.

9. *Postacsomag*: a nemzetközi csomagegyezménynek megfelelő dolgot tartalmazó, postai úton feladott zárt postai küldemény.

10. *Távmásolat*: papíron készült, írásról, ábráról, képről postai nyilvános távmásoló berendezés és távközlési hálózat útján továbbított, távirat módján kézbesített másolat.

11. *Postautalvány*: e célra rendszeresített nyomtatvány felhasználásával történő rendelkezés pénzüsszeg továbbítására és kifizetésére.

12. *Postautalványszolgálat*: befizetett készpénz továbbítása és címzett részére történő kifizetése vagy telepítése.

13. *Postai pénzforgalmi közvetítő szolgáltatás*: bankszámla javára történő befizetés elfogadása; bankszámla terhére postai kifizetés.

14. *Postai értékcikkek*: az állami szolgáltató által kibocsátott és forgalomba hozott - díjlerovást szolgáló - bélyeg, továbbá postai szolgáltatás árát is magában foglaló értékes nyomtatvány.

15. *Különszolgáltatás*:

a) ajánlott: a szolgáltató a levélpostai küldemény átvételét - a címzetlen nyomtatvány és az áruminta kivételével - írásban elismeri, kézbesítését okiratilag kimutatja;

b) biztosított ajánlott: kizárólag belföldi forgalomban feladható ajánlott küldemény, amelyet a szolgáltató a továbbítás során azonosító adataival nyilvántart, és átvételét a jogosult átvevő írásban elismeri;

c) tértivevény: a szolgáltató a könyvelt küldemény átvételét az erre szolgáló okiraton a jogosult átvevővel elismerteti, és az okiratot a feladónak visszaküldi;

d) légiposta: a szolgáltató a küldeményt - a nemzetközi szerződésekben foglalt feltételektől függően - légi úton továbbítja a címben megjelölt országba;

e) expressz: a szolgáltató a küldeményt, valamennyi más küldeményt megelőzően, soron kívül kézbesíti;

f) gyorsan romló: a feladó által ilyen tartalmúnak minősített postacsomag;

g) törékeny: a feladó nyilatkozata vagy a küldemény jellege, tartalma alapján a szolgáltató postacsomagot egyedi módon, megkülönböztetetten kezeli;

h) utánvétel: a postacsomag, az értéknyilvántartással feladott levél és csomag, valamint az ajánlott különszolgáltatással feladott levél feladójának olyan kikötése és igénye, melynek alapján a küldeményt a szolgáltató a küldeményre feljegyzett utánvételi összeg beszedése után kézbesíti, majd a beszedett összeget a küldemény feladója által kiállított bizonylattal részére visszajuttatja;

i) saját kezéhez: a feladó rendelkezése, mely szerint a címzett csak személyesen veheti át a küldeményt. A különszolgáltatás csak tértivevény különszolgáltatással együtt kérhető.

16. *Különleges szolgáltatás*: a 15. pont alá nem tartozó olyan postai szolgáltatás, amely végzését a szolgáltató üzletszabályzatban vállalja.

17. *Csoportos levélszekrény*: többlakásos lakóház kapualjában, lépcsőházában, vagy telek bejáratánál elhelyezett több, egyenként névvel megjelölt levélszekrény.

18. *Támpontos csoportos kézbesítő levélszekrény*: külterületen, a kézbesítési útvonalhoz igazodó központi fekvésű helyen, a szolgáltató által felszerelt - egyenként névvel megjelölt - levélszekrény.

19. *Helyettes átvevő*: olyan átvételre jogosult személy, aki a címzett küldeményeit meghatalmazás nélkül átveheti és jogai megegyeznek a címzettéivel.

20. *Jogosult átvevő*: a címzett, a meghatalmazott, valamint a helyettes átvevő.

21. *Postai hálózat*: a postai szolgáltatások ellátása érdekében kialakított postahivatalok és mozgószolgálatok műszaki és forgalmi kapcsolatainak összessége.

22. *Postai hálózat működési egysége*: a postai hálózat elemei közötti olyan összhang, mely a postaforgalom zavartalan együttműködését biztosítja.

23. *Zárt postai küldemény:* a tartalom jellegének, természetének és mennyiségének megfelelő burkolatba csomagolt olyan küldemény, melynek tartalmához a burkolat (csomagolás), illetve a lezárás nyilvánvaló megsértése nélkül hozzáférni nem lehet.

24. *Forgalom által indokolt mérték [9. § (1) bekezdés]:* ha a forgalmi bevételek legalább az üzemviteli kiadások költségét fedezik.

4/1998. (X. 14.) BM rendelet a belföldi Állami Futárszolgálat tevékenységének szabályozásáról

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 101. §-a (1) bekezdésének l) pontjában kapott felhatalmazás alapján a belföldi Állami Futárszolgálat (a továbbiakban: futárszolgálat) tevékenységének szabályozására a következőket rendelem el:

Értelmező rendelkezések

1. § E rendelet alkalmazásában

1.* *küldemény*: a minősített adatot tartalmazó irat, a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló törvény szerinti közirat és az ilyet tartalmazó csomag, illetve futárzsák, a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. § 30. pontja szerinti küldemény, valamint az elektronikus ügyintézésel összefüggő adatok biztonságát szolgáló Kormányzati Adattrezzorról szóló 466/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet 7. § (1) bekezdése szerinti fizikai adattároló eszközt tartalmazó biztonsági tárolódoboz;

2. *bekapcsolt szerv*: a futárszolgálat szolgáltatását igénybe vevő szervezet;

2a.* *futárszolgálat*: az Állami Futárszolgálat központi szerve, valamint a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok futár csoportjai;

3. *futárszolgálat országos rendszere*: az e rendeletben meghatározott feladatot végrehajtó futárszervek, a

bekapcsolt szervek és a köztük lévő küldeményforgalmi kapcsolatok összessége.

A futárszolgálat feladatai

2. § (1)^{*} A futárszolgálat alapvető feladata a minősített adatokat tartalmazó küldemények fegyveres biztosítással való továbbítása a futárszolgálat országos rendszerébe bekapcsolt, minősített adatot kezelő szervek között.

(2)^{*}

3. §^{*} A 2. §-ban meghatározott küldeményeken túl köteles a futárszolgálat továbbítani

a) a köztársasági elnök, az Országgyűlés elnöke, a miniszterelnök küldeményeit bármely szervhez, és utasításukra soron kívül is;

b)^{*} a Sándor-palota, az Országgyűlés Hivatala, az Alkotmánybíróság, az Állami Számvevőszék, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, a Kúria, az ítélőtáblák, a törvényszékek, a Legfőbb Ügyészség, a fellebbviteli főügyészségek, a főügyészségek, a minisztériumok, a Magyar Nemzeti Bank, a Gazdasági Versenyhivatal küldeményeit a bekapcsolt szervek között;

c) a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, az Országos Atomenergia Hivatal, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, a Nemzeti Választási Iroda, az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság, a Központi Statisztikai Hivatal, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, valamint a fővárosi és vármegyei kormányhivatalok vezetőinek döntése szerint e szerveknek a

minősített adatot nem tartalmazó küldeményeit a bekapcsolt szervezetek között;

d) a minősített adatot nem tartalmazó küldeményt a fővárosi és vármegyei kormányhivatal járási és fővárosi kerületi hivatalainak szervezeti egységeiként működő okmányirodák, kormányablakok, a NISZ Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt., a Belügyminisztérium, valamint a rendőrség szervei között;

e) a minősített adatokat nem tartalmazó küldeményt a rendőrség szervei, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv szervei, a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ, valamint a bekapcsolt szervezetek között.

3/A. §* A futárszolgálat végzi a fizikai adattároló eszköz az elektronikus ügyintézésel összefüggő adatok biztonságát szolgáló Kormányzati Adattreuzorról szóló 466/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) szerinti rendelkezésre bocsátása, kiadása, illetve visszaadása során annak továbbítását a Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése szerinti őrzésért felelős szerv és a Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése szerinti adatkezelő részére.

4. § A futárszolgálat e rendelet alapján nyújtott szolgáltatását a jogosultak ingyenesen vehetik igénybe, más – postai küldeménynek nem minősülő – küldemények továbbítását a futárszolgálat díjazás ellenében, szerződés alapján vállalhatja.

Küldeménytovábbítás külön megkeresésre

5. § A bekapcsolt szerv indokolt külön megkeresésére a futárszolgálat vezetője eseti jelleggel a 2–4. § hatálya alá nem tartozó küldemények továbbítását is engedélyezheti.

A futárszolgálat működtetése és irányítása

6. §^{*} (1)^{*} A futárszolgálat a rendőrség speciális szolgálataként végzi tevékenységét, központi szerve a Készenléti Rendőrség alárendeltségében országos hatáskörű, területi besorolású, főosztály jogállású szervként működik, kihelyezett szervezeti egységei a rendőr-főkapitányságok szervezetébe tartoznak.

(2)^{*} A futárszolgálatot az országos rendőrfőkapitány a Készenléti Rendőrség parancsnoka útján irányítja és működteti. Meghatározza a futárszolgálat szervezetét és irányításának rendjét, biztosítja a működéshez szükséges személyi és tárgyi feltételeket, kiadja működési szabályzatát.

A futár jogállása

7. § (1)⁺ A futár feladatait a rendőrséggel az Rtv. 4/A. § (3) bekezdésében meghatározott foglalkoztatási jogviszonyban álló személy láthatja el, aki a feladat végrehajtására az országos rendőrfőkapitány által meghatározott, a futárszolgálat működésével kapcsolatos, megfelelő szakmai ismeretekkel rendelkezik.

(2)^{*} A futár jogosult a küldeményeknek a futárszolgálat nevében történő átvételére és átadására, köteles azokat a címzetthez továbbítani, a továbbítás időtartama alatt a rendőrség szervei közreműködésével az illetéktelen megismeréstől megőrizni és megvédeni.

(3) Igazoltatás, fokozott ellenőrzés során a futár személyazonossága megállapításáig tartóztatható fel. Ennél hosszabb ideig történő feltartóztatására, ruházatának, járművének átvizsgálására, személyi szabadságának korlátozására csak akkor kerülhet sor, ha elfogásának vagy

előállításának van helye. A lezárt futárküldemények az intézkedés során nem bonthatók fel.

(4) A futár feltartóztatását, személyi szabadságának korlátozását a futárszolgálat vezetőjével haladéktalanul közölni kell. Az intézkedést fogantató szerv köteles a küldemények hiánytalan megőrzéséről és védelméről gondoskodni, s azokat a futárszolgálat megbízottjának átadni.

(5) A futár továbbhaladását feladata végrehajtásához forgalomkorlátozás és területlezárás esetén is biztosítani kell, kivéve, ha a korlátozás olyan okból történik, amely miatt minden forgalom szünetel, vagy az áthaladás aránytalan kockázattal jár. A futár szolgálati járműve várakozására a korlátozott várakozási övezetben lévő, illetve díjköteles várakozó-(parkoló-)helyeket térítésmentesen használhatja.

(6)* A rendőrség szervei és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv szervei kötelesek tőlük elvárható segítséget nyújtani a veszélybe került vagy feladata végrehajtása érdekében segítségre szoruló futárnak.

(7)* A futár szolgálata teljesítése során a futárszolgálat vezetője által a nevére kiállított futárigazolvánnyal igazolja magát, ami a hivatásos állományú futár esetében a rendőrségi szolgálati igazolvánnyal, más jogviszonyban álló futár esetén a munkáltatói igazolvánnyal együtt érvényes.

(8) A futár futárigazolványa felmutatásával a bekapcsolt szerv épületébe és az ahhoz tartozó zárt helyre beléphet, valamint jogosult a bekapcsolt szerv rendelkezésére álló parkolóhely használatára.

7/A. §* A hivatásos állományú futár különleges feladatokat teljesítő rendőr, aki a szolgálatának ellátása során az Rtv. 14. §-ában meghatározott intézkedési, valamint 24. §-

ában meghatározott segítségnyújtási kötelezettségét kivéve más rendőri feladatot nem teljesíthet.

A futárszolgálat országos rendszerébe való bekapcsolás rendje*

8. § (1)* A 3. § *b)* és *c)* pontjában meghatározott szervezetek a futárszolgálat országos rendszerébe történő bekapcsolása hivatalból, más szerveké igénybejelentés alapján történik.

(2)* Bekapcsolási igényt azon minősített adatot kezelő szervezet bekapcsolására lehet bejelenteni, melyeknek feladóként vagy címzettként küldeményforgalma van.

(3)* Igénybejelentést a minősített adatot kezelő szerv vezetője tehet. A bejelentés tartalmazza a szerv nevét, székhelyét, a küldemények átadásának és átvételének a helyét, valamint azt, hogy a futárszolgálat igénybevételére rendszeresen vagy alkalmanként kerül-e sor.

(4) Az igénybejelentés alapján a bekapcsolásra a futárszolgálat 30 napon belül intézkedik, az erről szóló értesítésben közli a bekapcsolás kezdő határnapját, a szerv azonosítási számát (futárkódszám) és a szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos konkrét adatokat.

(5) A futárszolgálat országos rendszeréből való kikapcsolásra az (1)–(3) bekezdésekben meghatározott szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(6) A bekapcsolt szervezet adatait a futárszolgálat nyilvántartja. A változásokat a bekapcsolt szerv köteles haladéktalanul bejelenteni a futárszolgálatnak.

9. § (1) A futárszolgálat a bekapcsolt szervezet részére a szolgáltatást a küldeményforgalom gyakoriságára tekintettel folyamatosan vagy alkalomszerűen teljesíti.

(1a)*

(2) Az alkalmoszerűen bekapcsolt szervet a futárszolgálat akkor keresi fel, ha az megfelelő időben jelzi, hogy továbbítandó küldeménye van, illetőleg ha más szervtől küldeményt kap.

(3)* A futárszolgálat országos rendszerébe való bekapcsolás és a szolgáltatás (1) bekezdésben meghatározott módjának, valamint a bekapcsolt szerv futár-kódszámának meghatározása a futárszolgálat vezetőjének hatáskörébe tartozik. A szolgáltatás igénybevételéhez szükséges bélyegzők legyártásáról a bekapcsolt szerv vezetője gondoskodik.

A küldemények továbbításának főbb követelményei

10. § (1) A küldemények továbbításának rendjét úgy kell kialakítani, hogy az biztosítson megfelelő védelmet illetéktelen személy hozzáféréseivel szemben.

(2)* A minősített adatokat tartalmazó küldemény kizárólag hivatásos állományú futár kíséretével továbbítható. A minősített adatokat tartalmazó küldemények fegyveres őrzését a továbbítás teljes tartama alatt biztosítani kell. A minősített adatokat nem tartalmazó küldemény legalább egy hivatásos állományú futár kíséretével továbbítható.

A bizonylati rend

11. § Küldemények továbbításánál alkalmazott bizonylati rendnek alkalmasnak kell lennie a küldemény egyedi azonosítására, útjának nyomon követhetőségére és a személyi felelősség megállapítására.

12. § (1) A küldemények nyilvántartási és átadás-átvételi bizonylata a futárjegyzék. A futárjegyzék kiállítója küldemény felvételekor a feladó szerv, kézbesítéskor a futárszolgálat.

(2)* A futárjegyzéket

a) a futárszolgálatnál rendszeresített futárprogramban,

b) a rendőrség elektronikus iratkezelési szoftvere futárjegyzék készítő moduljában,

c) a rendőrség internetes honlapján (<https://www.police.hu/futar>) található futárjegyzék készítő programban található űrlap kitöltésével vagy

d) – az *a)*–*c)* pontban meghatározott informatikai rendszer hiánya vagy működésképtelensége esetén – kézzel vagy géppel írva

kell elkészíteni.

(3)* A felhasznált futárjegyzékeket sorszám szerint irattározva, a bekapcsolt szerv iratkezelési szabályzatában meghatározott ideig kell megőrizni.

(4)* A feladó által kiállított futárjegyzék tartalmazza

a) a futárjegyzék sorszámát,

b) a feladó szerv nevét,

c) a futárjegyzék címzettjét,

d) a küldemény nyilvántartási számát,

e) minősített adatot tartalmazó küldemény esetén a minősített adat iktatószámát és a példánysorszámot, a minősített adat minősítési szintjét,

f) a küldemény címzettjét,

g) nyilvántartási szám nélküli küldemények esetében azok darabszámát,

h) az átadó személy nevét, saját kezű aláírását, az átadás dátumát, időpontját, valamint a feladó szerv bélyegzőlenyomatát.

(5)* A futárszolgálat által kézbesítéshez kiállított futárjegyzék tartalmazza

a) a futárjegyzék sorszámát,

b) a kiállító futárszerv megnevezését,

c) a futárjegyzék címzettjét,

d) a küldemény nyilvántartási számát,

e) minősített adatot tartalmazó küldemény esetén a minősített adat iktatószámát és a példánysorszámot, a minősítési szintet, a küldemény feladóját,

f) nyilvántartási szám nélküli küldemények esetében azok darabszámát,

g) a kézbesítő személy nevét, saját kezű aláírását, az átadás dátumát, időpontját, valamint a futárszerv bélyegzőlenyomatát.

(6)* A futárjegyzéken a nyilvántartási számmal feladott küldeményeket darabonként felülről lefelé sorszámozva kell szerepeltetni. Ha a küldemény több nyilvántartási számmal ellátott, vagy a minősített adatot tartalmazó küldemény több iktatószámon nyilvántartott adathordozót tartalmaz, akkor a küldemény címoldalán valamennyi nyilvántartási számot, vagy minősített adatot tartalmazó küldemény esetén valamennyi iktatószámot, példánysorszámot és minősítési szintet fel kell tüntetni. A futárjegyzékbe minősített adatot nem tartalmazó küldemény esetén az első (bal felső) nyilvántartási számot kell a küldemény azonosíthatósága végett beírni.

(6a)* Ha a minősített adatot tartalmazó küldemény több külön iktatószámmal ellátott adathordozót tartalmaz, és a küldeményen a feladó valamennyi iktatószámot, példánysorszámot, minősítési szintet feltünteti, a bejövő és kimenő futárjegyzéken a küldemény sorszáma mellett

valamennyi iktatószámot, példányszámot, minősítési szintet fel kell tüntetni, egymás alá írva, a küldeményen szereplő sorrendben.

(7)* A futárjegyzéken a „Szigorúan titkos!” minősítési szint „SZT!”, a „Titkos!” minősítési szint „T!”, a „Bizalmas!” minősítési szint „B!”, a „Korlátozott terjesztésű!” minősítési szint „KT!” betűkkel rövidíthető.

(8) Küldemény felvételekor és kézbesítéskor a futárjegyzéket két példányban kell kiállítani, amelynek az eredeti példánya az átvétel igazolása után a futárszolgálatnál, a másik a bekapcsolt szervnél marad.

(9) Futárzsák alkalmazása esetén

a)* a futárzsák felvételekor és kézbesítésekor a futárjegyzéken a (4) bekezdés *d)–g)* pontjában, valamint az (5) bekezdés *d)–f)* pontjában meghatározott adatok helyett a futárzsák azonosítási számát kell feltüntetni,

b) a futárzsákban el kell helyezni a futárjegyzék (4), illetve (5) bekezdésben meghatározottak szerint kiállított két példányát, az eredeti példányt a futárzsák tartalmának tételes ellenőrzése és az átvétel igazolása után az átvevő a feladónak visszaküldi, a másik nála marad,

c) az *a)–b)* pontban szereplő futárjegyzékeket együtt kell megőrizni.

A futárküldemények lezárása és csomagolása

13. § (1)* Futárszolgálatlal kizárólag lezárt küldemények továbbíthatók. Nem továbbítható olyan küldemény, amelyet nem a bekapcsolt szerv iratkezelő szerve zárt le, kivéve, ha azt a minősítő lezárt állapotban adta át az iratkezelőnek.

(2)* A küldemény lezárása akkor megfelelő, ha a burkolat nyilvánvaló megsértése nélkül tartalmához nem lehet

hozzáférni, illetve azt megismerni, továbbá a minősített adatokat tartalmazó küldemény oly módon van ellátva a bekapcsolt szerv iratkezelő szerve által használt bélyegzőlenyomattal, hogy az esetleges felbontás, jogosulatlan hozzáférés egyértelműen megállapítható.

(3)* A küldemény csomagolásának alkalmasnak kell lennie a küldeménynek a tömeges szállítással együtt járó fokozott sérülési veszélytől való megóvására, valamint arra, hogy ilyen okból bekövetkező sérülés miatt a tartalma ne válhasson hozzáférhetővé. A burkolat nem lehet átlátszó, és a csomagolásnak a lehető legteljesebb módon ki kell zárnia a tartalom belső mozgásának lehetőségét.

(4)* A bekapcsolt szerv által egyszerre feladott küldemények súlya nem haladhatja meg a 25 kg-ot, kivéve

a) a több szervezettel futársákos továbbítási formában, kapcsolatban lévő országos és területi szervek küldeményeit, valamint

b) a soron kívüli és nem bekapcsolt szervhez továbbítandó küldeményeket.

(4a)* Az egy tételbe csomagolt küldemény súlya legfeljebb 20 kg lehet.

(5) Nem továbbítható futárszolgálattal az életet, a testi épséget, az egészséget, a többi küldeményt, illetőleg a szállítás biztonságát veszélyeztető küldemény.

(6)* Rendszeres és több darabból álló küldeményforgalom esetén a küldeményeket futársákban kell elhelyezni. A minősített adatokat tartalmazó küldeményt tartalmazó futársákokat olyan módon kell lezárni, hogy a zárszerkezet feltörése nélkül csak a feladó és a címzett nyithassa. A futársákokat el kell látni azonosítási számmal, és fel kell rajta tüntetni a címzett nevét.

(7)* A futárzsákban a küldeményeket egyedileg lezárt állapotban kell elhelyezni. A minősített adatokat tartalmazó küldeményt tartalmazó futárzsákot a minősített adat védelmére vonatkozó szabályok megtartását biztosító módon kell lezárni.

(8)* A minősített adatot tartalmazó küldeményt a minősített adatot nem tartalmazó küldeménytől el kell különíteni.

(9)* A feladó a leveleket a sérüléstől való megóvásuk érdekében köteles kemény borítású iratgyűjtőbe helyezni.

Címzés

14. § (1) A küldemény címzés oldalára jól olvashatóan fel kell tüntetni:

*a)** a címzés oldal bal felső sarkába a feladó nevét, székhelyét, a küldemény nyilvántartási számát, minősített adatot tartalmazó küldemény esetén az iktatószámot, példánysorszámot, minősítési szintet, ha a küldemény több külön nyilvántartott adathordozót tartalmaz, a nyilvántartási számokat, minősített adatokat tartalmazó adathordozók esetén az iktatószámokat és a példánysorszámot, minősítési szintet egymás alá írva,

*b)** középre a címzett szerv nevét, jobb alsó sarkába a székhelyét,

*c)** minősített adatokat tartalmazó küldemény esetén a futárkódszámot,

d) a 3. § *a)* pontja alapján továbbított küldemény esetén, ha a küldemény nem sürgős „Futárral továbbítandó!”, ha a küldemény sürgős „Futárral soron kívül továbbítandó!” kezelési utasítást,

*e)**

(2)* A nem bekapcsolt szervhez címzett küldeményen a teljes címet (név, helység, kerület, utca, házszám, emelet, ajtó, vármegye) fel kell tüntetni.

A küldemény felvétele és kézbesítése

15. § (1)* A futárszolgálat a küldeményt a bekapcsolt szerv iratkezelő szervétől veszi át (küldeményfelvétel), illetőleg ott kézbesíti. A küldeményfelvétel és kézbesítés a futárszervnél történik, ha a futárszerv és a bekapcsolt szerv egy épületben vagy több épületből álló zárt objektumban van elhelyezve, valamint akkor, ha a futárszolgálat és a bekapcsolt szerv ebben megállapodik. Ugyanez az eljárás akkor is, ha a bekapcsolt szerv nem biztosítja a – magát a 7. § (7) bekezdésében meghatározott okmányokkal igazoló – futár soron kívüli beléptetését, járművének behajtását, illetőleg a bekapcsolt szerv a futárgépjárművel nem közelíthető meg.

(2) Küldemény felvételére futáron kívül a futárszolgálat vezetője által meghatalmazott más futárszolgálati alkalmazott is jogosult.

(3) Megtagadja a futárszolgálat a küldemény felvételét, ha az a 13–14. §-ban, a futárjegyzék pedig a 12. §-ban foglalt előírásoknak nem felel meg.

(4) A futárszolgálat a küldeményt a bekapcsolt szerv vezetőjének vagy általa küldemények átvételére meghatalmazott alkalmazottjának kézbesíti. A meghatalmazás tartalmazza az átvételre jogosult nevét, hivatali beosztását, átvételi jogosultságának terjedelmét, érvényességi idejét, aláírásmintáját, a szerv vezetőjének aláírását és bélyegzőlenyomatát.

(5) Magáncímre szóló küldeményt a futárszolgálat kizárólag a címzettnek kézbesítheti, kivéve, ha a feladó írásban más átvételre jogosultat is megnevez.

(6)* A magáncímre szóló minősített adatokat nem tartalmazó küldeményt a futárszolgálat – a feladó más írásbeli rendelkezése hiányában – a címzettnek, amennyiben az nem található a címzésben a megjelölt helyen, a 14. életévét betöltött hozzátartozójának vagy meghatalmazottjának kézbesíti. A meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni, melyet a futár a futárjegyzékhez csatol. Meghatalmazás rendszeres küldemény átvételre is adható, amelyet a futárszolgálat vezetőjének kell megküldeni. A magáncímre szóló minősített adatokat nem tartalmazó küldemény a feladó rendelkezése alapján levélszekrénybe helyezéssel is kézbesíthető.

(7) A futárszolgálat az átvételi jogosultságot és a személy azonosságát köteles ellenőrizni.

(8) A feladó kérésére a kézbesítés várható idejét a futárszolgálat a küldemény felvételekor közli.

Az átvétel igazolása

16. § (1)* A küldemények átvételét az átvevő a futárjegyzéken a nevével, saját kezű aláírásával, az átvétel dátumának és idejének feltüntetésével, valamint az átvevő szerv bélyegzőlenyomatával igazolja.

(2)* Magáncímre történő kézbesítéskor az átvételt az átvevő a kézbesítés dátumának és idejének megjelölésével, a nevének és saját kezű aláírásának feltüntetésével igazolja.

(3)* Futárzsákban továbbított küldemények átvételének igazolása a futárzsák tartalmának és a futárjegyzék adatainak

összevetése után történik. Amennyiben a futárszak nyitásakor az átvevő a futárjegyzéken feltüntetett adatokhoz képest eltérést észlel, jegyzőkönyvet vesz fel, és az eltérés okát a feladóval haladéktalanul (telefonon vagy más módon) tisztázza.

(4)* A jegyzőkönyv tartalmazza a futárszak nyitásakor a jelenlévők nevét, a hiányzó küldemény futárjegyzéken szereplő azonosítási adatait, a hiány megállapítására foganatosított intézkedéseket és az ezek alapján tett megállapításokat. A jegyzőkönyv egy példányát a feladónak meg kell küldeni.

Kézbesíthetetlen küldemények

17. § (1) Nem kézbesíti a futárszolgálat a felvett küldeményt, ha

- a) a címzett kétséget kizáróan nem azonosítható,
- b) a küldemény futárszolgálatlaltal nem továbbítható,
- c) a címzett a küldemény átvételét megtagadja vagy a címzésben meghatározott helyen átvételre jogosult nincs.

(2) A kézbesíthetetlen küldeményt a futárszolgálat – az ok megjelölésével – a feladónak visszaküldi, kivéve az (1) bekezdés b) pontja szerint minősülő küldeményt, amelynek visszavételéről a futárszolgálat értesítése alapján a feladónak kell gondoskodnia.

Felelősség

18. § (1)* A futárszolgálat felelősséggel tartozik a továbbítás céljából birtokába adott küldemények megóvásáért, a működésével kapcsolatban tudomására jutott titok megőrzéséért, valamint a minősített adat védelmére vonatkozó követelmények megtartásáért.

(2) Az átvett küldeményben bekövetkezett anyagi károkért a futárszolgálat a polgári jog szabályai szerint felel.

(3) Kizárja a futárszolgálat kártérítési felelősségét ha a kár

a) a küldemény belső tulajdonsága, a csomagolásnak az átvételkor nem észlelhető hiányossága vagy hibás címzés miatt következett be,

b) a futárszolgálat működési körén kívül eső elháríthatatlan okból keletkezett.

(4) A küldemény átvételekor nem észlelhető tulajdonsága folytán bekövetkező eseményekért a felelősség a feladót terheli.

Eljárás a küldemény elveszése, megsemmisülése, sérülése esetén

19. §^{*} (1)^{*} A küldemény elveszése esetén a futárszolgálat haladéktalanul intézkedik a feladott küldemény felkutatására, megsemmisülése esetén a megsemmisülés körülményeinek megállapítására és a feladó értesítésére. A küldemény elveszéséről és megsemmisüléséről jegyzőkönyvet kell felvenni.

(2) Ha a továbbítás során a küldemény megsérült, és tartalma ennek folytán megismerhetővé vált, a futárszolgálat gondoskodik a küldemény lezárásáról, valamint bélyegzőlenyomattal és a lezáró személy aláírásával hitelesítve továbbítja a címzettnek.

(3)^{*} Ha a minősített adatokat nem tartalmazó küldemény sérült vagy nyitott állapotban érkezik, és az átvevő ezt sérelmezi, a futárjegyzékre az átvételkor azt feljegyezheti vagy az átadóval együtt jegyzőkönyvet vehet fel.

(4)^{*} Ha a minősített adatokat tartalmazó küldemény sérült vagy nyitott állapotban érkezik, a Nemzeti Biztonsági

Felügyelet működésének, valamint a minősített adat kezelésének rendjéről szóló kormányrendelet szerinti feladatok ellátása mellett jegyzőkönyvet kell felvenni.

(5)* Az (1), (3) és (4) bekezdés alapján készített jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell

a)* a feladó és a címzett küldemény szerinti azonosítási adatait, a küldemény nyilvántartási számát és minősítési szintjét,

b) elveszés, megsemmisülés esetén az esemény helyét, idejét, azon személyek nevét és címét, akik a küldeményhez hozzáférhettek,

c) sérülés esetén a csomagolás módját, a benne lévő iratok lap- és iktatószámát, a sérülés leírását, valószínűsíthető okát, azon személyek nevét és címét, akik a sérülés folytán a tartalmába betekintheztek, a betekintési lehetőség megszüntetésének módját és

d) minden olyan körülményt, amely az eseménnyel kapcsolatban szükséges intézkedések megtétele, valamint a felelősség szempontjából lényeges lehet.

(6)* A küldemény elveszéséről, megsemmisüléséről, sérüléséről a futárszerv három példányban jegyzőkönyvet készít, amelyből egy-egy példányt meg kell küldeni a feladónak és a címzettnek, egy példány a futárszervnél marad. A futárszolgálat személyi állományába tartozók felelősségének megállapítására vagy kizárására a szolgálati előljáró intézkedik.

Tudakozódás

20. § (1) Az átvett küldeményről az azonosításhoz szükséges adatok közlésével a feladó és a címzett a futárszolgálattól felvilágosítást kérhet.

(2) A még nem kézbesített küldeményt a feladó kérésére a futárszolgálat visszaadja.

(3) A futárszolgálat a bekapcsolt szerv kérésére közli, hogy az általa megjelölt szerv be van-e kapcsolva az országos rendszerbe.

A külföldi minősítéssel és jelöléssel ellátott adatokat tartalmazó küldemények továbbításának különös szabályai*

20/A. §*

20/B. §* A feladó futárkódszámát a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott külföldi minősítéssel és jelöléssel ellátott küldeményeken (a továbbiakban: külföldi minősítésű küldemények) is fel kell tüntetni.

20/C. §* (1) A külföldi minősítésű küldeményeket a többi küldeménytől elkülönítve, az erre a célra külön kiállított futárjegyzéken kell nyilvántartani.

(2) A feladó által kiállított futárjegyzék tartalmazza

a) futárjegyzék sorszámát;

b) a feladó szerv nevét, a futárjegyzék címzettjét;

c) a küldemény nyilvántartási számát és címzettjét;

d) az átadó személy aláírását és a szerv bélyegzőlenyomatát.

(3) A futárszolgálat által a kézbesítéshez kiállított futárjegyzék tartalmazza

a) a futárjegyzék sorszámát;

b) a kiállító futárszerv megnevezését és a futárjegyzék címzettjét;

c) a küldemény nyilvántartási számát, feladóját;

d) a kézbesítő személy aláírását és a futárszolgálat bélyegzőlenyomatát.

Vegyes rendelkezések

21. §*

22. § A rendelet hatálya nem terjed ki a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség budapesti székhelyű szerveivel kapcsolatos futárszolgálati feladatokra.

23. §*

24. § E rendelet hatálybalépése után a szolgáltatást a korábbi szabályozás alapján igénybe vevőknek nem kell új igénybejelentést tenni, ha arra e rendelet alapján is jogosultak.

25. § Ez a rendelet a kihirdetést követő 60. napon lép hatályba.

6/2003. (II. 7.) HM rendelet a Magyar Honvédség belföldi futárszolgálati tevékenységéről

A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 207. §-a (2) bekezdésének c) pontjában kapott felhatalmazás alapján a Magyar Honvédség belföldi futárszolgálati tevékenységének szabályozására a belügyminiszterrel egyetértésben a következőket rendelem el:*

1. §* A rendelet hatálya kiterjed a Honvédelmi Minisztériumra (a továbbiakban: HM), a HM közvetlen alárendeltségébe tartozó szervezetekre, a Magyar Honvédség (a továbbiakban: MH) katonai szervezeteire, a honvédelmi miniszter közvetlen irányítása és felügyelete alá tartozó szervezetekre, valamint a honvédelmi miniszter által alapított gazdasági társaságokra és közhasznú társaságokra.

Értelmező rendelkezések

2. § E rendelet alkalmazásában:

1. *Belföldi katonai futárszolgálat (a továbbiakban: BKFSZ):* az e rendeletben meghatározott feladatokat végrehajtó futárszervek, a bekapcsolt szervek és a köztük levő küldeményforgalmi kapcsolatok összessége.

2. *Futárszervek:* beosztásukból adódóan a küldemény átvételére, továbbítására, átadására rendszeresített szervezetek összessége.

3. *Futár:* beosztásából adódóan a küldemény továbbítására, átvételére és átadására rendszeresített katona, a futárjárat parancsnoka, feladatát fegyveresen látja el.

4. *Futárkísérő:* beosztásából adódóan a továbbított küldemény biztonságos védelmére, őrzésére rendelt katona, feladatát fegyveresen látja el. A futárjárat-parancsnok akadályoztatása esetén átveszi annak feladat- és jogkörét.

5. *Futárgépjármű-vezető:* beosztásából adódóan a küldemény biztonságos szállítását végző katona, feladatát fegyveresen látja el.

6. *Menetrend szerinti futárjárat:* futárjárat-parancsnokból, futárkísérőből és futárgépjármű-vezetőből áll. Feladatát a „Futárjáratok menetrendjében” feltüntetett időpontban és menetvonalon látja el.

7. *Külön futárjárat:* futárjárat-parancsnokból, futárkísérőből és futárgépjármű-vezetőből áll. Feladatát a külön futárjárat indítására jogosult személy esetenkénti utasítására a „Futárjáratok menetrendjében” meghatározottaktól eltérő időpontban látja el.

8. *Esetenként kijelölt futár:* minősített küldemény továbbítására, átvételére és átadására esetenként kijelölt katona, az esetenként kijelölt futárjárat parancsnoka, feladatát fegyveresen látja el.

9. *Esetenként kijelölt futárkísérő:* minősített küldemény biztonságos védelmére, őrzésére rendelt katona, feladatát fegyveresen látja el. Az esetenként kijelölt futárjárat-parancsnok akadályoztatása esetén átveszi annak feladat- és jogkörét.

10. *Esetenként kijelölt futárgépjármű-vezető:* a minősített küldemény biztonságos szállítását végző, esetenként kijelölt katona, feladatát fegyveresen látja el.

11. *Esetenként kijelölt futárjárat*: minősített küldemény továbbítására egyszeri alkalommal kijelölt személyek (futárjárat-parancsnok, futárkísérő, futárgépjármű-vezető). Feladatát a parancsnok (vezető, törzsfőnök, útbaindító) által meghatározott időben és útvonalon látja el.

12. *Futárjárat*: menetrend szerinti futárjárat, külön futárjárat, esetenként kijelölt futárjárat.

13.* *Minősített küldemény*: minősített adatot tartalmazó küldemény.

14.* *Külföldi minősítésű küldemény*: a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 3. § 1. pont *b*) alpontban meghatározott korlátozottan megismerhető adatot tartalmazó küldemény.

15. *Kétszemélyes ellenőrzésű küldemény*: az a külföldi minősítésű és jelölésű küldemény, amelyre a feladó az átadás-átvételnél és a továbbítás során két fő továbbításra jogosult személy folyamatos jelenlétét határozza meg.

16. *Nyílt szolgálati küldemény*: minősített adatot nem tartalmazó nyílt irat (levelezőlap, levél, érték küldemény, iratcsomag, csomag, postacsomag, sajtó küldemény). Továbbítását a minősített küldeménnyel együtt a BKFSZ-hez bekapcsolt szervezetekhez a futárjárat, a be nem kapcsolt szervezetekhez postai szolgáltatóhely végzi.

17. *Hivatalos küldemény*: jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet által katonai szervezet és/vagy személyi állománya címére a BKFSZ és az Állami Futárszolgálat (a továbbiakban: ÁFSZ), vagy postai szolgáltatóhely útján érkezett/küldött levelezőlap, levél, távirat, telefax, érték küldemény, iratcsomag, csomag, postacsomag.

18. *Magánküldemény*: magánszemély által feladott és/vagy a részére érkező levelezőlap, nyitott és lezárt levél, távirat, telefax, érték küldemény, postacsomag.

19. *Postai küldemény*: olyan nyílt szolgálati, hivatalos és magánküldemény (levelezőlap, levél, távirat, telefax, érték küldemény, iratcsomag, postacsomag, sajtó küldemény), amely nyilvántartási számmal vagy a nélkül kerül a katonai szervezetek által postai úton feladásra, illetve postai szolgáltatóhely útján érkezik a címzettek részére.

20. *Küldemény*: minősített küldemény, külföldi minősítésű küldemény, a BKFSZ és az ÁFSZ által továbbított nyílt szolgálati és hivatalos küldemény, lezárt futártáska, lezárt futárszák.

21. *Bekapcsolt szerv*: BKFSZ szolgáltatását igénybe vevő katonai szervezet, polgári szerv.

22.* *Minősített küldeménykezelő*: az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetében rendszeresített beosztást betöltő személy, aki az érkező és a kimenő minősített küldemény, külföldi minősítésű küldemény kezelését, okmányozását, zsákolását és továbbításra történő átadását, átvételét végzi.

23. *Nyílt küldeménykezelő*: rendszeresített beosztást betöltő személy. Feladata az adott katonai szervezet címére érkezett és az általa címzett nyílt szolgálati, hivatalos, postai és magánküldemény átvétele, átadása (kezelése, okmányolása, szétosztása), feladása, átvétele a postai szolgáltatóhelynél.

24. *Csapatpostás*: rendszeresített beosztást betöltő vagy a parancsnok (vezető) által parancsban kijelölt személy. Feladata a katonai szervezet vagy az egy objektumban elhelyezett több katonai szervezet címére érkező és az általuk címzett nyílt szolgálati, hivatalos, postai és magánküldemény

átvétele, átadása (kezelése, okmányolása, szétosztása), feladása, átvétele a postai szolgáltatóhelynél.

25. *Futárállomás*: a sajtó és az utalt katonai szervezet címére érkező és az általuk címzett küldemény átvételét, kezelését, átadását végrehajtó, e célra kijelölt katonai szervezet ügyviteli szerve.

26. *Jogosult átvevő/átadó*: a címzett, továbbá a rendszeresített szolgálati beosztásából - munkaköri leírásából - eredően e rendeletben nevesített küldemények átvételére, átadására meghatalmazott személy.

27. *Helyettes átvevő/átadó*: a katonai szervezet parancsnoka (vezetője) által parancsban feljogosított személy, munkaidőn túl a kijelölt ügyeleti szolgálat.

28. *Illetéktelen személy*: aki a küldemény átvételére, továbbítására, átadására, a küldemény tartalmának megismerésére, birtoklására nem jogosult.

29. *Járatlap*: a futár azonosítására szolgáló okmány, amely tartalmazza a futárjárat számát, a járatparancsnok nevét, rendfokozatát, a címzett katonai szervezet megnevezését, a továbbításra átvett küldemény zsákszámát, darabszámát, az átvevő, átadó személy aláírását, bélyegzőjük lenyomatát, a dátumot, a futár útba indításának és visszaérkezésének időpontját.

30. *Veszélyhelyzet*: olyan helyzet, amelyben annak veszélye áll fenn, hogy a küldemény illetéktelen személy birtokába jut.

31. *Küldeménycímke*: kódszámzáras irattáskára, futártáskára, vas iratdobozra felcsatolható fém- vagy bőrtokban elhelyezett „EZ EGY HIVATALOS KATONAI KÜLDEMÉNY, HA MEGTALÁLTA KÉREM, JUTTASSA EL - **FELNYITÁS NÉLKÜL** - A LEGKÖZELEBBI KATONAI SZERVEZETHEZ

VAGY A RENDŐRSÉGHEZ” feliratot tartalmazó kartonpapír.

A belföldi katonai futárszolgálat szervei

3. §* A BKFSZ szervei:

a) az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete,

b) katonai szervezet állományába tartozó futár- és táboriposta-állomás, futár- és táboriposta-raj, futár- és táboriposta-részleg.

A belföldi katonai futárszolgálat igénybevételének és ellátásának rendje

4. § (1) Minősített küldeményt, külföldi minősítésű küldeményt a BKFSZ futárjáratái továbbítják. Nyílt szolgálati küldeményt a katonai szervezet ügyviteli szerve, a postai szolgáltatóhely és a BKFSZ továbbíthat.

(2) Vidéki székhelyű katonai szervezet címére szóló és az általa címzett küldeményt általában - a kétszemélyes ellenőrzésű küldemény kivételével - a belföldi Állami Futárszolgálatról szóló BM rendeletben meghatározott szabályok szerint az ÁFSZ közreműködésével kell továbbítani.

(3)* Budapesti székhelyű katonai szervezethez és honvédelmi érdekből hozzá bekapcsolt polgári szervhez a küldemény továbbítását az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete végzi.

(4)* Azon nyílt szolgálati küldeményt, melyet az ÁFSZ és az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete nem továbbít, továbbá a magánküldeményt postai szolgáltatóhely útján kell továbbítani.

(5)* Külön futárjáratot az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetének vezetője (parancsnoka) a HM szerveinél erre felhatalmazott személyek utasítására, illetve a katonai szervezet parancsnoka (vezetője), törzsfőnöke indíthat. Ha a katonai szervezetnél rendszeresített futárokból külön futárjárat indítására nincs lehetőség, esetenként kijelölt futárjáratot kell indítani.

(6) Esetenként kijelölt futárjárat indítására a katonai szervezet parancsnoka (vezetője, törzsfőnöke) jogosult.

(7)* Szigorúan titkos! minősítésű technikai rejtjelzőeszköz, részegység szállítását kizárólag esetenként kijelölt futárjárat végzi, személyi állománya közül legalább egy főnek a szállítandó eszközre előírt felhasználói engedéllyel kell rendelkezni. A Szigorúan titkos! minősítésű rejtjelzőeszköz, részegység szállítása csak szolgálati gépjárművel történhet.

5. § (1)* Szigorúan titkos! minősítésű küldemény tömegközlekedési eszközön nem továbbítható.

(2) Minősített küldemény szolgálati gépjárművel történő továbbítása esetén a futárkísérő feladatát a gépjárművezető is elláthatja.

(3) A futárjárat a küldemény továbbításán kívül más feladatot nem végezhet. A küldeményen és szolgálati feladatának ellátásához szükséges anyagon, eszközön kívül mást nem szállíthat.

(4) Minősített küldemény, valamint külföldi minősítésű küldemény fegyveres őrzését a továbbítás teljes időtartama alatt biztosítani kell.

(5)* Az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetének futára, futárkísérője a feladatteljesítés időszakára a *melléklet* szerinti Belföldi katonai

futárigazolvánnyal, az MH csapatainál rendszeresített belföldi katonai futár és az esetenként kijelölt futár nyílt paranccsal rendelkezik. A Belföldi katonai futárigazolvány és a nyílt parancs a szolgálati vagy katonai igazolvány egyidejű felmutatásával érvényes.

A belföldi katonai futárszolgálat feladata

6. § (1) A BKFSZ feladata a küldemény átvétele, továbbítása, átadása.

(2)* Az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetének feladatai:

a) budapesti székhelyen a hozzá bekapcsolt szerv küldeményeinek menetrend szerinti átvétele, továbbítása, átadása,

b) „Sürgős!” „Sürgős, azonnal továbbítandó!”, „Külön futárjáráttal továbbítandó!” kezelési utasítással ellátott küldemény soron kívüli (menetrendtől eltérő) továbbítása budapesti, illetve vidéki székhelyű katonai szervezetekhez és polgári szervezethez,

c) vidéki székhelyű katonai szervezetnek, polgári szervezetnek címzett küldemény ÁFSZ-nek történő átadása, továbbá tőle a budapesti székhelyű katonai szervezet címére szóló küldemény ÁFSZ-től történő átvétele,

d) budapesti székhelyű katonai szervezet címére szóló nyílt szolgálati, hivatalos és postai küldemény továbbítása. Vidéki székhelyű katonai szervezetek címére feladott, tőlük budapesti székhelyű katonai szervezetek címére szóló nyílt szolgálati, hivatalos küldemény (futárzsákban elhelyezve, vagy zsákon kívül) az ÁFSZ-nek történő átadása, illetve az ÁFSZ-től történő átvétele.

Külföldi minősítésű küldemény továbbítása

7. § (1)^{*} A BKFSZ-be bekapcsolt katonai szervezetek között továbbítható a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 3. § 1. pont *b*) alpontban meghatározott korlátozottan megismerhető adatot tartalmazó küldemény, valamint az a külföldi minősítésű és jelölésű küldemény, amelyre a feladó az átadás-átvételnél és a továbbítás során két fő továbbításra jogosult személy folyamatos jelenlétét (kétszemélyes ellenőrzésű küldemény) határozza meg.^{*}

(2)^{*} A katonai szervezetek által feladásra kerülő és részükre címzett kétszemélyes ellenőrzésű küldemény továbbításához - előzetes igénybejelentés után - az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetének futárát kell igénybe venni.

(3)^{*} Külföldi minősítésű küldemény továbbítását, kezelését és őrzését a futár, futárkísérő és a minősített küldeménykezelő a nemzetközi szerződés alapján átvett, vagy nemzetközi kötelezettségvállalás alapján készült minősített adat védelmének eljárási szabályairól szóló 179/2003. (XI. 5.) Korm. rendelet előírásai szerint végezhetik. Rendelkezniük kell a Nemzeti Biztonsági Felügyelet részletes feladatairól és működési rendjéről, valamint az iparbiztonsági ellenőrzések részletes szabályairól szóló 180/2003. (XI. 5.) Korm. rendelet 6. §-a szerinti, a Nemzeti Biztonsági Felügyelet által kiadott Személyi Biztonsági Tanúsítvánnyal.

A belföldi katonai futár jogállása

8. § (1) A futár köteles a küldeményt átvenni és azt az átvételre jogosult személynek átadni.

(2)^{*}

(3) Igazoltatás, fokozott ellenőrzés során a futárjárat személyazonossága megállapításáig tartóztatható fel. Gépjárműve átvizsgálására, illetőleg személyi szabadsága korlátozására bűncselekmény gyanúja esetén kerülhet sor. A lezárt küldemény nem bontható fel. Az intézkedést végrehajtó személy gondoskodik a küldemény őrzéséről.

(4) A futárjárat a járatrendben vagy az útbaindító által kijelölt útvonalon történő továbbhaladását forgalomkorlátozás és területlezárás esetén is biztosítani kell, kivéve, ha a forgalomkorlátozás olyan okból történik, amely miatt minden forgalom szünetel, vagy az áthaladás aránytalan kockázattal járna. Ez esetben a futárjárat a meghatározott útvonaltól eltérhet. A futárjárat szolgálati gépjárműve várakoztatására a korlátozott várakozási övezetben lévő, illetve díjköteles várakozó- (parkoló-) helyet térítésmentesen igénybe veheti.

(5) A futárjárat a küldemény átadás, átvétel idejére az objektumba beléphet, ott tartózkodhat.

(6) A futár a gépjárműve átadását rendőrségi igénybevételre történő átengedésre vonatkozó felkérésre a személyes javak rendőri intézkedés keretében történő igénybevételével és a kártalanítással kapcsolatos eljárásról szóló 137/1994. (X. 26.) Korm. rendelet 3. § (2) bekezdésének c) pontjára figyelemmel megtagadja.

(7) A katonai szervezetek segítséget nyújtanak a veszélybe került vagy feladata végrehajtásának érdekében segítségre szoruló futárjáratnak.

Belföldi katonai futárszolgálatba való be- és kikapcsolás rendje

9. § (1)* Ügyviteli szervvel rendelkező katonai szervezet, továbbá polgári szerv honvédelmi érdekből a BKFSZ járatrendjébe való be- és kikapcsolása hivatalból, nem polgári szerveké kérelemre történik. A kérelmet az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete vezetőjének (parancsnokának) kell megküldeni.

(2) Bekapcsolási kérelem előterjesztője a minősített küldemény-forgalommal rendelkező, az (1) bekezdésben meghatározott polgári szerv. A kérelem tartalmazza a bekapcsolásra kért szerv megnevezését, székhelyét, a futárszolgálat igénybevételének gyakoriságát.

(3)* Budapesti székhelyű katonai szervezetnek, továbbá polgári szervnek az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetéhez történő bekapcsolására az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetének vezetője (parancsnoka) intézkedik.

(4)* Az ÁFSZ országos rendszerébe a vidéki székhelyű katonai szervezet közvetlen bekapcsolását lehet kérni. A bekapcsolási igénybejelentést az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetének vezetője (parancsnoka) küldi meg az ÁFSZ-nek, a katonai szervezet kikapcsolása is rajta keresztül kezdeményezhető. Hatáskörébe tartozik az ÁFSZ országos rendszerébe bekapcsolt katonai szervek futárutaltsági rendjének meghatározása is, melyet a bekapcsolási igénybejelentéssel egyidejűleg kell közölni az ÁFSZ-szel.

(5)* A bekapcsolt szervek adatait az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete nyilvántartja.

(6) A futárszolgálatból való kikapcsolás kérelemre történik.

(7)* A katonai futárutaltság és járatrend változtatást az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetének vezetője (parancsnoka) engedélyezi.

A feladható küldemények, méret- és tömeghatárok

10. § (1) BKFSZ útján feladható küldemény méretének és tömegének határai

a) egy futárállomás alkalmanként maximum 25 kg küldeményt adhat fel, azonban egy futárszak nem lehet több mint 20 kg,

b) egy (különálló) küldemény nem haladhatja meg a 200 cm-es összhosszúságot (teljes hossz + terület).

(2) Az ÁFSZ közreműködésével továbbítandó küldeményre a szolgálat tevékenységének szabályozásáról szóló rendelkezéseket kell alkalmazni. Postai szolgáltatóhelyen feladható küldemény méretének és tömegének határait a postai szolgáltató Üzletszabályzata és az Általános Szerződési Feltételek határozzák meg.

(3) Életet, testi épséget, egészséget, a többi küldeményt, illetőleg szállítást veszélyeztető küldemény nem adható fel.

(4) A küldemény nem tartalmazhat folyékony, törékeny, robbanó, gyúlékony vagy más veszélyes anyagot, fegyvert, lőszert, kábítószer, mérgező és sugárzó anyagot, bankjegyet, értékpapírt, nemesfém tárgyat, drágakövet. Kivételt képez, ha a felsoroltakat bűnjelként a Katonai Ügyészségek Katonai Főosztály Kriminálisztikai Laboratórium részére kell szállítani. A speciális csomagoló eszközt a feladó biztosítja.

A küldemény átvételének megtagadása, forgalomból történő kizárása

11. § (1) BKFSZ sérült csomagolású küldeményt, továbbá a 10. § (1)-(3) bekezdésben előírtaknak meg nem felelő küldeményt továbbításra nem vesz át.

(2) BKFSZ a küldeményt a forgalomból kizárja, ha továbbítás során nyilvánvalóvá válik, hogy a küldeményben a 10. § (4) bekezdésében felsorolt tiltott küldemény van. Tiltott küldeményt észlelő személy a szolgálati előjárójának haladéktalanul jelentést tesz.

Kézbesíthetetlen küldemény

12. § (1) Nem kézbesíti a küldeményt a BKFSZ, ha

a) a címzett kétséget kizáróan nem azonosítható,

b) a címzett a küldemény átvételét megtagadja,

c) a küldemény futárszolgálattal nem továbbítható,

d) a címzésben meghatározott katonai szervezet, polgári szerv nincs bekapcsolva a futárszolgálat rendszerébe, vagy az adott helyen átvételre jogosult személy nincs.

(2) A kézbesíthetetlen küldeményt a BKFSZ - a kézbesíthetetlenség okának a borítékon, csomagon történő feltüntetésével, aláírásával, bélyegzőjének lenyomatával ellátva - a feladónak visszaküldi, kivéve az (1) bekezdés c) pontja szerinti küldeményt, melynek visszavételéről a BKFSZ értesítése alapján a feladó gondoskodik.

Kárfelelősség

13. § (1)* Az átvett küldeményekben bekövetkezett anyagi károkért a BKFSZ a kártérítési felelősségről, valamint egyes meg nem térülő károk leírásának és törlésének szabályairól szóló 10/2013. (VIII. 12.) HM rendeletben előírtak figyelembevételével felel.

(2) Kizárja a BKFSZ kártérítési felelősségét, ha a kár

a) a küldemény belső tulajdonsága vagy a csomagolásnak az átvételkor nem észlelhető hiányossága, vagy hibás címzés miatt következett be,

b) a BKFSZ működési körén kívül eső elháríthatatlan okból keletkezett.

(3) A küldemény átvételekor nem észlelhető tulajdonság folytán bekövetkező eseményekért a felelősség a feladót terheli.

Tudakozódás

14. § (1) Az átvett küldeményről az azonosításhoz szükséges adatok közlésével a feladó és a címzett a BKFSZ-től felvilágosítást kérhet.

(2) A feladó kérésére a továbbítás várható idejét a BKFSZ a küldemény átvételekor közli.

(3) A még nem továbbított küldeményt a feladó kérésére a BKFSZ visszaadja.

(4) A BKFSZ a bekapcsolt szerv kérésére közli, hogy az általa megjelölt szerv be van-e kapcsolva a BKFSZ, illetve az ÁFSZ rendszerébe.

Díjtérítés

15. § (1) Minősített küldemény, valamint külföldi minősítésű küldemény továbbítása díjmentes.

(2) Nyílt szolgálati küldemény továbbítását a BKFSZ díjmentesen, az ÁFSZ szerződés alapján díjtérítés ellenében végzi.

(3) Postai szolgáltatóhelyen feladott postai küldemények díjtérítését a postai szolgáltató Üzletszabályzatában, valamint az Általános Szerződési Feltételekben meghatározottak szerint kell leróni.

Záró rendelkezések

16. § (1)* A HM Honvéd Vezérkar főnöke meghatározza a BKFSZ szervezetét. A BKFSZ-t az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetének vezetője (parancsnoka) vezeti, a BKFSZ szakmai irányítása a HM informatikai és információvédelmi feladatokért felelős szervének hatáskörébe tartozik.

(2)* BKFSZ rendszerébe történő be- és kikapcsolás, futárállomás kijelölés, a futárállomáshoz való utalás az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete vezetőjének (parancsnokának) a jogköre.

(3) Rendkívüli állapot időszakára a BKFSZ tevékenységi rendjét külön rendelet tartalmazza.

(4)* Az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete kivételével a rendszeresített futárt, futárkísérőt a katonai szervezet ügyviteli szerv állományába vezénylik.

(5)* M-re lebiztosított futár- és táboriposta szakmai számú személyi állomány kiképzését és továbbképzését az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete hajtja végre.

(6)* A gyanús küldemények biztonsági vizsgálatát végrehajtó MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete, az MH összhaderőnemi feladatokért felelős szervezetének nyílt küldeménykezelő részlege gyanús küldeményt vizsgáló berendezéssel rendelkezik.

(7)* A rendeletben nem szabályozott ügyviteli előírásokat, okmánymintákat a Magyar Honvédség Titokvédelmi Szabályzata tartalmazza.

(8)* A BKFSZ működéséhez szükséges eszközt (kódszámzáras irattáska, küldeménycímke, bélyegző,

igazolványok stb.) a tárgy szerint illetékes anyagnemfelelős főnök az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezete vezetőjének (parancsnokának) rendelkezése szerint biztosítja. A futárjárat-parancsnok feladata végrehajtásának időtartamára szolgálati mobiltelefonnal rendelkezik.

17. § (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) A rendelet hatálybalépése után a BKFSZ szolgáltatásait korábban is igénybe vevő katonai szervezeteknek és a honvédelmi érdekből bekapcsolt polgári szervezeteknek, továbbá az ÁFSZ rendszerébe bekapcsolt katonai szervezeteknek nem kell új kérelmet előterjeszteni.

Melléklet a 6/2003. (II. 7.) HM rendelethez*

Belföldi katonai futárigazolvány leírása

A belföldi katonai futárigazolvány formája

A futárigazolvány mérete 8x5 cm, kétoldalas, számítógépes színes rajzolattal és a „B” védelmi kategóriának megfelelő védelmi elemekkel készült okmány.

Az előoldal tartalma:*

- a Magyar Honvédség színes logója,
- a MAGYAR HONVÉDSÉG és a BELFÖLDI KATONAI FUTÁRIGAZOLVÁNY felirat,
- „B”-vel kezdődő hatjegyű sorszám, amely 000200-val kezdődik,
- a futár (vagy a futárkísérő) neve és rendfokozata, amelyet a kiadmányozó tölt ki,
- a RÉSZÉRE és az ÉRVÉNYES VISSZAVONÁSIG, továbbá „A ... SZÁMÚ SZOLGÁLATI (KATONAI) IGAZOLVÁNY” felirat. A pontozott részbe a

kiadmányozó írja be az illető személy szolgálati vagy katonai igazolványának számát, pl. MH-I 023044,

- a „KELT:” felirat és a kiadás dátuma. A dátumot a kiadmányozó írja be,

- a „A FUTÁR ALÁÍRÁSA”, továbbá a „Katonai Futárszolgálat vezetője” felirat, és az aláírás helyét jelölő szaggatott vonal. Használatba vétel előtt a futár aláírás minta céljából írja alá az igazolványt. Az MH futárszolgálati tevékenység végzéséért felelős szervezetének vezetője (parancsnoka) aláírásával hitelesíti az igazolványt.

A hátoldal tartalma:

A futár jogállása a 6/2003. (II. 7.) HM rendelet alapján:

1. A futár köteles a küldeményt átvenni, és azt az átvételre jogosult személynek átadni, fegyveres biztosítással továbbítani.

2. Igazoltatás, fokozott ellenőrzés során a futárjárat a személyazonossága megállapításáig tartóztatható fel. Gépjárműve átvizsgálására, illetőleg személyi szabadsága korlátozására, büncselekmény gyanúja esetén kerülhet sor. A lezárt küldemény nem bontható fel. Az intézkedést végrehajtó személy gondoskodik a küldemény őrzéséről.

3. A futárjárat a járatrendben vagy az útba indító által kijelölt útvonalon történő továbbhaladását forgalomkorlátozás és területlezárás esetén is biztosítani kell, kivéve, ha a forgalomkorlátozás olyan okból történik, amely miatt minden forgalom szünetel. Ez esetben a futárjárat a meghatározott útvonaltól eltérhet. A futárjárat szolgálati gépjárműve várakoztatására a korlátozott várakozási övezetben lévő, illetve díjköteles várakozó-(parkoló-)helyet térítésmentesen igénybe veheti.

4. A futárjárat a küldeményátadás, átvétel idejére az objektumba beléphet, ott tartózkodhat.

5. A futár a gépjárműve átadását rendőrségi igénybevételre történő átengedésre vonatkozó felkérésre, a személyes javak rendőri intézkedés keretében történő igénybevételével és a kártalanítással kapcsolatos eljárásról szóló 137/1994. (X. 26.) Korm. rendelet 3. § (2) bekezdésének *c)* pontjára figyelemmel megtagadja.

A belföldi katonai futárigazolvány védelme

A belföldi katonai futárigazolvány hitelesítés után, a fizikai behatások, továbbá illetéktelen személyek hozzáférhetősége elleni védelem céljából, műanyag tokba lehegesztésre kerül.

12/2004. (V. 7.) HM rendelet
a NATO fegyveres erők futár- és tábori posta
szolgálatáról szóló 2109 LOG (EDITION 5)
egységesítési dokumentum végrehajtásának egyes
kérdéseiről

A postáról szóló 2003. évi CI. törvény 53. §-a (5) bekezdésének *a*) pontjában, valamint a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 10. § *k*) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a NATO fegyveres erők futár- és tábori posta szolgálatáról szóló 2109 LOG (EDITION 5) egységesítési dokumentum (a továbbiakban: STANAG 2109) alkalmazhatósága érdekében - az informatikai és hírközlési miniszterrel egyetértésben - a következőket rendelem el:

1. § A rendelet hatálya a Honvédelmi Minisztériumra (a továbbiakban: HM), a HM-nek közvetlenül alárendelt szervezetekre, a honvédelmi miniszter közvetlen irányítása és felügyelete alá tartozó szervezetekre, a Magyar Honvédség (a továbbiakban: MH) katonai szervezeteire, valamint a postáról szóló 2003. évi CI. törvény 50. §-ban kijelölt egyetemes postai szolgáltatóra (a továbbiakban: Magyar Posta Részvénytársaság) terjed ki.

2. § (1) A STANAG 2109-ben meghatározott elvek és kötelezettségek magyarországi vonatkozású alkalmazásáról - tekintettel az Egyetemes Postaegyesület XXII. Pekingi Kongresszusán elfogadott Egyetemes Postaegyezmény és Zárójegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 121/2001. (VII. 10.) Korm. rendelettel hatályba léptetett Egyetemes Postaegyezmény előírásaira - a honvédelmi miniszter az MH futár- és tábori posta szervei útján, a Magyar Posta Részvénytársaság bevonásával gondoskodik.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak végrehajtásának feltételeit a HM nevében a futár- és tábori posta feladatok szakirányításáért felelős, a HM Szervezeti és Működési Szabályzatában meghatározott HM szervezet vezetője (a továbbiakban: vezető) és a Magyar Posta Részvénytársaság együttműködési megállapodásban határozzák meg, amely rögzíti:

- a) az együttműködésben kijelölt szervezeti egységeket,
- b) az együttműködés területeit,
- c) a Magyar Posta Részvénytársaság által nyújtott szolgáltatások körét,
- d) a díjszabás és a kártérítés rendjét,
- e) az alkalmazandó formanyomtatványok típusát, a Tábori Posta bélyegzőlenyomat elfogadásának feltételét,
- f) a küldeménycsere végrehajtása érdekében az átadó pont kijelölésének módját, a biztonsági követelményeket és a folyamatos készenlét biztosítását,
- g) a küldeményekkel és a szolgáltatásokkal kapcsolatos biztonsági követelményeket,
- h) a polgári postaigazgatással való kapcsolattartást és a zavartalan együttműködést biztosító egyéb szabályokat.

(3) A (2) bekezdésben foglalt együttműködési megállapodást a rendelet hatálybalépésétől számított 90 napon belül meg kell kötni.

3. § A vezető:

- a) felelős az MH futár- és tábori posta szervek és a Magyar Posta Részvénytársaság együttműködésének megszervezéséért és biztosításért,
- b) megtervezi és koordinálja a nemzeti és más NATO fegyveres erők futár- és tábori posta küldeményeinek továbbítását,

c) az információ- és dokumentumvédelemért felelős HM szervezettel együttműködve meghatározza a biztonsági követelményeket az MH futár- és tábori posta szervezeteinél,

d) az e rendeletben meghatározott feladatok végrehajtása érdekében gondoskodik az MH futár- és tábori posta szerveinek felkészítéséről.

4. § Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

**VÁLOGATOTT MAGYAR
POSTATÖRTÉNET VÁLOGATOTT
BIBLIOGRÁFIÁJA**

Hennyey Vilmos: A magyar posta története. Budapest, 1926, Wodianer F. és Fiai Könyvnyomda Rt. 290 p.

Hencz Lajos: A magyar posta története és érdemes munkásai. Budapest, 1937, Merkantil Nyomda. 593 p.

50 éves a Posta Központi Javító Üzeme. Sajtó alá rend.: S. Nagy Sándor. Bp., 1957. 28 p., 39 t.

A Magyar Posta képekben. Budapest, Révai Nyomda, 1963. 130 p.

A hírközlés krónikájáról. Adalékok a posta történetéhez. Szerk.: Vajda Endre. Bp., 1965. 173 p.

A Távközlési Kutató Intézet jubileumi évkönyve, 1950-1970. Szerk. Asztalos György. Budapest, Távközlési Kutató Intézet, 1971. 392 p.

A magyar bélyegek monográfiája. 1–7. köt. Bp., 1965–1981. (Postatörténeti fejezetekkel.)

Vajda Endre: A posta története. Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967. 472 p.

A Posta Rádió- és Televízió Műszaki Szolgálat 25 éve. Bp., 1970. 206 p., 1 t.

Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1787–1850, Békéscsaba, Békéscsaba Város Tanács, 1972. 222 p.

Kamody Miklós: A Rákóczi-szabadságharc postája: Válogatott iratok. Vaja, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1981, 206 p.

A postai kutatás története. 1891–1971. (Főszerk.: Szekér Ferenc.) Bp., 1971. 254 p.

Siposné Seregi Zsuzsanna: A Magyar Posta függetlenné válásának története és az 1867. évi első

magyar bélyegkiadás. Budapest, Magyar
Bélyegyűjtők Országos Szövetsége, 1982.
<https://mek.oszk.hu/17600/17622/>

A postát és a távközlést érintő hatályos jogszabályok
és utasítások gyűjteménye. Szerk. Odry Mihály–
Kosinszky Szabolcs. Budapest, Magyar Posta, 1985.
755 p.

Cserhalmi Imre: Vonalban vagyunk?: Kibeszélések
és beszélgetések a Postáról. Budapest, Kossuth
Kiadó, 1989. 161 p.

Postamérnöki szolgálat 50 éve, 1887–1937. Szerk.
Rimótzky Mihály et al. Budapest, Távközlési
Könyvkiadó, 1990. 368 p.

Bakos János–Kiss Antalné–Kovács Gergelyné:
Postaépítészeti Magyarország, Távközlési
Könyvkiadó, Budapest, 1992.

Siposné Seregi Zsuzsanna–Nagy Ferenc: A Magyar
Posta függetlenné válásának története és az 1867.
évi első magyar bélyegkiadás / A magyar
postaigazgatás havasalföldi és moldvai cs. és kir.

konzulátusi postaügynökségeinek története és az 1867. évi soldos bélyegkiadás. Budapest, Magyar Bélyegyűjtők Országos Szövetsége, 1992. 155 p.
<https://mek.oszk.hu/18300/18336/18336.pdf>

Siposné Seregi Zsuzsanna: A független magyar postaigazgatás és a tábori postaszolgálat története, 1848–1849. Budapest, Magyar Posta, 1999. 348 p.
<https://mek.oszk.hu/18200/18247/>

Szabó Jenő: Egy évszázad postás mezben: A Budapesti Posta- és Táviratisztviselők Sportegyesülete és jogutódai története, 1899–1999. Budapest, Postás-Matáv Sportegyesület, 1999. 234 p.

Nikodém Gabriella–Szabó Jenő: A magyar bélyeg története. Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010. 244 p.

Dán János: A Magyar Királyi Tábori Posta a II. világháborúban, 1938–1948, Budapest, Szerzői kiadás, 2011. 512 p.

Horváth Lajos: Kárpátalja postatörténete a kezdetektől 2014-ig. Nyírtelek, Gidófalvy Kiadó, 2015. 460. p.

Rákóczi Margit: A posta. Budapest, Változó Világ, 2022. 128 p.

FELHASZNÁLT ÉS KAPCSOLÓDÓ HAD- ÉS RENDÉSZETTÖRTÉNETI TÁRGYÚ SZAKMUNKÁK BIBLIOGRÁFIÁJA

ABLONCZY Balázs, Teleki Pál, Budapest, Osiris Kiadó, 2005.

ABLONCZY Balázs, A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések, *Múltunk*, 2008/1, 29–56.

ABLONCZY Balázs, *Keletre, magyar! A magyar turanizmus története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2016.

ABLONCZY Balázs, *A miniszterelnök élete és halála. Teleki Pál (1879–1941)*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

ABLONCZY Balázs, *Ismeretlen Trianon*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

ÁDÁM T. István, *A nyugat-magyarországi felkelés története*, Budapest, Külpolitika Kiadása, 1935.

A Horthy-korszak Magyarországá jugoszláv szemmel. Délszláv levéltári források 1919–1941, forráskiad.

HORNYÁK Árpád, Pécs–Budapest, Kronosz Kiadó
– MTA BTK Történettudományi Intézet, 2016.

ANDAHÁZI SZEGHY Viktor, Trianontól Bledig. A Magyar Királyi Honvédség szervezése és lehetőségei 1920–1938 között, *Hadtudomány*, 2019/3, 15–23.

Christopher ANDREW, *The Secret World. A History of Intelligence*, London, Penguin Books, 2019.

ANGYAL Béla, Magyar szervezetek és mozgalmak Csehszlovákiában 1918–1921. I. rész, *Fórum*, 2000/1, 13–20.

ANGYAL Béla, *Érdekvédelem és önszerveződés. Fejezetek a csehszlovákiai magyar pártpolitika történetéből*, Dunaszerdahely, Fórum Intézet – Lilium Aurum Kiadó, 2002.

ÁROKAY Lajos, Az önálló magyar katonai attaséi szolgálat előzményei 1918–1919, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1983/1, 73–95.

ÁROKAY Lajos, A rejtett magyar katonai attaséi szolgálat első állomáshelyeinek felállítása, 1920–1923, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1983/3, 356–381.

ÁROKAY Lajos, A rejtett magyar katonai attaséi szolgálat tevékenysége 1923–1928 között, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1983/4, 574–592.

A Wilhelmstrasse és Magyarország. Német diplomáciai iratok Magyarországról (1918–1934). I. kötet. *Az 1920-as évek*, forráskiad. NÉMETH István, Budapest, magánkiadás, 2017.

A XX. század magyar beszédei, szerk. Vajda Barnabás, Budapest, Agave Kiadó, 2007.

Az Endre–Bakj–Jaross-per, forráskiad KARSAI László, MOLNÁR Judit, Budapest, Cserépfalvi Kiadó, 1994.

B. STENGE Csaba, Fejezetek a Rongyos Gárda kárpátaljai bevetésének történetéből, I. A salánki megadás, *Acta Academia Beregsasiensis*, 17. évf. 2018, 39–66.

B. STENGE Csaba, Magyar hadműveletek Kárpátalja visszacsatolása során, 1939. március. II. fázis (I. rész), *Sereg Szemle*, 2018/2, 106–114.

B. STENGE Csaba, Magyar hadműveletek Kárpátalja visszacsatolása során, 1939. március. II. fázis (II. rész), *Sereg Szemle*, 2018/3–4, 121–129.

B. STENGE Csaba, Fejezetek a Rongyos Gárda kárpátaljai bevetésének történetéből II. Térképhelyesbítő a „vízkereszti csatában”, 1939. január 6-án, *Limes*, 2020/7, 43–58.

BALLA Tibor, A trianoni békediktátum és az önálló magyar haderő, *Honvédségi Szemle*, 2020/3, 109–122.

BARTHA Ákos, Bajcsy-Zsilinszky Endre. Életút és utóélet, Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2020.

BARTHA Ákos, Az utolsó csepp a pohárban. Soltra József rendőr meggyilkolása, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása*. (Rendészettörténeti Tanulmányok 2.), szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona–

TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 28–44.

BARTHA Ákos, Fajvédelem és ellenállás, *Regio*, 2021/2, 251–271.

BARTHA Ákos, *Véres város. Fegyveres ellenállás Budapesten, 1944–1945*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

BARTHA Ákos, A magyar fajvédelem útjai a második világháború idején, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÖNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 187–210.

BARTHA Ákos, *Törzsökösök, rongyosok, turániak. Németellenes magyar fajvédelem 1938–1945*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

BARTHA Ákos – PÓCS Nándor – SZÉCSÉNYI András, Egy hosszan „ébredő” túlélőművész. Zsabka Kálmán pályarajza (1897–1971) I. rész, *Múltunk*, 2019/2, 138–180.; II. rész: *Múltunk*, 2019/3, 234–276.

BELLÉR Béla, *Az ellenforradalom nemzetiségi politikájának kialakulása*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975.

Bethlen István titkos iratai, forráskiad. SZINAI Miklós – SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1972.

BODÓ Béla, The White Terror in Hungary. The Social World of Paramilitary Groups, *Austrian History Yearbook*, 2011/42, 133–163.

BODÓ Béla, Héjjas Iván. Egy ellenforradalmár élete, *2000*, 2010/10, 9–27.

BODÓ Béla, *Pál Prónay. Palamilitary Violence and Anti-Semitism in Hungary, 1919–1921*, The Carl Beck Papers in Russian and East-European Studies, No. 2101, Pittsburgh, University of Pittsburgh, 2011.

BODÓ Béla, Favorites or Pariahs? The Fate of the Right-Wing Militia Men in Interwar Hungary, *Austrian History Yearbook*, 2015/46, 327–359.

BODÓ Béla, *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, London, Routledge, 2019.

BODÓ Béla, *A fehérterror*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2022.

BODÓ Béla, *Oppression, Terror and „Split Legitimation”. The Troubled Relationship between the Conservative Authoritarian State and Its Right-wing Critics in Hungary between 1919 and 1945*, in *A Transnational History of Right-Wing Terrorism. Political Violence and the Far Right in Eastern and Western Europe since 1900*, szerk. Johannes DAFINGER – Moritz FLORIN, London, Routledge, 2022, 46–69.

BOROS Ferenc, *Magyar–csehszlovák kapcsolatok 1918–1921-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1970.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Öt nemzedék, és ami előtte következik... A temesvári Levente-pör, 1919–1920*, Budapest, Noran Kiadó, 2006.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Iffj. Niamešny Mihály és a temesvári Levente-per, 1919–1920*, Budapest, Helikon Kiadó, 2010.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Kisfiúk a nagy viharban. A temesvári „Levente-pör” – az első román „irredenta per” története, 1919–1922*, Budapest, Kortárs Kiadó, 2020.

BOTLIK József, A nyugat-magyarországi felkelés. 1921. augusztus 28. – október 4., *Valóság*, 2007/3, 24–47, illetve 2007/4, 39–58.

BOTLIK József, *Nyugat-Magyarország sorsa, 1918–1921*, Vasszilvág, Magyar Nyugat Könyvkiadó, 2012.

BÖDŐK Gergely, *Vörös- és fehérterror Magyarországon, 1919–1921*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2018.

Timothy S. BROWN, *Weimar Radicals. Nazis and Communists Between Authenticity and Performance*, New York, Berghahn Books, 2009.

Csak szolgálati használatra! Iratok a Horthy-hadsereg történetéhez, 1919–1938, szerk. HETÉS Tibor, MORVA Tamásné, Budapest, Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, 1968.

Alexander CLIFFORD, *Hindenburg, Ludendorff and Hitler. Germany's Generals and the Rise of the Nazis*, London, Pen and Sword Military, 2021.

CSAPLÁR-DEGOVICS Krisztián, „*Nekünk nincsenek gyarmataink és bódítási szándékaink*”. *Magyar részvétel a Monarchia gyarmatosítási törekvéseiben a Balkánon (1867–1914)*, Budapest, ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2022.

CSELÉNYI Zsuzsanna, *Az Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME) működése 1918–1920, Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Sectio Historia*, 1991/20, 51–67.

CSONKA Laura, Nemzetközi és hazai fellépés a népbiztosok megkegyelmezése érdekében, *Archívnet*, 2015/3.

https://archivnet.hu/politika/nemzetkozi_es_hazai_fellepes_a_nepbiztosok_megkegyelmezese_erdeken.html

CSUNDERLIK Péter, *Radikálisok, ateisták, szabadjongolodók. A Galilei Kör története (1908–1919)*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2017.

DÁN János, *A Magyar Királyi Táborig Posta a II. világháborúban, 1938–1948*, Budapest, Szerzői kiadás, 2011.

DEMETER Gábor, *Kisállami törekvések és nagyhatalmi érdekek a Balkán-háborúk idején (1912–1913)*, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2007.

DEMETER Gábor, *A két Balkán-háború hadtörténete (1912–1913)*, Debreceni, Kossuth Egyetemi Könyvkiadó, 2008.

DEMETER Gábor, *Diplomatic Struggle for Supremacy over the Balkan Peninsula 1878–1914*, Szófia, Institute for Historical Studies, Bulgarian Academy of Sciences, 2017.

DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund, *Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat – a két világháború között, Nemzetbiztonsági Szemle, MMXV/I, 146–197.*

Dokumentumok az 1918/19-es forradalmak Duna–Tisza közti történetéhez, szerk. ROMSICS Ignác, Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Levéltár, 1976.

DOMONKOS László, *A Héjjas-nyárfa árnyékában*, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.

DÓSA Rudolfné, *A MOVE. Egy jellegzetesen magyar fasiszta szervezet*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

DROZDY Győző, *Elvett illúziók. Drozdy Győző emlékiratai*, szerk. PAKSY Zoltán, Budapest, Kossuth Kiadó, 2007.

ERDÉLYI Péter, *Képviselőtestületi választások 1929-ben Csongrádon*, (Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2003), szerk. ERDÉLYI Péter – SZŰCS Judit, Szeged, Móra Ferenc Múzeum, 2002, 119–125.

ERDEŐS László, *A magyar honvédelem egy negyedszázada 1919–1944*, szerk. BABUCS Zoltán, Gödöllő, Attraktor Kiadó, 2007.

FÁBIÁN Máté, *Borbély-Maczkó Emil (1887–1945). Politikai életrajz*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola, 2019.

FÁBIÁN Máté, *Egy fajvédő főispán. Borbély-Maczkó Emil (1887–1945)*, Budapest, Kronosz Kiadó – Magyar Történelmi Társulat, 2020.

FAZEKAS Csaba, Prohászka Ottokár és a „hungarizmus” fogalmának genezise, *Múltunk*, 2017/1, 4–34.

FEGYÓ János, *Adalékok a szélsőjobboldal fokozódó szervezkedésének történetéhez a gazdasági világválság éveiben*, in *A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Évkönyve, 1967–1968*, Budapest, Népművelési propaganda iroda, 1969, 261–289.

FIZIKER Róbert, *Habsburg kontra Hitler. Legitimisták az Anschluss ellen, az önálló Ausztriáért*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2010.

FODOR Miklós Zoltán, Az Etelközi Szövetség története, in *Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 2007* (XXXI.), Salgótarján, 2008, 118–156.

FORGÁCS Balázs, *Gerillák, partizánok, felkelők. Az irreguláris hadviselés elméletének története – korunk kihívásai*, Budapest, HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Nonprofit Kft., 2020.

FOGARASSY László, A Prónay-Ranzenberger pör (1930–1932), *Soproni Szemle*, 1978/1, 23–40.

Norbert FREI, *National Socialist Rule in Germany. The Führer State 1933–1945*, Oxford, Oxford University Press, 1987.

GARAMI Erika, *Az 1920-as évekbeli magyarországi frankhamisítás numizmatikai vonatkozásai*, Numizmatikai Közlöny, 2003–2004/CII–CIII, 65–71.

GERGELY Ernő–SCHÖNWALD Pál, *A Somogyi–Bacsógyilkosság*, Budapest, Kossuth Kiadó, 1978.

GERGELY Jenő, Gömbös Gyula. *Politikai pályakép*, Budapest, Vince Kiadó.

GELLÉRT Ádám, Egy antiszemita hármastablógyilkosságtól a kegyelemig, Index.hu, 2018. október 26.

https://index.hu/techtud/tortenelem/2018/10/26/mit_kezdjunk_hejjas_ivannal_100_ev_utanan/

GELLÉRT Ádám, Béla Bodó: *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, (Mass Violence in Modern History 5.), Routledge, London–New York 2019. 333 oldal, *Századok*, 2020/4, 892–894.

GERGELY Ferenc–KISS György, *Horthy leventéi. A leventeintézmény története*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1976.

Robert GERWARTH, *The Vanquished. Why the First World War Failed to End, 1917–1923*, Farrar, Straus and Girou, 2016.

Robert GERWARTH, *Harc a Vörös Szörnyeteggel. Ellenforradalmi erőszak Közép-Európa vereséget szenvedett államaiban*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 71 – 92.

Robert GERWARTH–John HORNE, *Paramilitarizmus az első világháború után*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32.

GOTTFRIED Barna, *Thuróczy István és a román király elleni merénylet*, *Székegyföld*, 2010/7, 79–101.

GOTTFRIED Barna–NAGY Szabolcs, *A Székegy Hadosztály története*, Csíkszereda, Csíkszereda Kiadóhivatal, 2019.

G. SOÓS Katalin, *A nyugat-magyarországi kérdés 1918–1919*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

G. SOÓS Katalin, Magyar–bajor–osztrák titkos tárgyalások és együttműködés, 1920–1921, *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica*, 1967/XVII, 3–43.

G. SOÓS Katalin, *Burgenland az európai politikában 1918–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1971.

GULYÁS László, *A Horthy-korszak külpolitikája. 1. Az első évek 1919–1924*, Máriabesnyő, Attraktor Kiadó, 2012.

GULYÁS Martin, Az 1945-ös csongrádi földosztás vesztesei, *Emlékeztető*, 2016/1–2, 52–68.

GYURGYÁK János, *Magyar fajvédők*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

Hadtudományi Lexikon. Új kötet, főszerk. KRAJNCZ Zoltán, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019.

HATOS Pál, *Az elátkozott köztársaság. Az 1918-as összeomlás és forradalom története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

HATOS Pál, *Rosszfiúk világforradalma. Az 1919-es magyarországi tanácsköztársaság története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

HATOS Pál, Veszedelmes viszonyok? A két világháború közötti katolikus–protestáns versengés történelmi kontextusai, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÖNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 137–166.

HETÉNYI IMRE, *Amikor a rend őre voltam*, Budapest, Pantheon Kiadás, 1941.

Ulrike Claudia HOFFMANN, *„Verräter verfallen der Feme!” Fememorde in Bayern in den zwanziger Jahren*, Köln–Weimar, Böhlau Verlag, 2000.

HOLLÓSI Gábor, Országgyűlési választási rendszer a Horthy-korszak Magyarországon, *Pro Publico Bono: Magyar Közigazgatás*, 2015/1, 115–133.

Horthy Miklós titkos iratai, forráskiad. SZINAI Miklós, SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1965.

HORTHY Miklós, *Emlékirataim*, Budapest, Európa Kiadó, 1990.

HOLLÓS Ervin–LAJTOS Vera, *Horthy Miklós, a fehérek vezére*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1985.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. I. Az ellenforradalom hatalomra jutása és rémuralma Magyarországon 1919–1921, forráskiad. KARSAI Elek, KUBITSCH Imre, NEMES Dezső, PAMLÉNYI Ervin, Budapest, Szikra Kiadó, 1956.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924, forráskiad. KARSAI Elek, NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. III. Az ellenforradalmi rendszer gazdasági helyzete és politikája Magyarországon 1924–1926, forráskiad. KARSAI Elek,

NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. IV. Az ellenforradalmi rendszer külpolitikája 1927. január 1. – 1931. augusztus 24., forráskiad. KARSAI Elek, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez 2., szerk. HORVÁTH Ibolya – SOLT Pál – SZABÓ Győző – ZANATHY János – ZINNER Tibor, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1993.

JAGADICS Péter, A Horthy-hadsereg Nemzetvédelmi Szolgálat, *Szakmai Szemle – A Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának szakmai kiadványa*, 2010/3, 191–205.

JANKOVICH Arisztid, *A Nemzeti Hadsereg (1919)*, forráskiad. GYÖRGY Sándor, Budapest, Szülőföld Könyvkiadó – Trianon Múzeum, 2019.

Nigel H. JONES, *Hitler's Heralds. The Story of the Freikorps, 1918–1923*, Dorset, Barns and Noble, 1995.

KÁDÁR Gábor–VÁGI Zoltán, *Antiszemita atrocitások, gyilkosságok, pogromok a fehérterror időszakában*, ELTE Társadalmi Konfliktusok Kutatóintézete, 2010.
http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=138:antiszemita-atrocitasok-gyilkosságok-pogromok-a-feherterror-idszakaban-&catid=16:esetek

KÁDÁR LYNN Katalin, *Eckhardt Tibor amerikai évei, 1941–1972*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2006.

KÁNTÁS Balázs, *A Duna–Tisza közti dosszié. Három alapvető forrás a Duna–Tisza közti paramilitáris erőszak történetéhez, 1919–1924*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A különítményesek nyomában. Tanulmány és források Héjjas Iván paramilitáris vezető és különítménye tevékenységéről, 1919–1923*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Váry Albert koronaügyész-helyettes összefoglaló jelentése a fehérterror Duna–Tisza közén zajlott*

eseményeiről, 1922, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Konszolidáció kézigránáttal? Az Ébredő Magyarok Egyesületének antiszemita indíttatású jászkarajenői merényletéről*, 1922, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A csongrádi bombamerénylet. Sajtó- és egyéb források a Horthy-korszak egyik antiszemita terrorcselekményének kontextusához, 1923–1924*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A Csocsó bácsi-féle összeesküvés: Apor Viktor tartalékos honvéd főhadnagy és társai hatalomátvételi terve, 1923*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Árnyékkatonák és árnyékpolitikusok. Újabb dokumentumok a Horthy-korszak első éveinek radikális jobboldali titkos paramilitáris szervezeteinek működéséről, 1923–1926*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Héjjas Iván paramilitáris vezető és különítménye szerepe a Duna–Tisza közti fehérterrorban, valamint az ellenük lefolytatott ügyészi vizsgálat, 1920–1922*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Documenta Paramilitaria Hungarica. Tanulmány és történeti források a Kettőskereszt Vérszövetség titkos irreguláris katonai alakulat tevékenységéről. 1919–1945*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Fehérterror a Duna–Tisza közén: Héjjas Iván főhadnagy és különítménye tevékenysége, 1919–1921. White Terror in the Danube–Tisza Interfluve The Activities of First Lieutenant Iván Héjjas and His Detachment, 1919–1921*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Milicisták, puccsisták, terrorfiúk*. Budapest, Művészeti és Irodalmi Jelen Kft., 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Rendőrgyilkosság az Oktogonnál: Tanulmány és levéltári források Soltra József rendőr meggyilkolásának körülményeihez és politikai*

kontextusához, 1920. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Antibolsevizmus, irredentizmus, antiszemitizmus, terrorizmus: A Kovács testvérek irredenta indíttatású bűncselekményei és ellentmondásos kapcsolatuk a magyar állami szervekkel, 1923–1925*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A bombaper. A Horthy-korszak első éveinek egyik legnagyobb büntetőpere és politikai kontextusa, 1922–1926*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *„Szép napok” a Britannia Szállóban: Adatok és levéltári források a magyarországi fehérterror egyik hírhedt irreguláris katonai alakulatának fővárosi atrocitásaihoz, 1919–1920*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A bombamerényletek kora: Levéltári források a Horthy-korszak első éveinek politikai terrorizmusához, 1922–1924*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A Brief and Fragmented History of Radical Right-Wing Paramilitary Formations in Hungary in the 1920s*. New Delhi, AkiNik Publications, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *The Dream of the White Internationale: Secret Hungarian-German-Austrian Negotiations and Attempts of Military Cooperation, 1919–1923*. New Delhi, AkiNik Publications, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *The Period of Bomb Attacks: Paramilitary Formations and Terrorism in Hungary in the First Years of the Horthy-Era, 1922–1924*. Zittau, Weser Books, 2022.

KÁNTÁS Balázs, *A Kettőskereszt Vérszövetség: Egy titkos irreguláris katonai szervezet tevékenysége az 1920-as évek Magyarországon. The Double Cross Blood Union: A Secret Irregular Military Formation and its Activity in Hungary During the 1920s*. Budapest, Line Design Kiadó, (Rerum Fides 4.), 2022.

KÁNTÁS Balázs, Héjjas Iván. *Vázlat egy magyar radikális jobboldali katonatiszt-politikus életrajzához és*

kapcsolatrendszeréhez, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2022.

KÁNTÁS Balázs, *Rongyosan és titkosan a hazáért. Töredékek a két világháború közötti irreguláris katonai alakulatok és különleges katonai műveletek történetéből*, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2022.

KÁNTÁS Balázs, *A fehér munkásország. Tanulmány és források a Nemzeti Munkavédelmi Szervezet történetéhez. Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság*, Budapest, 2023.

KARSAI Elek, *Számjeltávirat valamennyi magyar királyi követségnek*, Budapest, Táncsics Kiadó, 1969.

KARSAI László, *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*, Budapest, Balassi Kiadó, 2016.

Janet KERÉKES, *Álarcsból a Fehér Keresztben. A zsidó asszimiláció*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2018.

KERÉKES Lajos, *Olaszország, Magyarország és az osztrák Heimwehr-mozgalom, Történelmi Szemle*, 1961/2, 199–216.

KEREKES Lajos, *Ausztria történelme 1918–1955*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.

KEREKES Lajos, *Hitler-puccs a sörházban*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1976.

KEREPESZKI Róbert, A politikai és társadalmi élet határán. A Társadalmi Egyesületek Szövetsége a Horthy-korszakban, in „...nem leleplezni, hanem megismerni és megérteni”. *Tanulmányok a 60 éves Romsics Ignác tiszteletére*, szerk. GEBEI Sándor – IFJ. BERTÉNYI Iván – RAINER M. János, Eger, Esterházy Károly Főiskola, 373–388.

KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945. Egyetemi ifjúság és jobboldali radikalizmus a Horthy-korszakban*, Máriabesnyő, Attraktor Kiadó, 2012.

KEREPESZKI Róbert, *A Vitézi Rend, 1920–1945*, Máriabesnyő, Attraktor Kiadó, 2013.

KEREPESZKI Róbert, *Darányi Kálmán. Pályakép, személyiség, korrajz*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2018.

David KING, *The Trial of Adolf Hitler. The Beer Hall Putsch and the Rise of the Nazi Germany*, London – New York, W. W. Norton and Company, 2017.

KIRSCHNER Béla, *A „szakszervezeti kormány” hat napja, 1919*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1968.

KOLONTÁRY Attila, *Alekszej von Lampe, Vrangel báró katonai képviselője Magyarországon*, Pécs, PTE BTK Történettudományi Intézet – Modernkori Oroszország és Szovjetunió Történeti Kutatócsoport, (MOSZT-füzetek 1.), 2015.

KOMORÓCZY Géza, *A zsidók története Magyarországon. II. 1849-től a jelenkorig*, Pozsony, Kalligram, 2012.

KONOK Péter, *Az erőszak kérdései 1919–1920-ban. Vörösteror–fehérterror*, *Múltunk*, 2010/3, 72–91.

KÓRÓDI Máté, *Adattár a Magyar Nemzeti Hadsereg különítményes csoportjai és más fegyveres szervek által elkövetett gyilkosságokról, 1919. augusztus 3. – 1921. október 23.*, Budapest, Clio Intézet, (Clio Kötetek 2.), 2020.

KOVÁCS Tamás, Adalékok a Magyar Királyi Külügyminisztérium szerepéhez az államvédelemben és az államrendészetben, *Fons*, 2008/1, 81–94.

KOVÁCS Tamás, Az ellenforradalmi rendszer politikai rendészetének genezise, 1919–1921, *Múltunk*, 2009/2, 64–92, 75.

KOVÁCS Tamás, *Megfigyelés, internálás, deportálás. Az internálás és a toloncolás kérdésköre a két világháború között, különös tekintettel a II. világháború korára*, PhD-értekezés, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola, 2013.

KOVÁCS Tamás, A Nemzeti Hadsereg és a tiszti különítmények, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása. (Rendésztörténeti Tanulmányok 2.)*, szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona – TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 151–172.

KOVÁCS Tamás, *A Honvédelmi Minisztérium „T” Szervének létrejötte és működése, avagy elhárítás és kémkedés az I. világháború végétől a bethleni konszolidációig*, Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2020.

KOVÁCS Zoltán András, Ládai Istvánnak, a Szálasi-kormány belügyminisztériumi államtitkárának fogságban írott feljegyzései, *Lymbus*, 2008/6, 321–355.

KOVÁCS M. Mária, *Liberalizmus, radikalizmus, antiszemitizmus. A magyar orvosi, ügyvédi és mérnöki kar politikája 1867 és 1945 között*, Budapest, Helikon Kiadó, 2001.

KÖPFLER Balázs, Friedrich István szerepe a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának létrejöttében és felbomlásában, *Közép-Európai Közlemények*, 2017/4, 83–100.

KŐSZEGVÁRI Tibor, *Diverzió*, Zrínyi Katonai Kiadó, 1984.

KRISTÓ NAGY István, *A nyilasok*, Budapest, Ezredvég Alapítvány, (Z-füzetek 28.), 1991.

Gabriele KRÜGER, *Die Brigade Erhardt*, Hamburg, Leibnitz Verlag, 1971.

John T. LAURIDSEN, *Nazism and the Radical Right in Austria, 1918–1934*, Koppenhága, The Royal Library – Museum Tusculanum Press, 2007.

L. NAGY Zsuzsa, *Szabadkőművesek*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988.

L. NAGY Zsuzsa, *Egy politikus polgár portréja. Rassay Károly*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2006.

Magyarország a második világháborúban. Lexikon A–Zs, főszerk. SIPOS Péter, Budapest, Petit Real Könyvkiadó – Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete – Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum – Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem – Magyar Hadtudományi Társaság, 1997.

Magyarországi politikai pártok lexikona, 1846–2010,
főszerk. VIDA István, Budapest, Gondolat Kiadó,
2011.

Magyarország történeti kronológiája, 3. 1848–1944,
szerk. BENDA Kálmán, Budapest, Akadémiai Kiadó,
1983.

*Magyar pokol. A magyarországi fehérterror betiltott és
üldözött kiadványok tükrében*, szerk. MARKOVITS
Györgyi, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1964.

MAJOR Ákos, *Népbíráskodás és forradalmi törvényesség.
Egy népbíró visszaemlékezései*, szerk. ZINNER Tibor,
Budapest, Minerva Könyvkiadó, 1988.

MÁRKUS László, *A Károlyi Gyula-kormány bel- és
külpolitikája*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1968.

MÁTHÉ Áron, *A zuglói nyilasok pere 1967. Értelmezési
lehetőségek*, Budapest, Századvég Kiadó, 2014.

MÁTHÉ Áron, *A nyilaskereszt árnyéka. A magyarországi
nemzetiszocializmus elmélete és gyakorlata*, Máriabesenyő,
Attraktor Kiadó, 2019.

MÁTHÉ Áron, *Vörös karszalag. Ideiglenes karhatalmi osztagok 1944–1945-ben*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

Megfigyelés alatt. Dokumentumok a horthysta titkosrendőrség működéséről 1920–1944, forráskiad. BERÁNNÉ NEMES Éva, HOLLÓS Ervin, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1977.

Susanna MEINL, *Nationalsozialisten gegen Hitler. Die nationalrevolutionäre Opposition um Friedrich Wilhelm Heinz*, Berlin, Siedler Verlag, 2000.

Armin MOHLER, *Die Konservative Revolution in Deutschland 1918–1932. Ein Handbuch*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1989.

Paolo MORISI, *Hell in the Trenches. Austro-Hungarian Stormtroopers and Italian Arditi in the Great War*, Warwick, Helion and Company, 2018.

Jun NAKATA, *Der Grenz- und Landesschutz in der Weimarer Republik 1918–1933. Die geheime Aufrüstung und die deutsche Gesellschaft*, Rombach Verlag, Freiburg im Breisgau, 2002.

NÁNÁSI László, *A jogrend szolgálatában. Váry Albert élete és működése, 1875–1943*, Budapest, Magyarország Legfőbb Ügyészsége, 2015.

NÁNDORI Pál, A hirtenbergi fegyverszállítás, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1968/4, 636–657.

NÁNDORI Pál, *A marseilles-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

NEMES Dezső, *Az ellenforradalom története Magyarországon 1919–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

NÉMETH István, *Magyarok és németek (1914–1934)*, Budapest, magánkiadás, 2017.

NÉMETH István, *Császárságból diktatúrába. Németország a 20. század első felében*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

NÉMETH István, A Wilhelmstrasse és Magyarország. Az 1920-as évek (1. rész), *Valóság*, 2017/6, 45–80.

NÉMETH István, Német haditengerészeti és légügyi lépések a versailles-i békeszerződés kijátszására a weimari köztársaság (1919–1933) éveiben, *Acta Academiae Agriensis. Sectio Historiae*, 2017/XLIV, 523–534.

OLASZ Lajos, *A kormányzóhelyettesi intézmény története, 1941–1944*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.

OLASZ Lajos, *Tervek a Felvidék visszafoglalására 1920-ban, Közép-Európai Közlemények*, 2020/4, 89–114.

ORMOS Mária, *Hitler*, Budapest, T-Twins Kiadó, 1994.

ORMOS Mária, Mussolinitől Hitlerig, in *Akik nyomot hagytak a 20. századon. Diktátorok – diktatúrák*, szerk. ERÉNYI Tibor, Budapest, Napvilág Kiadó, 1997, 27–47.

ORMOS Mária, *Egy magyar médiavezér. Koszma Miklós*, Budapest, PolgArt Kiadó, 2001.

PAKSA Rudolf, Szélsőjobboldali pártok és mozgalmak a Horthy-korszakban, *Kommentár*, 2007/5, 68–75.

PAKSA Rudolf, *A magyar szélsőjobboldal története*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

PAKSA Rudolf, *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobboldali mozgalma. pártjai, politikusai, sajtója*, Budapest, Osiris Kiadó – MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2013.

PAKSA Rudolf, *A numerus clausus, Gróf Bethlen István és kora*, szerk. NAGY Zsejke, Budapest, Osiris Kiadó, 2014, 137–157.

PAKSA Rudolf, A fehérterror „logikája”. Események, olvasatok, kontextusok, in *Terror 1918–1919. Forradalmárok, ellenforradalmárok, megszállók*, szerk. MÜLLER ROLF–TAKÁCS TIBOR–TULIPÁN ÉVA, Budapest, Jaffa Kiadó, 2019, 217–245.

PAKSY Zoltán, *Nyilas mozgalom Magyarországon 1932–1939*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2013.

PAPP István, *A magyar népi mozgalom története, 1920–1990*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2012.

PAPP István, *Szemek a láncban. Játzmák a magyar állambiztonság történetében*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

PAPP István, *Fehér Lajos. Egy népi kommunista pályaképe*, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2018.

PÁSZTOR Mihály, *A fehérterror néhány jelensége. Pest megye 1919–1920*, Budapest, Pest Megyei Levéltár, 1985.

PATAKI Ferenc, *Az ellenforradalom hadserege 1919–1921*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 1973.

PINTÉR István, *Ki volt Horthy Miklós?*, Budapest, Zrínyi Könyvkiadó, 1968.

PÓCS Nándor, *Varjúsereg. Kováts Tivadar és a magyar fajvédelem láthatatlan útjai*, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2022.

PORKOLÁB Imre, *Az aszimmetrikus hadviselés adaptációja. A tradicionális és irreguláris hadikultúrák összecsapásainak vizsgálata*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020.

PÖLÖSKEI Ferenc, *Hungary After Two Revolutions 1919–1922*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980.

PRÓNAY Pál, *A határban a halál kaszája. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAMLÉNYI Ervin, SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963.

PÜSKI Levente, *A Horthy-korszak szürke eminenciása. Károlyi Gyula (1871–1947)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

PÜSKI Levente, A Horthy-korszak politikai rendszere, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 2020, 55–74.

RESPERGER István, *Die Risiken, Herausforderungen, und Bedrohungen. Die Rolle der Streitkräfte in den neuen bewaffneten Konflikten aus ungarischen Sicht*, Hamburg, Hamburg University of Applied Sciences, 2003.

RESPERGER István – KISS Álmos Péter – SOMKUTI Bálint, *Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy batással*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2013.

RESPERGER István, Stratégiák és fogalmak háborúja, az aszimmetrikus hadviselés hadtudományi megközelítése, *Hadtudomány*, 2016/26, 37–50.

RESPERGER István, *A válságkezelés és a hibrid hadviselés*, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018.

ROMSICS Ignác, Franciaország, Bethlen és a frankhamisítás, *Történelmi Szemle*, 1981/1, 67–86.

ROMSICS Ignác, *A Duna–Tisza köze hatalmi-politikai viszonyai 1918–19-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.

ROMSICS Ignác, *A trianoni békeszerződés*, Budapest, Helikon Kiadó, 2015.

ROMSICS Ignác, *A Horthy-korszak*, Budapest, Helikon Kiadó, 2017.

ROMSICS Ignác, *A nagy háború és az 1918–1919-es magyarországi forradalmak*, Budapest, Helikon Kiadó, 2018.

ROMSICS Ignác, *Bethlen István*, Budapest, Helikon Kiadó, 2019.

ROMSICS Ignác, *Honmentők/honvesztők*, Budapest, Helikon Kiadó, 2021.

RÓNA Tamás, A kecskeméti zsinagóga és hívei, in *OR-ZSE Évkönyv 2004–2007*, szerk. SCHÖNER Alfréd, Budapest, Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem – Gabbiano Print Kft., 2008, 373–380.

RÓNA Tamás, *Judaizmus és községtörténet. Kecskemét rabbijainak működése történet-szociológiai aspektusból*, PhD-értekezés, Budapest, Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, 2010.

RÓNA Tamás, *Előszó*, in *A magyarországi zsidóság története*, szerk. RÓNA Tamás–MEZEI Mónika, Budapest, Szent István Társulat, Budapest, 2018, 5–6.

RÓNA Tamás, *A kecskeméti zsidó hitközség alakulása, intézményei*, in *Bölcsek között időzni. A 70 éves Haraszti György köszöntése*, szerk. NAGYELA László Márk, Budapest, Jakab és Komor tér 6. Egyesület, 2018, 19–27.

RÓNA Tamás, *Bevezetés*, in KOHN Sámuel, *Kohn Schwerin Götz bajai és bácsmegyei főrabbi. Élet- és korrajz (1760–1852)*, forráskiad. HICSIK Dóra–NAGYELA László Márk–RÓNA Tamás, Szabadka, Minerva Könyvképző (MILKO), 2019, 5–14.

RÓNA Tamás, *Judaizmus és közösségtörténet. Kecskemét rabbijainak működése történet-szociológiai megközelítésben*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Az örökös éjszakája. Válogatott zsidó vallástudományi tanulmányok*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Lásd túl a falakon! Tamás Róna főrabbi válogatott tanításai, beszédei, előadásai*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *A közösség szolgálatában. Kecskemét négy neves rabbijának pályarajza a dualizmustól a Kádár-korszakig*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Kiáltó folyam, avagy a hullámtörés analógiája. Róna Tamás főrabbi egybegyűjtött írásai*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás–SCHINDLER Iván, *Schindler József szegedi főrabbi emlékezete*, Szeged, Szegedi Zsidó Hitközség dr. Birnfeld Sámuel Könyvtára, 2019.

Thomas L. SAKMYSTER, *Hungary's Admiral on Horseback. Miklós Horthy, 1918–1944*, Washington, Columbia University Press, 1994.

Karin SCHAEFER, *German Military and the Weimar Republic. General Hans von Seeckt, General Erich Ludendorff and the Rise of Hitler*, London, Pen and Sword Military, 2020.

SCHUTZBACH Csaba, *Friedrich István. 100 éve történt az őszirózsás forradalom*, Veszprém, Magyar Vidék 56-os Szervezet Országos Központja, 2018.

SERFŐZŐ Lajos, A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban, *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica*, Tomus LVII, 1976, 3–60.

SHVOY Kálmán, *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1920–1945*, forráskiad. Perneki Mihály, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983.

Jean-François SIGNIER, *Titkos társaságok*, Athenaeum Kiadó, Budapest, 2006.

SIMON István, Egy „keresztény-nemzeti” csúcsmenedzser, Wünscher Frigyes, *Múltunk*, 2006/2, 31–53.

SIPOS Péter, A konspiráció mítosza. Titkos szerveződések Magyarországon 1919–1944, *Beszélő*, 1995/29–30.

SOMBOR-SCHWEINITZER József, *Rendőrségi célkeresztben a szélsőjobb. Dr. Sombor-Schweinitzer József feljegyzése a szélsőjobboldali mozgalmakról, 1932–1943*, forráskiad. KOVÁCS Tamás, Budapest, Gondolat Kiadó, 2009.

SOÓS László, A Nemzeti Munkavédelmi Szervezet létrehozása és tevékenységének első évei, 1921–1926, *Levéltári Szemle*, 1979/1–2, 277–291.

SÓREGI Zoltán, Egy felemás diverzánsakció. Szabadcsapatok Kárpátalján 1938 őszén, *Felderítő Szemle*, 2009/4, 148–156.

SÓREGI Zoltán, Adalékok a marseille-i merénylethez, *Archívnet*, 2013/4.

https://archivnet.hu/hadtortenet/adalekok_a_marseillei_merenylet_hatterehhez.html

SUBA János, Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2008/18, 131–142.

SUBA János, A Nemzeti Hadsereg csendőralakulatai 1919–1921, *Közép-európai Közlemények*, 2015/4, 47–60.

SUBA János, Polgárőrség szervezése 1919–1921, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2018/56, 131–144.

SZABÓ Ferenc SJ, *Probászka Ottokár élete és műve (1858–1927)*, Budapest, Szent István Társulat, 2007.

SZAKÁLY Sándor, A magyar katonai felső vezetés, 1938–1945, Budapest, Ister Kiadó, 2001.

SZAKÁLY Sándor, *Honvédség és tisztikar 1919–1947*, Budapest, Ister Kiadó, 2002.

SZAKÁLY Sándor, Napló, naplószerű emlékirat, emlékirat? Shvoy Kálmán titkos naplója és

emlékirata 1918–1945 nyomán a naplóíró felelősségéről és a forráskritika fontosságáról, in *Emlékirat és történelem*, szerk. HORVÁTH Jenő – PRITZ Pál. Budapest, 2012. Magyar Történelmi Társulat – Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság. 82–98.

SZAKÁLY Sándor, *Az önálló magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás létrehozása 1918–1922*, in *A XIX–XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági testületei*, szerk. BODA József – PARÁDI József, Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság–Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014, 101–116.

SZAKÁLY Sándor, *A 2. vkf. osztály, Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéről, 1918–1945*, Budapest, Magyar Napló Kiadó – VERITAS Történetkutató Intézet, 2015.

SZAKÁLY Sándor, *Az Evidenzbürotól az önálló magyar katonai hírszerzés megteremtéséig, Felderítő Szemle*, 2016/11, 64–74.

Szakmatörténeti szemelvények, forráskiad. BODA József – DOBÁK Imre – REGÉNYI Kund–SZILI László, Budapest, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014.

SZÁSZ László, Bánffy Miklós. Az erdélyi szellem arisztokratája, Budapest, Magyar Művészeti Akadémia, 2020.

SZÁVAI Ferenc, *Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának következményei. Az államutódlás vitás kérdései*, Pécs, Pro Pannonia Kiadó, 2004.

SZEKÉR Nóra, *A Magyar Közösség története*, PhD-értekezés, Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2009.

SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság. A Magyar Testvéri Közösség Története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017.

SZERÉNYI Ildikó – VISZKET Zoltán, Buzgó Mócsing, az igazi Trebitsch, *Archívnet*, 2006/3.
http://www.archivnet.hu/kuriozumok/buzgo_mo_csing_az_igazi_trebitsch.html

TAKÁCS Tibor, *Megfigyelt, kitelepített, megfigyelt*. Mikecz Ödön és a politikai rendőrség 1951 után, in *Honukban otthontalanok. Tanulmányok az 1951. évi budapesti kitelepítések történetéből*, szerk. GYARMATI György – PALASIK Mária, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2018, 251–273.

Dmitar TASIĆ, *Paramilitarism in the Balkans. Yugoslavia, Bulgaria, and Albania, 1917–1924*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

TÓTH Attila, *Piroska János élete és festészete*, Csongrád, Magánkiadás, 2009.

TÓTH Imre, *Egy polgári arisztokrata. Kánya Kálmán (1869–1945)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

TÓTH Imre, *Két Anschluss között. Nyugat-Magyarország és Burgenland Wilsontól Hitlerig*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2020.

TÓTH Tibor, *Manicheizmus*. Debrecen, Zikkurat-Média Kft., 2002.

TÓTH Tibor, *A hungarista mozgalom emigrációtörténete az „Út és cél” és a „Hungarista Tájékoztató” című sajtótermékek tükrében*, PhD-értekezés, témavezető prof. dr. Szakály Sándor, Debreceni Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2007.

TÓTH Tibor, *A hungarista mozgalom emigrációtörténete az „Út és cél” és a „Hungarista Tájékoztató” című sajtótermékek tükrében*, Debrecen, Debrecen University Press, 2008.

TÓTH Tibor, *Társadalmi problémák a vidéki Magyarországon és szociálpolitikai viták a törvényhozásban az 1930-as években*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2018.

TÓTH Tibor, *A Forgotten Agricultural Modernization Program from the 1930s, in Agriculture and Rural Life in Finland and Hungary*, szerk. VARGA Zsuzsanna–Anssi HALMESVIRTA, Suomen Maatalousmuseo Sarka, Helsinki, 2018, 69–78.

TÓTH Tibor, *A hungarista emigráció és 1956, Acta Acadamiæ Beregsasiensis*, 2018/1, 201–214.

TÓTH Tibor, A nemzetiszocialista Németország szociálpolitikája 1933-1939, *Debreceni Szemle*, 2018/3, 322–336.

TÓTH Tibor, Nagybirtok kontra kisbirtok. Politikai érdekütközés a hitbizományok felszámolása kapcsán az 1930-as évek közepén, *Agrártörténeti Szemle*, 2018/1–4, 131–139.

Giovanni A. TRAVAGLINO–Lisbeth DRURY, *The Secret Power of Criminal Organizations. A Social Psychological Approach*, Berlin, Springer, 2020.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2011.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós, a haditengerésztiszt*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2022.

TURBUCZ Dávid, Horthy Miklós világképe és gondolkodásmódja az első világháborút követően, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÓNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 167–186.

UJSZÁSZY István, *Vallomások a boltak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkjf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*, forráskiad. HARASZTI György, KOVÁCS Zoltán András, SZITA Szabolcs, Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Corvina Kiadó, 2007.

UJVÁRY Gábor, „Egy európai formátumú államférfi”. *Klebsberg Kuno (1875–1932)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2014.

UNGVÁRY Krisztián, Egy magyar intézmény. A „Zsidókérdést Kutató Intézet” keletkezéséhez, in *Évkönyv 2003*, XI. *Magyarország a jelenkorban*, Budapest, 1956-os Intézet, 2003, 147–163.

UNGVÁRY Krisztián, *A Horthy-rendszer mérlege. Diszkrimináció, szociálpolitika és antiszemitizmus Magyarországon 1914–1944*, Pécs, Jelenkor Kiadó – Országos Széchenyi Könyvtár, 2012.

UNGVÁRY Krisztián, *Horthy Miklós. A kormányzó és felelőssége 1920–1945*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

UNGVÁRY Krisztián, *Kiugrás a történelemből. Horthy Miklós a világpolitikai színpadán*, Budapest, Open Books, 2022.

Uğur Ümit ÜNGÖR, *Paramilitarism. Mass Violence in the Shadow of the State*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

VÁGI Zoltán, Endre László. Fajvédelem és antiszemizmus a közigazgatási gyakorlatban 1919–1944, in *Tanulmányok a Holokausztról II.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2002, 81–154.

VAJDA Endre: *A posta története*, Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967.

VARGA Krisztián, *Az 1945 előtti politikai rendőrség* Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásában, *Betekintő*, 2009/1.

http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

VARGA Krisztián, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

VARGYAI Gyula, *A biatorbágyi merénylet. Merénylet a merénylet ellen*, Budapest, Hadtörténelmi Levéltár – Paktum Nyomdaipari Társaság, 2002.

VÁRY Albert, *A vörös uralom áldozatai Magyarországon*, Vác, A Váci Királyi Országos Fegyintézet Könyomdája, 1922.

VESZPRÉMY László Bernát, „Ne hagyjátok őket elcipelni!” Zadravec István és a holokauszt, *Sapientiana*, 2016/1, 78–91.

VESZPRÉMY László Bernát, *1921. A Horthy-rendszer megszüлдülésének története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

VONYÓ József, *Jobboldali radikálisok Magyarországon 1919–1944. Tanulmányok, dokumentumok*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2012.

VONYÓ József, Gömbös Gyula, Budapest, Napvilág Kiadó, 2014.

VONYÓ József, Gömbös Gyula és a hatalom. Egy politikussá lett katonatiszt, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.

Robert G. L. WAITE, *Vanguard of Nazism The Free Corps Movement In Post-War Germany 1918–1923*, New York, W. W. Norton and Company, 1969.

Bernard WASSERSTEIN, *Az igazi Trebitsch. Az átváltozóművész*, ford. MOLNÁR György, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2016.

WAYAND Tibor, *Önvallatás. Wayand Tibor fogságban írt visszaemlékezései, 1945–1946*, forráskiad. VARGA Krisztián, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, Budapest, 2019.

Thomas WIEDER, Genre fasciste. Dans les années 1920, Adolf Hitler était surveillé par les services français. La fiche rédigée sur le futur Führer dort dans une armoire des Archives nationales, *Le Monde*, 2009. november 20.

WINDISCH-GRAETZ Lajos, *Hősök és csirkefogók. Megélt történelem 1899–1964*, ford. NYIZSNYÁNSZKY Ferenc, Budapest, Athenaeum Kiadó, 2019.

ZADRAVECZ István, *Páter Zadravec z titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

ZAKAR József, Fajvédők az 1920-as évek Magyarországon, in *Tanulmányok a holokausztról V.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2011, 52–111.

ZEIDLER Miklós, *A revíziós gondolat*, Pozsony, Kalligram, 2009.

ZEIDLER Miklós, Külpolitika és revízió – Mindent vissza?, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 175–196.

ZINNER Tibor, Adatok a szélsőjobboldali egyesületek megalakulásának körülményeihez, *Történelmi Szemle*, 1979/3–4, 562–576.

ZINNER Tibor, Adatok az Ébredő Magyarok Egyesületének 1918. november – 1920. március közötti történetéhez, *Budapest Főváros Levéltára Közleményei*, 1978/1, 251–284.

ZINNER Tibor, Az egyesületek, pártok feloszlása Budapesten 1945 és 1948 között 1., *Politika-Tudomány*, 1987/4, 60–77.; 2. rész: *Politika-Tudomány*, 1988/2, 76–88.

ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

ZINNER Tibor, *Gyorstalpaló tanfolyam. A Büntetőbírói és Ügyészi, majd Bírói és Államügyészi Akadémia története előzményeivel és következményeivel*, Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2022.

A postaügy, a haderő/hadügy, illetve a rendvédelem, rendészet ügye a modern értelemben vett postaszolgáltatás létezése, az állami posták megjelenése, tehát az újkor eleje óta szorosan összefügg egymással. Az elsősorban papír alapon információt hordozó küldemények, üzenetek célba juttatása elengedhetetlen volt nem csupán a magánszemélyek közötti hatékony kommunikáció, de az állami szervek és államok hivatalos képviselői között csak úgy, mint egy adott ország haderejének különböző tisztjei és alakulatai között. A ma már rendvédelmi szerveknek tekintett, a bűnfelderítő, bűnügyi rendőrségi tevékenységgel sokszor szorosan összefüggő titkosszolgálatok, hírszerző és kémelhárító szervek ugyancsak létezésük kezdetétől nagy mértékben támaszkodtak a hazájuk javára történő információszerező tevékenységük során a papír alapú küldemények tartalmának (leplezett eszközökkel történő, de sokszor az állami postaszolgálatok kötelező segítségével való) megismerésére, csak úgy, mint ahogyan a nyomozást végző rendőrök (tegyék ezt akár demokratikus keretek között, köztörvényes bűncselekmények felderítésének céljából, akár autoriter politikai rendszerekben politikai rendészeti céllal) ugyancsak fontos adatokat és bizonyítékokat ismerhettek meg a postai küldemények ellenőrzése által, lényegében azóta, hogy a rendvédelmi szakma létezik. Nem volt ez máshogy Magyarországon sem, pontosabban a 18–19. században a Magyarországot is magában foglaló Habsburg Birodalomban. A rendvédelem mai értelemben vett bűnügyi szolgálati ága, amely leginkább információforrásként használta és használja az állami postaszolgálatokat, a hírszerzés és a kémelhárítás, valamint a postaügyhöz szintén szorosan kapcsolódó katonai hírközlés és távközlés ugyancsak ebben a korszakban élte át professzionalizációjának első szakaszát, a három szakterület szoros kapcsolatát tehát mindenképpen leginkább a 19. század első fele-középe időszakától érdemes mind magyar, mind nemzetközi kontextusban alaposan vizsgálni. A jelen kötet célja, hogy ha már a teljesség igényére a téma komplexitása miatt nem vállalkozhat, legalább egy vázlatos, mégis átfogó képet adjon a postaügy, a hadügy és a rendvédelmi szakterület szoros, máig fennálló összefüggéseiről, kapcsolatairól a 19. század közepétől egészen napjainkig. Ezen összefüggéseket egyúttal válogatott dokumentumok, források közreadása által kívánja alátámasztani.